SVERIGES UTRIKESPOLITIK 1848

ETT BIDRAG TILL BELYSNING AF DANSKA FRÅGANS FÖRSTA SKEDE

AKADEMISK AFHANDLING

AV

HJALMAR HARALDS

UPPSALA
A.-B. AKADEMISKA BOKHANDELN
(I DISTRIBUTION)

SVERIGES UTRIKESPOLITIK 1848

ETT BIDRAG TILL BELYSNING AF DANSKA FRÅGANS FÖRSTA SKEDE

AKADEMISK AFHANDLING

SOM MED TILLSTÅND AF

VIDTBERÖMDA FILOSOFISKA FAKULTETENS I UPPSALA HUMANISTISKA SEKTION

FÖR VINNANDE AF FILOSOFISK DOKTORSGRAD

TILL OFFENTLIG GRANSKNING FRAMSTÄLLES

AF

HJALMAR HARALDS
FILOSOFIE LICENTIAT AF GÖTEBORGS NATION

Å LÄROSALEN N:o 4

TORSDAGEN DEN 30 MAJ 1912 KL. 10 F. M.

ACAD. LUGD. BAT. BIBL.

UPPSALA
A.-B. AKADEMISKA BOKHANDELN
(I DISTRIBUTION)

UPPSALA 1912
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-A.-B.

INNEHÅLL.

		Sid.
Förord		III—XI
Källor		XIII
I.	**Förutsättningar**	1
	1812 års politik. — Danska frågan. — Allmänt europeiska förutsättningar.	
II.	**1848 års ingång**	14
	Sveriges diplomatiska ställning vid årsskiftet 1848. — Danmark vid 1848 års ingång.	
III.	**Danska frågan i 1848 års internationella politik**	21
	Europa inför Februarirevolutionen. — Krisen inom den danska monarkien.	
IV.	**Preussens intervention**	33
V.	**Danmarks vädjan till makterna**	59
VI.	**Sveriges intervention**	80
VII.	**Hejdandet af Preussen—Tysklands beväpnade intervention**	108
VIII.	**Underhandlingar i London**	121
IX.	**Grefve Pourtalès' mission**	155
X.	**Preussens riksfullmakt**	206
XI.	**General von Belows mission**	217
XII.	**Konventionens utförande**	237
Bilagor		257

Den uppgift, Sveriges utrikespolitik under 1848 års kris hade att lösa, var att klara de Förenade Rikenas ställning till danska frågan, den del af den internationellt politiska krisen, hvarmed den unionella »staten» kom i direkt politisk beröring. Härigenom blir en framställning af Sveriges utrikespolitik 1848 ett bidrag till belysningen af den viktiga internationalpolitiska danska frågans första skede, hvilket innefattar den revolutionära kris inom den danska monarkien, hvarigenom de inre striderna mellan monarkiens nationellt danska och tyska elementer utvecklade sig till internationell »fråga». Det skede, som denna inledande kris utgör, afslutas, när genom vapenstilleståndets genomförande den tyska nationalismens försök att med sina öfverlägsna militära maktmedel lösa danska frågan till sin fördel i ett slag är omintetgjordt och frågan så att säga öfvergår från ett »akut» hot mot Europas fred och jämnvikt till ett »kroniskt».

Sveriges utrikespolitik studeras ju i första hand ur svenska källor och närmast i de akter, som framgå ur vederbörande statsorganers verksamhet. Här ser man den inifrån ur den handlandes egen synpunkt. Detta gäller ju särskildt om de skrifvelser, som utgå från den utrikespolitiska ledningen, i regel genom utrikesministerns, i hans frånvaro eller förfall genom kabinettssekreterarens penna. Konungen framträder utåt direkt endast genom tämligen sällsynta handbref till sina monarkiska medbröder. Beskickningarnas rapporter representera regeringens orientering om dess utrikespolitiks yttre förutsättningar. En supplerande källa i detta fall är pressen, som af både regering och beskickningar flitigt anlitas, men som står efter som nyhetskälla, dels eftersom ingen garanti finnes, att dess informationstjänst drifves i syfte att stå den svenska politiken till tjänst med tillförlitliga upplysningar, dels emedan pressen ju ej har samma regelbundna och oförmedlade tillträde till främmande makters ledande statsorgan och den internationellt diplomatiska societeten som den officiella diplomatiens män. Beskickningarnas papper ge också källor

till kunskap om utförandet af svenska regeringens politiska mått och steg, emellanåt äfven om främmande makters åtgärder, eftersom beskickningarna understundom förmedlat framställningar från dem.

Denna väg är dock icke den ordinära: främmande makters framställningar till Sveriges regering gå regulariter genom deras egna sändebud, ehuru en viss lättförklarlig hänsyn kräfver att svenska sändebudet på platsen hålles à jour med saken. Ett förbigående i detta fall kan lätteligen uppfattas som ett försök att taga svenska regeringen genom öfverrumpling, utan att den fått tillfälle till orientering genom sin representant på platsen. De främmande ministrarnas kommunikationer äro utom de muntliga i samtal med utrikesministern, hvarom kännedom understundom kan erhållas genom depescher till de svenska ministrarna i utlandet, noter och meddelade depescher. De förra äro officiella framställningar till svenska regeringen, hvarpå tyder benämningen »office», som användes omväxlande med »note». En viss tendens kan dock skönjas till att med »office» beteckna de mest formellt stränga aktstyckena, kanske rent af sådana som röra juridiska saker.

Noter innehålla i regel icke de viktigaste upplysningarna. I dem framställes, hvad man vill *offentligen fastslå*, t. ex. en protest eller ett anbud, det senare ofta för att bevisa sin lojalitet, då underhandlingarna kört fast. Naturligtvis finnas noter i afskrift också bland de svenska beskickningarnas rapporter, växlade mellan ministern och vederbörande hof, isynnerhet med Preussen under Sveriges ingripande till Danmarks förmån, hvarjämte danska regeringen omsatte sina mest ifriga maningar i noter till Lagerheim.

Af främmande ministrar meddelade handlingar äro däremot en något rikare gifvande källa. De omfatta såväl depecher till vederbörande minister i Stockholm som dylika till andra vederbörande makts ministrar eller dessas rapporter. De meddelade depecherna äro principiellt sedt icke mer än gradvis skilda från noterna. Det är framläggandet af ståndpunkter, det mestadels gäller. Synnerligen gifvande är emellertid detta material för kännedomen om den *ryska* utrikespolitiken, som belyses genom en massa meddelade depecher. Förklaringen ligger väl helt enkelt i, att man från ryskt håll gärna ville vägleda den svenska politiken i fråga om den ryskas intentioner för att kunna vägleda den svenska politiken själf. En god del af de meddelade depecherna utgöra svar på svenska förfrågningar rörande respektive makters ställning till februarirevolutionen och franska republiken.

1848 års svenska utrikespolitik har dessutom vissa af speciella omständigheter betingade källor. Ett hemligt utskott, som tillsattes med anledning af ställningen efter februarirevolutionen och sedan fick yttra sig om Sveriges ingripande i danska frågan, har efterlämnat en dossier handlingar i riksarkivet, som omfattar kungliga redogörelser för den yttre ställningen och utrikespolitiken med bilagor i form af diplomatiska akter och bref, mestadels i utdrag och öfversättningar. Dessa bilagor ersättas ju i regel af i det föregående nämnda slag af akter, men berättelserna äro källor, som långtifrån helt täckas af motsvarande redogörelser till beskickningarna. En annan dossier af stor vikt äro handlingar rörande konventionen i Malmö. Skenbart kaotisk till sin sammansättning, afslöjar den sig åtminstone till sin grundstomme som en redogörelse från den i Malmö befintlige statsministern för utrikes ärendena till hans kollega justitiestatsministern, som under hans frånvaro i Stockholm förestod utrikesdepartementet. Dessa redogörelser själfva äro i allmänhet mindre gifvande än utskottshandlingarnas, men talrika bilagor ge tillfälle att följa olika momenter af underhandlingarna i Malmö.

Öfriga svenska källor af primär natur äro riksdags- och utskottshandlingar rörande hjälpsändningen till Danmark, de förra tryckta i riksdagshandlingarna, de senare i utskottsarkiven i riksdagens bibliotek. De senare äro tämligen betydelselösa, medan de förra karakterisera stämningen i Sverige.

Af tryckt litteratur finnes en del memoarverk, Posthumus' (Hellbergs), Palmstjernas och framförallt Stenhammars. Det enda moderna arbetet är Hildebrands i *Sveriges Historia intill tjugonde seklet*, afd. IX, som på grund af arbetets natur af öfversiktligt icke kan gå djupare in i saken, men som förtjänstfullt häfdar den redan från memoarverken kända synpunkten af Oscar I:s strängt personliga regemente. —

Öfvergår man nu till en karakteristik af de olika beståndsdelarna i svenska utrikesarkivet, så finner man hvad de utgående skrifvelserna beträffar, individuellt färgade skillnader mellan Ihres, Stiernelds och Manderströms depescher, men icke af natur att tillåta några slutsatser om källornas däraf betingade olika kunskapsvärde. Regimen Stierneld ter sig mera ordrik än föregångaren, men utom af respektive temperament betingas väl detta af att svenska kabinettet i början af året ställde sig afvaktande, och först senare ingrep i händelserna. Kontinuiteten upprätthölls hela tiden af konungens härskande vilja.

Går man till de olika beskickningarna, så är, som naturligt är, Köpenhamn den mest gifvande. Den danska regeringen formligen öfveröser den svenska legationen med upplysningar och andraganden, när den icke finner lämpligt att gå den mot marsministärens politik synnerligen kallsinnige Lagerheim förbi. En nykter och kritisk framstäl ning af händelserna i Danmark 1848, som dock om än trögt, gör rättvisa åt deras stora sidor, är hvad rapporterna från Köpenhamn ge. Beskickningschefen i Köpenhamn uppträder också i någon mån som självständig politisk faktor, särskildt i samband med sina utländska kolleger Ungern-Sternberg och Wynn. Särskildt om den senare torde i viss motsats till Lagerheim gälla att han, som ofta händer med diplomater, var mera intresserad för den stat, där han var ackrediterad, än hans regering.

Den därnäst ur danska frågans synpunkt mest gifvande beskickningen var Berlin, ehuru med den halft fientliga ställning Sverige tidvis intog, en sådan intimitet som i Köpenhamn ej kunde ifrågakomma. Men motsatsen gällde nog egentligen mellan den svenska politiken i andan af l'ancien régime och den revolutionäre utrikesministern von Arnim. Sveriges sändebud frih. d'Ohsson bibehöll ju hela tiden sina goda förbindelser med l'ancien régime både bland främmande ministrar och den inhemska societeten, och när dessa tendenser genom Arnims störtande kommo till synes inom utrikesministeriet, blef förhållandet synnerligen förtroendefullt, i synnerhet från preussisk sida. Därtill bidrog den återhållande inverkan Sverige liksom Ryssland och England utöfvade på den danska nationalismens revanchelystnad.

Korrespondensen med Petersburg ger af ofvan angifna skäl en synnerligen klar bild af förbindelserna åt detta håll och Sveriges vakne representant i Petersburg, generalmajor af Nordin, måste dessutom tillerkännas en utmärkt kännedom om den stat, där han representerade Sverige. Hans goda förbindelser satte honom i stånd att genomskåda den rådvillhet utåt och det inre kristillstånd, som låg bakom den hotande hållning i kejsar Pauls apokalyptiska stil, kejsar Nicolaus intog mot den revolutionära västern. BERNHARDIS minnen från denna tid likaväl som ECKARDTS icke samtida, men på baltiska förbindelser byggda skildringar rörande förhållandet mellan Berlin och Petersburg och de senare allom bekanta erfarenheterna från Krimkriget bekräfta lysande den svenske diplomatens klarsynthet.

En synnerligen god kännedom om det allmänna läget i vederbörande riken kan anses som en allmän egenskap hos den svenska

diplomatien vid denna tid; i allmänhet får man ur dess rapporter i stort sedt lika mycket som ur samtida memoarer och senare historiska verk. Den för en historisk synpunkt nödiga öfverblicken får ju diplomaten genom att af kabinettet hållas à jour med hvad hans kolleger inberätta och genom sina förbindelser inom den diplomatiska kåren på beskickningsorten.

Mer än detta kan man knappast säga, att beskickningen i London med frih. Rehausen till chef kunnat ge. I det hela har han oafsedt det rent officiella stått utanför förhandlingarna i danska frågan, hvilket väl delvis åtminstone kan ha haft sin grund i Palmerstons önskan att få leda dem utan andras inblandning. Men om de svenska källorna från London äro föga gifvande i fråga om Sveriges utrikespolitik, så är den brittiska i allmänhet väl belyst genom såväl memoarer och bref, Russells, Palmerstons och Stockmars biografier, samt drottning Victorias brefsamling, så att för den allmänna orienteringen föga finnes att önska.

Svenske residenten i i Hamburg, grefve Wrangel, hade en ännu mera politiskt undanskjuten ställning på grund af aflägsenheten från storpolitiska centra, och beskickningen får fylla närmast en pressbyrås funktioner på grund af sin genom goda postförbindelser snabba tillgång till i synnerhet den franska pressen.

Anmärkningsvärda äro äfven d'Ohssons skildringar af den centraleuropeiska politikens allmänna gång. Beskickningen i Wien lämnar intressanta redogörelser för den inre krisen i Österrike, men ger föga om utrikespolitik, emedan det skakade Österrike knappast hade någon utrikespolitik utom i italienska frågan.

Löwenhielms rapporter från Paris äro synnerligen sakrika rörande såväl inre som yttre förhållanden; af de senare ägnar han särskild uppmärksamhet åt de uppgifter, som särskildt intresserade den andra republikens utrikespolitik, italienska frågan och ententen med England, men för dessa frågor har man en minst lika god källa i brittiske ambassadören lord NORMANBYS memoarer. Denne intog nämligen på grund af den genom honom förmedlade ententen mellan England och Frankrike, republikens enda utrikespolitiska stöd, en ledande ställning inom diplomatiska kåren i Paris under provisoriet efter februarirevolutionen. —

Önskvärdt är ju att med främmande källor fullständiga den bild, de svenska ge. Af tids- och besparingsskäl hade jag tänkt mig detta fullständigande begränsadt till de båda i konflikt befintliga makternas arkiver och sökte fördenskull genom Kgl. Utrikesdepartementet, hvars medverkan beredvilligt lämnades mig,

erhålla tillstånd att i Berlin och Köpenhamn genomgå respektive kabinetters korrespondens med sina beskickningar i Stockholm år 1848.

Detta bifölls från dansk sida. Skrifvelserna till Stockholm kunde dock, såsom redan på förhand meddelats mig såsom sannolikt, icke återfinnas. De danska rapporterna visade sig synnerligen gifvande, särskildt kvalitativt genom det kritiskt mogna omdömet hos envoyén Bille, en diplomat af gamla skolan. Äfven kvantitativt gåfvo de Billeska depecherna ganska mycket. De bekräftade min hypotes, att Sveriges förhållande till Ryssland, uppgiften att under vänliga former bevara sitt diplomatiska oberoende, varit det ledande motivet i dess politik 1848. De gåfvo mig vidare upplysning om att konung Oscars utrikespolitik försvårades af att entusiasmen för Danmarks sak i Sverige, hvilken tenderade att drifva regeringen till handling, icke motsvarades af villighet till uppoffringar framförallt hos de penningbeviljande Riksens Ständer. Slutligen bestyrkte de den uppfattning, jag fått ur de svenska arkiven och ur litteraturen, om hvilket våldsamt afbrott af kontinuiteten inom danskt statslif, den af marsministären inaugurerade eiderpolitiken innebar. De Billeska depecherna gåfvo lämpligt tillfälle att kontrollera Thorsøes med officiöst stöd utgifna arbete om Fredrik VII:s regering, hvilket utgör den kvantitativt mest gifvande sekundära källan, på grund af dess koncentration på utrikespolitiken, medan Jørgensens framställning i *Illustreret Danmarks Riges Historie* och Neergaards *Under Junigrundloven*, torde i förnämt vetenskaplig hållning stå högre. F. ö. kompletteras de Billeska depescherna af andra primära källor, såsom den till den grundlagsstiftande riksförsamlingen öfverlämnade »blå boken», »*Brevskaber*» och dess popularisering »*Actstykker*».

Bland danska källor af sekundär art må för öfrigt hänvisas till de krigshistoriska arbetena: det officiella af generalstaben samt Vaupells *Kampen om Sønderjylland*. Någon rik belysning ge de dock icke åt det föreliggande ämnet, emedan krigshändelsernas inverkan alls icke under denna period af danska frågans utveckling kunde mäta sig med de internationella maktförhållandenas, sådana de gjorde sig gällande genom diplomatiens förhandlingar.

Flere betydande memoarverk finnas. Madvigs belyser den omstörtning, som ledde till marsministärens bildande, främst sin egen på en punkt utslagsgifvande andel. Hofmilitären von Holten karakteriserar öppenhjärtligt, men med sund mänsklig medkänsla Frederik VII:s öfvervägande patologiskt intressanta personlighet och

krigsministern Tschernings adjutant kapten HARBOU ger en inblick i en marsministers administrativa valhändhet och belyser ett viktigt diplomatiskt moment af underhandlingarna i Bellevue. —

Från preussisk sida vägrades i enlighet med förut följd praxis allt tillträde till vederbörande arkiv. Dock torde förlusten ej vara allt för stor. Om den olycklige och intressante konung Fredrik Wilhelms IV:s tid och politik ha så många afslöjanden gjorts, att den preussiska politiken 1848 kan med tillgängliga medel vinna en ganska fullständig belysning. Fredrik Wilhelm IV:s tid har i den tyska riksgrundningens rika historieskrifning fått en utförlig behandling i egenskap af förhistoria. Uppgiften vid Tyska Rikets grundande att ge den tyska nationella enhetsrörelsens rika innehåll från klassicitetens och romantikens uppsvingsperiod fasthet i den preussiska statsidéns starka militära och administrativa organisationsformer var redan aktuell 1848, liksom den redan tidigare teoretiskt klart formulerats af de opraktiska tyska professorerna, t. ex. en Droysen och en Dahlmann. Den föll då, emedan den rätte mannen den gången icke stod i spetsen. Detta går igen hos riksgrundningens store historiografer, Sybel och framförallt den geniale Heinrich von Treitschke. Men dessa ha alltför mycket, i ifvern att godtgöra den liberala nationalismens underlåtenhets- och tröghetssynder, gentemot handlingens man Bismarck, betonat den föregående tidens och dess centralfigurs, Fredrik Wilhelms, felgrepp och obeslutsamhet. Riktigare och mänskligare har konungen bedömts af den lycklige segraren Bismarck, som haft i minnet, huru den förkättrade monarken, den där själf visste med sig att han icke ägde kraften att träda i Fredrik II:s fotspår, dock med kloka och förtänksamma åtgärder för järnkanslern banade vägen för den karriär, som i rättan tid förde honom till styret. 1848 års enhetsrörelse och dess utrikespolitiska profstycke, den slesvig-holsteinska politiken, föll på vederbörandes oförmåga att bana väg emellan den tyska riksenhetens båda hufvudfiender, den liberala västmaktsgruppen och de konservativa »nordiska» makterna, med hvilka senare Fredrik Wilhelms Preussen var sammanknutet genom alltför slafviskt följda traditioner från frihetskrigens dagar. Miljön för 1848 års konflikt i danska frågan ligger som sagdt i dessa tiders historieskrifning klarlagd.

Äfven i detalj kan man följa händelsernas gång. Källorna härför äro dels af mera officiell natur (så de tyska och preussiska nationalförsamlingarnas förhandlingar), dels af mera intim natur (från slesvig-holsteinskt håll). Man har biografiska verk från det i händelsernas midtpunkt stående Augustenburgska furstehusets sida. Dels

i PRINSENS AF NOËR memoarer, dels i GEBAUERS arbete om hans broder hertig Christian August, hufvudmannen. I massan af »slesvig-holsteinska» bidrag till tidshistorien framträder SCHLEIDENS aktsamling och memoarverk. SCHLEIDEN hade såsom provisoriska regeringens representant i Frankfurt och Berlin intim känning med politiken på dessa ställen och kan tala om flere af de viktigaste momenten med deltagarens primära kännedom. Hans ställning som deltagare i den konservativt färgade revolutionsrörelsen i Slesvig-Holstein med dess af de svåra omständigheterna i en af de utkanter, där det internationella trycket kändes skarpast, betingade relativa måttfullhet befriade honom liksom många af hans landsmän från den centrala tyska enhetsrörelsens maktberusade öfverdrifter. Och hans skolning i den dansk-tyska statens sunda och fasta förvaltningstraditioner hade gifvit honom en förmåga af kritik, som välgörande inverkat på hans syn på tingen.

Bilagorna till min afhandling åsyfta att belysa de afgörande momenten i händelseutvecklingen genom karaktäristiska eller rättsbildande dokumenter och i någon mån också framhäfva de af den här skildrade utvecklingens resultater, som blefvo normgifvande för danska frågans senare utveckling. Skillnaden mellan tryckt och otryckt material har härvid icke för mig spelat någon roll, då det förra ej kunnat tänkas i regel vara tillgängligt för afhandlingens läsare. På grund af den begränsade tid, jag hade till mitt förfogande för att fullborda den sista öfverarbetningen, måste jag beklaga att jag icke med sträng konsekvens kunnat genomföra fördelningen af aktmaterialet mellan noter och bilagor.

* * *

För uppslaget till mitt val af ämne har jag att tacka professor LUDVIG STAVENOW, hvars undervisning vid Göteborgs Högskola först för mig aktualiserat den nordiska politikens problem. Min vördade lärare, professor HARALD HJÄRNE, har gifvit mig den universalhistoriska syn på historiska, enkannerligen utrikespolitiska problem, som jag efter måttet af mina krafter med tagen hänsyn till ämnets begränsade omfattning sökt genomföra i afhandlingen. Om den påverkan på min allmänna utveckling äfven utom det historiska fackområdet jag rönt af professorerna Hjärnes och Stavenows undervisning är här ej platsen att orda.

I öfrigt har jag att frambära min tacksamhet till Kgl. Utrikesdepartementets arkivafdelning, som dels visat mig det välvilligaste

tillmötesgående vid mina arkivstudier, hvilka medförde ett icke oväsentligt extra arbete för tjänstemännen i ett af närliggande grunder på helt andra intressen än historieforskningens inriktadt verk, och dels ytterligare förmedlat mitt anlitande af departementets bistånd i de tvenne ofvannämnda fallen. Personligen vill jag rikta detta tack till afdelningschefen, kanslirådet SANDGREN, och nuvarande ledaren af utrikesdepartementets pressbyrå, d:r TORVALD HÖJER, hvars kamratliga välvilja mött mig på alla stadier af mitt afhandlingsarbete från min första Uppsalatid, vid Riksarkivet och nu senast i departementet. Likaledes får jag frambära min hjärtliga tacksamhet till arkivarien i danska utrikesministeriet, d:r ERIK ARUP, för värdefullt tillmötesgående.

Jag har dessutom att rikta ett tack till de Riksarkivets och Uppsala universitetsbiblioteks tjänstemän, med hvilka jag under mina studier kommit i beröring.

Till Göteborgs kungliga Vetenskaps- och Vitterhetssamhälle frambär jag min tacksamhet för ett mig tilldeladt resestipendium till Köpenhamn. Göteborgs nation i Uppsala tackar jag likaledes för att den genom att tilldela mig ett af nationens största stipendier för mig i afsevärd mån lättat de ekonomiska omsorgerna för mitt afhandlingsarbete.

Upsala i april 1912.

Hjalmar Haralds.

Källor och litteratur.

A. Otryckta källor.[1]

K. Utrikesdepartementets arkiv.

Koncepter till depecher till beskickningarna i

Köpenhamn (T. K.),
Berlin (T. B.),
Petersburg (T. Pbg.),
London (T. L.),
Paris (T. P.),
Wien (T. W.),
Hamburg (T. H.).

Till depechens sålunda angifna beteckning fogas alltid dess datering angifven i siffror, t. ex. T. B. 12/6. Tillägget Mö, t. ex. T. B. 29/6 Mö, betyder, att depechen afsändts från Malmö, ej från Stockholm. Tillägget Ap. betyder Apostille, hvilka ibland kunna vara numrerade.

Depecher från beskickningarna i

Köpenhamn (K.),
Berlin (B.),
Petersburg (Pbg.),
London (L.),
Paris (P.),
Wien (W.),
Hamburg (H.),

Till denna beteckning lägges depechens nummer i serien jämte datum, t. ex. Pbg. 38 27/4. Om beteckningen Ap. gäller detsamma som i föregående fall. Däremot kan det hända, att en depech genom ett tillagdt b. till den omedelbart föregåendes nummer angifves såsom ett annex till denna, vare sig genom sitt supplerande innehåll eller genom samtidig sändning. Detta b. införes då utan vidare som beteckning. Bland depecherna finnas också onumrerade skrif-

[1] Uppgiften om arkiven gäller vid tiden för författarens excerpering.

velser, vare sig i formen närmande sig privatbref eller af mera officiell karaktär. Den bristande numreringen beror kanske oftast på hastig afsändning med en extraordinarie påkommen lägenhet.

Af främmande ministrar meddelade handlingar. (F. M. H.)
Främmande ministrars noter.
Utrikesministerns koncepter till noter till främmande ministrar.
Cirkulär för 1837 i en särskildt bundt.
Handlingar rörande konventionen i Malmö. (H. K. M.)
Ministeriella protokoll.
Protokoll i sammansatt statsråd.

Riksarkivet.

Hemliga Utskottets Handlingar 1848. (H. U. H.)
Därur citeras särskildt konungens berättelse till hemliga utskottet af den 8 Augusti. (K. B. 8/8.)

Riksdagsbiblioteket.

Statsutskottets handlingar 1848.

Danska Utrikesministeriets Arkiv.

Billes depecher från Stockholm 1848, supplerade med koncepterna vid behof. (Bille.)

B. Tryckta källor.

Urkundssamlingar.

Actstykker vedkommende det Slesvigske Spørgsmaal. Kjøbenhavn 1849. *(Actstykker.)*

Aktenstücke der Schleswig-Holsteinischen Frage. Utan tryckort (1848). *(A.S.-H.F.)*

Aktenstücke zur neuesten Schleswig-Holsteinischen Geschichte, zweites und drittes Heft. (Utgifna af v. Schleiden.) Leipzig 1852. *(A.S.-H.G.)*

Brevskaber om de Slesvigske Forhold. Kjøbenhavn 1848. *(Brevskaber.)*

Correspondence relative to the Affairs of Switzerland. Presented to both Houses of Parliament by Command of Her Majesty 1847—1848. London.

Receuil des Traités et Conventions conclus par la Russie avec les puissances étrangères. Publié d'ordre du ministère des affaires étrangères par F. de Martens. Tome XII. Traités avec l'Angleterre. 1832—1895. S:t Pétersbourg 1898. (MARTENS.)

Memoarer och samtida skildringar.

Arneth, A. v.: Anton Ritter von Schmerling. Episoden aus seinem Leben. 1835. 1848—1849. Wien 1895.

Aufzeichnungen des Prinzen Friedrich von Schleswig-Holstein-Noer aus den Jahren 1848 bis 1850. Zürich 1861. (Noer: *Aufzeichnungen.*)

Aus dem Leben Theodor von Bernhardis. II. Leipzig 1899. (Bernhardi.)

Aus Metternichs nachgelassenen Papieren. VII. Wien 1883. *(Aus Metternichs Papieren.)*

Beust, F. F. v.: Aus drei Vierteljahrhunderten. Erinnerungen und Aufzeichnungen. I. 1809—1866. Stuttgart 1887.

Circourt, Adolphe de: Souvenir d'une mission à Berlin en 1848. Paris 1908. (Circourt.)

Denkwürdigkeiten aus dem Leben Leopold von Gerlachs. Nach seinen Aufzeichnungen herausgegeben von seiner Tochter. I. Berlin 1891. (Leopold v. Gerlach: *Denkwürdigkeiten.*)

Duckwitz, A.: Denkwürdigkeiten aus meinem öffentlichen Leben von 1841—1866. Bremen 1877.

The Greville Memoirs. A New Edition. VI. London 1903.

Harbon, Johannes: Nogle Erindringer og Betragtninger. Kjøbenhavn 1870. (Harbou: *Erindringer.*)

Holten, C. F. v.: Erindringer. Andet oplag. Kjøbenhavn 1899.

Grev Knuths Fremstilling af Danmarks Underhandlinger 1848 indtil Vaabenstilstanden i Malmø. Dansk Historisk Tidskrift, Fjerde Række. V., s. 460 ff. (Knuth.)

Lehmann, Orla: Efterladte Skrifter. II. Kjøbenhavn 1873. (Lehmann.)

[Lüders]: Denkwürdigkeiten zur neuesten Schleswig-Holsteinischen Geschichte. Stuttgart 1851. (Lüders.)

Letters of Queen Victoria. Vol. II. London 1907. (Victoria: *Letters.*)

Madvig, J. N.: Livserindringer. Kjøbenhavn 1887. (Madvig: Livserindringer.)

Normanby, The Marquis of: A year of revolution in Paris. I. London 1857.

Schleiden, Rudolf v.: Schleswig-Holsteins erste Erhebung 1848—1849. Wiesbaden 1891. (Schleiden.)

Stockmar, C. F. v.: Denkwürdigkeiten. Zusammengestellt von Ernst Freiherr v. Stockmar. Braunschweig 1872. (Stockmar.)

Wegener, C. F.: Om hertugen af Augustenborgs Forhold til det holstenske Oprør. En actmæssig Fremstilling, med Bilag af de Augustenborgske Papirer. Tredie Oplag. Kjøbenhavn 1849. (Wegener.)

C. Litteratur.

Ashley, E.: Life of Viscount Palmerston 1846—1865. I, II. Second edition. London 1876. (Ashley, Palmerston.)

Bergengrün, Alexander: David Hausemann. Berlin 1901.
Busch, W.: Die Berliner Märztage 1848. München 1889.
Dalling, Lytton Bulwer, Lord: Life of Viscount Palmerston. I—III. London 1871—74.
Danmarks Riges Histoire. VI. Kjøbenhavn. u. å.
Debidour, A.: Histoire Diplomatique de l'Europe. I, II. Paris 1891.
(Eckardt, Julius v.): Berlin und Petersburg. Zweite Auflage. Leipzig 1880. (*Berlin u. Petersburg.*)
Fridericia, J. A.: Danmarks ydre politiske Historie. 1629—1635. 1635—1645. Köpenhamn 1876—81. (Fridericia.)
Gebauer, Joh. G.: Christian-August Herzog von Schleswig-Holstein. Stuttgart 1910. (Gebauer.)
Hassel, Paul: Joseph Maria v. Radowitz. Berlin 1905. (Hassel: *Radowitz.*)
Holm, E.: Danmark-Norges udenrigske Historie 1791—1807. I, II. Kjøbenhavn 1875. (Holm.)
Koser, R.: Friedrich Wilhelm am Vorabend der Märzrevolution (i Historische Zeitschrift, bd 83, s. 43 ff). (Koser.)
Lauridsen, P.: Det Nationale Gennembrud i Sønderjylland. Tilskueren 1898, 261 ff., 359 ff.
Lorne, Marquis of: Viscount Palmerston. London 1906. (Lorne: *Palmerston.*)
Moltkes Militärische Werke. III. 1. Berlin 1893. (Moltke.)
Nielsen, Yngvak: Lensgreve Johan Caspar Herman Wedel Jarlsberg 1779—1840. I, II, III. Christiania 1901, 1902.
Petersdorff, R. v.: König Friedrich Wilhelm der Vierte. Stuttgart 1900. (Petersdorff.)
v. Sybel, Heinrich: Die Begründung des Deutschen Reiches. Volksausgabe. I. München & Berlin 1901. (Sybel.)
Schinkel-Bergman: Minnen ur Sveriges Nyare Historia. V, VI, VII, VIII. Stockholm 1854—56. (Schinkel-Bergman.)
Sørensen, Carl Th.: Bernadotte i Norden. I—III. Kjøbenhavn 1902—1904. (Sørensen.)
Valentin, Veit: Fürst Karl Leiningen und das Deutsche Einheitsproblem. Stuttgart 1910. (Valentin: *Leiningen.*)
Walpole, Spencer: A History of England. V. London 1905.
— —: Lord John Russell. II. London 1889. (Walpole: *Lord John Russell.*)
Vaupell, Otto: Kampen for Sønderjylland 1848—1850. I. Kjøbenhavn 1865. (Vaupell.)
Zwiedineck-Südenhorst: Deutsche Geschichte (1806—71). II. Stuttgart 1903. (Zwiedineck-Südenhorst.)

I. Förutsättningar.

1812 års politik.

Genom »1812 års politik» hade Karl Johan konsoliderat Sveriges ställning i Europas »statssystem», hvilken förlusten af Finland, den sista hälften af Östersjöväldet, till grunden skakat. Denna politik, som icke var annat än ett utförande — efter egen originell metod, betingad af hans intima kännedom om det Napoleonska väldets resurser — af planerna hos 1809 års män,[1] Adlersparre framför allt, innebar en omläggning af Sveriges politiska tyngdpunkt. Den föregående tidens erfarenhet hade gifvit vid handen ett ohållbart problemläge. Sverige var i öster utsatt för Rysslands sedan den politiskt bankruttmässiga uppgörelsen efter Karl XII:s död öfvermäktigt verkande tryck. I väster tryckte Danmark genom sin politiska flankställning i Norge, ett hot som alltid mer eller mindre kännbart och ibland öppet framträdande i form af en krigisk aktion i Sveriges rygg måste framkalla svenska eröfringsplaner, hvilket som åter i en circulus vitiosus skärpte motsatsen mellan Sverige och Danmark.

Denna norska fara hade icke sin tillräckliga förklaringsgrund i dansk illvilja eller eröfringslystnad gentemot Sverige. Tvärtom hade ju särskildt under frihetstiden vissa beaktansvärda tendenser i motsatt riktning framträdt. Men den danska monarkien var icke i den mån, som kräfves för utöfvandet af en verkligt själfständig utrikespolitik, sitt eget ödes herre. Sedan Danmarks sträfvanden att konsolidera sin ställning gentemot kontinenten såsom en *tysk* makt med vissa stormaktstendenser definitivt misslyckats — själfva vändpunkten härvidlag torde vara Kristian IV:s förfelade ingripande i 30-åriga kriget — blef monarkiens kontinentala läge en faktor politiskt och militärgeografiskt verkande uteslu-

[1] Jfr Yngvar Nielsen, Schinkel-Bergman, Sørensen.

tande till dess nackdel. I stället för att behärska en kontinental intressesfär stod man själf värnlöst utsatt för kontinentens stormar, och så länge den danska maktställningen på halfön fanns kvar, ställdes Sverige därigenom, trots sitt i öfrigt tillbakadraget skyddade läge, indirekt i beroende af dessa.

Detta problemläge framträdde i sin mest pregnanta form under Napoleonskrigen, då Danmark just på grund af sitt kontinentalt sårbara läge genom en rad komplicerade förvecklingar, som det ej självt behärskade, på nytt ställdes som fiende i Sveriges rygg. Ställningen blef till slut ohållbar och dref Sverige till att söka definitivt befria sig ur det läge, som kunde framkalla något dylikt.[1]

Lösningen har åtminstone anats af Gustaf IV Adolf i hans norska politik och klart uttalats af 1809 års män t. ex. Platen.[2]

1812 års politik fortsätter och slutför de sträfvanden, som påbörjades af Adlersparre och Wedel-Jarlsberg vid tiden för Kristian Augusts tronföljareval, hvilket i sin mån förklarar bristen på verkligt motstånd mot den politiska omläggning, som genomfördes vid riksdagen i Örebro, äfven om det — måhända — skedde utan inre anslutning.[3]

Norges förvärfvande d. v. s. i realiteten dess inflyttande under den svenska diplomatiens »kontroll» (i britisk mening) löste den nordiska frågan tillfredsställande i så måtto, att den genom att undanrödja anledningen till spänning mellan svensk och dansk politik frigjorde Sverige från trycket i väster. En modus vivendi var således skapad för Sverige, då trycket på den östra fronten ensamt, mildradt genom mellanliggande bottniska ödebygder och Sveriges vallgraf, Östersjön, i fråga om hvars maritima behärskande genom svensk sjömakt ännu färska traditioner funnos, icke kunde anses starkt nog, för att hindra Sveriges militära och politiska läge att vara efter allmänna europeiska förhållanden godt.

Karl Johan kunde således med rätta anse sitt verk, resultatet af 1812 års politik, trots dess statsrättsliga och parlamentariska skröplighet, för helt enkelt ett mästerstycke, öfver hvars häfdande såsom den enda möjliga grunden för Nordens framtid han vakade

---

[1] Jfr FRIDERICIA: *Danmarks ydre politiske Historie 1635—45;* HOLM: *Danmark-Norges Udenrigs Historie 1791—1807;* YNGVAR NIELSEN: *Wedel-Jarlsberg; Meddelelser fra Krigsarkivene.*

[2] Jfr SCHINKEL-BERGMAN: *VI* s. 46 ff.

[3] Jfr SCHINKEL-BERGMAN och WENDEL: *Urtima Riksdagen i Örebro 1812.*

med samma misstänksamma ifver som en gång i världen gamle kung Gösta öfver sitt, icke minst mot danska unionsplaner, som kunde störa hans cirklar och sätta det gamla spelet i gång igen.

Denna grundprincip i sin politik har konung Karl XIV Johan uttryckligen i öfliga diplomatiska former proklamerat. Detta skedde genom utrikesstatsministerns cirkulärdepech af den 14 April 1837,[1] som enligt egen uppgift vänder sig mot sträfvandena från en förening af unga danska skriftställare att genom utgifvandet af en tidning under förevändning af gemensamhet i härstamning och intressen påverka opinionen i de tre skandinaviska rikena i riktning mot ett förnyande af Kalmarunionen. Då en svensk landsortstidning synts ställa sig sympatisk till dessa sträfvanden, har den svenska utrikespolitiken ansett sig böra inskrida genom att framställa konungens sätt att se saken.

Konungens politik har oförändradt varit densamma sedan 1814. Den har framträdt på samma sätt 1830. Den ställer sig principiellt på legitimitetens grund med afgjord front mot de revolutionära rörelserna i Europa. Inom sitt eget område skall konungen veta att undertrycka alla dylika, äfven de, som syfta i riktning mot den olycksaliga Kalmarunionen. I fråga om den är konungens historiska uppfattning på samma gång hans politiska program, att Försynen redan förverkligat denna idé på sätt som det geografiska läget och de politiska intressena kräfde. Efter en ytterligare tillämpning på detta af den ofvan antydda legitimitets-grundsatsen, förklarar konungen sin politik gentemot grannarna vara att utveckla de vänskapliga förbindelserna med dem och stödja dem, när den allmänna freden det kräfver, ett program, som det är icke utan, tar sig ut som principen för hans sons yttre politik år 1848. Ännu vid början af året var 1837 års cirkulär den principiella grundvalen för Sveriges officiella politik, som statsministern för utrikes ärenderna, frih. Ihre, åberopar gentemot Preussen i en depech till svenske ministern i Berlin af den 28 Mars.[2]

Detta är i korthet antecedentia för den svenska politik, som år 1848 intervenerar i danska frågan.

---

[1] Bilaga 1.

[2] Jfr *Bille* 18/2, enligt hvilken Ihre till en främmande minister skulle yttrat sig på sätt, som af Bille refereras med följande ord: »dersom deres Hof virkeligen skulde være i den Troe, at den Svenske Regjering i nogen som helst ulykkelig Eventualitet for Integriteten af det Danske Monarkie, skulde se Muligheten af Realisationen af de skandinaviske Skyggebilleder som spöger i nogle unge Entusiasters Hoved, saa beder jeg dem indstændigen bidrage hvad de kan, til at rette en saadan Vild-

Danska frågan.

Hvad är danska frågan? Danska frågan var problemet, om danska monarkien skulle fortbestå eller ej, sådan den till freden i Wien 1864 existerade såsom ett komplex af länder med rent dansk, rent tysk och blandad dansk och tysk nationalitet.

Denna danska monarki äger sitt upphof från 1460, då de danska och holsteinska anspråken på Slesvig förlikas i en kompromiss, i hvilken danska kronan erkänner dess förening med Holstein mot, att dess bärare hyllades såsom detta lands hertig. Oldenburgska husets dynastiska politik skapar sedermera en holsteinsk fråga, som efter att allvarsamt hafva hotat den danska monarkiens integritet, ja på Karl Gustafs tid rent af dess tillvaro, genom 1773 års uppgörelse mellan husets kungliga och Holstein-Gottorpska linie skaffas ur världen.

Danska monarkien i ofvan antydda mening står *färdig* efter revolutionskrigens slut, sedan Norges förlust nödtvunget kompenserats med Lauenburgs förvärf och ingår då såsom ett led i det europeiska »system», som Wienerkongressen skapat.[1] Också hota samma faror danska monarkien, som det bestående statssystemet

---

farelse. Ej allene den Svenske Regjering, men enhver fornuftig Svensk Mand betragter Idéen om en politisk skandinavisk Union med Danmark som illusorisk og rent ud modstridende Sveriges velforstaaede Interesser. Mindet om Kalmar Unionen har endnu sine Blodmærker (:reste entaché de song:)

Dog uden Hensyn dertil, behøver man blot beswære Sig med en Smule Eftertanke for at indsee, hvad Sverrig skulde udsætte sig for ved en saadan Union. Om en Union med Fastlandet kunde der vel knap nogensinde blive Tale. De herlige Danske Øer derimod besidde en Skat, som i Tilfælde af en Forening med Sverrig wilde tilintetgjøre Stockholm, nemlig Kjøbenhavn: Den er allerede forlængs Hovedstaden for Skaane, og den wilde med sin Beliggenhed og mange Fortrin i Tilfælde af en Union uwilkaarligen trække Hof og Recidence fra Stockholm. Denne uswigelige Følge af en Union tillmiler (:ne nous sourit pas:) ingen Svensk Patriot.

Vi ønske oprigtigen Opretholdelsen af status quo; vi haabe at det vil lykkes den danske Regjering at ordne sine Saccellions Forhold saaledes, og Rigets Udelelighed for framtiden sikkres.»

[1] Som exempel på, att den samtida diplomatiens uppfattning var sådan, må anföras följande yttrande från ryskt håll om danska monarkiens integritet: »cette intégrité — — — est une des conditions premières de la stabilité de l'équilibre européenne — — —.» Ryske Rikskanslern *Nesselrode* i en depech till Envoyén i Stockholm Baron *Krüdener* af den 7 april (gamla stilen) 1848. Fr. M. H.

i allmänhet, nämligen tidens folkrörelser med dess båda sidor, den liberala och den nationalistiska.[1]

Tidsandan uppväcker inom den danska monarkien en rörelse för konstitutionell folkfrihet, hvari monarkiens bägge nationaliteter i skön endräkt rikta sig mot den absoluta monarkien, men här inträder liksom i allmänhet under nationalitetsrörelsernas tidehvarf i nationellt sammansatta stater frågan om, *hvilket* folk som skall bilda den nationella grundvalen för de folkliga institutionerna.

I den danska monarkien inträder detta moment i frihetsrörelsen, som förberedts genom införandet 1834 af den ofullgångna ansats till konstitutionalism, som utgjordes af rådgifvande provinsialständer efter preussiskt mönster, då efter den på den nationellt indifferenta statens ståndpunkt stående Frederik VI i slutet af år 1839 den danskt nationalistiske Kristian VIII kommit på tronen. Redan den 7 Januari 1840 gick han till mötes den på 1830-talet uppkomna dansknationella renässansen — med spets riktad mot den hotande kulturella förtyskningen — och bestämde, i ett reskript till det tyska kansliet, att danskan skulle införas som rätts- och öfverhetsspråk öfverallt, där det var kyrko- och skolspråk, hvarjämte kansliet fick i uppdrag att undersöka, om icke danskan borde införas som kyrko- och skolspråk utöfver dess dåvarande område öfverallt, där det *talades*. Denna förordning var utfärdad på grund af en petition från Slesvigs ständer, genomdrifven af hela det liberala partiet tyskar och danskar i förening vid ständermötet 1838, men, när den utkom, väckte den stark opposition från tyskt håll.

Till öppen brytning nationaliteterna emellan kom det, när Hjort Lorentzen såsom motdrag mot utmaningar från tyskt håll under intryck af den härifrån utgående stämningen för första gången började tala på danska i den slesvigska ständerförsamlingen under 1842 års session. När danska språkets rätt vid förhandlingarna med stor majoritet underkändes af församlingen, möttes detta omedelbart af en protest från Jyllands samtidigt i Viborg församlade ständer. Så stod för första gången officiellt dansk nationalitet mot tysk inom den danska monarkien och de hittills relativt latenta nationella motsatserna utkristalliserades.

Den danska nationalismens program, »Danmark til Eideren» d. v. s. Slesvigs skilsmässa från Holstein med uppgående i Danmark som slutmål, formuleras för första gången offentligt i ett tal af Orla Lehmann i Maj månad året därpå. Det passar ju ganska bra i

[1] För det följande af denna afdelning hänvisas till *Danmarks Riges Historie* såsom hufvudkälla.

stycke med detta, att samtidigt som den danska patriotismen konsoliderar sig inom monarkien på grundvalen af den skandinaviska nationaliteten, den orienterar sig utåt på samma grundval genom skandinavismen. Samma år äger det stora studentmötet i Upsala rum.

Samtidigt sätter slesvig-holsteinianismen i sitt publicistiska organ Kieler Blätter in med sitt program om bägge hertigdömenas statsrättsliga förening under en konstitutionell författning i personalunion med Danmark samt uppgående i den tyska enheten under Preussens ledning.

Denna nationella motsats skärpes genom sammanflätningen med en dynastisk fråga, hertigliga huset Augustenborgs kraf att efter den Oldenburgska mansstammens utslocknande, som på grund af kronprins Frederiks tvänne misslyckade giftermål var att förvänta, få hela eller en del af arfvet. De båda bröderna, hertigen af Augustenburg och hans yngre broder prins Fredrik af Noër, bemäktiga sig ledningen af slesvig-holsteinianismen, hvars öde blir på det allra närmaste förenadt med huset Augustenborgs pretentioner. Man ser i hertigens tillträde till tronföljden i hertigdömena vid konungahusets utgång, medan Danmark ensamt går efter Kongelovens arfsföljd till kvinnolinien, ett enkelt och närliggande medel till förverkligandet af schleswig-holsteinianismens program.

Gentemot detta uppträdde konungamakten med det »öppna brefvet» af 1846, hvari fastslogs giltigheten af Kongelovens arfsföljd för Slesvig såväl som för Danmark, medan frågan om arfsföljden för Holsteins vidkommande, undantagandes vissa delar, lämnades oafgjord. Mot det öppna brefvets innehåll reste sig starka protetser från tysk sida både i och utom hertigdömena. En petition af Holsteins ständer afvisades af regeringen och demonstrationer undertrycktes kraftigt. Vädjanden mot det öppna brefvets rättsståndpunkt till Tyska Förbundet, företogos både af ständerna och vissa af agnaterna, underkändes af förbundsdagen, som endast klandrade kränkandet af petitionsrätten.

Härmed hade icke allenast motsatsen mellan dansk och tysk nationalism blifvit elakartad. Konungadömet hade äfven måst taga ställning i striden *mot* den förra, om också icke helt *för* den senare.

Nu sätter konungadömet in med ett försök att för sista gången i stil med den danska dynastiens traditionella politik förena dem i en högre enhet, men efter tidsandans fordringar på det konstitutionella planet i stället för det absolutistiska. Detta försök, som

upptager slutet af Kristian VIII:s och början, de första månaderna, af hans efterträdares regering, har till politiskt organ presidenten i slesvig-holsteinska kansliet sedan 1846, grefve Karl Moltke, en man, som med lojalitet mot den danska monarkiens integritet, förenade öfvertygelsen om de båda hertigdömenas historiska rätt att vara förenade åtminstone administrativt och i språkfrågan tenderade mot status quo. Denna historiska rättsståndpunkt, som i allmänhet omfattas af den lojala tyska byråkratien och aristokratien samt de konservativa spetsarna af den danska med en A. S. Ørsted och en Bluhme i spetsen, är den s. k. helstatspolitiken.

Genom denna riktnings framträdande vid sidan af eiderdanskhet och slesvig-holsteinianism är antalet af de inre partimotsatser, som innehållas i den danska frågan, fylldt. Därigenom att eiderdanskheten genom marsministärens bildande rycker till sig regeringsmakten inom monarkien ifrån den nationellt medlande helstatspolitiken, så kallad, emedan den i motsats till eiderdanskarna, som genom en blott personalunion ville uppoffra Holstein åt den tyska nationalitetsrörelsen, sträfvade att bevara hela monarkien såsom stat, drifves slesvig-holsteinianismen definitivt ut ur ramen af lojalitet mot monarkiens integritet. Detta kan tyckas motsagdt af det faktum, att eiderpolitikens genombrott i regeringen anticiperats genom förberedelser till resning i hertigdömena, som voro fullbordade, redan innan marsministärens eiderdanska politik var officiellt tillkännagifven, men så är fallet. Krisen existerar i latent form allt sedan Kristian VIII:s bortgång. Denne mångbepröfvade statsman hade vid sin tronbestigning visat sig i stånd att stå emot en sådan anstormning, som under hans son ledde till konungamaktens kapitulation och marsministärens bildande, hvarjämte hans gynnande af den danska nationaliteten gentemot tyskheten höll sig inom den historiska rättens ram. Den moraliskt förolyckade efterträdaren, hvars intresse bands vid den danska nationalismen, emedan hans skandalösa erotiska förbindelse ställde honom i oförsonlig motsats mot de högre samhällslager, som uppbuio helstatstanken, innebar icke någon personlig garanti i något af dessa afseenden, låt vara, att han af sonlig pietet hängde fast vid faderns politiska idéer. Under påverkan af den europeiska jäsning februarirevolutionen framkallat utlöses motsatserna.

Genom den skedda brytningen och Preussen-Tyska Förbundets genom slesvig-holsteinianismens egenskap af led i tyska nationalitetsrörelsen framkallade intervention blir den inre danska frågan om

hertigdömet Slesvigs ställning inom den danska monarkien vidgad till *danska frågan* i europeiskt-internationell mening; frågan om det led i den europeiska jämviktens system, som kallas danska monarkien, skall fortbestå.

Denna frågas första skede afgränsar sig från de öfriga genom sin ställning som ett led i 1848 års europeiska kris.

Allmänt europeiska förutsättningar.[1]

Det nuvarande Europa hvilar i stort sedt på Wienerkongressens allmänt europeiska uppgörelse. Denna står ännu till sin princip fast, i huru stor skala den än blifvit anfäktad i afseende på sina detaljer. För eftertanken te sig dessa emellertid i flera fall som senare utdragna politiska konsekvenser af Wienerkongressens verk. Österrikes utdrifvande ur Tyskland och Preussens framträdande som dettas ledande makt är ju sålunda intet annat än den genom den Bismarckska politiken i praktiken genomförda slutledningen, att, när Preussen genom Wienerkongressens landfördelning blef en öfvervägande tysk makt — i motsats mot Österrike med sin geografiskt-politiska tyngdpunkt i riktning mot Balkanhalfön — och samtidigt fick af samma skäl öfvertaga de försvarsuppgifter Österrike genom uppgifvandet af Breisgau faktiskt sade ifrån sig, hegemonien i Tyskland måste falla Preussen till. Österrikes uppgifvande undanryckte ju den ideella grunden för dess italienska välde af kejsaridéen. Utan kejsardömets internationella ideal blef ju tyskarnas välde söder om alperna ett främlingsvälde rätt och slätt.

Detta är ju de båda stora förändringarna på Europas politiska karta sedan Wienerkongressen, de enda, som skulle kunna ge stöd åt en mening, att dess uppgörelse omstörtats. Men tvärtom står denna uppgörelse i princip kvar. Den *princip*, som häfdats, är *jämvikten* mellan ett flertal suveräna stater i motsats mot *universalmonarkien*. Den makt, mot hvilken jämviktsprincipen häfdats, var denna gång den franska nationalstaten liksom det vid Westfaliska freden, den föregående stora allmänt europeiska uppgörelsen, skedde gentemot den Habsburgska familjemaktens spanska dominat. Europa efter 1815 står i stort sedt under tecknet af vården om detta vunna historiska resultat genom hvad som populärt benämndes den Heliga Alliansen å ena sidan och England å den andra. Den Heliga Alliansen såsom politisk realitet, då fattad som de tre »nordiska makterna» (s. k. i motsats till »västmakterna» England och

[1] Jfr *Débidour:* Histoire Diplomatique.

Frankrike) Österrike, Preussen och Ryssland. I detta *stora* mål äro båda faktorerna alltid eniga, äfven när den allra största misshällighet om medlen härskar. Naturligtvis måste alltid en viss ideell spänning härska mellan England, det rike, där den moderna folksuveränitetsteorien, om än icke födts, så dock förts ut i lifvet samt i viss mån både historiskt och i praktiken bildade författningens grundval och de absolutistiskt-konservativa »nordiska makterna» (hvilkas motsatser sinsemellan Preussen-Österrike och Österrike-Ryssland först emot seklets midt bli akuta). Denna motsats tog sig uttryck redan i det Castlereagh-Liverpoolska kabinettets vägrade anslutning till den Heliga Alliansen. Denna vägran berodde hos tories mindre på egen motvilja än på hänsyn till oppositionen och det stöd hos folkmeningen denna i motsatt fall skulle ha haft på grund af de ofvan nämnda traditionerna.

Men just för de whigistiska och liberala strömningarna inom Storbritannien måste trycket från den af de konservativa makterna dominerade kontinenten blifva mer och mer kännbart icke minst genom det stöd det med den moraliska propagandans makt gaf åt likartade konservativa och reaktionära tendenser hos den för tillfället öfvermäktiga toryismen.

Genom en tredje faktor i den konservativa internationella politiken blir emellertid denna motsats en ren brytning. Denna konservativa makt är restaurationens Frankrike eller rättare de sociala elementer, konungadöme, klerikalism och aristokrati, som genom restaurationen återigen kommit ofvanpå. *Detta* Frankrike blir af inre nödtvång den allmänna Europeiska konservatismens protegé och bundsförvant, sedan det genom emigrationens tiggargång för alltid skilt sig från den franska gloire, hvars främsta bärare på en Ludvig XIV:s tid just dynastien varit. Revolutionen med dess följd, krig mot palatsen, blir nu den gemensamma fara, som sammanför det konservativa Europa och det konservativa Frankrike, men just denna konservatismens triumf på kontinenten väcker upp dess farligaste motståndare — Canning, den förste konservative statsman af den *nationellt opportunistiska* typ, som till slut spränger den heliga alliansens *principiella* legitimitetspolitik genom Cavour och Bismarck. När den Heliga Alliansen genom att göra Frankrike till sin exekutor gentemot revolutionen i Spanien ger det en chance att upplifva det Ludvig XIV:s attentat mot Pyreneerna, som England i spanska arfföljdskriget med så stora offer afvärjt, var måttet rågadt, och den af Canning inledda reaktionen mot Heliga Alliansen börjar.

Till motvikt mot de nordiska makternas system skapas nu västmakternas »entente cordiale» grundlagd af Cannings lärjunge Palmerston. Denna rörelse utgår ifrån England, där den också vinner full stadga efter 1832 års parlamentsreform, då det korporativa element i den engelska författningen, som bildat förbindelseled med den kontinentala konservatismen, och en idol för dess teoretici, brytes och konungamakten efter Victorias tronbestigning 1837 blir i konservativ anda liberaliserande[1] i stället för toryistisk. Genom julirevolutionen etableras också borgarkonungadömet i Frankrike och Belgien med England till sitt naturliga stöd. Den engelsk-franska ententen stadgar de båda drottningarnas konstitutionella regemente i Spanien och Portugal, där på grund af de geografiska förhållandena den Heliga Alliansens pretendenter icke kunna effektivt stödjas.

Detta kolossala västmaktsblock håller ihop nästan lika länge som julimonarkien. Thiers försök att upplifva den Napoleonska politiken schackas nämligen af Ludvig Filip själf, som genom sin måg Leopold af Belgien håller de dynastiska kanalerna till dennes systerdotter, drottning Victoria, öppna.

Först 1846 i den spanska giftermålsfrågan brister ententen på den gamla stötestenen, Frankrikes sträfvan att taga Spanien i släptåg, hvartill Ludvig Filip låter förleda sig af dynastiska skäl.[2] Då vänder sig emot den, trots alla Ludvig Filips omsvep, den brittiska nationalkänslan, som efter något vacklande[3] ställer sig på den groft lurade Palmerstons sida.

---

[1] VICTORIA: *Letters* I: s. 93 ff.

Konung Leopold af Belgien till prinsessan Victoria strax före hennes tronbestigning. Laeken 17 Juni 1837.

»— — — The fact is that the present Ministers are those who will serve you personally with the greatest *sincerity* and, I trust attachment. For them as well as for the Liberals at large, you are the *only* Sovereign that offers them *des chances d'existance et de durée*. With the exeption of the Duke of Sussex, there is no *one* in the family that offers them anything like what they can reasonably hope from you, — — —

The irksome position in which you have lived will have the merit to have given you the habit of *discretion* and *prudence* as in your position you never can have *too much* of either. Great measures of State I hope you will be able to avoid at first. I have already — if you would read it over, and perhaps let Stockmar see it — written to you some months ago on the subject of maintaining the influence of conservative principles, and of protecting the Church. — — —»

[2] STOCKMAR: *Denkwürdigkeiten* s. 455 ff.

[3] *The Greville Memoirs:* Kap. XXIII & XXIV.

I sin isolering måste Ludvig Filip göra närmanden åt den Heliga Alliansen och står snart för det franska folkets nationella medvetande som dennas vaktare i Frankrike fullt i stil med äldre Bourbonska linien. Detta blir på ett ödesdigert sätt understruket, när Palmerston hårdhändt tar sin diplomatiska revanche.

Tillfället härtill ger den schweiziska frågan, inom hvilken striden mellan radikalism och konservatism afspeglar sig in petto i striden mellan de på det beståendes grund stående katolska kantonerna med kantonalsuveräniteten till slagord och de radikala, som drefvo förbundsenhetens sak trots alla »wohlerworbene Rechte». Schweiz' centrala läge kommer den europeiska stormaktkonserten att såsom ordningens väktare i Europa ägna frågan den skarpaste uppmärksamhet, hvari också Fredrik Vilhelm IV:s romantiska intresse för sitt, såsom kanton till Edsförbundet anslutna furstendöme Neufchâtel, har *sin* gifna andel, och denna uppmärksamhet mångfaldigar dess vikt såsom en principiell kraftmätning mellan reaktionär konservatism och revolution. Naturligtvis hade icke den schweiziska demokratien kunnat bestå gentemot de omgifvande stormakternas väpnade intervention, men här sätter den britiska diplomatien in. Genom att förhandla dilatoriskt lyckas Palmerston ge det demokratiserade Edsförbundet möjlighet att krossa Sonderbund, den politiska sammanslutningen af den konservativa partikularismen, och de nordiska makterna och Frankrike stå där med ett förödmjukande nederlag såsom den gäckade reaktionens representanter.

Visserligen fortfara, framför allt på initiativ af Fredrik Vilhelm IV, som fruktade för sitt Neufchâtelska furstendöme och var med starka band fäst vid den historiska ordningen i Schweiz, Hallers hemland, underhandlingar mellan de »nordiska makterna» och Frankrike med Radowitz som mellanhand, men dessa afbrötos genom februarirevolutionen.

Denna framväxer omedelbart ur den irritation, som den schweiziska frågan skapat, hvarigenom julimonarkiens moraliska prestige såsom liberal makt helt och hållet gått förloradt. Genom bristande energi i användandet af trupperna, hvilket ju på sätt och vis kan sägas ligga i den på en folkrörelse byggda julimonarkiens väsen eller dess bärares, Ludvig Filips, koncilianta psykologiska förutsättningar, kostade den uppkomna revolten Ludvig Filips ätt kronan.

Februarirevolutionen blir af större europeisk betydelse än julirevolutionen. Den angriper nämligen äfven de bägge tyska stormakterna. Äfven här är brist på tillräcklig energi i handhafvandet af de militära maktmedlen skulden. Fredrik Vilhelm IV låter

icke sina garden fullfölja sin seger öfver barrikaderna,[1] och Metternich faller på angreppen från de liberaliserande hofkretsarna med erkehertig Johan i spetsen, som förklara hans afgång nödvändig, emedan de vilja blifva af med honom.[2]

Det ligger nog en ideell utveckling bakom, som representeras af tvänne personskiften. Kejsar Franz och Fredrik Vilhelm III ha gått bort. Deras nyktra konservatism närmast åsyftande att med byråkratiskt tvång samt diplomatiska och militära maktmedel hålla nere revolutionen, som af dem väl närmast uppfattades som internationell omstörtning i stil med den napoleonska, hade i någon mån efterträdts af mindre realpolitiska riktningar. Den andesvage kejsar Ferdinand visade sig vara ett för bräckligt stöd för Metternich gentemot modernare riktningar inom dynastien och Fredrik Vilhelm IV:s kristligt-germanska åskådning med dess statsvetenskapligt intressanta ståndskonstitutionalism skymde undan hans intresse för den föreliggande praktiska uppgiften att upprätthålla ordningen.

Den internationella situationen blir under sådana förhållanden, att tre stormakter, Frankrike, Österrike och Preussen äro starkt begränsade i sin aktionskraft af inre oroligheter och det förstnämnda äfven i någon mån af den visserligen relativt aflägsna faran för en koalition. Genom förhållandena i Österrike och Preussen ser sig kejsar Nicolaus isolerad och relativt vanmäktig. England blir under dessa förhållanden den ledande stormakten, hvars medling anropas från alla håll efter februarirevolutionen.[3]

Detta är ju en triumferande ställning för den Palmerstonska diplomatien, men i själfva verket ha svårigheterna växt den öfver hufvudet. Dess politik i moderationens tjänst hade uppeggat till

---

[1] Jfr t. ex. Busch: *Die Berliner Märztage vom 1848* med talrika däri anförda arbeten.

[2] Jfr Wedel-Jarlsberg till Statsministern för utrikes ärendena. *W. 20* 13/3. Sybel s. 99.

[3] Victoria: *Letters* II s. 178. Konungen af Preussen till Drottningen 27 Februari 1848:

»— — — *How* I bless Providence for having placed Lord Palmerstone at the head of your Foreign Office, and keeping him there at this very moment. During the last quarter of the past year I could not always cordially agree with him. His genuine british disposition will honour this open confession. All the more frankly may I now express the hopes which rise in me from the very fact of *his* holding that office at the present moment; for a more active, more vivid, more energetic Minister of foreign affairs, a man that would more indefatigably pursue great aims, your Majesty could probably never have. — — —»

revolution. Så framförallt Lord Mintos officiösa mission till Italien. Denna hade beslutits på Pius IX:s begäran för att ge honom stöd gentemot Österrike vid hans beträdande af den konstitutionella och nationalistiska banan och dessutom befrämja den aktion till förmån för en förebyggande reformpolitik den ordinarie britiska diplomatien satt i gång i Italien.[1]

Palmerston hade missräknat sig; de italienska revolutionärerna tolkade Lord Mintos sändning med ett visst stöd af händelseförloppet i Schweiz som uppmuntran åt dem. Därur den jäsning, som mynnade i resningen i Milano och Sardiniens intervention, gentemot hvilken Österrike ganska ödmjukt vädjade till Palmerstons medling, villigt att afstå Milano mot bevarandet af Venedig.[2]

På grund af att de båda tyska stormakterna äro ur stånd att utöfva sin konserverande inverkan inom förbundet, kunna de af februarirevolutionens smitta åstadkomna rörelserna i de tyska mellanstaterna och småstaterna växa ut till 1848 års storartade nationalitetsrörelse med centrum i Frankfurt, hvilken i viss mån drar den preussiska politiken med sig till utrikespolitisk aktion.

Denna aktions föremål blir den danska frågan. Den danska frågan, frågan om det danska rikets vara eller icke vara, har ur inrikespolitisk synpunkt mycken likhet med den österrikiska monarkiens problem.

I bägge fallen väckas nationalitetsproblemen till akut aktualitet genom konstitutionalismen. I den absolutistiska staten kunna konungadömet och byråkratien ställa sig i princip neutrala till de olika nationaliteternas kraf. Inom konstitutionalismen måste den folkvilja, som skall representeras, blifva öfvervägande bestämd af *en* härskande nationalitet, såvida ej en konstitutionalismen förlamande nationalitetskamp (det nuvarande Österrikes läge) inträder.

---

[1] VICTORIA: *Letters* II s. 151. Drottningen till Lord John Russell:

»— — — As it seems difficult to find a person of inferior rank and position than Lord Minto, and of equal weight, the Queen sanctions his undertaking the mission on the understanding that the object of it will be communicated beforehand to the Courts of Vienna and Paris, and that these Governments will be made fully acquainted with the position England thinks herself bound to take with regard to Italian controversy. After this shall have been done, the sending of Sir William Parker with his fleet to the West Coast of Italy strikes the Queen as a very proper measure to give countenance to the Sovereigns engaged in Liberal Reform, and exposed alike to the inroads of their absolutist neighbour, and the outbreaks of popular movements directed by a republican party, and perhaps fostered by the Austrian Government.»

[2] Marquis of Lorne: *Lord Palmerston* s. 101 ff.

II. 1848 års ingång.

Sveriges diplomatiska ställning före krisens utbrott.

Äfven den svenska utrikespolitikens synkrets står vid början af 1848, försåvidt den betecknas af de politiskt viktigare beskickningarnes rapporter,[1] i den schweiziska frågans tecken. Däremot beordras i en cirkulärnot af den 18 januari till Berlin, Paris, Petersburg och Wien vederbörande minister att *vid tillfrågan* dementera La Presse's och Augsburger Allgemeine Zeitungs påstående, att Sverige-Norge såsom signatärmakt begärt[2] tillträde till öfverläggningarna. Under det gångna året hade den af radikalismen behärskade förbundsdagen med Palmerstons moraliska stöd med våld slagit ner Sonderbund. Nu gällde det för de öfriga makterna att göra detta afbräck i det kontrarevolutionära Europas prestige godt igen genom att efteråt åstadkomma den koncert Palmerstons dilatoriska politik förhindrat. Till den ändan underhandlade generalmajor v. Radowitz för Preussen och grefve Colloredo för Österrike i Paris.[3]

I allmänhet synes Palmerstons politik hos regeringarna ha stått i en allt annat än fördelaktig dager, och man får den uppfattningen, att den svenska diplomatien delar denna syn på saken. Åtminstone anför envoyén frih. d'Ohsson i Berlin[4] utan reservation den uppfattningen af lord Mintos sändning till Italien, att den jämte den ordinarie diplomatien kan verka uppmuntrande på den revolutionära rörelsen i Italien måhända ända därhän, att Karl Albert, som tänker

---

[1] H 2 7/1; B 2 10/1; L 3 18/1. Jfr Bille 4 7/1, där det heter, att svenska regeringen ej döljer sin fruktan för sorgliga följder berörande hela Europa.

[2] P 1 1/1 Ap.; W 2 5/1; Pbg. 7 21/9 januari. Jfr Bille 4 7/1, där det omnämnes, att Österrikes, Preussens och Frankrikes representanter, som trott sig märka en svensk önskan att vara med i egenskap af signatärmakt, begärt instruktioner härom.

[3] P 3 5/1.

[4] B 12 17/2.

ge en författning lik franska kartan, tager tillfället i akt till ett angrepp på Österrike eventuellt stödd på en ny fransk ministär. Lord Palmerstons politik utmärkes enligt samma källa af en viss dubbelhet, då han samtidigt hos de konservativa makterna uttrycker sin oro och sin önskan om ordningens upprätthållande. Denna »dubbelhet» torde i själfva verket finna sin förklaring i önskan att på en gång stärka det britiska inflytandet i Italien och afvärja revolutionen genom att befordra reformer i tid,[1] framför allt genom att hindra Österrike att medelst tryck på de italienska småstaterna afskräcka dem från dylika, hvilket ju varit det särskilda syftet med den påfliga begäran,[2] som ledde till lord Mintos mission.

En dylik uppfattning kan ju i själfva verket ganska bra bringas i samklang med ministerns i London, frih. Rehausens, meddelande[3] om de förklaringar, som utbytts mellan Österrike och Storbritannien med anledning af det förras rustningar och truppsändningar till Italien. Sändebudet grefve Dietrichstein meddelar nämligen, att dessa endast voro afsedda för att trygga lugnet i Österrikes egna besittningar, hvarest en mot regeringen fientlig anda yppat sig.[4] På detta svarar Palmerston genom lord Ponsonby i Wien, att missnöjet i Österrikes italienska besittningar redan trängt till hofvet i St. James' kännedom, och att detta gjorde det lugnt i fråga om Österrikes rustningar, hvilka, tager han fasta på, endast gällde bevarandet af lugnet i de egna staterna, icke något försök att motsätta sig de reformer, som flere regeringar redan med framgång började eller tänkte införa.

Ett annat föremål för intresse var kampen mellan regering och opposition i Frankrike, Europas brandhärd par préférence.[5]

Äfvenledes följer den svenska politiken med största intresse förhållandena hos vår östra granne, som af helt naturliga skäl måste intressera, ehuru de på det stora hela taget för ögonblicket icke förete annat af vikt än tsarens icke ofarliga sjukdom,[6] hvilken ju visser-

---

[1] Stockmar s. 577 om Palmerstons politik: »Er sah die Crise in Italien kommen, hoffte durch Zureden von den Regierungen zeitige, mässige Concessionen, von den Völkern Mässigung und dankbare Annahme des Gebotenen zu erlangen. Daher die Mission Lord Mintos nach Italien im Herbst 1847.»

Jfr Victoria: *Letters* s. 151 anfördt i kapitel 2.

[2] Ashley: *Life of Palmerston.* I. Chapter 2. Marquis of Lorne: *Lord Palmerston* s. 102 ff.

[3] L 2 7/1.

[4] W 2 5/1 och 3 11/1.

[5] P 1/1.

[6] Pbg. 2 5/1 ff.

ligen öppnar många möjligheter. Årets första depeche från Stockholm[1] frambär konungafamiljens hjärtliga deltagande. Öfverhufvud får man anse förhållandet mellan Sverige och Ryssland kunna betecknas såsom i diplomatisk mening hjärtligt med en ansats till — ytterst välvillig — beskyddareton från rysk sida. Sverige var trots allt parlamentariskt gräl en stat med stabila inre förhållanden, hvilket måste tilltala kejsar Nicolai legitimistiska sympatier, och ur reell synpunkt erbjöd Ryssland en betydande fördel ur grannskapets synpunkt liksom det å andra sidan gaf den mindre makten politisk ryggrad i förhållande till den större.[2] Det var helt enkelt traditionerna från Karl Johans tid ännu oafbrutet fortlefvande.

Representationsfrågans utveckling under pågående riksdag spelar en hufvudroll för förhållandet mellan de båda makterna och uppväcker hos kejsar Nicolaus stora farhågor ur konservativ synpunkt,[3]

---

[1] T. Pbg. 4/1.

[2] Pbg 26 1/4 beskrifver det högeligen gynnsamma intryck konungens hållning vid marsoroligheterna i Stockholm gjort i Petersburg. Bilaga II.

[3] Typiskt är ett samtal mellan kejsaren och svenske ministern på en hofbal och hvarom den senare berättar (Pbg. 9 26/1), »Quelques instans après que j'avais quitté l'impératrice, l'Empereur daigna s'aprocher de moi et de me dire en me faisant l'honneur de me donner la main, Bon Soir, quelles nouvelles avez vous de Stockholm et que fait-on chez Vous? J'eus l'honneur de répondre que mes dernières nouvelles étaient bonnes et que la Diète étant actuellement rassemblée, l'attention du Gouvernement était en grande partie réclamée par les travaux des Etats. »Je fais les vœux», continua Sa Majesté Impériale, pour que tout marchera bien, mais, j'avoue que je crains que Vous ne soyez trop entrés dans la voie et qu'il n'y ait des graves dangers dans les changemens qui se préparent chez Vous. Plus qu'un édifice est ancien, et plus il est dangéreux de toucher à ses fondemens. Je suis le premier à reconnaître que je parle maintenant de ce qui ne me regarde pas, mais, mes bonnes intentions me serviront d'excuse si je Vous communique mes appréhensions.» Je pris la liberté de répondre à l'Empereur que j'espérais que Sa Majesté Impériale ne pourrait douter du grand prix que le Roi attache et attachera toujours à Son amitié et à l'intérêt que Sa Majesté Impériale, comme une preuve de cette amitié, voudra témoigner envers Lui. — Mes instructions, disais-je, me prescrivent explicitement de saisir chaque occasion qui pourra s'offrir à moi pour être l'organe de ses sentimens. J'eus l'honneur d'ajouter: »qu'en Suède, comme dans la plupart des pays et peut-être plus qu'ailleurs, certaines réformes devenues nécessaires pour le bien-être du pays, étaient réclamées, non seulement par le parti soi disant libéral, mais même par les hommes les plus conservateurs dans leurs principes, et que le Gouvernement, si après un mûr examen il n'y trouvait aucun danger, était naturellement disposé à prêter son appui à ces changemens; mais qu'il était de mon devoir d'assurer Sa Majesté Impériale que le Roi ne sanctionnera jamais une réforme

till hvilka den svenska regeringen anser sig böra taga synnerligen stor hänsyn.[1] Detta är ju ganska betecknande för arten af de särskilda vanskligheter, makterna af andra rang hade att reda sig med gentemot den »Heliga Alliansen» eller rättare den kontrarevolutionära koncerten af de »nordiska makterna».[2]

Äfven i väster har Sverige en entente, som kräfver dess särskilda uppmärksamhet, nämligen den med Danmark. Men här äro rollerna ombytta. Sverige är, sedan det vunnit unionen med Norge, den dominerande parten. Danmarks af sakläget betingade resignation inför detta faktum i förening därmed, att genom Norges skilsmässa från Danmark alla friktionspunkter af utrikespolitisk och militär-geografisk art bortfallit, hade framfödt den stämning, som gjorde det möjligt för den ursprungligen vid sin uppkomst på 1700-talet antikvariskt-filologiska skandinavismen att tränga fram med anspråk på politisk betydelse. Den blir nu en faktor att räkna med, om också icke i den obetingade mening, som »skandinaverna» tänkte sig saken.

Ställningen i Danmark före februarirevolutionen.

Den svenska diplomatien hölls af sin representant vid danska hofvet, envoyén frih. Lagerheim, au jour med att en vändning förestod i förhållandet mellan danska monarkiens bägge nationaliteter och rikshälfter. Redan ministerns första depech för året[3] meddelar

---

qui pourrait être de nature à porter le moindre atteinte au principe Monarchique et aux prérogatives Royales. L'Empereur exprima ensuite combien il était sensible à l'intérêt que le Roi avait témoigné en recevant la nouvelle de l'indisposition de Sa Majesté Impériale, qui voulait bien me charger d'être auprès du Roi l'organe de ces sentiments de reconnaissance.»

[1] T. Pbg 18/4 innehåller en utförlig redogörelse, i sista hand afsedd för Nesselrode och kejsaren, för motiverna till det kungliga representationsförslagets framläggande med betonande af, att konungen af tidsomständigheterna nödgats till ett initiativ, som han helst velat öfverlämna åt ständerna. Det betonas vidare, att det är från radikalt håll förslaget torde möta motstånd, och häfdas, att det icke rubbar Sveriges grundlagar i öfrigt eller den monarkiska principen. Närmare detaljer, tydligen afsedda till samma bruk, utlofvas, och i en apostille omnämnes, att konungen haft ett samtal med ryska sändebudet baron Krüdener i samma ämne.

[2] Ganska upplysande är ett uttalande (Bille 23 10/3) om Sveriges ställning till frågan om erkännandet af republiken i Frankrike: »En tout cas on est décidé à expédier les instructions au Ministre de Suède à Paris, avant que la poste de Russie puisse apporter à Stockholm des Conseils du Cabinet de S:t Petersbourg sur le parti à prendre.»

[3] K 1 2/1.

med öfverdrift,[1] att under den sista veckan statsråd hållits hvarenda dag antagligen med anledning af förhållandena i hertigdömena, och att dessa öfverläggningar fortsatts äfven sedan konungen insjuknat. En skolreform[2] för att gynna danskheten i Slesvig vore på tal, för hvilket ändamål anslaget till undervisningsväsendet skulle höjas från 31,000 till 54,000 Rbdr, hvaremot tyskarna skulle få ersättning genom andra anslag. Det talades också om att vinna folket genom att utvidga provinsialständernas makt speciellt genom skattebevillningsrätt och anförtro viktiga befogenheter åt ett utskott af dem. Härom härskade dock af månhet om konungamakten oenighet mellan ministrarne, ehuru alla insåge, att hertigdömena måste lugnas. Man talade om nya ministerutnämningar[3]: att kanslipresidenten för hertigdömena, grefve Karl Moltke, skulle inträda såsom geheimestatsminister med bibehållande af sitt innehafda ämbete, hvarjämte förste finansdeputeraden Collin och direktören för tull- och kommerskollegiet Bluhme skulle blifva ministrar utan portfölj. Bakom allt detta låge successionsfrågan. Konungens tillstånd vore oroande (sämre än vederbörande föregifva)[4], och kronprinsen ingåfve inga förhoppningar. Ett tredje giftermål blefve med hans vanor mer och mer osannolikt.[5] Den 21 januari meddelar sändebudet, att konungen aflidit.[6]

Dödsfallet hade inträffat sent på aftonen föregående dag. Härmed hade sakerna inträdt i ett nytt skede, som med raska steg närmade sig kristillståndet. Visserligen utlofvade den nye konungen i sin proklamation att fullfölja den aflidnes författningsplaner, hvilkas tillvaro bekräftades,[7] men samtidigt förnimmas de första försöken från den danska nationalliberala oppositionen att få det genom personskiftet hjälplösa konungadömet i sin hand. I samma bref,[8] som omtalar dödsfallet och proklamationen, berättas, att 36 borgarrepresentanter i Köpenhamn begärt audiens för att anhålla om en konstitution. Ännu söker konungamakten emellertid bevara sin självständighet och följa den politik, den aflidne konungen slagit in på; som ett uttryck härför får man väl anse det faktum, att borgarrepresentanterna vägrats audiens.

[1] *Danmarks Riges Historie* s. 363.
[2] K 3 9/1, K 2 6/1 Ap.
[3] K 3 9/1.
[4] K 10/1, K 3 9/1 Ap.
[5] K 8 21/1.
[6] d:o, jfr THORSØE: s. 26.
[7] K 8 21/1.
[8] K 9 23/1.

Den 28 januari utfärdades det kungliga författningsreskriptet, som af Lagerheim dagen därpå meddelades svenska regeringen.[1] Reskriptet, som innebar och uttryckligen förklarade sig vara ett utförande af Kristian VII:s planer, bibehöll de fyra ständerförsamlingarna,[2] men skapade efter mönstret af den preussiska förenade landtdagen gemensamma ständer för konungariket och hertigdömena till lika antal för bägge dessa delar af monarkien. Dessa ständer skulle äga medbeslutanderätt i fråga om nya skatter och finansiella förändringar samt vid lagstiftning för hela monarkiens vidkommande. Därtill skulle komma petitionsrätt i alla öfriga frågor. Ständerna skulle omväxlande sammanträda i konungariket och hertigdömena. Inga förändringar skulle ske i dessa sistnämndas inbördes förhållande eller i Holsteins och Lauenburgs till Tyska Förbundet, hvarjämte författningsbestämmelser till tryggande af båda språkens rätt i hertigdömet Slesvig bebådades. Den nya författningslagen skulle före sitt utfärdande föreläggas en församling af »erfarne mænd», hvaraf 24 skulle väljas till $^1/_4$ hvar af de fyra ständerförsamlingarna, 12 af det högre prästerskapet och universiteten samt hertigdömenas ridderskap och prelater, hvarjämte 16, lika fördelade på de 4 riksdelarna, skulle utses af konungen.

Lagerheim inrapporterar,[3] att reskriptet möttes af kritik och vållade polemik mellan danskar och tyskar. Det talades om ett möte i Kiel under (professor) Falcks presidium för uppsättandet af en adress till konungen, hvartill dock borgerskapet skulle ha vägrat sin medverkan. Ännu den 8 februari vet man intet bestämdt.[4] Den 10 februari däremot meddelas, att ridderskapet och öfriga ständer beslutit sig för att skrida till valet af »erfarne Mænd», ehuru man fruktar stora faror för tyskheten af gemensamma ständer.[5] Så komma nästan dag för dag växlande underrättelser från hertigdömena, ibland förmedlade af tyska tidningar t. ex. Hamburger Börsenhalle, om starkare eller moderatare tendenser i separatistisk riktning, och detta ökar danskarnes motvilja mot reskriptets lösning. Från dansk sida däremot väcker det lika antalet deputerade motvilja. Madvig kritiserar reskriptet i Fædrelandet.[6] Kritiken, som riktade

[1] K 13 29/1, jfr Thorsøe s. 37 ff. Bilaga III.

[2] Dessa voro en för »Østifterne», en för Jutland, en för Slesvig och en för Holstein.

[3] K 15 3/2.

[4] K 18 8/2.

[5] K 19 10/2.

[6] K 18 8/2.

sig just mot denna punkt, anges af Madvig själf[1] som vändpunkten i stämningen mot reskriptet, i det de nationalliberale ledarne, trots sin motvilja mot behandlingen af den nationella sidan af saken, tycktes böjda att resignera inför det faktum, att konungamakten dock gifvit en författning.

En erinran om att det icke bara var obotfärdig konservatism, som hindrade den danska regeringen att skrida framåt på reformernas väg, ger Lagerheims meddelande, att han af ryske ministern erfarit, att intrycket i Petersburg af reskriptet ej var godt.[2]

Midt i dessa svårigheter för den danska regeringen kommer den allmänna europeiska revolutionsrörelsen som *vis major* och rycker ledningen ur dess händer. Redan den 20 februari meddelar Lagerheim, med tydlig blick för möjligheten af en återverkan, att underrättelser om jäsningen i norra Italien anländt till Köpenhamn.[3] Sedan kommer februarirevolutionen och förvärrar ställningen ytterligare, hvilket den danska regeringen genast uppfattade.[4]

---

[1] MADVIG: *Livserindringer* s. 137 ff.
[2] K 21 15/2.
[3] K 23 20/2.
[4] K 28 9/3.

III. Sveriges utrikespolitik 1848 dominerad af danska frågan.

Europa och februarirevolutionen.

Den svenska regeringens närmaste uppgift blir nu att orientera sig i afseende på makternas ställning till den i Paris skedda omstörtningen. Det gällde att genom vaksamhet undgå att ryckas med i ett koalitionskrig mot Frankrike utan att stöta sig med de öfriga makterna. Man var närmast böjd att sluta sig nära till England från hvilket håll man ej väntade några krigiska tendenser.[1] Den 7 mars hade man i en »apostille en chiffres» till ministrarna i Berlin och Köpenhamn ålagt dessa att taga reda på, huru ett meddelande ifrån den provisoriska regeringen i Paris skulle upptagas och hvad svar, som komme att gifvas.

Sedan julirevolutionen fått passera utan en väpnad stormaktsintervention, voro utsikterna för en dylik betydligt förminskade 1848. Kejsar Nicolaus af Ryssland hade, hotad som han var i sitt polska välde af hvarje yttring af fransk revolutionär nationalism, nog intet haft emot en sådan intervention, ehuru han väl på grund af stämningen emot Ryssland ute i Europa närmast tänkt sig i situationen af den tillkallade hjälparen åt sina af Frankrike hotade bundsför-

---

[1] Bille 23 10/3 »— — — le Gouvernement Suédois va décider de parti à prendre à l'égard de la révolution française. Les considérations qui influieront avant tout sa résolution, sont d'abord le désir de prendre une attitude qui rendra la neutralité de la Suède possible en cas d'une guerre Européenne, puis la crainte de se mettre par la reconnaissance prématurée d'une république française dans une fausse position vis à vis les autres grandes puissances. En montrant à l'égard d'une république française plus de raideur que l'Angleterre on craint de se gâter le rôle de neutralité lors d'une guerre éventuelle. Il me parait ainsi probable que l'on se décidera en définitive à suivre l'exemple de l'Angleterre. En tout cas on est décidé à expédier des instructions au Ministre de Suède à Paris avant que la poste de Russie puisse apporter à Stockholm des conseils du Cabinet de St. Petersbourg sur le parti à prendre.»

vanter, Preussen och Österrike.[1] Häri befann han sig kanske icke i full öfverensstämmelse med dessa makter, ehuru någon direkt motsats ej framträdde.

Konung Fredrik Vilhelm IV:s närmaste åtgärder voro riktade på att undvika fredens störande genom en kollektiv förklaring af de öfriga stormakterna och Tyska Förbundet, hvilken skulle lära Frankrike, att alla försök till reaktion mot 1814 års fördrag skulle mötas af samma koalition, som skapat dem. Detta är ståndpunkten i hans ofvan nämnda bref till drottning Victoria.[2] En hänvändelse i denna riktning skedde äfven på ministeriell väg,[3] utan att dock

---

[1] »Il serait aussi difficile de peindre l'effet qu'a produit ici cette catastrophe terrible et inattendue qu'il serait oiseux de tâcher de le faire, puisque l'impression qu'elle a causée n'a pu qu'être partout la même. C'est un coup de foudre tombé d'un ciel presque serein et au lieu d'une émeute — à laquelle on devait s'attendre, mais à rien de plus — c'est une révolution qui ébranle dans les fondements l'édifice politique de l'Europe, déjà si agitée par les convulsions auxquelles elle est en proie depuis un an.

Il est également superflu d'ajouter que l'on prévoit ici la guerre comme une conséquence presque inévitable de la chute de la Monarchie en France. Si les Français marchent vers le Rhin ou qu'ils entrent en Italie, *il est hors de doute* que l'Empereur se portera au secours de Ses alliés et que Sa Majesté Impériale fera marcher 400,000 hommes, qui sont prêts à entrer en campagne — sans parler des soldats en congé (Besrodschni) dont le nombre doit s'éléver à près de 200,000 et pour lesquels des effets complets d'armement et d'équipement se trouvent dans les arsenaux. On me dit que 3 à 4 Corps d'armée (chacun d'environ 45,000 hommes) et une force considérable de cavalerie ont déjà reçu l'ordre de se mettre en marche pour entrer dans le Royaume de Pologne. Le Maréchal Prince Paskievitsch compte partir d'ici dans quelques jours pour retourner à Varsovie.» Pbg 19 8/3.

[2] »This must be our message to France: that all of us are cordial well wishers to France; we do not grudge her all possible welfare and glory; we mean never to encroach on it, and we will stand by the new Government as by the old, *foi de gentils-hommes*. But the first breach of the peace, be it with reference to Italy, Belgium, or Germany would be, undoubtedly and at the same time, a breach with 'all of us', and we should with all the power that God has given us, let France feel by *sea* and by *land*, as in the years '13, '14, and '15, what our union may mean.» VICTORIA, *Letters* s. 178.

[3] »Un courrier prussien arrivé de Berlin samedi dernier a apporté au Ministre de Prusse une dépêche qui lui a adressé le Baron de Canitz après avoir reçu les premières nouvelles sur les événemens de Paris. Le Ministre des Affaires Etrangères de Prusse lui fait connaître que l'intention de Roi n'est point d'entreprendre une démarche agressive ni de se mêler en rien des affaires de la France tant que celle-ci s'abstiendra de tout débordement vers les Pays limitrophes. 'Ce que Nous désirons surtout pour le moment' poursuit Mr. de Canitz, 'c'est de nous entendre avec les autres Puissances sur les moyens de maintenir la paix et d'empêcher

från Palmerston ernåddes annat än ett undvikande svar, som genom den betonade skillnaden mellan de fördrag, där England endast var medundertecknare och dem, där England var med som garant, lämnade rum för ett afsteg från status quoprincipen, likt det England tillät sig i fråga om sitt gynnande af Karl Alberts eröfringspolitik i Italien.

Palmerston måste ju emellertid se annorlunda på februarirevolutionen än de konservativa »nordiska makterna». Ludvig Filips fall var ju den måhända äfven för honom något öfverdrifna revanchen för de spanska giftermålen. Den medförde emellertid som en reell fördel sprängandet af ententen mellan de nordiska makterna och Frankrike, hvilken såsom innebärande Englands isolering icke kunde vara annat än obekväm. Palmerston var i självfva verket i full färd med att trygga världsfreden på sitt sätt genom att med tillhjälp af lord Normanby, som äfven varit med i spanska giftermålsfrågan, upprätta en ny entente med Frankrike. Lamartines på fred och ordning riktade politik skulle med dess stöd få tillfälle att tillkämpa sig öfvertaget öfver de revolutionära excessernas män.[1] Att detta var en enklare och ändamålsenligare väg

---

la guerre. A cet effet nous nous adressons à l'Angleterre qui tient en ce moment les destinées de l'Europe entre ses mains, et qui peut rendre impuissantes les dispositions guerrières des parties subversifs.' En conséquence le Baron de Canitz engage Mr. Bunsen à demander franchement à Lord Palmerston si l'Angleterre permettra à la France de faire une guerre révolutionnaire à l'Europe ou si ses anciens alliés pourront compter sur Elle. Lord Palmerston en réponse à cette ouverture a de nouveau protesté du désir sincère du Gouvernement Britannique de voir maintenir les traités mais il n'a pas voulu répondre d'une manière cathégorique, fesant observer au Ministre de Prusse que la conduite du Cabinet Britannique devait nécessairement se règler sur la nature des circonstances dans lesquelles il s'agirait pour lui de se prononcer sur un cas d'aggression. Il a même répondu assez laconiquement à Mr. Bunsen lorsque celui-ci a demandé ce que l'Angleterre comptait faire dans le cas d'une invasion de l'Allemagne par les troupes Françaises: 'eh bien que ferez-vous si l'on attaque Portsmouth? que chacun se défende.' — Cependant Lord Palmerston a admis que les traités de 1814 et 1815 formaient toujours la base de la politique de l'Angleterre, mais en même tems il a ajouté que l'Angleterre fesait une distinction essentielle entre les traités auxquels Elle n'avait été que signataire et ceux dans lesquels Elle avait donné des garanties spéciales. Quant aux premiers Elle consulterait avant tout ses intérêts tandis que lorsqu'il s'agirait des seconds, Elle remplirait fidèlement ses engagemens par exemple en ce qui concernait la cession des provinces saxonnes à la Prusse.» L. 14 7/3.

[1] »This morning at eight o'clock I received my first communication from home since the revolution, and between nine and ten made an unofficial visit

än den af Fredrik Vilhelm föreslagna, torde vara otvifvelaktigt. Den gaf den brittiska politiken en briljant diplomatisk position såsom i själfva verket ensam garant för Europas fred mellan det revolutionära Frankrike och de konservativa makterna.

---

to M. de Lamartine at his private residence. I explained to M. de Lamartine that my functions as ambassador having ceased with the abdication of the king to whom I was accredited, I could not present myself to him in that character, nor could I in any respect commit my Government for the future by anything I might then say; but that I could not help taking the earliest opportunity, when I could hope to find him disengaged, of assuring him I felt convinced her Majesty's Government must, with myself, appreciate the immense services he had rendered to his country, to the cause of order, and the interest of civilisation within the last few days. That this was to be understood as only giving my individual opinion but that I knew that our rule always was to recognise any form of Government, which seemed to promise permanency, which maintained security within, and gave no wanton cause of offence to its neighbours. The personal intimacy which had once subsisted between M. de Lamartine and myself induced him to receive this opening on my part with the utmost cordiality, and he placed me at once on the terms of the most unmeasured confidence, and stated he would have no secret of any kind from me, that his first desire was the complete development of the English alliance, that all his efforts should be directed to that object, and that in doing so he felt assured he was promoting the only true interests of France. With reference to foreign politics, he said, there had existed at first great excitement on the subject of the frontiers and the treaties of 1815 and an idea had begun to prevail that it was necessary to make a war of Propagandism; he had calmed this feeling, and had studiously inserted in the circular to the Corps Diplomatique that the position of France remained the same, though the form of internal Government might be changed.» NORMANBY, s. 132 ff. (d. 28 feb.).

Jfr s. 128 ff. (d. 27 feb.): »However little the form of Government, or the manner of its origin, may accord with British sympathies, I cannot see in the present state of public opinion in France anything but mischief and bloodshed in any attempt of reaction, which would have the monarchical principle for its watchward; while if France is to be a republic, I am sure it is best that speedy encouragement should be then given to the virtuous efforts of the men at present in power, in order to make the change as little injurious as possible either to persons or property.»

Jfr P. 38 4/3,: »Les instructions parvenues à Lord Normanby et les manifestations du Cabinet Anglais et de la Presse de Londres sont très satisfaisantes; ainsi que nous l'est tout ce qui fortifie le Gouvernement.» I P. 61 30/3 (Efterskrift) heter det efter ett beklagande af Lamartines föregåenden: »Men icke dess mindre wisst förblifver att *nu* må Europa anse som en lycka i olyckan, att *denna* man blef en provisoriskt Styrande; och denna Styrelsens minister för de Utrikes Ärenderne. — Att Terrorismen uteblifver i Frankrike; och att *Propaganda* af slemaste art icke invaderar Europa — beror *exclusive* derpå att Han mägtar framgå och sammanhålla närvarande Styrelse intill dess Nationalförsamlingen vidtager.»

Under sådana förhållanden var det självklart, att de ryska närmandena hade lika liten framgång i London.[1]

Emellan Berlin och Wien åstadkoms däremot med lätthet en fullständig öfverensstämmelse för den närvarande situationen.

Fredrik Vilhelm IV samlade redan den 27 mars vid underrättelsen om Ludvig Filips abdikation ett kronråd, hvari deltogo prinsen af Preussen och samtlige ministrar jämte generalmajor v. Radowitz, som var i Berlin för den schweiziska frågans skull. Resultatet blef, att Radowitz, som jämte konungen spelat den ledande rollen i kronrådet, sändes till Wien för att underhandla på basis af noninterventionsprincipen, tillämpad såväl på Frankrike som genom en preussisk garanti på Österrikes italienska besittningar, hvilket också öfverensstämde med Metternichs uttalade önskan.[2] I samband härmed

---

»Lord Russel et Lord Palmerston se prononçaient — — — en favour du complet isolement de l'Angleterre et se montraient disposés à entretenir des relations intimes avec le gouvernement révolutionnaire en France.» MARTENS s. 250.

[1] MARTENS i sin *Recueil des traités conclus par la Russie* berättar s. 246 ff. efter ryska ministerns i London depecher och bref bl. a.

»Le baron Brunnow — — — s'appliquait à démontrer avec ardeur à lord Palmerston qu'il n'y avait que deux Puissances en Europe qui, par leur force et leur position, étaient en mesure de soutenir les bases de l'ordre social et la paix internationale — c'étaient la Russie et l'Angleterre — — —. Il cherchait à rencontrer lord Palmerston, tant au parlement que dans les maisons particulières, pour le convaincre de ne pas suivre l'exemple du respectable duc de Wellington en 1830 et de ne pas reconnaître immédiatement le nouveau régime en France. Dans la nuit du 25 au 26 il adressait une lettre remarquable à lord Palmerston, dans laquelle il mettait son zèle à démontrer la nécessité pour l'Angleterre, la Russie, l'Autriche et la Prusse, d'agir en commun à l'égard de la France révolutionnaire. Il formulait de la manière suivante la thèse principale qu'il développait dans cet acte:

'Si nous voulons la paix restons fermement unis, si nous ne la voulons pas, agissons isolément, chacun pour soi.'

— — — Au début des événements de février, lord Palmerston semblait incliner vers les vues du représentant de Russie. Mais il inspirait à celui-ci si peu de confiance qu'il cherchait partout à recruter des alliés pour le combattre. Dans ce nombre devait naturellement se trouver Sir Robert Peel — — —.

Sir Robert Peel approuva sans réserve les efforts du Baron Brunnow d'arrêter le gouvernement anglais sur la pente dangereuse de la reconnaissance trop hâtive du fait accompli. Mais d'une autre part, il recommandait au ministre de Russie de ne se livrer à aucune illusion quant à la résolution définitive à laquelle s'arrêterait le gouvernement anglais — il est certain qu'il finira par reconnaître tout gouvernement français sans exclure celui de la république. En partant de ce point de vue, il conseillait aux Puissances de ne pas s'engager dans 'une guerre de principes' avec la France, de se borner à veiller au maintien du *status quo* territorial et d'apposer la force à la force.

[2] *Aus Metternichs Papieren* s. 595, jfr B. 15 2/3.

framlades ett vidsträckt program till reform af Tyska Förbundet, hvarigenom konungen ville åt det i samförstånd med Österrike verkande Preussen tillförsäkra ledningen af den nationella rörelsen i Tyskland.[1] Metternich visade sig under Österrikes hotade ställning,[2] då Italien nästan ensamt tog monarkiens krafter i anspråk, helt tillmötesgående, naturligtvis med en *reservatio mentalis* för framtiden rörande förbundsreformen.[3]

Tsaren å sin sida uppmanades på grund af omständigheterna att omedelbart företaga det besök i Berlin, han tillämnat till våren.[4]

Om den österrikiska regeringens hållning fick svenska regeringen snart underrättelse genom en rapport af den 7 mars från sin t. f. chargé d'affaires i Wien, Wedel-Jarlsberg, däri denne redogör för ett samtal med Metternich, som därvid framställt den österrikiska regeringens politik.[5]

---

[1] HASSEL: *Radowitz* s. 483 ff., där basen för underhandlingarna uttryckligen anföres i följande form: »Der König ist entschlossen, sich jeder Intervention in die inneren Verhältnisse Frankreichs zu enthalten. Greift Frankreich aber selbst zum Schwerte, so ist Preussen bereit, den Besitzstand Österreichs einschliesslich der italienischen Provinzen zu garantieren. Sollte ein französisches Heer, unter irgend einem Vorwande, die italienische Grenze überschreiten, so wird der König dieses als Kriegserklärung gegen Preussen ansehen und sofort die Offensive ergreifen. Ein solcher Schritt Preussens bedarf doch zu seinem Gelingen, dass der deutsche Bund sich derselben anschliesse.

Vorzusetzen ist dabei, dass die deutschen Regierungen zu einem ernstlichen Handeln nur dann hinzugezogen werden können, wenn sie sich im Einklange mit der Stimmung ihrer Bevölkerung wissen. Um eine solche Stimmung zu erzeugen, muss dem gegenwärtigen Momente eine nationale Grundlage gegeben werden. Dieses Ziel ist nur dadurch erreichbar, dass, mit den auswärtigen Fragen verbunden, gleichzeitig auch die nationalen Bedürfnisse eine offene und grossartige Erledigung finden.»

[2] »Une pareille révolution eut été moins redoutable par ses suites il y a quelques mois. A présent la France va fraterniser avec la Suisse, le Piémont, l'Italie. Quel appui moral, en attendant mieux, pour la Lombardie. L'anarchie faisant toujours des progrès et trouvant partout de nombreux partisans, menace d'envahir l'Europe, et comme on n'y résiste mollement, on doit craindre le résultat de la lutte définitive entre les deux éléments politiques qui partagent sa population. L'Autriche a depuis longtems trahi le secret de sa faiblesse.» B. 14 28/2.

[3] HASSEL: *Radowitz* s. 485 ff. Metternich till Canitz (*Aus Metternichs Papieren* s. 598 ff.).

[4] B. 15/3.

[5] W. 18 7/3, där det heter bl. a.

»La première consternation des événements de Paris passée, le Gouvernement Impériale — entièrement d'accord, à ce qu'on m'assure, avec le Cabinet

Europas ställningstagande till februarirevolutionen kom således att gå ut på ett fasthållande vid den 1830 accepterade noninterventionsprincipen, hvad de kontinentala stormakterna beträffar visserligen endast emedan man var nödd och tvungen.[1] Fredrik Vilhelm IV:s tanke att genom ett slags återupplifvande af koalitionen mot Frankrike från Napoleons tid hålla det revolutionära Frankrike isoleradt liksom »i karantän» omintetgjordes af Palmerston, tvifvelsutan till fromma för Europas fred, emedan näppeligen eljest de moderata elementen där kunnat hålla de våldsamma i tygeln. Detta senare ligger under hela 1848 års kris bakom som ett problem af afgörande vikt. Det gäller att hindra fransk intervention till de för sin nationalitet kämpande folkens hjälp, vare sig en mera fantastisk i Polen eller en mera realpolitisk i Italien till Karl Alberts förmån.

Krisen inom danska monarkien.

Februarirevolutionen bragte inom danska monarkien liksom annorstädes de förefintliga motsättningarna till en kris.[2] Inom båda monarkiens hälfter började man röra på sig. I Kiel framträdde under Olshausens ledning en demokratisk-nationalistisk rörelse, som ville genomdrifva slesvig-holsteinianismens mål genom anslutning på revolutionär väg till den tyska enhetsrörelsen,

de Berlin, dont les vues et intentions lui ont été communiquées par l'Organe du général de Radowitz, arrivé ici Samedi dernier — s'occupe activement des mesures réclamées par l'urgence du cas. — Il ne peut naturellement pas pour le moment du moins, être question de *reconnaître* la nouvelle République: demande qui après tout, n'a pas encore été faite ici de la part du Gouvernement provisoire. — Laissant de côté et dans le vague la solution de cette question, il doit seulement avoir été enjoint au Comte d'Appony de quitter Paris, en y laissant le premier sécrétaire de l'Ambassade comme chargé des Affaires. — Fidèle du reste à Son ancienne politique de rien précipiter et conserver la paix aussi longtems que possible, — et convaincu qu'une intervention armée ou plus directe dans les Affaires *intérieures* de la France serait dans ce moment aussi impopulaire en Allemagne que peu profitable aux intérêts des Dynasties déchues des Bourbons, — l'Autriche ne S'y mélera *d'abord* en rien. — Mais en abandonnant ainsi les factions révolutionnaires communistes et autres de ce malheureux pays à elles-mêmes, Elle est en même tems fermement décidée à repousser, de toutes les forces morales et matérielles, toute tentative, directe ou indirecte, d'hostilités contre l'ordre des choses existant dans les pays avoisinans.»

Jfr Metternichs depesch till Lebzeltern i Petersburg *Aus Metternichs Papieren* s. 596).

[1] Metternich till Canitz 7 mars 1848 (*A. a.* s. 599): »principe de non-intervention, diese absurde negation, welche sich als eine Affirmation geberdete.»

[2] För denna afdelning ligger framställningen i *Danmarks Riges Historie* hufvudsakligen till grund.

som redan tagit sin början[1] genom folkrörelser särskildt i Sydtyskland och genom preussiska förbundsdelegeraden grefve Dänhoffs initiativ vid Förbundsdagen.[2] Gentemot detta stodo de aristokratiska och konservativa elementen afvaktande. De ville icke brytning med Danmark; med sin rikliga andel i den högre förvaltningens poster funno de sig väl inom den danska monarkien, och de hade mycket att förlora af en demokratiskt revolutionär rörelse. Deras sympatier tenderade åt helstatspolitiken, sådan den förfäktades af Karl Moltke, och deras främste taleman, grefve Reventlow-Preetz, samarbetade med denne.[3]

På ett möte i Rendsburg af bägge hertigdömenas ständerdeputerade den 18 mars yrkade Olshausen under hätska utfall mot danska folket, att man skulle bemäktiga sig fästningen, medan Reventlow, som gick i god för Karl Moltkes afsikter, ville, att man skulle gå fram med lämpor. Slutligen enades man om att sända en deputation till Köpenhamn för att begära en fri författ-

---

[1] ZWIEDINECK-SÜDENHORST: *Deutsche Geschichte 1866—71*, II, s. 360 ff.

[2] K. 28 9/3. Jfr ZWIEDINECK-SÜDENHORST, a. a. s. 387: »— — — der preussische Bevollmächtige am Bundestage, Graf A. H. Heinrich Dönhoff — — — war nach Abberufung des österreichischen Bundestagsgesandten Grafen Münch, dessen Nachfolger Graf Colloredo noch nicht in Frankfurt angelangt war, Vorsitzender der Bundesversammlung. Als solcher setzte er die proklamation vom 1 März durch, in der eine völlig neue Auffassung der Bundeszwecke ausgesprochen wurde. 'Der deutsche Bundestag, als das gesetzliche Organ der nationalen und politischen Einheit Deutschlands, wendet sich vertrauensvoll an die deutschen Regierungen und das deutsche Volk.'

Dieser erste Satz der Proklamation nahm Begriffe in den bundestäglichen Gedankenkreis auf, die bis dahin darin keinen Pflatz gefunden hatten: die nationale Einheit und das deutsche Volk. Das System Metternich war durch Preussen bereits gestürzt als General v. Radowitz im Namen Preussens mit dem Urheber und Vertreter des Systems über Abänderungen desselben verhandelte. — — — 'Der Bundestag', so wurde schliesslich in Frankfurt versprochen, 'wird von seinem Standpunkte aus alles aufbieten, um gleich eifrig für die Sicherheit Deutschlands nach aussen sowie für die Förderung der nationalen Intressen und des nationalen Lebens im Innern zu sorgen. Deutschland wird und muss auf die Stufe gehoben werden, die ihm unter den Nationen Europas gebührt, aber nur den Weg der Eintracht, des gesetzlichen Fortschrittes und die einheitliche Entwickelung führt dahin — — —'».

[3] Jfr K. 37 26/3 ap., där det heter, att Holsteins ridderskap förlorat allt inflytande till advokaterna — hvari man tydligen ser en medverkande orsak till rörelsens framgång. — På samma ställe omtalar Lagerheim, att den afgångne utrikesministern Criminil sagt honom, att grefve Reventlow-Preetz kämpat som ett lejon för konungens rättigheter, hvilket den officiella Berlingske Tidende bekräftade.

ning för hertigdömena och Slesvigs anslutning till Tyskland. Den 21 mars afreste deputationen från Kiel med ordinarie ångbåtslägenhet till Köpenhamn medhafvande jämväl en skrifvelse från prinsen af Noer, hvari denne erbjöd sig att såsom ståthållare och kommenderande general rädda hertigdömena åt Danmark och därigenom stödja konungen.

Detta projekt från ett slesvig-holsteinskt håll vittnar om, huru hårdt helstatstanken satt fast i konservativa kretsar. I själfva verket tedde den sig som den enda organiska utvecklingen af Danmarks förhållanden. En opartisk bedömare som Lagerheim förklarade sig anse prinsen af Noers anbud vara uppriktigt menadt och utgöra den enda utvägen till monarkiens räddning, fastän omöjlig att använda på grund af det rådande misstroendet mot Augustenborgarna, som t. o. m. drabbade änkedrottningen.[1] Att öfverhufvud taget den svenska utrikespolitiken fann helstatspolitiken, sådan den tagit sig uttryck i januarimanifestet med dess accepterande af hertigdömenas administrativa enhet som en fait accompli, vara en självklar sak, framgår af konung Oscars yttrande till Bille i en audiens, som denne erhöll i början af februari.[2] Och denna ståndpunkt torde väl hafva varit gemensam för den konservativa europeiska diplomatien i allmänhet.[3]

[1] K. 35 b 23/3.

[2] Bille 15 11/2: »S. M. alors me parla des premiers actes du Gouvernement du Roi Frédéric VII et me dit qu'il étoit impossible de ne pas en apprécier la sagesse — — —; mais comment après que pendant des siècles Vos Rois ont laissé s'opérer l'amalgame des Duchés on parviendrait aujourd'hui à arranger l'affaire de constitution pour le Slesvic, avant d'avoir réglé la succession de manière à lier irrévocablement le Holstein à la monarchie, voilà ce que je ne comprends pas trop. — — — Les mesures prises jusqu'ici par Votre Roi m'inspirent une grande confiance — — — — —».

[3] Bille 31/3 heter det: »Roden till det Onde, som truer Danmark, ligger, derom ere vi alle enige, i den bestaaende Forskjel imellem Successionsbestemmelserne for Danmark og Holsten. — — — Quindeliniens affindelse med hvad Opoffring som helst, den agnatiske Successions Fastsættelse en Gang for alle fælleds Danmark og Holsten var efter min Mening det eneste Middel til at forebygge en krisis som den nu indtraadte. Denne Mening har jeg altseden Frederik VI:s tid gjentagne Gange skrivtligen og mundteligen udtalt. Höjsalig Kong Chr: VIII var denne Idee modbydelig; Hans saare naturlige bittre Had imod Hertugen af A. gjorde at han aldeles forkastede den. Det danske Folks billige Harme imod Hertugen, maaske sen gjorde det til en Umulighed at tænke paa slig Udvej. Jeg har imidlertid aldrig kundet andet end finde det grusomt for den danske Stat at den skal gaa til Grunde fordi Hertugen har gjort sig til en forhadt Personlighed, ja saa meget mere som der efter al Sandsynlighed aldrig vilde blive Spörgsmaal om Hertugens

Men regeringen fick ej ostörd gå vidare på sin väg. Den eiderdanska rörelsen i hufvudstaden satte in med kraft för att rycka till sig ledningen. Man hade redan vid flera offentliga möten diskuterat såväl planen att genomföra en gemensam författning för Danmark och Slesvig som författningsfrågan i allmänhet, då underrättelsen om mötet i Rendsburg kom den 20 mars på förmiddagen. Detta bragte planerna till mognad. Samma dag hölls ett möte i Casino (en offentlig samlings- och förlustelselokal i Köpenhamn), på hvilket man antog ett förut af borgarrepresentanterna gilladt förslag till petition, hvari konungen under en tämligen oförblommerad hotelse uppmanades att i närvarande svåra situation omgifva sig med en ministär, som hade nationens förtroende. Man fattade där dessutom en resolution, som kräfde konstitutionell förening mellan Danmark och Slesvig med provinsiell själfständighet för det senare. Dagen därpå frambars petitionen i ett stort folktåg med magistraten och borgarrepresentationen i spetsen till konungen på Kristiansborgs slott. Man fick till svar, att ministären redan var afskedad.

Det fanns en grupp inom kabinettet med eiderdanska tendenser; en af dem, Bardenfleth, hade trädt i förbindelse med oppositionen. Äfven konungen hade påverkats i samma riktning. På detta sätt hade ministärens helstatspolitik underminerats, och representanterna för denna, Ørsted, Criminil och Moltke, funno vid det statsråd, som hölls omedelbart före folktågets mottagande, tiden vara inne att begära sitt afsked, hvarvid de följdes af den egentligen eiderdanskt sinnade A. V. Moltke, som ogillade Bardenfleths bakvägar.

På A. V. Moltkes afvisande hållning strandade Bardenfleths försök att bilda den nya ministären. Ministärbildningen lyckades först några dagar senare och då med A. V. Moltke som konseljpresident. Det blef ett slags samlingsministär, som ur den gamla upptog Moltke själf och Bardenfleth och därjämte gjorde helstatsmannen Bluhme till handelsminister. Ministern för hertigdömena grefve Carl Plessen var slesvig-holsteinare. Ministärens öfriga medlemmar, kultusministern Monrad, krigsministern Tscherning, utrikesministern

---

Person ene blot om hans Linie, da han vel næppe overlever vor nuværende Konge og Prinds Ferdinand.

En saaden Udvej er aldrig bleven forsögt og saaledes som Sagerne nu staa, indseer jag ikke hvorledes en kamp for vor retfærdige Sag skal kunde undgaaes — — —». Uttalandet röjer en förvånande öfverensstämmelse med GEBAUERS från Augustenborgskt håll framkomna arbete i fråga om Kristian VIII:s förhållande till hertigen.

grefve Knuth och ministrarna utan portfölj, Lehmann och Hvidt, voro alla eiderdanska till sin åskådning. Knuth, konseljpresidentens systerson, var amtman, och hade ursprungligen varit tilltänkt en annan placering inom ministären, men blef genom Lehmanns resignation från utrikesportföljen, som Moltke ansett sig nödsakad erbjuda honom, utrikesminister.[1]

Samma dag som den nya ministären bildats, anlände den slesvig-holsteinska deputationen till hufvudstaden. Då rätte vederbörande, ministern för hertigdömena, slesvigholstenaren grefve Carl Plessen, helt enkelt höll sig undan, tillföll uppgiften att uppsätta och öfverbringa svaret till deputationen Orla Lehmann, ministärens mest eiderdanskt utmanande namn. Samme man, som för första gången formulerat eiderprogrammet, fick nu inför deputationen proklamera det som regeringsprogram. Detta skedde den 24 mars.

Från slesvig-holsteinsk sida hade man redan dragit konsekvenserna af brytningen. Man ville förebygga, att den nya ministären genomförde eiderprogrammet med våld. När den 23 på morgonen underrättelsen om den gamla ministärens afgång, hvarigenom den nationalistiskt indifferenta helstatspolitikens fall kunde betraktas såsom inträdt, kom till Kiel, genomförde man från slesvig-holsteinsk sida en kupp. Folkmassorna sattes i rörelse, man fick trupperna på sin sida och tillsatte en provisorisk regering, hvari utom det rena nationalistiska rörelsepartiets män sådana som Beseler, dess president, Bremer och Schmidt, äfven insattes prinsen af Noer och grefve Reventlow. Olshausen inträdde senare såsom särskild representant för de demokratiska strömningarna. Inseglet på det hela sattes genom prinsen af Noers dagen därpå briljant utförda öfverrumpling af fästningen Rendsburg, hvarpå snart följde öfriga garnisoners och hela landets öfvergång i den provisoriska regeringens våld.

Nu stodo den danska monarkiens båda riksdelar i öppen brytning mot hvarandra. Bägge de nationalistiska partiregeringarna, den slesvig-holsteinska likaväl som den danska, vädjade till den bestående, historiska rätten. Formellt var ju den eiderdanska mycket bättre ställd, emedan den hade fått konungen på sin sida• och således kunde i den monarkiska principens namn vädja till det konservativa Europa mot upprorsmakarna, en fördel hvaraf också ett flitigt bruk gjordes genom den danska diplomatien. Reellt sedt kunde ju slesvig-holsteinarna hänvisa till, att eiderprogrammet innebar brytningen med sekelgammal tradition inom Danmarks admini-

[1] Lehmann s. 94.

strativa politik, som oafsedt värdet af vederbörandes rättshistoriska deduktioner otvifvelaktigt hade för sig det genom häfd beståendes rätt. Det är denna dualism i rättsståndpunkten, som förklarar, att å ömse sidor helstatspolitikens män kunde medverka vid de nationalistiska regeringsbildningarna, som ju närmast voro riktade mot deras egen konservativa ståndpunkt.

Materiellt sedt var ju i denna brytning den danska riksdelen den starkare parten, såsom det visade sig, när de tvistande utan främmande inblandning möttes på slagfältet. Men problemet låg icke så: slesvig-holsteinianismen var ett led i den tyska enhetsrörelsen och sökte helt naturligt sitt ryggstöd i denna, hvarigenom den danska frågan kom att ganska intimt sammanflätas med den tyska.

Samma dag som Orla Lehmann öfverlämnade konungen af Danmarks svar till den slesvig-holsteinska deputationen, utfärdades konungen af Preussens öppna bref till hertigen af Augustenborg, däri han öppet proklamerade sitt godkännande af den slesvig-holsteinska ståndpunkten och utlofvade sitt stöd för dess häfdande. Härur framväxte den preussiska interventionen i danska frågan.

IV. **Preussens intervention.**

Det var den omsvängning i den preussiska politiken, marsdagarna åstadkommo, som medförde den militäriskt-diplomatiska interventionen från Preussens sida. Samtiden, som icke kunde undgå att se den skriande inkonsekvensen mellan Preussens diplomatiska framträdande före och efter den 19 mars, bedömde från början denna aktion ogynnsamt. Typiskt är Nesselrodes yttrande till svenska regeringen genom ryska ministern[1] i Stockholm, däri han framhåller den bedröfliga skillnaden mellan den förutseende vaksamhet inför revolutionen, som preussiska regeringen före marsdagarna proklamerat inför den svenska,[2] och dess underkastelse efteråt.

---

[1] »— — — Peu de jours avant les événemens des 18 & 19 Mars — — — le Cabinet Prussien exprimait l'espoir qu'il lui serait possible *de contenir et de diriger l'esprit de nationalité, et de réunir dans une pensée d'ordre et de patriotisme* la partie saine des populations Allemandes. Mais il appelait l'attention du Cabinet de Stockholm sur ce qui se préparait en Danemarc, et lui recommendait de veiller de son côté à ce qu'il ne fût pas créé dans les Duchés une espèce de champs de bataille entre les nationalités Allemande et Scandinave. Sans prétendre nullement *préscrire des limites à l'avenir*, la Prusse ne demandait qu'à défendre la cause de l'ordre et de la légalité, garanties indispensables de tout ordre social possible, et elle reconnaissait la nécessité pour tout Gouv:t sage de ne point se laisser entraîner par l'agitation des esprits au delà des limites qu'il doit se prescrire lui même et qu'il ne saurait franchir sans compromettre son propre avenir et jusqu'à son existence. — — — J'en ai résumé la substance parcequ'elle acquiert un bien triste intérêt par les événemens qui cinq ou six jours plus tard, lui ont donné un si cruel démenti.» Nesselrode till Krüdener, Petersburg den 19 april 1848. F. M. H.

[2] — — — Il nous serait difficile dans ce moment de crise, d'influer par nos conseils sur la marche qu'ont à suivre les Cabinets étrangers. Il s'agit à nos yeux avant tout de sauver l'ordre légal, menacé aussi sérieusement que les bases politiques des Etats Européens. Ce que nous devons avant tout désirer, c'est qu'il soit possible de contenir et de diriger l'espit de nationalité qui renferme en même tems les élémens au moyens desquels il sera, nous l'éspérons, possible de réunir dans une pensée d'ordre et de patriotisme la partie saine

Det åsyftade aktstycket kastar äfven en klar belysning öfver den preussiska interventionspolitikens inre utveckling, en belysning, som icke är oväsentlig för en riktig uppfattning däraf. Det betonar i fortsättningen, att just de patriotiska rörelser, på hvilkas bas man måste samla ordningens vänner gentemot de revolutionära, löpte fara att föra till konflikt med grannarna, och att just frågan om hertigdömena var den svaga punkten i detta afseende. Detta var en öppenhjärtighet fullt i stil med Fredrik Vilhelm IV:s kristligt germanska idealitet, för hvilken diplomatien tedde sig som en form för ridderligt umgänge mellan i en helig allians förbundna monarker, men en öppenhjärtighet, som sedermera, när man plötsligt kom att ändra ståndpunkt, vände sig till vederbörandes egen skada.

Hvad marsdagarna i Berlin innebära, har den preussiska diplomatien i utrikesministern friherre Canitz' person uttalat för

---

des populations Allemandes, mais qui d'un côté peut amener des contestations dangereuses avec les États limitrophes de l'Allemagne.

Vous savez M:r, combien la question des Duchés allemandes, dépendant de la couronne Danoise a déjà agité l'opinion publique de l'Allemagne. C'est là le point délicat par lequel nous nous trouvons en contact avec nos voisins du Nord. Il est à désirer et nous nous efforçons d'y contribuer de notre part, que cette question difficile reçoive une solution juste et équitable. Pour cela nous pensons qu'il faut éviter avant tout d'y créer une espèce de champ de bataille entre les nationalités allemande et scandinave, et l'accomplissement de cette tâche dépend en grande partie de la prudence et du bon vouloir des cours de Stockholm et de Copenhague. Nous Vous recommandons d'appeler l'attention la plus sérieuse du Cabinet Suédois sur ce point et réclamer sa sollicitude et son activité pour empêcher tout ce qui pourrait donner lieu à des contestations que l'esprit du moment ne manquerait pas d'envenimer.

La cause que nous défendons est celle de l'ordre et de la légalité.

Nous ne prescrivons nullement des limites à l'avenir, mais nous désirons sauver ces deux garanties du tout ordre social *possible*. Pour cet effet, il faut à la fois de la prudence et de la fermeté, afin d'éviter soigneusement tout ce qui pourrait provoquer l'agitation des esprits et de ne point se laisser entraîner par cette agitation au delà des limites que tout Gouvernement sage doit se prescrire et qu'il ne saurait franchir sans compromettre son avenir et son existence même.» Canitz till Brassier de S:t Simon, Berlin den 16 Mars 1848. F. M. H.

Jfr Bille 18/2 om de preussiska och österrikiska ministrarnas ståndpunkt: » — — — » was man in Berlin und Wien über die Sache denkt ist dieses: Dänemark muss um seiner Auflösung nicht entgegen zu gehen sich entweder mit den Agnaten oder den Kognaten abfinden; mit den Kognaten ist es nicht möglich, mit den Agnaten dagegen liesse eine Abfindung sich durchführen. Die Rechte der Agnaten auf Holstein können und wollen die grossen deutschen Mächte nie fallen lassen. Holstein daher muss Dänemark sich sichern, dann folgt Schleswig von selbst. — — — ».

den svenska i en genom sändebudet i Stockholm meddelad depech af den 19 mars.[1] Konungen har afstått från att med militärens tillhjälp bli herre öfver gatuoroligheterna och i stället vädjat till Berlinarnes lojalitet.

Härigenom hade den bestående ordningen visserligen icke fullständigt kapitulerat inför revolutionen men erkänt den revolutionära massan som en makt bredvid sig.

Denna dualism genomgår och utgör i självfva verket hela den s. k. preussiska revolutionen, som afslutas, när konungen genom Wrangels inmarsch i hufvudstaden i november därstädes återställer regeringens militära prestige. Just denna dualism är det, som efter den 19 mars inför det principiellt nya i Preussens utrikespolitik. Det nya är icke, att konungen af Preussen sträfvar att gå i spetsen för den nationella enhetsrörelsen. Detta hade man såsom Koser[2] öfvertygande uppvisat, redan beslutat sig för före marsdagarna. Det nya är, att konungadömet under den preussiska revolutionen genom sitt kompromissande med den nationella rörelsens revolutionära sida och däraf föranledda beroende af denna rycktes[3] ur de legitimistiska gängorna — en omständighet, som starkt återverkade på makternas ställning till den europeiska fråga, den danska, hvari brytningen mellan den tyska nationalitetsrörelsen och den europeiska koncertens freds- och jämvikts- eller snarare status quo-sträfvanden tog sig uttryck. I andan af detta kompromissande mellan legitimitet och revolution verka alla ministärer ända till den brandenburgska statskuppsministären. Målsmannen för denna ståndpunkt i utrikespolitiken är den nye utrikesministern von Arnim, förut sändebud i Paris.

---

[1] » — — — Die königlichen Truppen, die ohne Ausnahme mit einer nicht genug zu rühmenden Ausdauer und Unerschrockenheit gefochten haben, behielten überall die Oberhand. Leider konnte das Resultat nicht ohne bedeutendes Blutesergiessen erreicht werden.

Heute hat, um einen so beklagenswerten Schauspiel ein Ziel zu zetzen S. Maj:t, der guten Gesinnung der Bürgerschaft Berlins vertrauend, der Bitte derselben Gehör gebend ihr selbst die Aufrechthaltung der Ruhe und Ordnung in der Residenz anzuvertrauen geruht, und den Befehl der Zurückziehung der Gruppen ertheilt. — — —» Canitz till Brassier, Berlin den 19 mars 1848. F. H. M.

[2] KOSER: *Friedrich Wilhelm IV am Vorabend der Märzrevolution*, Historische Zeitschrift Bd. 83, s. 43 ff.

[3] »La mesure envers le Danemarc, dont on se repent peutêtre à cette heure, fût prise dans les huit jours du ministère du comte Arnim, ou l'on donnait tête baissée dans tout ce qui pouvait flatter l'opinion publique.» B 26 6/4:

Det var under Arnims egid, som konungen med stor motvilja[1] företog sin beryktade ridt rundt Berlin den 21 mars och proklamerade Preussens uppgående i Tyskland. Som bekant gjorde detta försök att taga initiativet fullständigt fiasko[2] genom den färg af aftvungen koncession, det hela fick på grund af konungens försummelse att i tid framträda med sina nationella uppslag, innan marsdagarna mellankommit.

Ur detta försök att taga ledningen af den tyska enhetsrörelsen härflyter ingripandet i den danska frågan.

En lycklig tillfällighet banade väg hos konungen för denna nationalistiska plan. Genom hertigen af Augustenborgs vädjan till honom att försvara hertigdömenas rättigheter, fick saken den legitimistiska färgning, som öfverensstämde med konungens åskådning.[3] Så tillkom[4] den 24 mars det öppna bref[5] till hertigen, hvari Fredrik Vilhelm IV erkände hertigdömena såsom med hvarandra förenade självständiga stater med agnatisk arfsrätt och således kom tämligen nära såväl den slesvig-holsteinska partiåskådningen som de augustenborgska anspråken. Dock var, såsom det sedermera visade sig, denna öfverensstämmelse mellan konungens personliga politik och hans ministers endast af tillfällig natur, och det förelåg differenser i uppfattningen, hvilka aldrig förlorade sin realitet och vid flera tillfällen kommo till synes.[6]

Den 24 på aftonen anlände till Berlin en kurir från prinsen af Noer medförande den provisoriska regeringens proklamation och en muntlig begäran om hjälptrupper.[7] Samma dag afsändes en skrifvelse[8] i samma syfte. Denna utgick emellertid från den (felaktiga) förutsättningen, att Preussen erhållit förbundets fullmakt

[1] Leopold von Gerlach: *Denkwürdigkeiten* I, s. 701.

[2] Zwiedineck-Südenhorst s. 397. Petersdorff: *König Friedrich Wilhelm IV*, 95. Jfr B 21 20/3: »Quelle révolution dans l'espace de quelques heures; on est anéanti. Un roi qui était avant hier si puissant et qui se flattait même de l'espoir presque certain de se placer à la tête de l'Allemagne constitutionellement régénérée, aujourd-hui prisonnier dans Son palais, séparé de Ses fidèles serviteurs et menacé de déchéance». Jfr äfven 24 30/3 och 25 3/4.

[3] Redan strax efter det öppna brefvet 1846 hade Fredrik Vilhelm skriftligen lofvat augustenborgaren sin hjälp, om hans rätt angrepes. Gebauer s. 178.

[4] *A. S.-H. G.* s. 8; jfr Schleiden s. 2 noten, där författaren anger Arnim som sin källa.

[5] Bilaga V.

[6] Jfr Schleiden s. 60 ff.

[7] *A. S.-H. G.* s. 9.

[8] *A. S.-H. G.* s. 6 ff.

att tillvaratagа Tysklands intresse i fråga om hertigdömenas förhållande till Danmark, och begärde, vädjande till den nationella politik, som Preussen proklamerat, beskydd för Slesvig, närmast mot en befarad dansk landstigning i hertigdömena med en öfverrumpling af Rendsburg till mål, för hvilket ändamål en truppstyrka på 10 à 12,000 man förklarades vara tillräcklig.

Liknande vädjanden som till Preussen afgingo till de närmast belägna nordtyska staterna.

Redan den 25 mars förklarade sig konungen inför Arnim villig att afsända trupper och, om så önskades, officerare till hjälp vid organisationen af hertigdömenas stridskrafter. Detta meddelades samma dag prinsens kurir, hvarjämte legationsrådet friherre Schleinitz sändes till Hannover och Braunschweig för att begära deras medverkan. Mecklenburg fick påstötning genom den i Berlin tillfälligtvis närvarande ministern von Lützow, som i samma syfte reste hem till Schwerin.[1]

Den 26 började konungen skrida till sina löftens förverkligande genom att beordra sammandragandet vid Havelberg af en observationskår på 4 bataljoner, 6 skvadroner och 1 $^1/_2$ batteri under öfverste Bonin, hvilken styrka dock icke kunde beräknas vara samlad förrän omkring den 11 april. Konungen af Hannover hade förklarat sig beredd att tillsammans med öfriga regeringar inom X förbundsarmékårens område uppställa 10,000 man af denna kår vid nedre Elbe, hvilket dock väntades kunna ske först vid midten af månaden. På grund däraf sändes gardesgrenadierregementena »Kaiser Alexander» och »Kaiser Franz» den 4 april till Hamburg, hvarifrån de följande dag fortsatte till Rendsburg, dit första afdelningen redan under dagens lopp anlände. Bonin själf begaf sig till Rendsburg och trädde där i förbindelse med den provisoriska regeringen.[2] De preussiska trupperna hade dock order att icke öfverskrida Tyska Förbundets område, hvilket dock vid deras inkvartering i trakten omkring Rendsburg genom misstag kom att ske.[3]

Likaväl som till Preussen och de nordtyska grannmakterna hade man vädjat till Tyska Förbundet. Det hade skett genom afsändandet af justitierådet Schleiden, en af de efter marsomhvälfningen från Köpenhamn emigrerade slesvig-holsteinska ämbetsmännen, hvilken den 29 mars anländt till Frankfurt och genast satt sig

---

[1] *A. S.-H. G.* s. 9.

[2] MOLTKE s. 1 ff.

[3] Enligt LÜDERS, s. 94, råkade man, bedragen af felaktiga kartor, besätta äfven den nordliga till Slesvig hörande delen af holsteinska amtet Rendsburg.

i förbindelse med Förbundsdagens ledande män, presidialgesandten grefve Colloredo och preussiska förbundsdagsgesandten grefve Dönhoff, hvilka dock trots all välvilja inför Schleidens deduktioner om den slesvig-holsteinska kuppens konservativt-defensiva karaktär icke kunde göra något annat än genom ilbud begära instruktioner.[1]

Bättre framgång hade Schleiden hos danske förbundsgesandten von Pechlin och legationssekreteraren Stemann, hvilka såsom representanter för det konservativa tysk-danska ämbetsmannaståndet visade sig lätt mottagliga för Schleidens legitimistiskt färgade slesvig-holsteinska uppfattning af den provisoriska regeringens ställning. Dagen därpå meddelade de honom, att de begärt sitt afsked.[2] Således inträffade äfven här en reaktion gentemot marsomhvälfningens våldsamma brytning med djupgående statliga traditioner, en reaktion, som i det närmaste förlamade Danmarks representation i Frankfurt. Dock gick Pechlin icke så långt som att inträda såsom af provisoriska regeringen befullmäktigad representant för Holstein, hvilket föreslogs honom,[3] utan han fortsatte att expediera danska regeringens skrifvelser till Förbundsdagen, tills de diplomatiska förbindelserna afbrötos.

En annan framgång för Schleiden var, att han lyckades förmå det den 31 mars sammanträdande Förparlamentet, hvari han deltog, att förklara, att Slesvig i rättsligt och nationellt afseende såsom oupplösligt förenadt med Holstein borde ofördröjligen upptagas i Tyska Förbundet och representeras i den konstituerande nationalförsamlingen.[4] Härmed hade han lyckats förmå den tyska enhetsrörelsen att definitivt göra slesvig-holsteinianismens sak till sin.

Någon afgörande vikt hade emellertid nu lika litet som annars, hvad som i Frankfurt tilldrog sig. Att Preussen åtog sig interventionen var i realiteten det afgörande. Dock måste Preussen vädja till Frankfurt för att få en formell befogenhet till inskridande. Detta skedde genom preussiska sändebudets hemställan till Förbundsdagen i dess session af den 2 april.[5] Han utgår ifrån att Förbundsdagen genom sitt beslut af den 17 september 1846 (i anledning af vädjandena mot det öppna brefvet) förbehållit sig sin kompetens beträffande lösningen af de ännu sväfvande tvistefrågorna mellan Danmark och Holstein, däri inbegripet, enligt hvad ur förhandlingarna framginge, frågan om Slesvig och Holsteins eviga och

---

[1] SCHLEIDEN s. 7.

[2] SCHLEIDEN s. 7 ff.

[3] *A. S.-H. G.* s. 19 ff.

[4] SCHLEIDEN s. 9 ff.

[5] Bilaga VI.

oåtskiljaktiga förening såsom en rätt grundad på landskonstitutionerna.

Denna rätt hade alltid från dansk sida erkänts, senast i det öppna brefvet af 1846 med samma ord som i allmänna lagen af den 28 maj 1831. Däraf framginge att hertigdömena med vissa undantag, hvaribland Holsteins ställning som förbundsstat, *hade gemensamhet i alla offentliga rättsförhållanden.* Också erkändes i författningsreskriptet af den 28 januari uttryckligen Holsteins rätt till ständig förening med Slesvig.[1]

I strid härmed hade den slesvig-holsteinska deputationen, som begärt en gemensam fri författning för hertigdömena samt Slesvigs anslutning till Förbundet, fått till svar, att detta vore omöjligt för konungen att bevilja, hvaremot han förklarat sig vilja stärka Slesvigs oupplösliga förbindelse med Danmark medelst en gemensam fri författning. Härmed vore i tydliga ordalag utsagdt upplösandet af bandet mellan hertigdömena och Slesvigs införlifvande som en provins i Danmark. Man hade i hertigdömena gripit till vapen mot ett danskt besättande af Slesvig, som syntes förestå; men, såsom den provisoriska regeringen i Kiel förklarat, till försvar för landsrättigheterna, icke mot den rättmätige hertigen. Konungen af Preussen hade på grund häraf låtit sammandraga en observationskår för att efter behof kunna i gemenskap med Förbundet återställa freden eller skydda tyskt område och i samma syfte vädjat till hannoverska regeringen och de öfriga förbundsmedlemmar, hvilkas kontingenter utgöra X förbundsarmékåren, hvartill konungen af Hannover lämnat sitt samtycke. De träffade skyddsanordningarna underställdes nu Förbundets beslut.

På förslag af presidiet tillsattes ett utskott, som redan i sessionen den 4 april framlade sitt utlåtande.

Detta utgår, liksom den preussiska vädjan, från slesvig-holsteinianismens rättsanspråk om ständig och oupplöslig förbindelse mellan hertigdömena såsom äfven af Danmark erkändt. Genom det ofvannämnda reskriptet af den 24 mars finner utskottet denna rätt och därmed äfven det tyska förbundslandet Hol-

[1] Detta torde vara en alltför hårdragen tolkning af reskriptets ord: »Ved denne stændiske Forfatning, hvilken Vi ville indføre af fri Kongelig Magtfuldkommenhed, skal intet forandres — — — angaaende Provindsialstændernes Indrætning — — — i Vore Hertugdømmer, Slesvig og Holsteen eller i disse Hertugdømmers nuværende Forbindelse, — — —». Här omnämnes ju hertigdömenas förbindelse helt enkelt som faktiskt existerande, hvilken uppfattning torde vara just den som Kristian VIII:s politik ville göra gällande. Jfr *Danmarks Riges Historie.*

steins rättigheter kränkta. Befolkningen i bägge hertigdömena hade rest sig till motvärn, och en provisorisk regering tillsatts, hvarefter tydligen förestode väpnadt genomförande från Danmarks sida af dess ståndpunkt från den 24 mars. En strid i närheten af förbundets gräns, kanske på dess eget område, hotade. Då det vore fara i dröjsmål, hade provisoriska regeringen vändt sig till Preussen och X armékårens stater, hvilka hvar i sin stad med berömvärd federal och nationell ifver skyndat till hjälp. Nu gällde det att reglera denna hjälp på ändamålsenligaste sätt, så att skydd för förbundsområdet vunnes, blodutgjutelse undvekes och väg för en uppgörelse i godo banades. Till den ändan borde Förbundet erbjuda sin medling, hvilken lämpligen kunde uppdragas åt Preussen.

Det i öfverensstämmelse med utskottets förslag fattade beslutet[1] söker sin rättsgrund i Wienerslutaktens § XXXVIII,[2] som talar om hur förfaras skall, då en förbundsstat eller hela förbundet hotas med angrepp. Förbundsdagen skall då med största möjliga skyndsamhet fastslå, om detta är fallet, och, om frågan besvaras jakande, samtidigt besluta ofördröjliga försvarsåtgärder.

Denna förklaring afgafs nu i resolutionen, som dessutom uttalade ett tack till Preussen och X armékårens stater för deras i federal och nationell anda företagna åtgärder. För att åvägabringa en enhetlig ledning i till äfventyrs för framtiden nödvändiga mått och steg uppmanas Preussen att härom ena sig med X armékårens stater. Förbundet är beredt att medla. Denna medling uppdrages till Preussen, hvarvid underförstås, att fientligheterna inställas och status quo ante återupprättas.

Så ställde sig nu den högkonservativa Förbundsdagen i sitt förhållande till den i betänkligt revolutionära former uppträdande slesvig-holsteinianismen i bjärt kontrast mot sin tidigare likgiltighet för de nationella stämningarna i frågan om det öppna brefvet af 1846. Men Metternichs störtande och den preussiska revolutionen hade kommit emellan, för att icke tala om den af grefve Dönhoff parallellt med Fredrik Vilhelm IV:s sträfvanden vid själfva Förbundsdagen inaugurerade nationella aktionen. Dessutom hade naturligtvis det af Schleiden genomdrifna knäsättandet af slesvigholsteinianismen från Förparlamentets sida sina efterverkningar, eftersom Förbundsdagen stod under stark påverkan af det femtiomannautskott, som valts för att efter dess upplösning vaka öfver genomförandet af dess beslut.[3]

[1] Bilaga VII.

[2] Bilaga VIII.

[3] Zwiedineck-Südenhorst s. 407.

Gentemot detta hade danska regeringen redan börjat en motaktion, som i den danske utrikesministerns egen skildring karaktäriseras såsom bestående dels i att man hos de utomstående makterna åberopade sig på den nyligen i den schweiziska frågan segrande noninterventionsprincipen och dels i att man sökte motverka de tyska regeringarnas slesvig-holsteinska sympatier eller åtminstone förhala fientligheter från det hållet.[1]

För det senare ändamålets uppnående öfversände man till sina sändebud i Berlin och Frankfurt (i en not af den 26 mars)[2] en motiverad framställning af den danska politiken jämte instruktion att under åberopande af konungens lojala afsikter mot hertigdömena protestera mot hvarje tyskt ingripande, offentligt eller från friskarornas sida.

I Berlin leddes dessa förhandlingar af marsministärens ledamot utan portfölj, Orla Lehman,[3] som den 29 mars anländt till Berlin. I tre sammankomster underhandlade Lehmann i förening med danska sändebudet grefve Plessen under egid af sir Stratford Canning (som, på väg till sin post i Konstantinopel, befann sig i Berlin — i särskildt uppdrag, troddes det) med friherre Arnim. Lehmann sökte, understödd af Canning, att skapa en modus vivendi på grundvalen af gränsen mellan Slesvig och Holstein såsom demarkationslinie mellan danskt och preussiskt militärt inskridande, men möttes, såsom var att vänta, af ståndpunkten att Danmark skulle lämna den slesvig-holsteinska rörelsen i fred. På grund häraf nåddes intet resultat, utom att de båda danska underhandlarna vid sitt tredje sammanträffande med Arnim (den 2 april)[4] fingo veta, att ministären beslutat låta besätta Holstein med Rendsburg och att sända major v. Wildenbruch till konungen af Danmark för att gifva nödiga förklaringar till detta steg. Den situation, som skapats genom strandandet af hela denna underhandling, fick sitt yttre uttryck i den not,[5] som Plessen den 3 april öfverlämnade till Arnim och som af denne besvarades två dagar senare.

Den danska noten, som icke omnämner Lehmanns deltagande i underhandlingarna (naturligtvis på grund af dess icke officiella karaktär[6]) häfdar, att de danska trupprörelserna endast åsyftat ord-

[1] Knuth s. 460 ff.

[2] Jfr Thorsøe s. 151 ff.

[3] Lehmann s. 146 och 147.

[4] I noten af den 3 april hänvisas till att meddelandet om Rendsburgs besättande gjorts i ett samtal dagen förut. *Brevskaber* s. 4.

[5] *Brevskaber* s. 3 ff.

[6] Lehmann s. 106.

ningens upprätthållande i det inre och finner inför detta faktum konungen af Preussens under gårdagens konferens meddelade beslut att öfverskrida danska monarkiens gränser och besätta Rendsburg på gränsen mellan Holstein och Slesvig förvånande, och detta så mycket mer, som konungen af Danmark icke funnit sig föranlåten att i egenskap af förbundsmedlem rekvirera hjälp af Preussen.

Noten utgår från sammanträffandet den 2 april, och förklarar, att konungen af Danmark ej ansett sig behöfva hos konungen af Preussen taga i anspråk den honom såsom förbundsmedlem tillkommande hjälpen men å andra sidan icke kunde tillåta någon att utan hans önskan intervenera med väpnad makt.

Oaktadt konungen icke ville tro, att Preussen tänkte understödja undersåtar i öppet uppror mot deras suverän, som lofvat fria konstitutionella institutioner och gifvit sitt kungliga ord på att stödja Holsteins rättmätiga kraf på deltagande i den tyska enhetsrörelsen, hade likväl den hållning, Preussen intagit mot Danmark, jämte Arnims meddelande låtit förmoda, att Preussen kunde frestas att vilja utan föregående diskussion med våld lösa en inre dansk eller snarare en europeisk rättsfråga. Häremot måste en högtidlig protest nedläggas, om det mot förmodan skulle visa sig att det verkligen förhölle sig så.

I sitt svar af den 5 april[1] frånkänner Arnim det tagna steget hvarje karaktär af fientlig handling, i det att han förklarar det vara skedt i det dubbla syftet att trygga Tyska Förbundets område mot förestående kränkning och skydda välförvärfvade rättigheter, mot en grof kränkning, af hvilken de syntes hotas genom en nyligen skedd åtgärd af danska regeringen.

Inför denna hotande fara hade Preussen, i enlighet med förbundsfördragets anda och bokstaf samt stödt på nationalandan, i samråd med andra tyska regeringar tagit ett initiativ, som Förbundet ej torde tveka att godkänna.

Vid tagandet af detta steg erkänner Preussen de suveränitetsrättigheter konungen af Danmark ägde såsom hertig af Slesvig-Holstein såsom lika heliga som hertigdömenas. Ur denna synpunkt vore Plessens protest öfverflödig.

Som bevis på sina fredliga känslor hade konungen sändt major v. Wildenbruch till konungen af Danmark för att lämna alla för häfvandet af divergensen nödiga förklaringar.

Man märker, huru i detta aktstycke, som formellt uttryckligen ställer sig på den bestående rättens grund i fråga om hertigdömena,

[1] *Brevskaber* s. 5 ff.

insmugit sig slesvig-holsteinianismens beteckning på dessa: Slesvig-Holstein, troligtvis icke alldeles oafsiktligt, att döma af det yttrande, Arnim skall hafva haft till Lehmann, att den tyska förbundslagstiftningen icke längre hade någon giltighet.[1]

Såsom framgår af Arnims svarsnot, hade äfven den preussiska diplomatien satt i gång en extraordinär aktion, den Wildenbruchska. Den var dock icke, såsom man af detta omnämnande skulle vara böjd att sluta, i samma mån som den danska, ett led i den officiella ministeriella politiken. Huru härmed förhåller sig, torde icke kunna fullt uppklaras, innan de preussiska arkiven öppnas för forskningen, men i alla händelser torde man kunna lita till den karaktäristik, som gifvits af Sybel, hvilken dock såsom officiös historieskrifvare haft tillgång till dem, och detta så mycket mer, som hans uppfattning bekräftas af Schleiden,[2] hvilken ju hade en viss känning med hvad Arnim tyckte och tänkte om konungens vid sidan af hans konstitutionella ministär bedrifna personliga politik. Äfvenledes fick man ju från slesvig-holsteinskt håll direkt erfara detta, när den kungliga politiken företog sig någonting, som stred mot de ministeriella löftena.

Sybel anmärker,[3] att äfven om Fredrik Vilhelm IV af hela sitt hjärta anslutit sig till förklaringen om Preussens beredvillighet att försvara hertigdömenas rättigheter, så ansåg han dock rätt och orätt ungefär lika fördelade på bägge sidor och kunde således icke med jämnmod se utbrottet af öppen strid. Det låg honom fjärran att såsom senare skedde på Bismarcks tid draga någon fördel för Preussens maktställning af en sådan strid. Han sträfvade därför att beträda underhandlingens väg till det sista, äfven när detta efter Preussens företagna väpnade intervention måste te sig som en anakronism. Ja, han begagnade hvarje tillfälle under krigets gång att tillkännagifva sin fredskärlek, oaktadt därigenom dualismen inom den preussiska politiken manifesterades på ett sätt, hvaraf motståndarna ej försummade att slå mynt,[4] och som ej kunde undgå

---

[1] LEHMANN s. 129.

[2] SCHLEIDEN s. 60.

[3] SYBEL, *Begründung des deutschen Reiches*, s. 160 ff.

[4] »— — — Mais pour Vous mettre encore davantage à même de pouvoir connaître à fond l'attitude remarquable qu'a prise dans cette question la Prusse, Vous verrez dans l'annexe les différents motifs par lesquels cette Puissance a voulu expliquer son occupation de Holstein. D'abord Vous y trouverez allégué le motif, que la Prusse veut rétablir l'ordre légal dans les Duchés, et que n'étant qu'à peine maître chez soi, elle ne peut resister à l'entraînement populaire qui s'est emparé de la question. Plus tard et surtout dans la Note du Major Wildenbruch, on paraît vouloir expliquer

att påverka makternas sätt att i världsfredens intresse söka afveckla frågan genom användande af det faktum, som därigenom uppenbarades, att den preussiska makten ej var beredd att gå till det yttersta.

Major v. Wildenbruch fick, ehuru hans instruktioner voro af den 30 april, först i Sønderborg, dit han anlände den 7 april,[1] tillfälle att utföra sitt uppdrag hos konungen af Danmark, som befann sig på resa till krigsskådeplatsen. Någon karaktär af personlig hänvändelse såsom Fredrik Vilhelm väl tänkt sig, fick den emellertid ej, helt enkelt emedan en sådan personlig kunglig politik vid sidan af ministären som i Preussen på grund af Fredrik VII:s sympatier och böjelser[2] ej existerade. Wildenbruch fick nöja sig med att underhandla med grefve Knuth. Dessa underhandlingars resultat den 8 på aftonen sammanfattades i ömsesidiga noter, genom hvilka konstaterades omöjligheten af öfverensstämmelse mellan de båda regeringarnas synpunkter.

Wildenbruchs not[3] förklarar, att preussiska regeringen utan att vilja föregripa Förbundsdagens beslut endast önskade meddela Danmark sin egen ståndpunkt. Preussen ville framför allt bevara hertigdömena åt sin kunglige hertig utan att tjäna egna intressen eller andras ärelystnad. Det vore i Danmarks och dess grannars gemen-

cette conduite inexplicable par les prétendues tentatives républicaines dans le Holstein, comme faisant partie de la confédération Germanique, contre l'aggrssion du Duc de Holstein, qu'on a fait occuper ce pays par des troupes Prussiennes. Il est impossible de citer des motifs, qui soient dans une contradiction plus complète que ceux dont je viens de parler. Si Vous ne pouvez résister à l'entraînement populaire chez Vous, Vous n'êtes pas à même de pouvoir rétablir ailleurs l'autorité légitime, mais il faut laisser ce soin à un Gouvernement comme celui de Danemarc qui ne s'est pas encore désaissi des moyens de gouverner ou de s'opposer aux passions de la foule. Si Vous voulez résister au Républicanisme, ce n'est pas en défendant l'insurrection contre la légitimité que Vous y parviendrez, et si Vous voulez défendre la Confédération, ce n'est pas par une attaque contre un membre de cette même confédération, qui a rempli fidèlement tous les devoirs envers elle et qui ne demande pas mieux que de pouvoir les remplir dorénavant.

Il est d'ailleurs difficile pour nous de discuter avec une Puissance qui vis-à-vis de nous allègue un motif, pour justifier son intervention, vis-à-vis de la Diète un autre motif, et peut-être encore d'autres vis-à-vis des Puissances qui ne sont intéressées dans cette question que pour ce qui concerne le Duché de Slesvig. — — —» Reedtz (i Knuts namn) till Bille den 18 april F. M. H.

[1] THORSØE s. 171.

[2] *Danmarks Riges Historie*, s. 404, LEHMANN s. 95.

[3] *A. S.-H. G.* s. 71 ff.

samma intresse, att de tyska furstarna mäktigt ingrepe i denna fråga, och Preussens diplomatiska och militära intervention åsyftade allenast att hindra ett ingripande af de radikala och republikanska elementen i Tyskland, till hvilka man vädjat från hertigdömena.

För att undvika öppen strid vädjar Preussen till Danmarks eget intresse, som den gör till sitt: Danmark kunde aldrig besitta hertigdömena med trygghet efter en öppen kamp, äfven om det mot förmodan kunde bestå i den mot Tysklands hela makt.

Preussen vore villigt att låta sina trupper stanna i Rendsburg och därigenom bidraga till en fredlig lösning, som icke kunde vara någon annan än hertigdömenas förening till en självständig stat under sin hertig, icke under konungen af Danmark.

Detta var ju Fredrik Vilhelm IV:s legitimistiska ståndpunkt i sin renhet, skild såväl från tysk som dansk nationalism.

Denna ståndpunkt hade Wildenbruch vunnit genom ett par uteslutningar i sin instruktion, som han eljest ordagrant följde. Han hade utelämnat en passus om en skandinavisk union såsom den sannolika följden af Danmarks förlust af hertigdömena.[1] — Sybels anmärkning, att detta icke kunde tänkas ha någon inverkan på de danska marsministrarna, har väl i viss mån sin giltighet, men man må å andra sidan erinra sig, att härvidlag nog egentligen tänktes på den möjligheten, att ett stympadt och försvagadt Danmark skulle med uppgifvande af eller åtminstone med risk för sin slutliga självständighet nödgas kasta sig i armarna på den bernadotteska unionsmonarkien.[2]

Genom att utelämna en passus i instruktionen om att tryggandet af hertigdömena åt Danmark borde ske genom upphäfvandet af Kongelovens arfsföljd, hvilket skulle föra huset Augustenborg upp på tronen, kunde den udd, som riktades mot den tyska nationalitetsrörelsen komma att bli ännu skarpare.

Man får väl antaga, att Wildenbruchs instruktion tillkommit

[1] Sybel s. 161 ff.

[2] Jfr K. 30/3, där det heter, att om Danmark förlorar hertigdömena, måste det — säga äfven patrioter — ansluta sig till Sverige på samma villkor som Norge, och hertigen af Augustenborgs uttalande till Schleiden, Schleiden, s. 54: »Wenn die Regierung in Stockholm nicht etwa blos deshalb mit der scandinavischen Idee coquettire, um ihre Stände zu reichlichen Bewilligungen für die Armee geneigter zu machen, so liessen sich die lebhaften Sympathien, welche dieselbe jetzt für Dänemark zur Schau trage, nur daraus erklären, dass sie den Augenblick für die Verwirklichung des Scandinavismus gekommen glaube. Für Deutschland aber läge die Dinge insofern besonders günstig, als es sich im factischen Besitze ganz Jütlands befinde, und die Möglichkeit, dies reiche Land bei Bildung einer scandinavischen Union dauernd zu erwerben nicht ausgeschlossen sei.»

under Arnims medverkan,[1] äfven om det icke föreligger något bevis för Thorsøes påstående,[2] att instruktionen öfverensstämde med den not Schoulz von Ascheraden öfverlämnat till Knuth den 6 april, före hans afresa till konungen. Omnämnandet af Wildenbruchs beskickning i Arnims svarsnot till Plessen tyder på att den preussiske utrikesministern medverkat vid denna preusserkonungens personliga sändning till sin danske broder.

Att uteslutningarna voro en följd af hemliga instruktioner från Fredrik Vilhelm IV stick i stäf mot ministerns, är mindre troligt. Snarare är det väl sannolikt, att den kunglige flygeladjutanten, konungens personlige förtroendeman, inför den situation han förefann vid sammanträffandet med slesvig-holsteinianismens ledare och vid mötet med den danske utrikesministern modifierade ståndpunkten i sin instruktion[3] i enlighet med hvad han ansåg ändamålsenligt för främjandet af sin monarks fredsälskande intentioner; men under denna dubbla påverkan kom han att intaga en delvis vacklande hållning. De slesvig-holsteinska ledarnas försäkringar om sin statskupps konservativa syfte att hindra revolutionära elementer att komma till makten bestyrkte honom — tvifvelsutan tvärt emot deras afsikt — i betonandet af sin sändnings legitimistiska karaktär, men de sympatier han synes ha intagits af för ett självständigt (tydligtvis augustenborgskt) Slesvig-Holstein med de danska delarnas öfverlämnande till Danmark, kastade han öfver bord vid mötet med Knuth.[4]

---

[1] Härför talar Arnims uttalande till Schleiden, SCHLEIDEN, s. 24, att Wildenbruch handlat »theilweise eigenmächtig».

[2] s. 173.

[3] I *A. S.-H. G.* s. 75 häfdas det »auf Grund der *zuverlässigsten* Nachrichten» således tydligen på grund af Arnims uppgifter, »*dass der Major von Wildenbruch*, welcher sich wahrscheinlich durch den Grafen Knuth hatte imponieren lassen, *die Note vom 8. April ohne Auftrag des preussischen Ministeriums geschrieben, und dass das Ministerium ihn nur aus Rücksichten auf die auswärtigen Mächte und in der Hoffnung auf eine rasche befriedigende Erledigung der Schleswig-Holsteinischen Angelegenheit nicht desavouirt hat.*» Vid ordet *Ministeriums* här ofvan finnes en not af följande lydelse: »Die Ansicht des Preussischen Ministeriums, die dem Herrn von Wildenbruch bei einer Deduction zum Ausgangspunkt gedient haben wird, ist in der Note des Ministers von Arnim an den Grafen Westmoreland vom 19. April (Aktenstücke zur Schlesw.-Holst. Frage 8 etc.) — — — deutlich dargelegt.»

[4] I Wildenbruchs rapport ifrån Rendsburg den 5 april heter det enligt *A. S.-H. G.* s. 67 ff: »Bis jetzt ist der Wiederstand der Herzogthümer, bei der unendlichen Mehrzahl der Bewohner, ein auf das Bewusstsein gekränkten Rechts basirter, von allen Neben-Absichten freier. Es ist, wie mir Herr Reventlou und Herr Bremer gestanden, sehr zu befürchten, dass sich weniger achtbare Elemente einmischen, wenn diejenigen, welche jetzt in Be-

Den danske utrikesministerns svar[1] påpekar, att Wildenbruchs meddelanden endast rekapitulera den ståndpunkt Preussen förut intagit, hvadan hänvisas till de svar, som förut afgifvits. Preussiska regeringen visste, heter det, att den danska velat knyta Holstein ännu närmare de öfriga delarna af hans monarki och särskildt till Slesvig genom en helstatsförfattning, men detta hade hvarken funnit erkännande hos hertigdömenas invånare, ej heller vore det förenligt med Tyska Förbundets utveckling mot enhet. Konungen hade anslutit sig till sträfvandena för denna och inför den slesvig-holsteinska deputationen antydt konsekvenserna.

Detta den danske diplomatens sätt att framställa eiderdanskheten, icke såsom en brytning med helstatspolitiken utan såsom framgången ur denna, en konsekvens af den tyska enhetsrörelsens mellankomst, vittnar ju mera om förmåga af habil historisk konstruktion än om önskan att sanningsenligt framställa händelserna vid marsministärens tillkomst.

När Knuth därefter öfvergår till att tala om medlen för en uppgörelse, utgår han från det faktum, att Slesvig ligger utom förbundets kompetens, såsom själfklart. Så mycket mera vore man öfvertygad om, att ett fredligt biläggande blott kunde åvägabringas på sätt som nämndes i ett förtroligt meddelande till preussiska ministern i Köpenhamn.

Detta innehåller,[2] att Preussen skulle kvarhålla sina egna trupper utom Holsteins gräns samt hos sina förbundne utverka

---

wegung gesetzt sind, zur Erreichung des beabsichtigten Zwecks nicht hinreichen.

Ueber die Basis, auf welcher eine endliche Erledigung der Frage möglich wäre, herrscht hier nur *eine* Meinung. Sie lautet: Schleswig und Holstein als selbständiger, unlösbar verbundener Deutscher Bundesstaat, seinem bisherigen Herzog unterworfen. (Letzteres indess scheint mir keineswegs eine *conditio sine qua non* zu bilden). Von Schleswig diejenigen Landestheile abgetrennt und zu Dänemark geschlagen, die sich dem Dänischen Reiche anzuschliessen vorzögen.

Graf Reventlou war der Ansicht, dass eine etwas nördlich von Flensburg und Tondern gezogene Linie, welche die Inseln Elsen und Erröe mit zu Dänemark schläge, die dann entstehende Gränzscheide bilden dürfte.»

Jfr s. 70 not 1, där det heter: »Es liegen uns Nachrichten vor, welche *gegründete* Veranlassung zu der Annahme geben, dass Herr von Wildenbruch während seiner Unterhandlungen mit dem Grafen Knuth für den Plan gewonnen wurde, dem Prinzen von Glücksburg die Tronfolge in Dänemark und den Herzogthümern zu sichern. Wir tragen aber Bedenken schon jetzt Näheres darüber mitzutheilen, da wir nur *aktenmässige* Mittheilungen zu machen wünschen.»

[1] *Actstykker* s. 13 ff.

[2] *Brevskaber* s. 6 ff.

detsamma, vidare återkalla sina officerare ur provisoriska regeringens tjänst, hvarjämte tillströmningen af frivilliga skulle förhindras. Provisoriska regeringens trupper skulle icke få framrycka öfver Ejderlinien. Däremot skulle Danmark förbinda sig att hejda sina truppers af hänsyn till den lojala befolkningen nödvändiga framryckning vid en linie strax norr om Ejder.

Preussiska regeringen hade emellertid, utan att afvakta detta meddelande, låtit sina trupper inrycka i Holstein, hvaremot Danmark protesterat.[1] Härigenom hade försoningen vanskliggjorts, desto mer som insurgenternas af den preussiska ockupationen påskyndade framryckning norrut sannolikt skulle leda till en sammanstötning.

Försoning vore ännu möjlig, men endast i den formen, att Preussen läte sina trupper stanna bakom Ejder, så att t. o. m. de delar af Rendsburg, som ligga norr om floden, lämnades obesatta. Till slut förklarades, att man från dansk sida ansåge Köpenhamn som den lämpligaste orten för underhandlingarna, när Wildenbruch, såsom man väntade, återkomme med nya instruktioner till afslutandet af en provisorisk konvention.

Fredrik Vilhelm IV:s välmenta försök till en det personliga kungadömets insats hade således ömkligen strandat, och dess misslyckande fick den mest påtagliga bekräftelse. Dagen efter underhandlingarna på Als, samma dag, då den tyske envoyén afreste, ägde den sammanstötning rum, hvars ödesdigra följder för den historiska danska monarkiens bestånd[2] den preussiske monarken med en viss profetisk klarsynthet genom Wildenbruch uttalat.

Den danska armén under generalmajor v. Hedemann, som redan den 29 mars genom intåget i Haderslev fattat fast fot inom Slesvigs gränser, angrep nämligen vid Bau (danska Bov) med öfverlägsen styrka de under uppsättning varande slesvig-holsteinska trupperna och tillfogade dem ett nederlag af så förkrossande natur,[3] att slesvig-holsteinianismens vara eller icke vara därefter uteslutande berodde på de tyska förbundstruppernas inskridande. Också var ett inskridande från deras sida redan förberedt.

De tyska småstaternas i X armékårsområdet ingripande på egen hand hade man på grund af brittiskt inflytande på Hannover[4]

---

[1] *Brevskaber* s. 20 ff.

[2] » — — — quand le Roi de Danemark, dans une lutte acharnée, aura pris une position vis-à-vis de ses sujets Allemands, lutte qui jamais ne pourra être le base d'une possession durable et paisible des Duchés, — — —» Wildenbruchs not på Sonderborg, 8 april *A. S.-H. G.* s. 71 ff.

[3] Noer: *Aufzeichnungen* s. 128, Vaupell s. 55, Moltke s. 33.

[4] *A. S.-H. G.* s. 56.

ej kunnat uppnå, men redan oberoende af underrättelsen om slaget vid Bau hade man dels fått Preussens löfte om aktivt ingripande, dels fått Förbundsdagen att taga ett andra officiellt steg.

Det förra var redan vunnet genom en af hertigen af Augustenborg, som den 7 april afrest till Berlin, den 10 april utverkad order till de preussiska trupperna att beträda Slesvigs område.[1]

Det senare skedde genom förbundsbeslutet af den 12 april.[2] Detta innehåller för det första en förklaring, att Holsteins rätt till föreningen med Slesvig bör häfdas genom att Danmark i nödfall med vapenmakt tvingas att inställa fientligheterna och utrymma Slesvig. För det andra anmodas Preussen, att vid sin medling verka för Slesvigs inträde i Tyska Förbundet såsom den säkraste garantien för nämnda förening. Och för det tredje erkänner Förbundet den provisoriska regering, hvilken konstituerat sig till nödtvunget försvar för landsrättigheterna, såsom sådan och med denna begränsning samt uttalar sin förväntan, att den medlande preussiska regeringen tager den och dess anhängare i sitt skydd.

Beslutet, som i protokollet förklaras vara fattadt på muntlig föredragning af det därför nedsatta utskottet, stöder sig på ett bilagdt utlåtande från de sjutton förtroendemännens sammanträde tvenne dagar förut. Och i själfva verket hade dessa förtroendemän, ett af regeringarna inrättadt folkligt appendix till Förbundsdagen, när denna skulle tjänstgöra som de nationella enhetssträfvandenas organ,[3] varit de, som drifvit fram beslutet hos den konservativa institutionen,[4] som icke på egen hand kunnat komma till något resultat,[5] hvilket ju icke var så orimligt med dess förutsättningar för att drifva nationalistisk politik. Ytterst gick det hela tillbaka på slesvig-holsteinskt initiativ.[6]

Vid sammanträdet fick enligt protokollet beslutet en ytterligare

---

[1] SCHLEIDEN s. 24; *A. S.-H. G.* s. 77.

[2] *A. S.-H. F.* s. 4 ff.

[3] Om förtroendemännen talar ZWIEDINECK-SÜDENHORST s. 403, där det på tal om Förbundsdagens åtgärder till en författningsreform heter: »— — — am 29. trat ein sogenannter Revisionsausschuss mit 17 Vertrauensmänner der Regierungen, entsprechend den 17 Stimmen des engeren Rates zusammen, um eine Verfassungsvorlage zu beraten. Die 'Siebzehner' waren fast durchaus liberale, grösstenteils auch bekannte volksthümliche Persönlichkeiten, man konnte aus ihrer Wahl den guten Willen der meisten Regierungen ersehen, den Volkswünschen Zugeständnisse zu machen.»

[4] *A. S.-H. G.* s. 86.

[5] *A. S.-H. G.* s. 88.

[6] SCHLEIDEN s. 20.

motivering från den badensiska förbundsgesandtens sida. Baden ville, förklarade han, att den förnämsta rättsgrunden för erkännandet af Holsteins rätt till union med Slesvig och för skyddandet af Slesvigs område mot dansk invasion skulle antecknas till protokollet. Den bestode däri, att den rätt till union, som Tyska Förbundet ställt under sitt beskydd, tillika innebar rätten för en gemensam slesvig-holsteinsk ständerförsamling att i gemenskap med hertigen utöfva lagstiftning jämte andra höghetsrättigheter äfven öfver hela Slesvigs område, så att en mot nämnda unionsrätt riktad militärisk invasion på detta område innebar ett kränkande af Tyskland likaväl som af Holstein, för så vidt som Slesvig redan framträder som ett medelbart tyskt förbundsland.[1]

Man kan icke neka, att denna krångliga teori innebär en del berättigadt, för så vidt som rätten för Holstein att vara förenadt med Slesvig — om den nu kunde häfdas — på ena eller andra sättet väl hade kraf på rättsskydd, som ju för att blifva effektivt, måste sträcka sig äfven öfver Slesvigs område.

Danmarks representant (för Holstein och Lauenburg) förklarade gentemot detta, att åtgärder för framtvingandet af de danska truppernas utrymning af Slesvig samt Preussens inmarsch i detta her-

---

[1] Jfr uttalandena vid förtroendemännens sammanträde den 12 april: »— — — dass das Herzogthum Schleswig durch die in der Union mit dem Herzogthum Holstein enthaltene Gemeinschaftlichkeit der landständlichen Rechte für beide Herzogthümer bereits als ein mittelbares Bundesland anzusehen sei, und dass dem Gesuche der schleswig-holsteinischen provisorischen Regierung um Aufnahme in den Bund der auf eine Incorporation des Herzogthums in Dänemark gerichtete Ausspruch der Königl. Dänischen Regierung vorausgegangen.» *A. S.-H. G.* s. 86 ff.

Karaktäristiska för den dialektik, hvaraf införlifvandet af Slesvig var konsekvensen, äro de 3 punkter, hvarom förtroendemännen förenade sig:

»1. Die schleswig-holsteinische Sache sei durch die Einsetzung der provisorischen Regierung und die Bildung von Freischaaren zugleich Angelegenheit des inneren Frieden Deutschlands geworden;

2. Langjährige Erfahrung habe gezeigt, dass für die nähere Verbindung Schleswigs mit Holstein von der Königl. Dänischen Regierung unter den bisherigen Verhältnissen keine befriedigende Garantie zu erwarten sei;

3. Der deutsche Bund verlange von der Königl. Dänischen Regierung die Bewilligung der Aufnahme Schleswigs in den Bund als die einzige befriedigende Garantie für jene Verbindung.»

Man ser, huru förtroendemännens enda *tillfredsställande garanti* i förbundsbeslutet fått karaktären af *säkraste* garanti, hvarjämte beslutet om *framtvingandet* i nödfall af Slesvigs utrymning synes återgå på ett motsvarande kraf af förtroendemännen.

tigdöme låge utom förbundsförsamlingens kompetens, hvarjämte — tillades hotande — detta steg vore att afråda på grund af de oöfverskådliga följder, som kunde uppstå ur en dylik bemedling i anledning af Danmarks europeiskt garanterade rätt till Slesvig.

Erkännandet af den provisoriska regeringen stötte på det afgörande hindret, att den af konungen offentligen förklarats upprorisk och att, i händelse en motsatt uppfattning blefve gällande, sändebudet skulle utträda, hvilket efter beslutets fattande under reserverande af Danmarks rättigheter skedde.

I ett sammanträde följande dag[1] förklarade Preussens representant, att hans regering med glädje åtoge sig det gifna mandatet. Den uppfattade uppdraget så, att någon förändring i status quo till hertigdömenas nackdel icke finge ske, och att den därför eventuellt hade att sörja för dess återställande, hvarur följde nödvändigheten att låta de preussiska trupperna inrycka i Slesvig. Därjämte får Wildenbruchs sändning ett omnämnande. Samtidigt med truppernas inryckande i Holstein, heter det, hade konungen skickat ett sändebud till konungen af Danmarks högkvarter för att påpeka, att Preussen blott uppträdde för att beskydda hertigdömenas rätt och icke i egennyttigt intresse, samt ej hade för afsikt att antasta konungen-hertigens rättigheter, hvilka äfven i hertigdömena erkändes. Ville Danmark underhandla på nämnda basis, måste det afhålla sig från framträngandet i Slesvig, om ej, måste Preussen handla efter omständigheterna. Någon underrättelse om utgången hade ännu icke ingått.

Vid sammanträdet meddelade presidiet en skrifvelse från provisoriska regeringen i hertigdömena, som innehöll, att förbundsdagsgesandten för Holstein och Lauenburg (hvilken man förut försökt förmå till att träda öfver[2]) afsatts. Härpå beslöts genom presidiet meddela vederbörande en afskrift af gårdagens beslut, på grund af hvilket friherre Pechlin redan utträdt.

Nu gällde det närmast att sätta fart i det preussiska ingripandet. Härtill fick Schleiden, som tog saken om hand, en yttre anledning i ett meddelande från sin regering, härrörande från tiden före slaget vid Bau, hvilket gjorde klart för honom, att preussarne icke, som han trott, i följd af förbundsbeslutet af den 4 april inryckt i Slesvig.

På förslag af Schleiden beslöt femtiomannautskottet vid ett

---

[1] *A. S.-H. F.* s. 6.

[2] *A. S.-H. G.* s. 19. Jfr SCHLEIDEN. s. 8.

hemligt sammanträde[1] den 12 april (hvarvid samtidigt beslöts den påtryckning på Förbundsdagen, som ledde till förbundsbeslutet af samma dag) att afsända badensaren Mathy jämte förslagsställaren själf till Berlin för att efter Schleidens egen uppgift[2] åstadkomma Slesvigs fullständiga utrymmande af danskarna och dess upptagande i Förbundet. Protokollet åter talar jämte dessa båda saker om att i nödfall med tvång genomföra tredje punkten i förbundsbeslutet af den 4 april, hvilket väl endast innebär en form för bevarandet af den formella kontinuiteten.

Får man tro en af de närvarandes egna uppgifter, skulle inkorporations- och interventionspolitiken redan vid detta tillfälle ha stött på motstånd från ett håll, hvars inflytande på den tyska politikens gång senare gjorde sig synnerligen märkbart, nämligen från hanseatiskt håll. Hansestäderna och de nordtyska städerna öfverhufvud hade nämligen allt att förlora af ett sjökrig, som genom bristen på en tysk sjömakt ställde deras sjöfart värnlös mot danska flottan och måste göra dem synnerligen känsliga för ett engelskt inskridande.

Senator Duckwitz från Bremen lär vid den ofvannämnda debatten i femtiomannautskottet den 12 april[3] ha framhållit olägenheten för krigföring af Tysklands bristande militära och finansiella beredskap och af dess inre tillstånd, hvadan man borde afvakta enhetens genomförande, innan man kastade sig i ett krig, som kunde draga andra makter med sig. Därjämte hänvisade han till att på grund af bristen på en tysk flotta den danska kunde förlama den tyska sjöfarten, hvilket skulle göra den tyska industriens tillstånd ännu tröstlösare; härpå skall efter en stunds allmän tystnad Blum ha svarat — väl med rätta — med en hänvisning till att hela frågan prejudicerats genom Förparlamentets uttalande.

Beskickningen, hvars ändamål redan på förhand var förverk-

---

[1] *A. S.-H. G.* s. 85. Jfr SCHLEIDEN s. 21 ff.

[2] SCHLEIDEN s. 21.

[3] DUCKWITZ, *Denkwürdigkeiten aus meinem öffentlichen Leben* s. 232 ff. Schleiden opponerar sig (s. 22 ff.) i allmänhet mot Duckwitz' skildring af sammanträdet, i det han ställer sin som ett beriktigande till denna, men oöfverensstämmelsen gäller endast uppgiften om att Robert Blum väckt förslaget att sända tvåmannadeputationen till Berlin, i fråga om hvilket Schleiden, förslagställaren och urkundsutgifvaren, väl måste anses ha vitsord. Schleidens förtigande af Duckwitz' uttalande kan ha sin motivering i att han icke funnit det angenämt att berätta, att han suttit svarslös, och får väl icke anses lika med en dementi af hvad den nyktert och vederhäftigt verkande Duckwitz med all inre sannolikhet vid detta eller annat liknande tillfälle kan anses ha yttrat.

ligadt i Berlin,[1] slog öfver förväntan väl ut. Den preussiska ministären visade ett rent af ängsligt tillmötesgående gentemot den tyska enhetsrörelsens centralorganisationer i Frankfurt. Man framhöll, att ingripandet i Slesvig fördröjts genom engelsk påtryckning på Hannover och af brist på kavalleri, som ej kunnat befordras på järnväg. En betydande förstärkning till hertigdömena vore beordrad. Utrikesministern desavouerade major v. Wildenbruchs oskicklighet och egenmäktighet och meddelade, att ett bemedlingsförsök anförtrotts åt öfverste Bonin. Om att Wildenbruch härvid skulle biträda honom, nämndes ingenting.[2] Ett meddelande härom skulle ju tagit sig underligt ut efter desavoueringen och rent af bekräftat dualismen i den preussiska politiken. På Englands neutralitet sade Arnim sig kunna räkna. Slesvigs upptagande i Förbundet, som i princip förklarades nödvändigt, önskade ministären dock uppskjutet till fredsunderhandlingarna, då tillika Slesvigs eventuella delning efter nationaliteterna kunde komma i betraktande. Man finner således redan här momentant den motsats mellan Frankfurts revolutionära hänsynslöshet och den preussiska politikens känsla af sitt internationella ansvar, som sedermera åstadkom en vändning i hela den danska frågans läge. Också skall denna ståndpunkt tillkommit i känning med sir Stratford Canning.[3]

Förbundsbeslutet af den 12 mars, som de deputerade medförde, mottogs med tillfredsställelse såsom ägnadt att öfvertyga utlandet om att förbundet stod bakom Preussen och de öfriga i danska frågan uppträdande staterna. Äfven deras försäkran, att Preussens uppträdande i danska frågan vore det säkraste medlet att höja konungen af Preussens i Sydtyskland betänkligt sjunkna anseende, upptogs synnerligen väl af den konungen hängifne ministerpresidenten. Redan följande dag kunde Schleiden och Mathy efter väl förrättadt värf anträda återresan.

Under tiden hade utöfvandet af den preussiska »medlingen» öfvergått till Bonin, biträdd af Wildenbruch. Bonin hade omedelbart efter mottagandet af den ofvan nämnda ordern till framryckning framskjutit sina förposter på slesvigskt område, men ansåg sig icke stark nog[4] att bjuda danskarna spetsen. Redan den 11 april sände han en parlamentär till befälhafvaren för de danska förposterna med uppmaning att meddela generalkommandot, att han

---

[1] *A. S.-H. G.* s. 89 ff. Schleiden s. 23 ff.
[2] *A. S.-H. G.* s. 76.
[3] *A. S.-H. G.* s. 91.
[4] *A. S.-H. G.* s. 92.

hade instruktion att betrakta hvarje vidare angrepp på de holsteinska trupperna, hvar dessa än månde befinna sig, som en krigsförklaring från dansk sida mot Preussen.[1]

Härvid skall[2] parlamentären, premierlöjtnanten i Kejsar Franzregimentet friherre v. Lynker vid frambärandet af sitt budskap i Flensburg ha blifvit häktad och kvarhållen under natten, emedan man icke kunde tänka sig, att denna förklaring kunnat utgå från den preussiske öfversten v. Bonin, alldenstund major v. Wildenbruch tvenne dagar förut afgifvit en motsatt. Denna röfvarhistoria är ju, när den har sitt enda stöd i en skäligen obskyr källa,[3] högst misstänkt, ehuru å andra sidan dess egenskap att icke vara »väl» funnen talar för, att den icke är funnen alls Stämningen hos de danske vederbörande var nog i allmänhet sådan, att de kunna tänkas ha handlat i öfverilning eller medvetet velat genomföra en fiktion.

Dagen därpå, den 12, tog v. Bonin ett initiativ, som mera hade karaktären af underhandling, genom en skrifvelse[4] riktad till generalmajor Hoegh-Guldberg, hvilken vid krigets utbrott var kommenderande general i Jutland och på Fyen.

Skrifvelsen utgår från förbundsbeslutet af den 4 april, hvarigenom Preussen uppfordrats att å Förbundets vägnar medla mellan Danmark och hertigdömena och dess föregående åtgärder gillats. De senaste krigshändelserna hade fört de danska trupperna in i hjärtat af Slesvig och därmed brutit det af Förbundet uppställda status quo, hvadan det icke längre vore möjligt för Preussen att, såsom af Wildenbruch utlofvades, stanna vid Holsteins gräns. Därjämte vore Bonin bemyndigad förklara, att de preussiska stridskrafterna ej komme som fiender utan endast för att ge kraft åt medlingen, hvilket nödvändiggjorts genom Danmarks kränkande af status quo.

I konungen af Preussens namn kräfver därför Bonin det omedelbara afslutandet af ett tre dagars stillestånd, hvarunder danskarna icke finge öfverskrida de föregående afton intagna positio-

---

[1] Vaupell s. 73. Jfr *A. S.-H. G.* s. 92.

[2] Lüders s. 100 ff.

[3] Lüders' uppgift, att häktningen skett i Flensburg, synes strida mot Vaupells uppgift s. 73, att skrifvelsen öfverlämnats i Slesvig.

v. Lyncker skulle visserligen ha kunnat blifva hejdad i Flensburg men sedermera ha hänvisats till *konungen* af Danmark i Slesvig, hvilken var där den 13 enligt Vaupells uppgift s. 67. Hans af Lüders omnämnda, af danska tidningar såsom fredstecken utbasunerade sällskapande med konungen vid inspektionen af flottan, skulle då ha ägt rum vid återkomsten från besöket.

Om Lüders' trovärdighet, se Prinzen von Noer s. 61.

[4] *A. S.-H. G.* s. 92.

nerna, och förklarar, att ett angrepp på de preussiska eller med dem samverkande trupperna hädanefter komme att betraktas som ett angrepp icke bara på Preussen utan på hela Tyskland.

Under stilleståndet skulle på neutralt område genom en fullmäktig från hvardera sidan underhandlas om återställandet af status quo enligt förbundsbeslutet.

Denna skrifvelse korsades af en annan af den 12 april till Bonin från konungen af Danmark själf,[1] hvari han med anledning af den ofvannämnda vädjan till förpostchefen förklarade, att v. Bonins meddelande måste bero på ett misstag, alldenstund de upproriska hoparna icke kunde erkännas som holsteinska trupper, och de danska trupperna hade order att försvara Slesvig till det yttersta. Då emellertid inmarschen af preussiska trupper i Holstein endast kunde anses som en demonstration för ordning och fred — ett accepterande af den Wildenbruchska ståndpunkten — så uppmanade konungen den preussiske befälhafvaren, i brist på andra auktoriteter att vända sig till, att ålägga den s. k. provisoriska regeringen att inställa alla regeringshandlingar, och de lagliga myndigheterna, att i saker, som ej kunde af dem afgöras, vända sig till konungen direkt.

Denna skrifvelse besvarades af v. Bonin[2] omedelbart i den riktningen, att meddelandet till de danska förposterna ingalunda berodde på ett misstag, utan att ett danskt anfall, såsom meddelats i skrifvelsen till generalmajor Guldberg, skulle anses som fredsbrott icke allenast med Preussen utan med hela Tyskland. Trupperna hade icke inryckt i Holstein för att där återställa fred och ordning och störta den provisoriska regeringen, utan hade ryckt till Eider för att upprätthålla hertigdömenas af Förbundet erkända författningsmässiga rättigheter och ställts till provisoriska regeringens förfogande.

Natten därpå kom den nye danske öfverbefälhafvaren generalmajor Hedemanns svar på den till Guldberg ställda skrifvelsen.[3]

Det afböjer med hänvisning till konungens skrifvelse hvarje underhandling om hertigdömet Slesvig, som icke vore förbundsstat och i fråga om hvilket konungen ej begärt eller antagit Förbundets bemedling. Om status quo i Slesvig göres den pikanta anmärkningen, att det skulle innebära återupptagandet af den blockad, som anordnats, innan de danska trupperna inryckt.

Konungen af Danmark vore däremot villig medgifva status quo

---

[1] *A. S.-H. G.* s. 94 ff.

[2] *A. S.-H. G.* s. 95 ff.

[3] *A. S.-H. G.* s. 96. ff.

såväl ifråga om att danskarna icke skola gå utöfver sin innehafda ställning som därom att de ej skola gå in i Holstein, innan man fått tillfälle att underhandla. Om vapenstillestånd kunde ej vara tal, då Bonins trupper enligt hans egen förklaring ej vore fiender, och konungen ej kunde binda sig gentemot insurgenter, men däremot vore Hedemann beredd utse en fullmäktig för att med en af Bonin utsedd bestämma förposternas ställning.

Inställandet af fientligheterna borde ha till ändamål att genom Preussens medling mellan Danmark och Tyska Förbundet ordna de inre förhållandena i förbundslandet Holstein äfvensom dess förhållanden till landsherren. Detta borde ske icke genom militära utan genom diplomatiska förhandlingar, i fråga om hvilka konungen redan gifvit order till utrikesministern. Till den ändan föreslår Hedemann en vapenhvila på fjorton dagar.

Som ett mellanspel[1] mellan de officiella underhandlingarna kom dagen därpå en från dansk sida auktoriserad deputation från Flensburg för att underhandla med — som det hette — de preussiska myndigheterna i Rendsburg. Deputationen afvisades af Bonin med den förklaringen, att man icke kunde underhandla, så länge en enda dansk soldat stode i hertigdömena.

Samma dag, den 15, afgick Bonins svar[2] till Hedemann, hvari förklarades, att den preussiske öfverbefälhafvaren icke vore befogad att föra de nämnda underhandlingarna om fjorton dagars vapenhvila, utan endast att återställa status quo, som vore kränkt genom danska truppers inryckande i Slesvig.

Såsom ett sista försök till fredlig lösning skulle major v. Wildenbruch nästa dag sändas till danska högkvarteret med Preussens ultimatum, och före hans återkomst skulle de preussiska trupperna komma att intaga en strängt defensiv hållning.

Under uttalande, att Wildenbruch vore förhindrad att resa, öfver sände emellertid Bonin följande dag i stället skriftligen Preussens ultimatum.[3] Detta kräfde återställandet af status quo genom följande åtgärder:

1:o Utrymmandet af Slesvig genom de danska trupperna och deras återgång till sina positioner före fientligheternas utbrott den 28 mars.

2:o Örlogsskeppen lämna Slesvigs hamnar och farvatten.

---

[1] *A. S.-H. G.* s. 98.

[2] *A. S.-H. G.* s. 98 ff.

[3] *A. S.-H. G.* s. 100 ff.

3:o Frigifvandet af alla sedan fientligheternas utbrott gjorda fångar, militära såväl som civila.

Svar afvaktades till den 13 på kvällen; i motsatt fall skulle Bonin följa honom för sådant tillfälle gifna instruktioner.

Samtidigt, den 15 april, som Bonin sände sin skrifvelse till Hedemann, sände Wildenbruch på egen hand en annan dylik direkt till grefve Knuth.[1] I denna modifierade han i sin konungs namn den preussiska status-quo-ståndpunkten därhän, att danskarna skulle få stanna i den ställning de före fientligheternas början intagit norr om Flensburg och Tondern. Detta förslag möttes den 18 af ett afslag från Knuths sida, sedan han i en not från föregående dag framhållit den förvånande bristen på öfverensstämmelse mellan detta och Bonins samtidiga kraf på hela Slesvigs utrymmande. Detta under hänvisning till, att man upprepade gånger framhållit för preussiska sändebudet i Köpenhamn, att inryckandet af preussiska trupper i Slesvig komme att från dansk sida betraktas som krigsorsak och mötas med alla medel, som stode den danska regeringen till buds, enkannerligen åtgärder mot Preussens hamnar och sjöfart.

Efter Knuths återkomst från sin andra resa till krigsskådeplatsen, som varat mellan den 13 och 19 april, beseglades brytningen medelst en sista notväxling.

I en not af sistnämnda dag[2] meddelade Schoultz von Ascheraden i afskrift förbundsbeslutet af den 12. Efter omnämnandet af de försiggångna medlingsförsöken häfdas krafvet på Slesvigs utrymmande, hvarjämte — legitimistiskt — betonas, att det inskridande, som eljest komme att följa, endast afsåge att häfda status quo i förbundsbeslutets anda, icke att inskränka konungen-hertigens suveränitetsrättigheter eller befordra tredje mans äregiriga afsikter.

Vid notens öfverlämnande framställde Knuth omedelbart muntligen förbundstruppernas inryckande i Slesvig som casus belli och öfverlämnade trenne dagar senare en svarsnot,[3] hvari förklarades, att de preussiska fordringarna strede mot Förbundets rätt och Danmarks internationella rättsställning. Danmarks fruktlösa sträfvan efter en fredlig uppgörelse framhölls. Vidare betonades särskildt den eftergifvenhet danska regeringen visat genom att ej anse de preussiska truppernas inryckande i Holstein som fientlig handling och genom det upprepade erbjudandet af militära konventioner, som medgåfve ett ärofullt preussiskt inflytande på Holsteins förhållanden.

---

[1] *A. S.-H. G.* s. 102 ff.

[2] *Brevskaber* s. 30 ff.

[3] *Brevskaber* s. 25 ff.

Under sådana omständigheter hade danska regeringen icke ansett sig böra afvakta underrättelsen om det faktiska utbrottet af fientligheterna efter den 18 april, utan beslutit fr. o. m. den 19 belägga med embargo preussiska fartyg i danska hamnar och i Sundet, hvilken åtgärd i händelse af fredliga åtgärder från Preussens sida kunde återgå.

V. Vädjan till makterna.

Trots den vackra patriotiska hänförelse, marsministären förmått framkalla, och som imponerade t. o. m. på ganska motsträfviga ögonvittnen[1], stod det redan från början fast för den danska politiken, att striden med Tyskland icke kunde utkämpas af Danmark på egen hand. Knuths uttalande,[2] att mindre länder ej kunna lita på sin egen kraft, utan äro hänvisade till främmande bistånd karakterisera fullt riktigt de principer, som ledde den danska diplomatien, nu som så många gånger förut.

På ett första stadium sökte man begagna sig af makternas påtryckning på Tyskland-Preussen för att afvända den tyska interventionen i hertigdömena.[3] Redan förut hade ju den engelska politiken verkat i tillbakahållande riktning på Hannover.[4] Denna danska politik var endast den andra sidan af den, som i Berlin —

---

[1] Lagerheim yttrar: »En voyant de près ces élans de patriotisme de toutes parts il est difficile de ne pas dévouer un juste tribut d'admiration au généreux peuple Danois.» K 45 13/4.

[2] »Hvis det under vanskelige og forviklede Forhold for enhver Regering er et møisomt Hverv at vaerne om sit Faedrelands Rettigheder, saa gjaelder dette dog fornemlig de mindre Lande, der ei som Magter av første Rang ene kunne stole paa egen Kraft og egne Hjaelpekilder, men som idelig ere henviste til fremmed Bistand eller ialtfald nødte til at tage stadigt Hensyn til fremmede ønsker og Fordringer. Den dristige Politik, som i vanskelige Tider undertiden er de maegtige Staters Redning, er i Regeln de mindre Nationers Ruin. Sverrigs Historie afgifver i denne Henseende de lærerigste Beviser. Besindighed og Seighed har til sine Tider reddet Magter af anden og tredie Rang fra Undergang. Nederlandene ere os et mærkeligt Exempel i denne Retning.» KNUTH s. 460 ff.

[3] »— — — saavidt muligt, inden nogen fremmed Fyrste endnu havde gjort Oprørernes Sag til sin, fra de Magter, der vare interesserede i Fredens Opretholdelse og da navnlig fra deres, som havde garanteret os Slesvig, at tilvejebringe en Protest mod al fremmed Indblandning i en indvortes Tvist.» KNUTH s. 462.

[4] Enligt KNUTH s. 465 anmodade man direkt britiske envoyén i Köpenhamn Sir Henry Wynn att genom sin kollega i Hannover verka i fredlig riktning.

och mera för formens skull äfven i Frankfurt — sökte afvända interventionen under hänvisning till non-interventionsprincipen, så som den i schweiziska frågan nyligen häfdat sig.

I detta syfte voro de instruktioner affattade, som den 25 och 26 mars afgingo till de danska sändebuden i London, Paris, Stockholm och Wien.[1]

Instruktionen för grefve Reventlow i London, som genom att ensamt aftryckas i *Brevskaber*, anges som den viktigaste, var det väl också. Man insåg från dansk sida, att under den krigshets mot Ryssland, som rådde i Tyskland,[2] kunde icke ett ryskt ingripande tänkas verka i fredlig riktning, medan tvärtemot England stod synnerligen högt hos det liberala Tyskland, som nu dominerade.[3]

Reventlows instruktion[4] tar till utgångspunkt de stora händelserna hemma i Danmark jämte den länge underblåsta elakartade jäsningen i hertigdömena; den vill nu i den härigenom uppkomna situationen orientera ministern, till hvars lojalitet fullt förtroende uttalas. Därpå vidröres grefve Reventlow-Criminils depech af den 29, som ju ännu står på januarireskriptets ståndpunkt, hvilken i instruktionen sedermera refereras, och man tager ogeneradt, liksom man gjort i Berlin, denna konungens, såsom det påpekas, af företrädaren ärfda helstatsståndpunkt till intäkt för konungens, d. v. s. marsministärens, nationella opartiskhet mot tyska nationaliteten i hertigdömena.

Mot den tyska enhetsrörelsen intages här en rent reaktionär ståndpunkt,[5] hvilken försiktigt tillbakahålles i hänvändelserna till de tyska makterna.[6] Under den allmänna omstörtningen hade tyska regeringarna vidtagit åtgärder i öppen strid mot Tyska Förbundets grundvalar. Genom försöket att försona den monarkiska idéen

---

[1] Knuth s. 462.

[2] Jfr t. ex. B. 23 27/3, där det talas om det af den tyska liberalismen framkallade hatet mot kejsar Nicolaus och Ryssland såsom reaktionära och den däraf föranledda episoden med hejdandet af en rysk kurir i Königsberg.

[3] Jfr Lehmann s. 154.

[4] *Brevskaber* s. 15 ff.

[5] »Au milieu des bouleversemens et des révolutions qui menacent tous les Gouvernements de l'Allemagne, les Princes allemands viennent d'adopter des mesures qui sont en contradiction ouverte avec les bases fondamentales de la Confédération Germanique. Selon notre opinion, en voulant associer à la Confédération une représentation nationale et concilier ainsi le mouvement actuel avec le principe monarchique, la Diète exposera ce principe et l'indépendance des Etats de second ordre aux dangers les plus graves.» *Brevskaber* s. 16.

[6] Ex. i danska verbalnoten af den 1 april. *Brevskaber* s. 14.

med den pågående rörelsen medelst inrättande af en folkrepresentation för Förbundet, komme Förbundsdagen att utsätta både den monarkiska idéen och staterna af andra ordningen för de allvarligaste faror. Emellertid komme konungen icke att motsätta sig ett tyskt parlament för Holstein, om också endast såsom yttersta koncession.

Därefter omtalas ministärskiftet i Köpenhamn såsom en följd af underrättelserna om en hotande resning från Kiel, hvarefter mottagandet af den slesvig-holsteinska deputationen skildras såsom den första regeringshandlingen, och svaret till den karakteriseras såsom klargörande ministärens politik. Beskyllningen mot regeringen att vilja införlifva Slesvig afvisas. Man ville bevara dess själfständighet under den bestående intima föreningen, men icke införa konstitutionella former, som naturnödvändigt skulle medföra Slesvigs införlifvande med Tyskland. Danmark häfdar rätten att ostördt ordna egna inre angelägenheter såsom grundvalen för folkrätten och jämvikten, och vädjar till Storbritannien i namn af det allmänt europeiska intresset.

Man uttalar förhoppningen, att Storbritannien icke skall tillåta en väpnad intervention mot konungens legitima åtgärder för att återställa ordningen i hertigdömena, f. n. dock utan att uttryckligen vädja till garantien af Slesvig. Till den ändan instrueras sändebudet att framlägga depechen för Lord Palmerston.

Tankegången i framställningen till Bille[1] i Stockholm i en depech en dag senare, är i hufvudsak densamma (en sådan detalj, som att händelserna vid den slesvig-holsteinska deputationens mottagande förutsättas som bekanta vid åberopandet af svaret som program, har sin förklaring i det faktum, att ministern i Stockholm ju lättare kunde hålla sig au jour med dagshändelserna där hemma), ehuru den medvetet anslår en mera öppenhjärtig ton, väl af hänsyn till den egentliga adressaten — svenska utrikeskabinettet.

Karakteristisk är den vädjan till sändebudets lojalitet, som äfven här i ännu starkare personlig form förekommer. Man vädjar[2] till

---

[1] F. M. H.

[2] I depechen heter det: »— — — ikkun Haabet om hos Fleertallet af H:s Mat:s Representanter i Udlandet at finde en kraftig Medvirkning til Gjennemförelsen af den Politik, den Danske Nations Aere og Selvstaendighed foreskriver, kan styrke mit Mod og min Tro paa, at vor raetfaerdige Sag vil seire.

Til ingen henvender jeg mig i dette Øieblik med större Tillid end til Dem. Deres ægte fædrelandske Sind er mig bekjendt — — —

De vil have spurgt dem Selv, hvad Beslutning vil mit Lands Regjering fatte under saa vanskelige Tidsconjuncturer? De vil ikke have mistvivlet om, at sund Sans og Nationalærens Fordringer maatte være de styrende

den kände fosterlandsvännen att erkänna, hvad man tydligen har känslan af icke kunna betraktas på annat sätt än som en brytning med hittills följda traditioner, såsom det under gifna betingelser enda möjliga.

Preussens tyska initiativ, hvars möjliga konsekvenser skarpt betonas utan att närmare anges, betraktas[1] med en legitimistisk afsky, som här verkar uppriktig, så underligt den än kan synas hos en nationalistisk ministär. Men här som alltid gjorde sig naturligtvis de reella intressena gällande såsom påverkande uppfattningen och dessa stodo ju för alla främmande medlemmar i Tyska Förbundet på status quo-sidan, såsom i instruktionen till Reventlow närmare utföres.[2]

Framställningen gick ut på en sondering om hvilken hjälp man kunde vänta af Sverige-Norges skandinaviska sympatier.[3] I en apostille meddelas den slesvig-holsteinska resningens utbrott.

När det i grefve Knuths berättelse säges, att äfven Orla Lehmanns instruktioner *mutatis mutandis* öfverensstämde[4] med den till Reventlow, får detta *mutatis mutandis,* såsom framgår af Lehmanns eget uttalande,[5] icke fattas så, att denne alls hade någon skriftlig instruktion. Men hans uppdrag att till ministern i Berlin öfverföra upplysningar om ställningen motsvarade ju fullständigt

---

Momenter hos Kongen og hans Raad, og jeg tør holde mig overbeviset om, at De i Deres Formodninger og Slutninger ikke vil være kommen til noget Resultat, der i det Væsentlige kunde være afvigende fra den Anskuelse og Villie, Hans Majestæt i vedlagde Svar til det Slesvig-Holstenske Parties Deputation aabent og uforbeholdent har udtalt.»

[1] »— — — Ligevægtssystemet, denne saa tidt paakaldte Basis for den nyere Europeiske Folkret, er rystet i sit inderste Væsen ved de sidste Begivenheder i Wien og Berlin, og navnlig ved den hensynsløse Maade, hvorpaa Preussens Konge har stillet sig i Spidsen for Tydsklands Revolutionaire.»

[2] Se ofvan s. 60, not. 5.

[3] »Naar vi da spørge os Selv, hvor vi kunne vente at finde de Sympatier, hvortil en Nation, som det enkelte Individ, i Farens Stund føler en mægtig Trang, da vænde vore Blikke sig først til Broderrigene Norge og Sverrig. Det er os en trøstende Tanke at vide, at vi ikke savne dem der; dobbelt kjært vilde det være os, om det blev os muligt allerede nu at danne os en nogenlunde tydelig Forestilling om, paa hvilken Maade og i hvilken Udstrækning, den Swensk-Norske Regjering vil lade disse Sympatier influere paa sin Politik, eller med andre Ord, i hvilken Grad den er tilbøielig til at styrke den Danske Konge i hans Bestræbelser for det Danske Monarchis Opretholdelse.»

[4] KNUTH, s. 464.

[5] »— — — jeg paatog mig dette Hverv uden anden Instrux end den — den eneste, som det var muligt at give — at handle efter Omstændighederne —» LEHMANN s. 106.

instruktionen till Reventlow, liksom det ju utgick från samma stadium i den danska politiken.

Tvifvelsutan har konungens generaladjutant Oxholm, hvilken ej liksom Lehmann stod inom de styrandes egen krets, på sin resa till Petersburg medhaft en instruktion i stil med Reventlows; den officiella berättelsens bestämdare uttalande om dess likhet med denna talar härför.[1]

Sändandet af denne konungens personlige vän och gunstling var ju ett synnerligen raffineradt försök att hos den europeiska legitimitetens erkände målsman, kejsar Nicolaus, till Danmarks förmån utnyttja den afsky, han redan på förhand måste känna för den af den hotande tyska revolutionära enhetsrörelsen omhändertagna slesvig-holsteinianismen. Detta var så mycket välbehöfligare, som kejsaren kunde befaras vara a priori ogynnsamt stämd mot den nya regimen i Danmark. Redan den öfvergång till konstitutionalism, som tillkännagafs i januarireskriptet, hade berört honom ytterst ogynnsamt.[2] Sedan dess hade ju emellertid marsoroligheterna i Berlin jämte konung Fredrik Wilhelms IV:s manifest af den 21

---

[1] Knuth s. 464: »De Instructioner, som bleve dem, navnlig den Sidste meddelte, stemte mut. mut. overeens med de Gesandten i London 25 Marts tilsendte.»

[2] »L'Empereur fut fort irrité en recevant la nouvelle de la décision du Roi actuel de donner une constitution à ses Etats et l'impression générale ici était que cette mesure rencontrerait encore de grandes obstacles dans les Duchés, que l'on supposait déterminés à refuser le don royal.

A l'audience que le Chargé d'Affaires de Danemark eut pour présenter Mr. de Lewetzau, l'Empereur fut pourtant plus doux qu'on n'a du s'y attendre. Sa Majesté Impériale a admis l'obligation de Roi d'éxécuter la dernière volonté de Son Père, tout en exprimant la doute que la Constitution puisse remédier aux complications graves qui existent. L'Empereur a écouté avec assez de calme l'assurance du Baron de Plessen, que l'esprit dans les Duchés était en tout cas trop loyale pour tâcher d'amener une solution par des moyens illégaux. Mr. de Plessen ayant mentionné que toutes les lettres officielles et particulières, qu'il avait reçues de Copenhague et des Duchés s'accordaient à considérer la mesure prise par le Roi comme une nécessité, l'Empereur lui répondit avec vivacité: 'Je veux bien le croire, mais c'est ce que l'on dit partout; la révolution fait tour de l'Europe et tous les Gouvernements cèdent. — Chaque jour apporte de tristes nouvelles, mais que tous plient; moi je resterai ferme. J'ai porté une vive affection au Roi défunt et je fais des voeux sincères pour le Roi son fils —; tout ce que je puis désirer pour Lui et nous tous c'est que l'ordre ne soit pas troublé et que tout reste calme dans le Royaume.'»

Pbg 17 2/3.

mars om Preussens uppgående i Tyskland mellankommit[1] och brouillerat Ryssland med dess gamle allierade Preussen.

Oxholm mottogs, sedan han den 7 april anländt till Petersburg, på det vänligaste, ehuru kejsaren hänvisade Danmark till att hufvudsakligen lita till England, då Rysslands uppträdande endast skulle verka upphetsande i Tyskland. Med stöd af Danmarks chargé d'affaires Plessen och engelska sändebudet lord Bloomfield lyckades man dock utverka instruktioner till ryska sändebudet i London, baron Brunnow, att söka förmå England till att tillsammans med Ryssland uppträda som medlare.[2]

Rysslands instruktion till Brunnow innehålles i en depech från Nesselrode till Brunnow af den 13 april, som äfven meddelades den svenska regeringen, hvilken ju redan i förhållandet till februarirevolutionen sonderat den ryska.

---

[1] »Mr. le Chancelier, qui une demie heure avant ma visite avait reçu la poste de Berlin me parla à cette occasion, avec le plus vif regret du manifeste du Roi de Prusse du 21 Mars, par lequel Sa Majesté S'érige, de Son propre autorité, en chef de l'Unité Allemande et jette ainsi le gant à tous les Souverains d'Allemagne et particulièrement à l'Autriche. En me donnant à lire cette proclamation, le Comte de Nesselrode me dit: 'Je n'y comprends rien, si ce n'est, que cette résolution étrange servira à rendre encore plus complet le chaos qui règne à présent en Allemagne.' Son excellence me parla aussi du choix du Baron d'Arnim pour le porte-feuille des Affaires Etrangères et ne cacha point combien Elle le regardait mauvais, surtout dans les circonstances actuelles.»

Pbg 25 28/3.

Nordins egna reflexioner i samma depech lyda, som följer:

»Les derniers grands évènements à Vienne et à Berlin ont si complétement changé les relations politiques de l'Autriche et de la Prusse avec la Russie et réciproquement celles de cet Empire, que, les notions sûres que l'on aurait pu être dans le cas de transmettre, il y a une dizaine de jours, sur les intentions du Cabinet de St. Petersbourg, n'ont plus de prix ni de portée. L'amitié et la solidarité, qui jusqu'ici ont lié ces trois Cours non seulement n'existent plus, mais elles sont même remplacées par des sentiments de méfiance et d'hostilité, et l'ancien système politique de la Russie qui n'a plus d'alliance intime, est entièrement bouleversé.»

Jfr Lehmann s. 138: »Meyendorf — — — sagde mig strax, at han ikke kunde træde i nogensomhelst Forbindelse med den daværende Regjering, forinden den havde gjort Undskyldning for den seneste affront, at hans Kurer var bleven anholdt i Østpreussen og berøvet sine Depecher; men self vis dette skete, hvad han ikke tvivlede paa, vilde Forholdet dog vedblive at være saa spændt, at det kun var i forventning om bedre Tider, at han ikke havde afbrudt den diplomatiske Forbindelse — — —»

[2] Thorsøe s. 224 ff. Jfr Pbg 11/4 och 30 12/4 Ap. 1.

Nesselrodes depech redogör i berömmande ordalag för innehållet i konung Frederik VII:s bref.[1] Vare sig nu detta är identiskt med Oxholms omtalade instruktion eller ej, så är ståndpunkten den från Reventlows instruktion kända, att konungen nödtvunget ansluter sig till de tyska furstarnas sträfvanden för Tyska Förbundets omdaning, men väl att märka inom dess närvarande faktiska och rättsliga gränser. Slesvigs införlifvande i Förbundet och lösryckande från danska kronan vägrar han däremot att gå med på. Han hade funnit sig föranlåten att fylla sin heligaste plikt, försvaret af oafhändeliga rättigheter, mot ett parti, som i öppen revolt sökt genomdrifva detta. Konungen kräfver rätt att få ordna dessa inre angelägenheter i frid och ro (non-interventionsprincipen).

Man ser således, att det är samma tankegång som i den ofvan nämnda instruktionen.

I samband med detta, fortsätter instruktionen, hade Oxholm framburit den önskan från konungen af Danmark, hvarom Brunnow redan vore underrättad genom Ungern-Sternberg. Han begär ryska kabinettets moraliska stöd i form af en protest mot hvarje inkräktning på de besittningar, 1815 års fördrag tillerkänt konungen af Danmark, hos de regeringar, hvilka visat tendens att understödja den tyska nationaliteten i Slesvig.

Samma begäran hade, heter det, riktats till England genom dess minister i i Köpenhamn. Danska kabinettet önskade ett gemensamt uppträdande af de båda makterna.

Ryska regeringens ställning i fråga om hertigdömena Slesvig

---

[1] »— — ce Souverain expose avec une noble franchise la position où il se trouve placé. En sa qualité de Duc de Holstein et de Lauenbourg, Sa Majesté n'a pas cru devoir résister à la force des circonstances, ni se refuser à s'associer aux efforts des Souverains Allemands, pour coopérer à la réorganisation de la Confédération Germanique dans ses limites actuelles, ainsi qu'elles existent de fait et de droit. Mais elle n'a pas pu, ni ne veut se prêter en aucune manière aux demandes d'un parti, qui pousse l'audace jusqu'à exiger l'incorporation du Duché de Slesvig à la Confédération Germanique, et la dissolution de tous les liens par lequels ce pays se trouve lié à la Couronne de Dannemarc. Ce parti ayant depuis formellement excité le Duché de Slesvig à la revolte, le Roi se trouve dans la nécessité d'user du pouvoir sans lequel, dit-il, nul Souverain ne saurait remplir son obligation la plus sacrée: celle de défendre les droits les plus impréscriptibles de sa couronne. Dans ce but Sa Majesté ne revendique pour le moment que le droit de régler sous l'égide d'impartialité et de la justice les plus parfaites, les affaires intérieures de ses Etats, et nommément de ceux situées hors des frontières de l'Allemagne. Elle se flatte que notre Auguste Maître ne refusera pas Son suffrage à la ligne de conduite qu'elle s'est proposée de suivre dans cette circonstance difficile.» F. M. H.

och Holstein vore uttalad vid tiden för Kristian VIII:s öppna bref den 24 aug. 1846. Oppositionen mot detta bref hade nu utbrutit i öppen revolt, tyska nationaliteten uttryckte sitt ogillande, gjorde min af att söka materiellt stöd och förklarade på förhand som krigsorsak hvarje försök af den laglige monarken att med våld återföra sina upproriska undersåtar till lydnad. Detta vore under nuvarande omständigheter förklarligt, om det rörde Holstein, men konungen af Danmark kräfde endast att få upprätthålla sin myndighet i landet Slesvig, som aldrig tillhört Tyska Riket och 1815 formligen uteslöts ur Tyska Förbundet.

Från dansk sida har man således äfven här framburit ståndpunkten om Holsteins prisgifvande mot att Danmark fick styra och ställa i Slesvig, samma ståndpunkt sålunda, som något senare gjordes gällande i underhandlingarna med Preussen.

Å andra sidan ser man, att det ryska kabinettet utan reservation antager den danska rättsståndpunkten. Det heter till slut i Nesselrodes depech, att det vore omöjligt att med någon rättsprincip rättfärdiga de åtgärder, Preussen och Hannover syntes ämna vidtaga mot Danmark. Kejsaren, som accepterat de rättssynpunkter danska regeringen lagt på saken,[1] vore villig medla, men icke isolerad, utan i gemenskap med England. Allt detta skulle ministern meddela britiska regeringen och, om denna åtoge sig medlingen, underrätta kammarhere Daschkoff, som sändts till Köpenhamn för att komplimentera konungen i anledning af hans tronbestigning, och som nu väntade i Hamburg för att utföra medlingen å Rysslands vägnar.

Den ryske kanslern vädjar i sin depech till underrättelser, som meddelats baron Brunnow direkt från ryske ministern i Köpenhamn. Man vände sig nämligen också vid två tillfällen till Englands och Rysslands ministrar i Köpenhamn[2], till den senare med en speciell begäran om påtryckning på Hannover, hvilken ju, såsom i det före-

[1] »Notre Auguste Maitre n'a pas pu perdre de vue ces considérations de justice, en examinant les ouvertures du Cabinet de Copenhague. Sa Majesté serait disposée à les accueillir, et nommément à se prêter à une médiation, telle que le Danemarc nous la demande. Mais Elle ne croit pas pouvoir y procéder isolément. Si donc le Cabinet britannique consentait de son côté, à se charger de la tâche toute de pacification, que le Danemarc lui propose notre Auguste Maître serait prêt à agir dans un parfait accord avec lui — — —.»

[2] »I det man satte Ruslands og Storbritanniens herværende Gesandter i Kundskab om disse fredelige Skridt fra dansk Side, anmodede man den sidste om at foranledige sin Kollega ved det hannoverske Hof til i samme fredelige Hensigt at virke paa den hannoveranske Regering og navnlig meddele denne vore forsonlige Demarcher ligeoverfor Preussen.» KNUTH s. 465. Jfr äfven s. 463.

gående påpekats, icke varit utan följder. Ett formligt protokoll bär vittnesbörd om den tidigare af dessa hänvändelser.[1]

Detta dokument betonar, såsom väl var rimligt, på grund af adressen till icke tyska makter, mycket starkt det nödtvungna[2] i konungens af Danmark anslutning till den tyska enhetsrörelsen för Holsteins räkning. Det uttalar därjämte, att Slesvig som konsekvens häraf skulle skiljas från Holstein för att kunna bevara sin ställning till Danmark. Därjämte betonas, att resningen i hertigdömena brutit ut på grund af konungen af Preussens proklamation till tyska nationen, utan att man brytt sig om att afvakta konungen af Danmarks svar till den deputation man sändt till honom. Till slut konstateras Preussens ovänliga hållning.

På grundval af denna framställning begär man snarast möjligt till stöd för konungens auktoritet en kollektiv framställning af de båda makterna, som häfdar non-interventionsprincipen. Äfvenså skulle i denna deklaration Slesvigs särställning gentemot Holstein som förbundsmedlem, dock utan att vidröra successionsfrågan häfdas. Sändebuden i Köpenhamn borde erhålla vidgad befogenhet för att i samråd med danska regeringen rådgöra om nödiga mått och steg för att ge eftertryck åt en dylik deklaration.

Ministern kunde icke annat göra än taga dessa önskningar ad referendum.

Hänvändelsen till London hade påbörjats af Reventlow, som ungefär genast uppnådde, hvad som stod att nå. Saken skulle sedermera tagas om hand af Orla Lehmann såsom en direkt fortsättning på hans tyska resa, hvilken under de förändrade förhållandena i Wien, om hvilka[3] han i Berlin fick kännedom, icke utsträckts dit. Däremot gjorde han,[4] föranledd därtill af en påstötning från belgiskt håll, på vägen ett uppehåll i Bryssel för att träffa konung Leopold I af Belgien, hvilken såsom det dynastiska Sachsen-Koburgska intressets hufvudman och drottning Victorias rådgifvare[5] sannolikt ville ha ett finger med äfven i danska frågan.

Den danske statsministern anlände till London redan den 6 april, men kunde på grund af de hotande chartistoroligheterna icke

---

[1] *Brevskaber* s. 1 ff.

[2] »Que le Roi son Maître se trouve, en Sa qualité de membre de la Confédération Germanique, dans la nécessité absolue de S'associer aux vues manifestées par la plupart des Souverains de cette Confédération.»

[3] LEHMANN s. 155.

[4] A. a. s. 156.

[5] VICTORIA: Letters, *passim*.

få råka lord Palmerston, förrän det britiska statsskicket öfverstått den 10 april, dagen för öfverlämnandet af chartisternas jättepetition till parlamentet, ett prof af den art, som nästan ingen europeisk statsmakt kunde undgå under 1848, och som den britiska nästan ensam bestod med heder.

Lehmann skildrar själf,[1] huru han uppsökte danske ministern grefve Carl Reventlow, som han fann vara rätte mannen på rätta platsen, och som där tillkämpat sig goda förbindelser.

Sveriges representant på platsen förbigicks på Reventlows initiativ vid underhandlingen.[2] Han förde istället Lehmann tillsammans med den britiske utrikesstatssekreteraren i sällskapslifvet. Lehmann visade sig dock gentemot dennes beredvillighet beräknadt likgiltig för ett politiskt samtal, under uttalande af att han sändts närmast till danska sändebudet, som ägde regeringens fulla förtroende. Samtalet kom likväl till stånd på initiativ af Palmerston, som anmodade Reventlow att medföra Lehmann till utrikesdepartementet den 12.[3]

Resultatet af hänvändelsen blef, torde man få säga, negativt. Hvad Danmark hade att rättsligt repliera på, var Rysslands, Englands och Frankrikes garanti för Slesvigs besittning. Man ämnade nu söka, innan kriget utbrutit, få de båda förra makterna — det revolutionära Frankrike lämnades för närvarande åsido, eftersom Danmark måste vädja till legitimiteten — att ge sitt moraliska stöd åt non-interventionsprincipen och dymedelst få dem så pass komprometterade, att om ej deras fredliga påtryckning räckte till att förhindra det, de skulle se sig nödsakade att med väpnad makt ställa sig på Danmarks sida. Då Ryssland trots sina legitimistiska sympatier för danske konungens sak ställt sig i efterhand i förhållande till England, var det i London afgörandet skulle ske.

Hvad som utan vidare vanns, var ett löfte om Storbritanniens *bona officia*, men detta innebar en ståndpunkt ganska långt ifrån ett enkelt inskridande till Danmarks förmån, då vid erbjudandet knöts villkoret, att dessa *bona officia* skulle begäras af båda parterna och således blifva helt enkelt en opartisk medling.

Häremot svarade en för Danmark lika litet tilltalande uppfattning af garantispörsmålet.

När Lehmann med utgångspunkt i accepterandet af Holsteins och Rendsburgs besättande som fait accompli, ville förmå Palmerston

---

[1] Lehmann s. 182 ff.
[2] » s. 185.
[3] » s. 184.

att förklara ett direkt angrepp på Slesvig såsom *casus fœderis* från britisk sida för att hindra vidare blodsutgjutelse, framlade han sin egen teori om den britiska garantiens natur och dess förhållande till en tysk ockupation af Slesvig. Han skilde mellan en ockupation, som endast var afsedd att utöfva påtryckning, och en, som afsåg varaktigt besittningstagande. Då den, som nu hotade, uppenbarligen hade den förra karaktären, fanns ju här ett kryphål att komma ifrån ett för England olägligt militäriskt ingripande.

Detta motsvarade fullständigt Englands dåvarande situation. Denna var efter februarirevolutionen diplomatiskt den allra mest lysande. Alla europeiska makter, såväl det revolutionära, ännu ej i det legitimistiska Europa diplomatiskt och folkrättsligt orienterade Frankrike, som de nyss i den schweiziska frågan med England brouillerade »nordiska makterna», sökte Englands gunst. Detta gällde såväl konungen af Preussen[1] och tsaren,[2] hvilka i allmänt legitimistiskt syfte vädjade till den beundrade britiska staten med sitt »historiska» och »organiska» samfundsskick, som Österrike under den nya vacklande regimen, hvilken ganska ödmjukt anropade Englands medling i sina italienska svårigheter.[3] Den italienska frågan betraktade lord Palmerston i själfva verket som sin speciella domän. Han

---

[1] Jfr Fredrik Vilhelm IV:s ofvan s. 22 citerade bref till Drottning Victoria, hvari det äfven heter: »If the revolutionary party carries out its programme, 'The sovereignity of the people', my minor crown will be broken, no less certainly than the mighty crowns of your Majesty — — —

Now I bless Providence for having placed Lord Palmerston at the head of your Foreign Office — — —

If at this grave hour he sets himself to proclaim that our forces are united — — — he will earn the blessings of millions and the blessing of God and of the world will rest on your Majesty's sacred head.»

[2] Kejsar Nicolaus till Drottning Victoria 3 april 1848: »— — — que reste-t-il encore debout en Europe? La Grande Bretagne et la Russie!

Ne serait-il pas naturel d'en conclure que notre union intime est appelée peut-être à sauver le monde? Excusez, Madame, cet épanchement d'un cœur qui vous est devoué et qui a pris l'habitude de souvenir à vous. — — —» VICTORIA: Letters s. 196.

Jfr MARTENS s. 246: »Le baron Brunnow ne s'était pas trompé dans ses craintes au sujet de la conduite du gouvernement anglais. Il s'appliquait à démontrer avec ardeur à lord Palmerston qu'il n'y avait que deux Puissances en Europe qui, par leur force et par leur position, étaient en mesure de soutenir les bases de l'ordre social et la paix internationale — c'étaient la Russie et l'Angleterre. 'Réunis dans leurs efforts', disait-il, 'elles auront le pouvoir de garantir la paix générale. Divisés d'intention et d'action elles feraient perdre à l'Europe le meilleur gage de sa tranquillité.'»

[3] LORNE: *Palmerston* s. 106 ff.

ville begagna Österrikes under 1848 års stormar hotade ställning för att beröfva det dess italienska område och maktställning samt ordna de italienska förhållandena efter sitt moderat-konstitutionella reformprogram under engelsk egid. Detta program var i skarp strid mot den toryistiska uppfattningen, sådan den i utrikespolitiska frågor ännu fortlefde hos ledande konservativa statsmän i England, och stod äfven i en viss motsats till drottningens och prinsgemålens stämningar.[1] Dessa voro påverkade af sympatier för de tyska enhetssträfvandena, hvari 1848 såsom alltid, tills genom Bismarck den stortyska ståndpunkten definitivt störtades, en stor ömhet om Österrikes italienska maktställning ingick.[2] Därjämte stod premierministern, lord John Russell, på hofvets ståndpunkt gentemot lord Palmerstons diktatoriska manér, som inkräktade lika ofta på premierministerns och kabinettets inflytande som på kronans prerogativer.[3]

Den lysande prestigen utåt motsvarades rakt ej af, låt oss icke säga inre kraft — att England höll sig uppe under 1848 års allmänna debâcle, vittnar ju om att sådan fanns — utan »efficiency».

Den Russellska ministären var parlamentariskt svag, emedan den i brist på egen majoritet lefde på sir Robert Peels nåd under den af 1848 års tullreform framkallade och starkt personligt färgade schismen mellan honom och hans på ett protektionistiskt program valda majoritet. Ministären laborerade vidare med finansiella svårigheter och sockerkrisen i Västindien, framkallad af öfvergången till frihandeln.

I saknad af en Peels finansiella kapacitet kunde lord John Russells kabinett icke ens närmelsevis betvinga dessa svårigheter. Det hade icke heller auktoritet nog att inför det sparsamma underhuset häfda de af hertigen af Wellington framburna militära kraf, hvilkas riktighet premierministern starkt behjärtade. Ett af hungersnöd framkalladt ganska elakartadt uppror på Irland försvagade naturligtvis ytterligare Englands militära ställning. Det förefanns, såsom redan samtiden visste besked om, ett starkt missförhållande mellan Palmerstons vidt kringgripande utrikespolitik och de militära maktmedel, som stodo bakom dess ofta utmanande förfaringssätt.[4]

Men i detta politiska läge lågo naturligtvis för Palmerston, som

---

[1] Spencer Walpole: *Lord John Russell*, chapt. XIX.

[2] Valentin: *Leiningen* s. 127 ff.

[3] Spencer Walpole, a. a., *l. c.*

[4] Jfr för denna skildring Spencer Walpole: *History of England from 1815*, vol. V, *The Greville Memoirs*, vol. VI, Spencer Walpole: *Lord John Russell* samt Lorne: *Palmerston.*

med britens »boxarmanér» förenade hela hans sunda realism, starka motiver att i Englands yttre förhållanden å ena sidan låta tillitandet af militära maktmedel stå tillbaka för de diplomatiska, hvartill hans eget själfförtroende dessutom måste mana honom, och å den andra tillgripa dessa praktiska, men principlösa kompromisser, som är den engelska politikens force.

Ur dessa synpunkter måste den Palmerstonska undanflyktspolitiken i danska frågan ses. Så pass starkt betingad af omständigheterna som den var, kan man väl förstå, att den ej kunde rubbas af Lehmanns beskickning, äfven om denna, om man får tro Lehmann själf, skulle ha artat sig till någonting af en personlig succès för honom, framförallt genom den insats han lyckats göra till Danmarks förmån i den engelska opinionen,[1] som ju till Tysklands förmån kraftigt bearbetades af den med engelskt lif djupt lierade preussiske ministern Bunsen.

Sedan Lehmann efter ankomsten af underrättelsen om slaget vid Bau uppskjutit sin på sätt och vis redan anträdda men genom en tillfällighet förhindrade afresa och återvändt till London, där Danmarks sak för tillfället hade vind i seglen, publicerade han nämligen anonymt en serie uppmärksammade artiklar i Times, hvari han förfäktade den danska ståndpunkten. Man lyckades äfven förmå oppositionens mest lysande talare Disraeli att med vanlig engelsk oppositionstaktik, som är känd t. ex. från Carsten Anckers uppträdande i England 1814, taga sig an Danmarks sak mot den tröga regeringen. Disraeli utgick i sin interpellation den 17 april ifrån den gängse danska framställningen om huru konungen beviljat sin författning onödd, i motsats mot de kontinentala monarkerna, och han tog äfvenså likställigheten i antalet representanter mellan Danmark och hertigdömena i det af eiderdanskarna så förkättrade helstatsprogrammet till intäkt för den aktuella danska politikens ypperlighet. Därefter vädjade han till specifikt engelska känslor och fördomar genom att håna konungen af Preussens efter nederlaget framträdande kraf på den tyska enhetsrörelsens ledning och gaf till sist sitt anförande en ypperlig afslutning genom att vädja till den britiska common sense's motvilja för de »fantastiska» tyska enhetssträfvandena och till det britiska intresset, i det han insinuerade, att Tysklands ingrepp i hertigdömena åsyftade att skaffa sig förutsättningar för en tysk sjömakt. Därjämte häfdade talaren i anslutning till en kritik af Bunsen i allmänhet och hans bortförklaring i en broschyr af den britiska

[1] LEHMANN s. 200 ff.

garantien för Slesvig i synnerhet, garantiens giltighet i närvarande fall.

Lehmann har tvifvelsutan riktigt tolkat det bifall, som följde, som en tom sympatiyttring, den där man kostade på sig, emedan man visste, att inga britiska intressen komme att genom något alltför ädelmodigt ingripande komprometteras.

I den andan fasthöll också Palmerston den tolkning, han inför Lehmann häfdat. Om således den britiska utrikespolitiken i det stora hela gick sin gång obekymrad om de danska vädjandena, så betyder detta ingalunda, att den varit overksam. Lehmann fick ju också erfara, att Palmerstons uttalade obekantskap med frågans innebörd blott var fingerad.[1] Han hade i självfva verket redan före Lehmanns vädjanden satt i gång en aktion mot den tyska enhetsrörelsens strandlösa planer, i hvilken aktion redan påtryckningarna på Hannover voro ett led.

Från början synes Palmerston ha varit angelägen om att icke binda sig vid den danska saken, hvilket ju också måste underlätta ansträngningarna att åstadkomma något på fredlig väg. Det är under sådana förhållanden förklarligt, att man i Londons diplomatiska kretsar[2] tolkat Palmerstons hållning som ren likgiltighet, så mycket mer som Palmerston faktiskt icke ingått på hvad som enligt Reventlows instruktion var det direkta krafvet,[3] begäran om ett absolut häfdande från britisk sida af non-interventionsprincipen i danska frågan.

Den 8 april hänvände sig den britiske utrikesstatssekreteraren genom respektive ministrar till regeringarna i Berlin, Hannover

---

[1] Lehmann s. 193.

[2] »Lord Palmerston sans promettre au C:te de Reventlow de faire auprès de la Cour de Berlin la démarche demandée, assura cependant le dit Diplomate qu'il soumettrait l'objet de la demande du Gouvernement Danois au conseil des Ministres, et qu'il serait heureux, de pouvoir témoigner à Sa Majesté l'intérêt et la sympathie que sa cause avait de tout tems rencontré en Angleterre. Cette réponse évasive du Ministre des Affaires Etrangères paraît fournir du reste la preuve évidente que le Cabinet Britannique est décidé à se tenir de toute manière éloigné de la question qui s'agite entre le Dannemarc d'un côté, et les Duchés appuyés par la Confédération Germanique, de l'autre.» L. 23 7/4.

Ingen anledning föreligger att betvifla, att Palmerston verkligen kan ha yttrat sig så, ehuru ju faktum interpreterats oriktigt.

[3] »— — — nous nous abandonnons à l'espoir que la Grande Bretagne ne souffrira point qu'une intervention armée d'une puissance étrangère quelconque vînt paralyser les justes et légitimes efforts du G:t du Roi pour rétablir l'ordre et la paix dans les Duchés.» *Brevskaber* s. 19.

och Hamburg med uppmaning att icke intervenera i danska frågan på ett sätt, som kunde framkalla krig.[1]

Meddelandet härom uppmuntrade marsministären till ett af dessa framstormande vädjanden,[2] hvari dess utrikespolitik excellerade. Det skedde genom en depech till Reventlow af den 15 april. Redan den 11 april hade man under åberopande af att förbundsrådet stod i begrepp att låta Preussen och X armékårens regeringar intervenera, hvilken intervention, därest den ej stannade inom Holstein, kunde leda till krig, förklarat sig trots sin sjömakt icke kunna i längden uthärda i den ojämna kampen, hvadan man hoppades, att England skulle sätta in hela sitt inflytande.[3] Depechen var afsänd af Reedtz, utrikesministerns närmaste man, under Knuths frånvaro i och för de i föregående kapitel omnämnda underhandlingarna, hvilkas förlopp den följer ända till det stadium, då Hedemann besvarat erbjudandet om en tre dagars vapenhvila med ett motförslag om en fjorton dagars sådan. Under betonande af att slaget vid Bau haft ännu mera afgörande följder, än man antagit, i det att upprorsarmén kunde anses förstörd och en stark förstämning uppstått mot Augustenborgarna, som under striden lämnade den i sticket, kräfver man ännu mera afgörande åtgärder för att förebygga ett krigsutbrott.

Lord Palmerston försöker å sin sida att lugna den danska regeringen[4] i ordalag, som väl måste anses motsvara hans varning till de inblandade tyska makterna af den 8 april och tydligen åsyftade att i det längsta hålla saken inne på den fredliga medlingens område[4] med undvikande af det olägliga fullgörandet af garant-

---

[1] KNUTH s. 472. Jfr *A. S.-H.G.* s. 158, däri dock uttalandet i den danska framställningen, att andra makter kunde blifva indragna, är utelämnadt. Månända är det endast ett öfverdrifvet uttryck om hvad som sagts. I sin instruktion till Reventlov af den 15 april refererar danske utrikesministern denna passus:

»— — — Palmerston — — — les charge de recommander sérieusement aux Cours auprès desquelles ces Ministres sont accrédités, de ne pas intervenir dans les affaires du Slesvig et du Holstein d'une manière qui entraînerait une guerre, qu'il importe d'éviter, surtout dans l'état actuel de l'Europe.» *Brevskaber* s. 22 f.

Schleidens framställning synes således ha något större sannolikhet för sig. Den stödjes af ett kort därpå följande danskt vittnesbörd och stämmer bättre med Palmerstons kända hållning. Ett dylikt yttrande skulle ju varit nära på ett hot om intervention, hvilket han ju vägrat gå med på.

[2] *Brevskaber* s. 22 ff.

[3] THORSØE s. 241 ff.

[4] »Her Majestys Government anxiously hope that no steps may be taken by either side which might bring in a collision and lead to hostilities between the troops of the respective parties.» *Brevskaber* s. 21

plikten. I denna anda erbjöd han i en den 16 af britiska sändebudet i Köpenhamn Sir Henry Wynn öfverlämnad not Storbritanniens *bona officia*[1] i tvisten om hertigdömena.

Men härvid var han ingalunda obenägen att verka för den danska ståndpunkten, som ju, med hänsyn till den tyska enhetens möjliga konsekvenser för det britiska hafsherradömet, alltid måste synas a priori mera sympatisk för en britisk statsman.

Den 18 april öfverlämnade britiska sändebudet i Berlin, lord Westmoreland, enligt order från lord Palmerston af den 14 i samma månad, en not,[2] hvari uttalades den allvarliga förhoppningen, att Preussens afsikt att sända trupper in i Slesvig icke vore verkställd, och att i motsatt fall Slesvigs utrymmande omedelbart måtte äga rum. Därjämte bifogades en kopia af Englands garantiakt af 1720.

Likaledes satte den ryska regeringen in sitt inflytande i Berlin till Danmarks förmån. Detta skedde genom en depech[3] till envoyén baron Meyendorff af den 27 april.

Kanslern hänvisar till kejsarens i en depech af den 13 april betygade intresse för den slesvigska frågan. Han afvaktade, heter det, britiska regeringens svar å de ryska framställningarna. Blod hade redan flutit och möjligheterna för en fredlig lösning förminskats. Ministern borde göra gällande moderata och rättvisa rådslag hos regeringen i Berlin. — En tydligen ganska amper adress till preussiska kabinettet. —

Därefter nagelfares Preussens hittillsvarande förfaringssätt. Preussen hade genom major v. Wildenbruch försäkrat, att ändamålet med interventionen blott vore att bevara hertigdömena Slesvig och Holstein åt deras konung-hertig, men detta skulle enligt Preussens mening ske genom Slesvigs förening med Holstein såsom en odelbar och oafhängig stat under sin hertig, icke under konungen af Danmark som sådan. Ett lagligt motiv för Preussens hållning i detta fall söker man förgäfves, heter det.

I sitt svar[4] på grefve Plessens protestnot[5] åberopade sig friherre

---

[1] »With a wiew of bringing about an amicable arrangement of these unfortunate differences, Her Majestys Government would willingly employ its good offices if the Parties should concur in accepting the friendly intervention of Her Majestys Government.» *Brevskaber* s. 21.

[2] *A. S.-H. F.* s. 7 ff. Uppgiften hos KNUTH s. 472, att det varit Palmerstons order af den 8 i samma månad, som nu utförts, visar sig oriktig genom jämförelse med innehållet i den på ofvan nämnda ställe aftryckta depechen.

[3] Bilaga IX.

[4] *Brevskaber* s. 5 ff.

[5] *Brevskaber* s. 3 ff.

Arnim på känslan af de plikter, som förbundsaktens anda och bokstaf ålade, på stödet af folkviljan samt därpå, att förbundsdagen komme att förklara sig solidarisk. Häremot anföres i den ryska depechen med gillande såsom verkligen öfverensstämmande med förbundsaktens anda och bokstaf Plessens påpekande i noten, att konungen af Danmark hade rätt att erhålla hjälp mot sina upproriska undersåter, om han behöfde, men att Preussen och flera tyska stater i stället lämnat dessa hjälp.[1]

Gentemot talet om folkviljan vore att beklaga, att Preussen samtidigt som det åberopade förbundsdagens yttrande af den 17 september 1846 i anledning af konungen af Danmarks öppna bref förlorat ur sikte ett sundt (*salutaire*) tillkännagifvande, som denna resolution innehölle, och som ginge ut därpå, att förbundet gör rättvisa åt de patriotiska känslor, som visat sig i alla Tyska Förbundets länder, men beklagar de förhatliga anklagelser och de utmaningar, som ägt rum vid detta tillfälle, och förlitar sig på, att de förbundna regeringarna skola veta sätta en gräns för dessa lidelsefulla utbrott. I dessa dagar, säger kanslern, hade »sådana lidelsefulla utbrott» tagit karaktären af ett väpnadt angrepp af regeringarna själfva.

Förbundet hade icke blott i enlighet med Preussens förväntan accepterat detta, utan gått ännu längre och i folkviljans namn kräft införlifvandet af Slesvig i Förbundet på basen af dess statsrättsliga enhet med Holstein.

Detta vore att gå utöfver den 1846 gjorda reservationen af Förbundets kompetens öfver Holstein, hvilket Nesselrode vill bevisa med ett citat ur artikel 61 i förbundsakten,[2] af innehåll, att förbundsdagen utom i vissa uppgifna fall, bl. a. förefintligheten af en särskild ga-

---

[1] Jfr not 2 här nedan.

[2] Den citerade artikeln lyder:

»Art. 61. Ausser dem Fall der übernommenen besonderen Garantie einer landständischen Verfassung und der Aufrechthaltung der über den 13 Artikel der Bundesacte hier festgesetzten Bestimmungen, ist die Bundesversammlung nicht berechtigt in landständischen Angelegenheiten, oder in Streitigkeiten zwischen den Landesherren und ihren Ständen einzuwirken, so lange solche nicht den im 26 Artikel bezeichneten Character annehmen, in welchem Falle die Bestimmungen dieses, so wie des 27 Artikels auch hierbei ihre Anwendung finden.» AEGIDI s. 220.

Art. 26 anger en förbundsstatsregering vara berättigad till hjälp mot uppror, om »die Regierung selbst, nach Erschöpfung der verfassungsmässigen und gesetzlichen Mittel, den Beistand des Bundes anruft». Förbundsdagen är förpliktad att under ofvan angifna förutsättningar »auch unaufgerufen zur Wiederherrstellung der Ordnung und Sicherheit einzuschreiten».

ranti, icke har rätt att intervenera i ständerförsamlingars förhållanden eller tvister med suveränen. Oafsedt att Slesvig ej vore medlem af Förbundet, hade detta lika litet garanterat föreningen mellan Slesvig och Holstein som den författning Frederik VI oktrojerat åt holsteinarna. Unionen eller rättare gemenskapen i vissa statsrättsliga förhållanden länderna emellan hade undergått mer än en förändring under seklernas lopp, utan att Tyska Riket eller Förbundet haft anledning taga notis därom.

När sålunda Fredrik IV 1713 med danska monarkien införlifvat huset Holstein-Gottorps område, uppmanades han af kejsaren att återställa status quo i Holstein, utan att denna uppmaning utsträcktes till att gälla Slesvig, som införlifvades utan motsägelse från rikets sida. Fördragen af 1767 och 1773 hade väsentligt modifierat hertigdömenas inbördes förhållanden, utan att riksdagen i Regensburg vägrade sin sanktion eller ansåg sig kompetent att uttala sig om Slesvig. 1815 upptogs Holstein, men icke Slesvig, i Tyska Förbundet. 1846, då tyska nationalitetsrörelsen redan gjort sig så kännbar, vidrörde Förbundsdagens uttalande öfver det öppna brefvet icke Slesvig eller dess förhållande till Holstein. Hur skulle man då af denna »staatsrechtliche Einheit» kunna göra ett krigsrop mot Danmark för att beröfva det en provins, som det obestridt ägt sedan århundraden.

Kanslern hade, säger han, inlåtit sig på detta ej för att förse ministern, hvars nit varit tillräckligt, med nya argument, utan för att sätta honom istånd att klargöra kejsarens ståndpunkt för Berlinerkabinettet. Han hoppades, att detta, bevekt af Englands och Preussens medling, skulle hejda truppörelserna och förmå sina förbundna att göra detsamma, åtminstone tills resultatet af Danmarks åtgärder vore kändt. Om emellertid[1] de tyska kabinetterna skulle ha beslutit sig för krig, frågar sig rikskansleren, om i så fall kejsaren skulle kunna afstå

---

[1] »— —, si malgré le désir du Roi de Danemarc de voir ses droits garantis par un arrangement à l'amiable, il était résolu dans les Conseils des Etats de la Confédération, de passer outre et d'abandonner la solution des questions au sort des armes, qu'elle serait alors la position ou N. A. M. se trouverait placé? Sa Majesté Impériale pourrait-il dans ce cas se dispenser d'émettre ses réserves et même de protester formellement contre les résultats d'une si injuste — aggression? S. M. Imp. puise la conviction du droit qui lui appartient, de se porter à une telle démarche, non seulement dans les transactions générales de 1815, dont la Russie est partie contractante, et qui ont reconnu la Monarchie Danoise telle qu'elle existe actuellement, mais encore dans les traités particulières de 1767 et 1773, par les quels la Russie a formellement garanti la possession du Duché de Slesvig au Roi de Danemarc.»

från att utträda ur sin tillbakadragna ställning och formligen protestera mot ett så orättvist angrepp, därvid stödd icke allenast på 1815 års fördrag utan också på de speciella garantierna åt Danska Monarkien af 1767 och 1773. Ministern får i uppdrag att fästa de preussiska ministrarnas uppmärksamhet på detta och lägga dem på hjärtat den pinsamma möjlighet, som antydts.

Dessa båda aktstycken torde med rätta, såsom den officiella danska redogörelsen också gör,[1] kunna betecknas som en kollektiv förklaring. Det ungefär samtida åberopandet af respektive makters traktatsgarantier för Slesvig konstituerar dem väl otvifvelaktigt *de facto* till en sådan.

Intressant är kontrasten mellan den ryska notens ordrikedom och den affärsmässiga kortheten hos den britiska. I stil härmed uttrycker denna kort, klart och distinkt krafvet på Slesvigs utrymmande, om det blifvit ockuperadt, medan den ryska i oratorisk frågeform antyder en viss pinsam möjlighet af garantiens utöfning.

Denna divergens torde framgå ur självfva situationen. England står i en diplomatiskt dominerande ställning, Ryssland åter är isoleradt och ifrigt att gå hand i hand med England, hvarvid det måste synnerligen tilltala Ryssland att få göra det vid en intervention i legitimitetens intresse gentemot den nyss med Ryssland lierade preussiska statens komprometterande i en nationalistiskt-revolutionär riktning, hvars politiska tendenser äfven stredo mot Rysslands kraf på öfvervälde i Europa.

Huru står Palmerstons öfversändande af garantien tillsammans med hans vägran att inför Lehmann och i parlamentet erkänna det *casus foederis* existerade? — Ja, faktiskt har ju den britiska regeringen aldrig direkt åberopat garantien för föreliggande fall, endast utan närmare kommentar påpekat tillvaron af en garanti. Man har således tydligen sagt ifrån, att en britisk garanti, som bildar en bestämd gräns för tyskarnas uppträdande i Slesvig, existerar; huru denna gräns närmare skall dragas, därom säges ingenting. Förklaringen är väl helt enkelt, att Palmerston för att uppnå det mesta möjliga med fredliga medel talade så kraftigt som möjligt.

Emellertid hade den tyska interventionen gått sin gång oberoende af dessa relativt platoniska ingripanden från makternas sida. Den 16 april hade öfverste v. Bonins ultimatum aflåtits utan att erhålla svar och den 19 hade Schoultz von Ascheraden till grefve Knuth riktat den not, hvilken jämte den danska svarsnoten af den 22 april officiellt betecknade brytningen.

[1] KNUTH s. 472.

Härefter inträda de diplomatiska förhandlingarna i ett nytt stadium genom danskarnas vädjan af den 22 april till de båda garantimakterna, England och Ryssland — det revolutionära Frankrike lämnades ännu, af diplomatiska hänsyn till de konservativa makterna, ur räkningen — att träda emellan med utöfningen af sina garantiförpliktelser,[1] sedan man redan förut vid besvarandet af den i Wynns not[2] erbjudna medlingen reserverat sig för denna möjlighet.

I depechen till London påpekar danska utrikesministeriet, huru man fått alla sina farhågor bekräftade, sedan kriget blifvit oundvikligt, därigenom att Preussen afslöjat sin dubbelhet, oaktadt Danmark gjort sitt bästa för att genom alla med dess ära förenliga eftergifter undvika strid under närvarande farliga europeiska kris.

Man påpekar de faror, med hvilka Europa hotas af den tyska nationalismen, som i sina konsekvenser hotar Elsass-Lothringen och Schweiz likaväl som Luxemburg och som nu, tillbakaslagen i Italien, kastat sig öfver det lilla Danmark. Häremot vädjas till sjömakternas intresse mot en tysk flottpolitik och en tullpolitik, som skulle innesluta Hansestäderna trots deras hittills ådagalagda motsträfvighet. I detta syfte, menar man, hade Tyska Förbundet kränkt sin förpliktelse mot sin medlem konungen af Danmark genom att understödja ett öppet uppror och Preussen hade, stödt på detta förbund, sökt begagna sig af ett ögonblick, då kabinetten vore upptagna hvar på sitt håll.

De genom Bonin framställda villkoren bifogas. Man ville, heter det, hindra konungen att återställa ordningen, icke bara i Holstein, utan äfven i Slesvig, som stode utanför förbundet under konungens fulla och odelade suveränitet.

Utan att frukta kampen ville man icke dölja för sig, att den vore ojämn. Man hoppades på makternas hjälp.

Sändebudet borde taga reda på hvad hjälp Danmark hade att af vederbörande makt påräkna. Den genom Wynn erbjudna medlingen, om hvilken notväxlingen bifogas, erkännes tacksamt. Den kunde under närvarande förhållanden, sedan Preussen, efter att upproret nedslagits, börjat fientligheter, icke ensam föra till målet. Allt hvad britiska kabinettet hittills gjort hade varit utan verkan på kabinetten i Berlin och Hannover. Fullgörandet af garantien kräfves nu, sedan det icke längre är frågan om att nedslå ett uppror allenast. Ministerns språk till Brunnow gillas. Af den bifogade genom

[1] *Brevskaber* s. 34 ff.

[2] A. a. s. 24 ff.

Lagerheim meddelade depechen till Rehausen framginge, att Sverige f. n. icke ville öfverskrida en sträng neutralitetsgränser, men en förändring häri vore möjlig, om Ryssland och England ingrepe. Därför vore den rapport friherre Rehausen meddelade härom viktig att lära känna. Englands garanti och svaret till Schoulz von Ascheraden biläggas.

Sedan den 19 hade preussiska fartyg i danska hamnar belagts med embargo, men blockad komme ej att förklaras, förrän Preussen börjat fientligheter. Depechen hade meddelats Sir Henry Wynn.

Samma depesch afgick *mutatis mutandis* till Petersburg. I bägge fallen bifogades en afskrift af Stjernelds depech till d'Ohsson af den 22 april. Samtidigt uttalades, att Sverige komme att uppge sin afvaktande hållning, om Ryssland och England ingrepe.[1]

Dagen efter det denna depech afgått, levererades bataljen vid Slesvig. Efter denna inträdde danska frågan i ett nytt skede genom Sveriges beväpnade intervention.

---

[1] THORSØE s. 249.

VI. Sveriges intervention.

Samtidigt med att man anropade de två garantimakternas intervention, hade den danska diplomatien spelat på en tredje sträng, Sverige-Norges skandinaviska sympatier. Detta, som hittills endast haft sekundärt intresse, träder numera momentant i förgrunden, sedan krafvet på en verksam intervention från de båda stormakternas sida strandat.

Lord Palmerston fasthöll inför Reventlow sin ståndpunkt att endast uppträda med Englands *bona officia* och afslog att sända en eskader.[1] Likaledes förklarade kejsar Nicolaus[2] för kammarherre Lewetzau, som sändts till Petersburg för att ge eftertryck åt den genom depechen af den 22 april gjorda hänvändelsen, att han var så hatad i Tyskland, att han endast skulle skada Danmark genom att uppträda ensam. Han komme endast att uppträda i förening med England och förklarade dessutom sändandet af en flotta med 12 à 15,000 man otillräckligt. Däremot lofvade han att ingripa, om själfva danska monarkien, d. v. s. Danmark utanför hertigdömena, angrepes.

Detta samtal kastar betydligt med ljus öfver ställningen. Så

---

[1] Knuth s. 482.

[2] Thorsøe s. 251; jfr Pbg 36 6 Maj Ap. 1 (i chiffer). Nordin ledsagar meddelandet om vägran att deltaga utan England med följande kommentar: »Il n'y a pas de doute que dans les circonstances ordinaires l'Empereur aurait été très porté à intervenir à main armée en faveur d'une cause aussi juste que celle du Roi de Danemarc, surtout comme le traité de 1773 impose au Gouvernement Impérial des obligations à cet égard, mais à présent, quand le premier coup de canon russe tiré en Slesvic et encore plus en Holstein serait le signal probable d'une déclaration de guerre contre la Russie de la part de la Confédération Germanique, il est à prévoir que l'on sera forcé ici à céder aux considérations impérieuses que dicte cette circonstance. Telle est l'opinion générale ici, et l'on ne cache pas que l'on désire vivement que le Gouvernement Impérial s'abstienne d'une intervention dont la conséquence presque inévitable serait une guerre générale en Europe.»

gör ock samtalet mellan Lewetzau och Nesselrode, däri kanslern på Lewetzaus antydan, att den tyska aktionen mot Danmark innerst åsyftade att vinna hamnar för en tysk flotta, svarade, att detta skulle Ryssland aldrig tåla. Betecknande är också det påtryckningsmedel Lewetzau använde i sista hand: att Danmark, om det lämnades utan hjälp af stormakterna, skulle blifva tvunget att kasta sig i armarna på skandinavismen. Huru bestämdt afvisande Ryssland ställde sig till denna, är nogsamt bekant. Redan ur denna synpunkt hade alltså Danmark ett starkt intresse att förmå Sverige att frånträda sin afvaktande hållning.

Ställningen var således den, att både England och Ryssland ställde sig afvisande gentemot ett på deras garantiförbindelser grundadt väpnadt inskridande för att bevara Slesvig åt Danmark. De ville endast erbjuda en vänskaplig medling (Ryssland åtminstone därutöfver skydd för självfva konungariket Danmark). Denna medling kunde ju icke säkerställa den danska utrikespolitiken i eiderdanskhetens anda. Eftersom stormaktspolitiken äfven i bästa fall, i sin ryska formulering, i alla händelser vid medlingens början lämnade den tyska interventionen i okvald besittning af stridsföremålet Slesvig, så kunde en dylik fredlig medling näppeligen tänkas genomföra eiderpolitiken stick i stäf mot Tyskland gående lösning.[1] På sin höjd kunde väntas en delning af Slesvig med nationaliteten som norm, en utväg, som redan nu framkastades inför Lewetzau af Nesselrode. Men huru lätt kunde icke den tyska enhetsrörelsen, som redan fått så mycket på hand, lyckas få slesvigsholsteinianismen genomförd mot att tillfredsställa de för ingripande skygga stormakterna genom en de legitimistiska känslorna skonande monarkisk form, sådan den ju osökt erbjöd sig t. ex. i det redan förut i konservativa diplomatiska kretsar gängse projektet om danska monarkiens sammanhållande genom manlig (augustenborgsk) tronföljd i både konungariket och hertigdömena.[2]

---

[1] »Il est même vraisemblable que l'emploi des bons offices de ce Cabinet, surtout après le fait accompli, tendra à engager le Danemarc de se résigner à son sort, afin de voir terminer au plus tôt cette lutte inquiétante pour le commerce et la navigation.» D'Ohsson om Englands medling, B. 33, $^{27}/_{4}$ Ap.

[2] Bille yttrar i en depech till Knuth, innan han mottagit dennes notifikation, sedan han blott genom tidningarna fått del af hans utnämning: »Quindeliniens Affindelse med hvad Opoffring som helst, den agnatiske Successions Fastsættelse en Gang for alle fælleds Danmark og Holsten var efter min Mening det eneste Middel til at forebygge en Krisis som den nu indtraadte. Denne mening har jeg altseden Frederik VI:s Tid gjentagne

Inför ett dylikt lösningsförsök från stormakternas sida skulle eiderdanskheten, sådan den representerades af marsministärens politiska riktning, stå inför ett öfvermäktigt tryck, dubbelt farligt genom den resonans det kunde finna, hos de nyss våldsamt undanträngda, men visst icke, som det senare visade sig, helt ur spelet satta helstatstraditionerna hos monarken och den högre byråkratien. Denna senare hade ju aldrig affallit från dem, och äfven om den förre hade eiderdanska sympatier, så hade han ju dock endast helt passivt följt dem vid marsministärens bildande och kunde väl tänkas lika passivt följa en helstatspolitik, såsom han ju också, drifven af pietet mot sin faders minne, hade försökt under den första tiden af sin regering, tills han bragtes därifrån genom marsdagarnas händelser.

Nu gällde det därföre för den danska utrikespolitiken, att, när medlingen skulle äga rum, på ena eller andra sättet balansera de hittills hopplöst öfverlägsna tyska stridskrafterna, så att medlingens på beräkning af maktförhållandena grundade utslag kunde utfalla något så när till Danmarks fördel. Att god vilja hos stormakterna fanns, därom behöfde danskarna i betraktande af den allmänna motviljan mot den tyska enheten med dess världsmakts- och flottplaner icke tvifla.

Uppgiften att åstadkomma denna jämvikt i maktförhållandena har lösts genom den svenska militära demonstrationen på Fyen. De speciella former detta ingripande tog, finna sin förklaring i den ställning i Europa, hvaraf de betingades, icke minst i svårigheterna för en makt af andra rangen att röra sig fritt i en tid, då traditionerna från den »heliga alliansen» ännu voro så färska.

Sveriges hjälp var icke alldeles så lätt att förvärfva. Ännu var 1837 års cirkulär officiellt den svenska utrikespolitikens program, och ännu kvarlefde hos den svenska diplomatiens äldre personaluppsättning de antiskandinavistiska traditionerna från Karl Johans tid. Detta hade man fullt klart för sig och räknade därmed från dansk sida. Orla Lehmann fann vid sitt besök i Berlin så föga sympati för

---

Gange skrivtligen og mundteligen udtalt. Höjsalig Kong Chr: VIII var denne Idee modbydelig; Hans saare naturlige bittre had imod Hertugen af A. gjorde at han aldeles forkastede den. Det danske Folks billige Harme imod Hertugen, maaske sen, gjorde det til en Umulighed at tænke paa slig Udvej. Jeg har imidlertid aldrig kundet andet end finde det grusomt for den danske Stat at den skal gaa til Grunde fordi Hertugen har gjort sig til en forhadt Personlighed, ja saa meget mere som der efter al sandsynlighed aldrig vilde blive Spörgsmaal om Hertugens Person ene blot om hans Linie, da han til næppe overlever vor nuværende Konge og Prinds Ferdinand. — —» Bille 31/3 Jfr s. 33 not 2.

Danmarks sak hos därvarande svenske ministern d'Ohsson, att han fann för godt att icke alls söka stöd hos honom för sina sträfvanden.[1] Det var väl också på grund af denna erfarenhet han helt och hållet underlät att uppsöka den svenske ministern i London.[2]

Lagerheims sympati för den gamla regimen i Danmark, som sträckte sig ända därhän, att han kritiserade de kungliga författningsplanerna[3] före marsministären och med afgjordt beklagande ton omtalade den gamla ministärens,[4] särskildt utrikesministerns, grefve Reventlow-Criminils afgång, känna vi redan. Likaså hans afvisande hållning gentemot grefve Knuths första vädjanden.[5] Man får det intrycket, att danska regeringen, så vidt görligt, höll honom utanför sina förbindelser med svenska regeringen, hvilket ju i viss mån underlättades af, att dessa enligt sakens natur gingo genom Danmarks minister i Stockholm.

Redan vid Knuths första visit[6] hos Lagerheim, den 27 mars, uttalade han sina förhoppningar om hjälp vid den förestående brytningen från Sverige liksom från Danmarks öfriga vänner. Lagerheims svar, som utlofvade *moraliskt* understöd, när brytningen konstaterats, och därjämte jämsides med ett löfte att underrätta utrikesministern hänvisade på en framställning genom danske ministern i Stockholm, kammarherre Bille, såsom det lämpligaste, var ämnadt att slå kallt vatten på den nybakade utrikesministerns hetta och förfelade ej sitt syfte. Vid nästa sammanträffande, den 31 mars, uppträdde denne moderatare och förbehållsammare.[7] Då Lagerheim med anledning af det förra samtalet frågade, hur konungen af Preussens bref bedömdes — nämligen om det uppfattades som krigsorsak — anslöt sig Knuth till Lagerheims yttrande vid förra tillfället, att man borde ha säkra tecken på brytningens oundviklighet, innan

---

[1] »Størst Sympathi burde jeg naturligvis have kunnet vente hos Sverigs Repræsentant, og vi gik derfor til Baron d'Ohsson; men hvad Plessen havde forsikkret, bekræftede sig i fuldeste Maal, at denne sygelige og gnavne Herre var fuldkommen ligegyldig for Danmarks Skjæbne, for ikke at sige ligefrem ildesindet. Han var saa ubehagelig, at jeg fandt det rigtigst at indskrænke mit Besøg til en blot Høflighedsvisit, og ikke senere at uleilige denne Marodør af Carl Johans Politik.» LEHMANN s. 137.

[2] »Da Reventlow ikke brød sig om at føre mig til den svensk-norske Minister Rehhausen, eller den belgiske van de Weyer, lod jeg dette fare.» LEHMANN, s. 185.

[3] K. 13 $^{29}/_{1}$.

[4] K. 34 $^{21}/_{3}$, K. 34 $^{21}/_{3}$ Ap.

[5] K. 38 $^{27}/_{3}$.

[6] K. 38 $^{27}/_{3}$, K. 38 $^{27}/_{3}$ Ap.

[7] K. 40 $^{31}/_{3}$.

man afbröte förhandlingarna, men härvid råkade han, ovan diplomat som han var, i stor förlägenhet genom oöfverensstämmelsen med sitt förra yttrande. Lagerheim kom honom till hjälp, efter hvad han säger, genom att betona, huru väl svenska regeringen upptagit, att man vidtagit moderata åtgärder. Detta yttrande i tillbakahållande riktning kan ej särdeles ha fallit den i skandinaviska sympatier görande[1] ledaren af Danmarks utrikespolitik på läppen.

Lagerheims råd till Knuth att genom Bille vända sig till svenska regeringen, var i självfva verket öfverflödigt. Den depech, hvilken innehåller den första hänvändelsen till Sverige, är daterad dagen före den Lagerheimska, som berättar om samtalet, hvilket väl ägt rum samma dag, således en dag senare än depechen till Bille skrefs. I alla händelser var hänvändelsen till Sverige, såsom ett led i den allmänna hänvändelsen till makterna,[2] en beslutad sak, oberoende af Lagerheims vid tillfället framkastade ord.

Men Bille kunde icke skänka större förhoppningar om Sveriges hjälp, än samtalet med Lagerheim gaf vid handen. Han kunde icke ställa i utsikt någonting utöfver Sveriges otvifvelaktiga sympatier. Regeringen var fast besluten att hålla sig neutral.[3]

Ungefär samtidigt fördes den danska frågan fram för svenska kabinettet från andra sidan. Preussiska sändebudet i Stockholm Brassier de S:t Simon meddelade statsministern för utrikes ärendena friherre Ihre en depech af den 16 mars, som han mottagit från friherre Canitz. Depechen utgår från den efter februarirevolutionen i Sydtyskland uppkomna jäsningen, som kulminerat i Metternichs samma dag i Berlin bekanta afgång. Här[4] ger redan den gamla regimen i Preussen uttryck åt den tendens, som sedermera öppet

[1] »— — — Gesandten i Stockholm tillige erholdt vink om de skandinaviske Sympathier som et moment i den mere active Politik, som den svensk-norske Regering mulig maatte finde sig foranlediget til at følge i denne Sag.» KNUTH s. 462. Knuths depech till Bille $^{28}/_{3}$, F. M. H. Jfr kap. V.

[2] »De første Dage efter det nuværende danske Ministeriums Dannelse, eller den 25 og 26 Marts — — — bleve de kongl. Gesandter i London, Paris, Stockholm og Wien saaledes uopholdelig satte i Kundskab om de insurrectionelle Bevægelser i Hertugdømmerne, om H. M. Kongens Svar til den Sl.-Holst. Deputationen.» KNUTH som ofvan.

[3] Bille 29 $^{31}/_{3}$.

[4] »Ce que nous devons avant tout désirer, c'est qu'il soit possible de contenir et de diriger l'esprit de nationalité qui renferme en même temps les élémens au moyen desquels il sera, nous l'espérons, possible de réunir dans une pensée d'ordre et de patriotisme la partie saine des populations Allemandes, mais qui d'un côté, peut amener des contestations dangereuses avec les états limitrophes de l'Allemagne. Canitz till Brassier de St. Simon, $^{16}/_{3}$, F. M. H.

framträdde inom preussisk politik, att i ordningens intresse träda i spetsen för den tyska enhetsrörelsen, ehuru man förutser de förvecklingar, hvartill detta kan leda. Denna princip tillämpades på frågan om hertigdömena, där Preussen blott ville en rättvis och billig lösning, hvarför man framförallt borde undvika att där skapades ett stridsfält mellan de tyska och skandinaviska nationaliteterna. Det komme härvid an på de svenska och danska hofvens försiktighet, hvarför svenska regeringen anbefalldes den största uppmärksamhet på frågan.[1]

Efter denna varning på förhand för eventuella skandinaviska excesser från svensk sida utlofvar Preussen å sin sida att icke låta sig dras med öfver vissa gränser.[2]

Ihres svar i en depech till d'Ohsson af den 28 mars, som kom fram den 4 april, ställer sig på samma gentemot nationalitetsidén frigjorda principiella ståndpunkt som Canitz, men han påvisar med en viss saklig skärpa, att svårigheterna för Danska monarkien, hvilka Sverige alltid följt med uppmärksamhet, icke komme från skandinavismen, en fara som genom det svenska cirkuläret af den 14 april 1837 blifvit *fullständigt* undertryckt, såsom likgiltigheten i Sverige och Norge visar. Det är den tyska nationalismen, som hotar denna gång, och den svenske utrikesministern tager fasta på Preussens löfte att bidraga till en rättvis och billig lösning.

Denna depech med sitt bestämda afståndstagande från skandinavismen såsom en självklar förutsättning för Sveriges politik kunde ju icke tilltala marsministärens män, hvilket den faktiskt ej heller gjorde, men den måste otvifvelaktigt anses motsvara just hvad situationen kräfde. Att vända misstanken för revolutionärt besmittad na-

---

[1] »Vous savez, Mr., combien la question des Duchés allemands dépendants de la Couronne Danoise a déjà agité l'opinion publique de l'Allemagne. C'est là le point délicat par lequel nous nous trouvons en contact avec nos voisins du Nord. Il est à désirer et nous nous efforçons d'y contribuer de notre part, que cette question difficile reçoive une solution juste et équitable. Pour cela nous pensons qu'il faut éviter avant tout d'y créer une espèce de champ de bataille entre les nationalités allemandes et scandinaves et l'accomplissement de cette tâche dépend en grande partie de la prudence et du bon vouloir des cours de Stockholm et du Copenhague. Nous Vous recommandons d'appeler l'attention la plus sérieuse du Cabinet Suédois sur ce point et réclamer sa sollicitude et son activité pour empêcher tout ce que pourrait donner lieu à des contestations que l'esprit du moment ne manquerait pas d'envenimer.» Canitz i den citerade depechen.

[2] » — — — ne point se laisser entraîner — — — au delà des limites que tout Gouvernement sage doit se prescrire et qu'il ne saurait franchir sans compromettre son avenir et existence même.»

tionalism från de båda nordiska makterna mot Preussen, var ytterst alldeles riktigt med hänsyn till Sveriges ställning till Ryssland och innebar endast en legitimistisk ståndpunkt parallell med den danska. Det var ju helt enkelt nödvändigt ur synpunkten af Sveriges internationella ställning, som icke tålde vid att komprometteras genom nationalistiska frivoliteter, och äfven nyttigast för Danmarks sak, som icke kunde vara betjänt med, att det konservativa Europas sympatier gingo öfver på motsatta sidan. Syftet med uttalandena i depechen var tydligen betingadt af den närmast liggande uppgiften att bemöta ett försök till närgående påtryckning från stormakten Preussens sida.

Hvad som mest sårade den danska politikens målsmän var nog den ståndpunkten, som äfven framkom i Ihres depech, att Sverige ej ville gå utöfver *moraliskt* understöd.

Att cirkuläret af den 28 mars[1] verkligen haft ett gynnsamt inflytande på Sveriges ställning till Ryssland, därom vittnar Nesselrodes depech till Krüdener af den 19 april.[2] Kanslern resumerar Canitz' depech med en bister anmärkning, att den preussiske ministern länge umgåtts med tanken på att förvärfva hertigdömet Slesvig, en slutsats, som väl mindre hade sin tillräckliga grund i depechens faktiska innehåll än i den djupa förstämning, som härskade i Petersburg dagarna efter revolutionen i Preussen, då baron Meyendorff t. o. m. afbrutit alla förbindelser med preussiska regeringen på grund däraf att en hans staffett blifvit hejdad af befolkningen i Königsberg, som trodde, att han var sänd för att förbereda rysk hjälp åt reaktionen.[3]

Det svenska svaret däremot får ett berömmande omnämnande för värdighet, klokhet och lojalitet.[4] Kanslern erkänner

---

[1] I Pbg 29 $^{11}/_{4}$ omtalas det, att depechen af 28 mars öfverlämnats den 4 april. Nesselrode yttrade: »La conduite du Gouvernement Provisoire et surtout celle du Prince d'Augustenbourg a été on ne peut pas plus perfide, et pour jeter le masque ils n'ont même attendu le retour de la Députation envoyé à Copenhague. Quant au Roi de Prusse, on peut certes s'attendre à tout de Sa part, mais on devait pourtant espérer qu'au moins cette fois-ci Il ne s'arrogerait point au droit qu'Il n'a pas, ou celui de décider, de Sa propre autorité, que le Duché de Schleswig fait partie intégrante de l'Allemagne. Pour le moins, c'est un cas douteux.»

[2] F. M. H.

[3] B. 26 $^{6}/_{4}$.

[4] »La réponse du Ministre de Sa Majesté le Roi de Suède et de Norvège *est empreinte de dignité et d'une politique aussi sage que loyale* — — —»

»— — — la ligne de conduite sage et réellement prâtique que le Cabinet de Stockholm s'est tracée — — —». Nesselrode i den citerade depechen.

Sveriges lyckade bemödanden att aflägsna de ur skandinavismen härflytande farorna för Danmark och understryker det rättvisa i påståendet, att det nu vore den tyska nationalismen, som hotade danska monarkiens integritet. Den ryske utrikesministern uttrycker icke allenast sin, utan på uttrycklig befallning äfven kejsarens lifliga tillfredsställelse öfver denna kloka och praktiska politik. Som bevis på den vikt kejsaren fäste vid denna fråga bifogas en depech, som omedelbart förut afgått till ministern i London, troligen den af 1 april g. st. Det är den förut omtalade depech, hvari redogjordes för Oxholms resa till Petersburg och det ryska löftet om medling *tillsammans* med England. Nesselrode slutar med betygande af den fullkomliga enighet, som förefanns mellan de båda hofven och som ytterligare bekräftats vid det samtal Krüdener haft med Ihre vid meddelandet af kanslerns depech af den 25 mars.[1]

En afskrift af depechen till d'Ohsson afsändes för att meddelas den britiska regeringen.[2] Den anlände till London den 7 april,[3] men man vet ingenting om, huruvida den verkligen meddelats. Den 13 april,[4] sedan friherre Ihre i utrikesdepartementet efterträdts af friherre Stjerneld, fick ministern i London under hänvisning till den mera hotande karaktär danska frågan tagit genom Preussens väntade inskridande, efter det att Ihre framställt den svenska ståndpunkten, i uppdrag att sondera den britiska regeringen om dess ställning och betyga konungens intresse för Danmarks sak,[5] under betonande af att Sverige ville fasthålla sin neutrala ställning i det längsta. I denna senare vaga reservation, som ställer i utsikt en möjlighet utöfver det af Ihre utlofvade moraliska understödet, torde man redan få se ett symptom på en omkastning i Sveriges ställning, hvilken möjliggjorde ett aktivare ingripande under de genom Preussens intervention ändrade förhållandena, för att icke tala om, att hela utgångspunkten är en annan, i det man

[1] Skall väl vara den depech i F. M. H., hvilken betecknas såsom afsänd $^{13}/_{25}$ mars och som afhandlar Rysslands ställning till Februarirevolutionen.

[2] T. K. (äfven till London och Petersburg: Cirkulär) $^{27}/_{3}$—$^{28}/_{3}$.

[3] L. 23 $^{7}/_{4}$.

[4] T. L. $^{13}/_{4}$.

[5] »— — — Désirant conserver autant que possible le système de neutralité que le Gouvernement des Royaumes unis a jusqu'à présent observé, le Roi ne saurait toutefois s'empêcher de témoigner hautement la sympathie que lui inspire la cause d'une nationalité qui court de grandes risques d'être opprimé, si tant est que ses voisins allemands soient admis à faire valoir sans obstacle le droit du plus fort pour servir à des vues sur la portée desquelles il n'est guère possible de méprendre.»

den 28 mars ännu (fiktivt?) talade om Preussens intervention som ett medel att upprätthålla danska monarkiens integritet.[1]

Den 28 april[2] hade Rehausen företräde hos lord Palmerston för att utföra det i depechen af den 13 gifna uppdraget. Palmerston meddelade, att först konungen af Danmark och sedermera hofvet i Berlin begärt britiska kabinettets medling, men den senare parten med mycket mindre ifver. Palmerston hade oförtöfvadt genom lord Westmoreland meddelat Arnim, att första och och oeftergifliga villkoret för medlingens framgång vore inställandet af alla fientligheter och att arméerna till undvikande af sådana hölles tillbaka, hvilket äfven meddelats engelske ministern i Köpenhamn. Svar hade ännu icke erhållits men det vore att hoppas, att Englands medling skulle antagas och föra till ett godt resultat, oaktadt de båda regeringarna icke meddelat England sina klagomål, utan inlåtit sig i strid.

I sin nästa depech[3] lämnar svenske ministern en utförlig kommentar till Palmerstons meddelanden, som han säger sig i all hast ha måst öfversända. Ministern uppger sig för resten ha ställt frågan i största allmänhet för att regeringen själf skulle få bedöma saken.[4]

Palmerston, som af svenske utrikesministerns depech erfor Sveriges lifliga intresse för Danmarks sak, kunde ju tänkas ha uppmuntrat detta intresse genom en antydan om en verksammare mellankomst å Englands sida i den händelse medlingen misslyckades. Lord Palmerstons helt och hållet undvikande svar innehöll emellertid intet om, att England själf ämnade intervenera eller önskade, att någon annan stat skulle stödja Danmark med

---

[1] »C'est donc avec une véritable satisfaction que nous avons appris par la dépêche de Mr. de Canitz, que S. M. le roi de Prusse a bien voulu promettre de contribuer de Sa part, à une solution juste et équitable d'une question aussi vitale pour le Royaume Danois. Nous ne doutons pas que les bons offices et l'influence salutaire employés par ce Souverain de concert avec les autres Gouv:ns intéressés, ne parviennent à assurer au Roi de Danemarc la coopération dont il pourrait avoir besoin pour garantir la Monarchie du démembrement, qui la menace en ce moment.» T. B. 28/3.

[2] L. 29 28/4.

[3] L. 30 2/5.

[4] »Le but qui m'a engagé dans cette occasion à laisser au Ministre des Affaires Etrangères, par la manière générale dont j'ai posé la question, autant de latitude que possible, était la conviction que ma Cour serait ainsi mise à même de juger avec la plus grande justesse possible les vues qui paraissent guider la politique du Cabinet Britannique dans le conflit du Danemarc avec les Duchés et la Confédération Germanique.»

väpnad hand. Sådan vore Rehausens uppfattning, som utrikesministern torde finna bekräftad i senare delen af rapporten och som ytterligare bestyrktes af ryska sändebudet, af den i speciell mission afsände ryske diplomaten Daschkoff, tyska förbundets minister samt flertalet af kollegerna, hvilka ansåge, att den makt skulle riskera att stå isolerad, som litade på England vid sitt ingripande till någondera partens förmån.[1]

Man torde observera åberopandet af tyska förbundets representant såsom en af sagesmännen för en uppgift, som tvifvelsutan i sig var fullt riktig. Detta visar i sin mån, huru onaturligt det föll sig för den svenska diplomatien med traditioner från Karl Johans dagar att utgå från en skandinavisk solidaritet som självklar förutsättning.[2]

I depechens chiffrerade fortsättning drager ministern ut konsekvenserna för svenska politikens räkning. Han rekommenderar den största försiktighet, eftersom hans danska kollega inför Palmerston framställt de svenska sympatierna för Danmarks sak såsom i stånd att föra Sverige utöfver ett passivt intresse. Vidare meddelar han, att preussiske ministern (Bunsen), på sin begäran om upplysningar om Daschkoffs beskickning, sade sig hafva

---

[1] »— — — confirmé par la manière dont le Ministre de la Russie, Mr. Daschkoff, l'Envoyé de la Diète Germanique, et la plupart de mes Collègues jugent les intentions du Gouvernement Britannique dans cette question. Ils croyent que tout Gouvernement sortant du cercle de la neutralité en faveur de l'un ou l'autre des parties belligerantes, et comptant dans ce cas sur le concours de la Grande Bretagne, ne pourra le faire qu'en courant le risque de se trouver dans une position isolée à cet égard.»

[2] Den kände sachsisk-österrikiske statsmannen v. BEUST berättar i sina »*Aus Drei Viertel-Jahrhunderten*» (s. 36) följande från sin beskickning till London åren 1846—48: »Ich hatte damals einen schwedischen Collegen der ein sehr guter Kamerad war, dem man aber nicht wie mir zu grosse Schreiblust vorwerfen konnte. Hierdurch erklärt sich, dass auch er gern meine Depeschen einsah und beziehentlich benützte. Die sunterliess er auch nicht, als gleichzeitig mit der Februar-Revolution die schleswig-holsteinische Bewegung in Fluss kam, welche ich begreiflicher Weise ganz vom deutschen Standpunkt aus behandelte, während bekanntlich Schweden ganz auf dänischer Seite stand. Da kommt nun eines Morgens mein College in der grössten Aufregung zu mir und begrüsst mich mit den Worten: »Sie haben mir eine schöne Suppe eingebrockt. Da bekomme ich einen Brief meines Ministers, der mich fragt, ob ich verrückt geworden sei.» Man får icke öfverdrifva räckvidden af af den triumf, som den begåfvade diplomatiske posören Beust — efteråt — kunde fira på den svenske diplomatens bekostnad. Faktiskt skaffade Rehausen väl sin regering vissa fördelar genom utnyttjande af den kollegiala hjälpsamhet, som då som alltid var koutym diplomater emellan.

fått den försäkran, att Ryssland öfverlämnat initiativet till medlingen åt England och syntes böjdt att antaga den basis, som Preussen och England kunde enas om. — Det förra bekräftas och det senare motsäges af Nesselrodes redan nämnda depech till Brunnow. — Likväl ansåg sig Rehausen veta, att Danmark särskildt litade på stöd af Ryssland som medlingsmakt, öfvertygadt om att detta aldrig skulle tillåta, att Danmark genom medlingen beröfvades den minsta del af sitt område, en illusion, som den danska diplomatien icke hade intresse att undanhålla den britiska, äfven om den själf förlorat den. Beträffande Bunsens idéer om delning af Slesvig påstode grefve Reventlow, att lord Palmerston aldrig haft en tanke på att framställa dem i hans närvaro.

Banks (Tyska Förbundets sändebud) hade haft ett samtal med Palmerston och syntes på det hela taget tillfredsställd med det mottagande hans framställningar fått. Allt tydde på neutralitet. Han påstod sig hafva blifvit bemyndigad meddela, att England intet komme att företaga, som kunde skada de goda relationerna till Tyskland, men hade däremot ej fått löfte om skydd för den tyska handeln mot Danmark. Svårare hade det varit att öfvertyga Palmerston om den tyska enhetsrörelsens framtid, men Banks förmenade, att hans fasta språk gjort intryck — till hvilket dock Rehausen ställer sig skeptisk, tvifvelsutan med rätta. Palmerstons uppträdande kan finna sin förklaring i personliga hänsyn för den enligt samtidiga vittnesbörd synnerligen sympatiske gesandten; han hade utan tvifvel mera intresse för att få kännedom om de tyska ståndpunkterna än för att häfda en afvikande mening med risk att brouillera sig.

Om basen för medlingen kunde Banks ej officiellt uttala sig, men han ansåge Bunsens förslag om Slesvigs delning och den tyska delens inträde i Förbundet acceptabelt. Resten af Rehausens depech innehåller meddelanden om Italienska frågan, något som i sin mån bekräftar, hvilket dominerande rum denna intog i London vid denna tid.

Om svenska regeringen efter detta hade hyst några tvifvel om det britiska kabinettets afsikter, fick den snart svart på hvitt på dem. Rehausen har tvifvelsutan rätt, när han vid öfversändandet af Palmerstons svarsnot[1] på det svenska meddelandet af den 13 april, finner sin uppfattning af Englands neutrala hållning bekräftad. Denna not omtalar helt enkelt, att britiska regeringen användt sina

---

[1] L. 31 5/5.

bona officia för att åstadkomma en uppgörelse i tvistigheterna,[1] hvilket dock ännu icke lyckats. Man fortsatte emellertid på denna väg och hoppades snart få slut på fientligheterna i Holstein och Slesvig för att få frågan löst genom underhandling. Således icke ett ord om någon garanti eller något ingripande såsom garant till Danmarks förmån.

En liknande sondering skedde i Petersburg genom en depech af den 14 april.[2] Vid det besök Nordin för detta ändamål gjorde hos Nesselrode den 22 april kunde denne emellertid intet nytt meddela utöfver, hvad som sagts i depechen till Krüdener. Han sade sig afvakta underrättelser från Brunnow i London.

Dessa sonderingar meddelades äfven till Berlin och gåfvo anledning till ett meningsutbyte mellan d'Ohsson och Arnim, som af den förre refererats.[3] D'Ohsson sökte framställa detta meddelande som en handling af uppriktighet, betingad af vänskapen mellan de båda hofven. Svenska regeringen hade, förklarade han, velat lära känna kabinettens i London och Petersburg åsikter i denna fråga och gifva uttryck åt sitt intresse för upprätthållandet af den danska monarkiens integritet och respekten för de fördrag, hvarpå denna hvilade. Därpå fick Arnim läsa det viktigaste partiet af depechen.[4]

Arnim betygade sin tacksamhet och förklarade, att Danmarks integritet icke var i fara, men att det gällde skyddandet af en tysk befolknings nationalitet, som efter seklers förening med Holstein nu kräfde att jämte detta utgöra en del af Tyskland.[5]

D'Ohsson anmärkte, att detta införde en ny princip i folkrätten, en källa till oro för Europa, hvarpå Arnim framhöll, att hertigdömena blifvit skamligt behandlade af Danmark. Detta förnekade d'Ohsson med stöd af opartiskt folks vittnesbörd: de åtnjöte stort välstånd och frihet under en mild regering, fördelar, hvilka de besittande klasserna komme att sakna. Arnim svarade, att de enskilda intressena borde vika för det allmänna bästa. Beträffande rättsfrågan rådde ministern sändebudet att läsa Bunsens broschyr, som väckt mycket uppseende i England. Han syntes mycket nöjd med Palmerstons svar till Disraeli.

---

[1] — —; »that Her Majestys Government have tendered their good offices toward an arrangement of these differences, — —»

[2] T. Pbg. 14/4.

[3] B. 33 $^{27}/_{4}$.

[4] »je lui donnais lecture de la partie centrale de cette missive».

[5] »que l'Allemagne n'avait nullement l'intention de diminuer la puissance du Danemarc; mais qu'Elle devait soutenir les droits de nationalité d'une population allemande qui, unie, depuis des siècles avec le Holstein, demandait aujourd'hui à faire, comme ce Duché, partie de l'Allemagne.»

Några timmar efter audiensens slut mottog d'Ohsson en depech af den 20 april,[1] som inom Sveriges aktion motsvarar Palmerstons depech af den 14 april och den i följd däraf af lord Westmoreland framlämnade britiska noten af den 18 april.[2]

I en apostille tager utrikesstatsministern uttryckligen sikte härpå och meddelar sändebudet, att enligt öfverenskommelse med danske ministern deklarationen icke skulle öfverlämnas, förrän man var säker på, att britiske ministern afgifvit en liknande.[3] Ministern säger sig ha erfarit, att England ej skulle ha inskränkt sig till en principiell deklaration, utan ha afgifvit en formlig protest.[4] En sådan vore ej från svensk sida lämplig, emedan den kunde medföra konsekvenser, som man önskade undvika så långt som möjligt.[5] För säkerhets skull får t. o. m. d'Ohsson under åberopande af hans stora erfarenhet bemyndigande att modifiera deklarationens termer efter den britiska notens eller med hänsyn till andra omständigheter.

Deklarationen i den form den föreligger i depechen påpekar, hur konungen af Danmark på grund af det nära vänskapsbandet med Sverige[6] sökt och genom Ihres depech af den 28 mars erhållit Sveriges moraliska understöd. Fasthållande vid sin absoluta neutralitet uttalar sig svenska regeringen för non — interventionsprincipen ifråga om Danmarks inre angelägenheter[7] och uttrycker förhoppningen att allt skall låta ordna sig i fred, utan annat ingripande från främmande makter än genom vänliga råd, detta på grund af de konstitutionella garantier, konungen af Danmark utlofvat åt hertigdömena.

Så vidt man kan döma af saknaden af meddelande därom i

---

[1] T. B. 20/4.

[2] T. L. 21/4. Jfr s. 74.

[3] »Il a été convenu entre moi et Mr. le Ministre de Danemarc que Vous ne ferez usage, Mr. le Baron, de la dépêche que je Vous adresse aujourd'hui que lorsque Vous Vous serez assuré que Mr. le Ministre d'Angleterre aura fait une déclaration dans le même sens.» T. B. 20/4 Ap.

[4] »— — — l'Angleterre ne se serait borné à une simple déclaration de principes, elle aurait émis une protestation formelle — — —»

[5] »— — — des conséquences que nous désirons éviter — — —». — I marginalen är sedermera insatt: »éviter aussi longtemps que possible» (af konungen?).

[6] »Les liens d'étroite amitié qui unissent Sa Majesté le Roi de Danemarc à Notre Auguste Souverain, et les rélations de parfaite harmonie et de bonne intelligence qui existent si heureusement entre leurs États réspectifs, — — —». T. B. 20/4.

[7] »que la principe de non — intervention soit appliquée dans cette circonstance et combien il lui paraitrait désirable que tous les gouv. reconnaissent le droit de S. M. le Roi de Danemarc d'aviser librement à l'arrangement de ses affaires intérieures — —»

d'Ohssons depecher, kom den i denna depech anbefallda noten aldrig att framlämnas, förmodligen, emedan händelserna gingo den i förväg. I Petersburg framlämnades visserligen deklarationen den 1 maj[1] åtföljd af en ursäkt därför, att man ej på förhand rådfört sig med det ryska kabinettet,[2] men man finner intet om dess besvarande, troligen af ofvannämnda skäl. När deklarationen anlände till London den 3 maj, förelåg redan lord Palmerstons not af samma dag[3] såsom svar på den svenska depechen af den 13, hvarigenom tydligen all vidare sondering gjordes öfverflödig.

Deklarationen af den 20 april betecknar den första — som af ofvanstående framgår ytterst obetydliga — framgången för Billes ifriga bemödanden att förvärfva Sveriges effektiva understöd, hvilka fortgått, alltsedan han genom Knuths skrifvelse af den 26 mars fått en vink om att slå an de skandinaviska strängarna. Den erfarne diplomaten dolde icke för sig svårigheten i sitt uppdrag. Han visste, att hofvet och de bildade klassernas sympatier voro helt på Danmarks sida, men att man var allt för mycket upptagen af den revolutionära jäsningen och betänkt på medlen att besvärja den, framförallt genom en representationsreform, för att vilja gå utöfver en sträng neutralitet. Det saknades till och med på regeringshåll icke farhågor för att genom intervention i danska frågan komma i Rysslands släptåg.[4] Stämningen i Skåne, i synnerhet vid Lunds akademi, var däremot särskildt lofvande, och ungdomen och kvinnorna gingo, som skäligt var, längst i sin entusiasm för Danmark. Om det berodde på dem, säger Bille en gång, skulle armén och flottan redan vara ute och hjälpa Danmark.[5] Men han döljer icke för sig, att ett eventuellt beslut af konungen att hjälpa Danmark skulle stranda på ständernas vägran att bevilja medel.

Så kom ministerskiftet af den 10 april, framtvunget af det

---

[1] Pbg. 35 $^{3}/_{5}$.

[2] »Nous aurions vivement désiré connaitre les intentions du Cabinet Impérial à ce sujet, avant de donner ces ordres, mais les démarches que le Ministre de Danemarc avait l'ordre de faire étaient tellement pressantes, que nous n'avons pas cru devoir ajourner l'appui qu'il nous demandait. Nous ne pouvons douter des sentimens de S. M. l'Empereur à l'égard de cette affaire, et nous avons la certitude qu'ils rencontreront avec ceux du Roi. D'un autre côté nous étions très fondés à croire que Lord Westmoreland aura reçu le 14 ou 15 des instructions de sa Cour analogues — — —». T. L. $^{21}/_{4}$.

(Med påskrift för denna passus *ej till London*).

[3] L. 31 $^{5}/_{5}$.

[4] Bille 29 $^{31}/_{3}$ d:o 30 $^{4}/_{4}$, d:o 34 $^{13}/_{4}$.

[5] Bille 33 $^{11}/_{4}$.

allmänna krafvet på representationsreform, som gjorde ministärens ställning ohållbar.[1] Dechargebetänkandet var droppen, som kom det hela att flöda öfver.[2] Dock var den parlamentariska opinionen alltför oklar för att framtvinga ett verkligt systemskifte på samma gång som ett personskifte.[3] I det nya statsrådet voro moderat-konservativa och avancerade liberala blandade om hvarandra. Den nye utrikesministern frih. Stierneld var bland de förra. Konungen tog helt enkelt nya män i stället för de förbrukade för att framlägga det af konjunkturerna framtvingade representationsförslag, som de förres impopularitet på förhand skulle gjort utsiktslöst.

Af Billes rapporter framgår, att de nya statsråden icke mer än de gamla voro några skandinavistiska entusiaster, hvilkas tillträde betingades af eller betingade den omsvängning i den svenska utrikespolitiken, som strax efter skedde.[4]

Utrikespolitiken behöll konungen hela tiden i sin hand. Han var behärskad af en i tidens stil något sentimental hängifvenhet för Danmarks sak, men han lät icke detta hindra sig att följa med och handla efter konjunkturerna. Först efter slaget vid Slesvig inträdde efter Billes uppgift, hvilken såsom härstammande från en så god och nykter iakttagare torde vara tillförlitlig,[5] väl icke utan samband med en intensiv dansk bearbetning, möjligheten för konungen att få ständerna med sig till Danmarks hjälp.

Att det kungliga initiativet till denna hjälp togs just då, hade naturligtvis äfven sin orsak i, att hjälpen då var mest trängande, liksom, såsom det sedermera visade sig, det just då erbjöd sig de utmärktaste international-politiska konjunkturer för dess framgång. Antydningar hos Lehmann[6] och Sybel,[7] att det varit Ryssland, som stod bakom Sveriges ingripande, faller på det faktum, att den diplomatiska korrespondensen mellan Stockholm och Petersburg visar, att man från ryska kabinettets sida för Sverige uteslutande

---

[1] Bille 31 $^{7}/_{4}$ Ap. (Rdgb. XIII).

[2] »Nous n'avons pas fait cas de la plainte des paysans, me dt Mr. d'Ihre, mais les injures dont l'ordre éclairé des prêtres nous accable en nous acquittant comme par pitié, rendit incompatible avec notre honneur toute gestion ultérieure des affaires de l'État.» Bille 33 $^{11}/_{4}$.

[3] Detta stödes också af en uppgift i den i not 2 citerade källan, att den totala ministerkrisen kommit som en öfverraskning och tydligen betingats af där omnämnda orsaker.

[4] Bille 30 $^{18}/_{4}$. Jfr T. K. $^{29}/_{4}$.

[5] Bille 40 $^{28}/_{4}$.

[6] LEHMANN s. 314.

[7] SYBEL s. 164.

betonat sin diplomatiska tillbakadragenhet och likaledes förutsatte, att Sverige fortfarande stod kvar på en motsvarande ståndpunkt.[1]

Genom danskarnas nederlag i slaget vid Slesvig och hufvudstyrkans öfverförande till Als samt den jylländska fördelningens öfverförande till Fyen var icke allenast stridsföremålet Slesvig i tyskt våld, utan Jutland låg öppet såsom ett kompensationsobjekt för Danmarks öfvertag till sjöss. Att man från tysk sida hade sinne för denna sida af saken, visar det beslut, Förbundsdagen den 29 april på Preussens föredragning fattade, att såsom säkerhet för tyska lidna förluster, som icke uppvägdes af de i preussiska hamnnar med embargo belagda danska fartyg, låta öfverbefälhafvaren för förbundstrupperna eventuellt besätta lämpligt danskt område.[2]

Om detta läge fortfor, så var Danmark i frågan om hertigdömena öfverlämnadt åt Tysklands godtycke.

På Englands hjälp var ej att räkna.[3] Återstodo Ryssland och

---

[1] Lehmann antyder, att ett för Danmark gynnsamt svar från kejsaren af Ryssland skulle ha medverkat. Men detta gynnsamma svar kan icke ha varit något annat än Nesselrodes depech till Krüdener af den 19 april, som var känd i Stockholm den 2 maj (se T. Pbg $^{2}/_{5}$) och hvilken svenske ministern i Petersburg fått sig meddelad såsom svar på meddelandet af den 14 april. Och denna ryska depech kommenterar Ihres cirkulär af den 28 mars (se Pbg. 32 22/4 jämförd med Pbg. 33 26/4). Ytterligare anför Nesselrode i sin depech till Krüdener af den 10 maj (28 april ryska stilen), som just utgör svar på Sveriges meddelande om sin ändrade ståndpunkt, depeschen af den 19 april, såsom det närmast föregående meddelandet från ryskt håll, hvarjämte han uttryckligen säger ifrån på samma ställe, att någon öfverenskommelse om gemensamt uppträdande ej varit uppgjord.

»Une dépêche du 9/21 Avril, que Mr. le Ministre de Suède a reçue de sa Cour, et qu'il a bien voulu me communiquer, nous avait déjà fait connaitre la résolution du Cabinet de Stockholm de prêter son appui moral au Danemarc dans la crise du moment, et d'adresser à cet effet des rémonstrances amicales au Cabinet de Berlin. Cette dépêche s'était croisée avec la mienne du 19 Avril, par laquelle j'avais répondu d'avance, en quelque sorte, à la communication Suédoise.» F. M. H. Jfr Knuth s. 478 ff.

[2] *A. S.—H. G.* s. 189 ff.

[3] Ur Banks berättelse från London af den 1 maj (s. 226) *A. S.—H. G.* må anföras: »— — — Das Englische Kabinet ist davon durchdrungen, dass die Differenz rasch erledigt werden müsse, damit nicht ein Kampf entstehe, der Frankreich, England und ganz Europa in den Krieg ziehen könne. Von den beabsichtigten Vorschlägen eines Waffenstillstandes zu Wasser und zu Lande, Zurückziehung der Bundestruppen aus den Herzogthümern, Vorlegung einer kurzen Justification der Streitpunkte von beiden Seiten, um das Englische Kabinett in den Stand zu setzen, seine Vermittlungsvorschläge zu machen, ist lord Palmerston jetzt zu der vorläufigen Ansicht gelangt, dass,

Sverige. Till det förra skedde hänvändelsen genom Lewetzaus redan nämnda beskickning. Och gentemot Sverige grep man efter slaget vid Slesvig till med utomordentliga påtryckningar i stil med marsregimens sensationellt-entusiastiska kynne.

Om den stämning, hvarur dessa vädjanden växa fram, har man kännedom genom Lagerheims rapporter. Den 1 maj[1] skildrar denne, huru en allmän misströstan bemäktigat sig sinnena efter den förlorade drabbningen. Denna ansågs ha visat, att generalen och de högre officerarne ej voro vuxna sitt värf. Den förre hade varit fullständigt oförberedd på angreppet. Det talades om, att preussarna ämnade krossa Danmark, innan England hunnit få veta om slaget vid Slesvig. Folket menade, att endast Sveriges ingripande kunde rädda, men denna tro delades ej af de högre stånden. Hoppet om Englands hjälp vore förbi, ehuru Lagerheim för sin del ansåg detta vara den enda möjligheten. I Skåne vore entusiasmen stor, och många frivilliga skulle kunna vinnas där. Om konungen ej ansåge det farligt, hvilket det ej borde vara, då Holstein fått mottaga frivilliga från alla håll, kunde sådana blifva till stor uppmuntran för danskarna. Samtidigt meddelar man Lagerheim, att blockaden inträdt, och bilägger danska, regeringens kungörelse därom.[2]

Den svenska diplomatiens ställning till Danmark var således rätt platonisk, och intet tydde på, att ett omslag skulle ske. Tvärtom hade man starka indicier i motsatt riktning. När Stjerneld den 29 april[3] underrättar Lagerheim om, att Bille framlämnat ett bref från konungen af Danmark, däri 15 à 25,000 svenskar begäras till Fredericia, tillägger han, att konungen nog kommer att säga sig som konstitutionell konung blott kunna utlofva moraliskt stöd.

Lagerheim svarar härpå i en efterskrift[4] till den ofvannämnda depechen med att betyga sin förundran öfver att icke hafva blifvit

---

wenn eine rasche Erledigung möglich werden solle, es weiter gehen müsse, indem Er die Basis, auf welche seine bona officia gerichtet sein würden, sofort feststellte» — — —

Basen skulle innehålla: »1:o Der nördliche Theil Schleswigs mit seiner Dänischen Population bleibt bei Dänemark, für den die Deutsche Bevölkerung enthaltenden grössern Theil des Herzogthums tritt der Herzog von Schleswig dem deutschen Bunde bei.»

Jfr kapitel V.

[1] K. 57 1/5.

[2] K. 57 1/5 Ap.

[3] T. K. 29/4.

[4] K. 57 b 1/5.

underrättad om framställningen till konungen, hvilket han tillskrifver Knuths stora oerfarenhet. Han säger sig alltid ha uttalat, att Sverige endast kunde erbjuda sina sympatier, men ingen materiell hjälp.

Han anser sig böra framhärda i sin reserverade hållning. Vid omnämnandet af, att ankomsten till Köpenhamn af en Kronprinsens husar med depecher till honom gifvit fart åt ett rykte om ankomsten af 15,000 svenskar, klandrar han,[1] att danska regeringen icke skydde att uppmuntra dylikt ryktessmideri. Samtidigt kan han berätta, att han ändtligen fått meddelande om den danska vädjan till Sverige. Knuth hade kommit till honom en kväll mellan kl. 10 och 11 och begärt ett samtal, hvarunder han redogjort för Billes audiens. Lagerheim trodde ej på Sveriges hjälp och tillrådde därför ej saken, men förklarade brefvet, som var skrifvet af konungen af Danmark själf, för en sak monarkerna emellan. Billes redogörelse hade mycket tillfredsställt hans konung, oaktadt intet löfte gifvits. I svenske konungens uttryck af sympati hade man nämligen velat inlägga något, som gåfve förhoppningar om samverkan.

Dessa illusioner hade emellertid Lagerheim ansett sig böra betaga grefve Knuth, om denne verkligen hyst dem. Han hade förklarat sig mycket väl känna konungens sympatier för konungen af Danmark och grämelse öfver att ej kunna komma den orättvist angripne till hjälp. Knuth såsom konstitutionell minister borde väl känna till, att en grundlagsbunden monark icke kan offra sina undersåtars blod och penningar för annat än sitt folks direkta intressen och att svenske konungen sålunda ej kunde föra krig för att hjälpa Danmark, ehuru detta rikes bestånd låge Sverige mycket om hjärtat. Non-interventionsprincipen, som Sverige åberopat till Danmarks förmån hindrade Sverige att föra krig, då Preussen ej gifvit anledning till klagomål — detta är nog en missuppfattning af principen —, och Sveriges och Norges vidsträckta handelsförbindelser med Preussen uteslöte det likaledes. Det vore för Danmarks egen skull, som Lagerheim måste tala rent ut.

Han hade under denna sin framställning ofta afbrutits af Knuth, som ansåg, att Sverige i faran för Tysklands utvidgning hade ett giltigt motiv till ingripande, om preussiska armén gick mot Jutland. Pengar behöfde ej fordras af Sverige, då hären skulle underhållas af Danmark. Men allt detta hade ej rubbat Lagerheims öfvertygelse. Sedan hade talet kommit in på frivilliga, som Lager-

[1] K. 58 4/5.

heim på ofvan angifven grund förklarat sig anse Sverige ha rätt att sända, men hvilka Knuth ansett vara af föga nytta. Lagerheim hade till slut uppmanat Knuth att sända en officer till Sverige.

Danmarks ifver efter svensk hjälp växer, allteftersom faran kommer närmare. Samtidigt med redogörelsen för samtalet med Knuth kunde Lagerheim berätta,[1] att ryske legationssekreteraren Evers' sändning till krigsskådeplatsen för att åstadkomma en vapenhvila misslyckats,[2] emedan förutsättningen, att Wrangel ännu icke inträngt i Jutland, icke längre existerade.[3]

Samma dag som ofvannämnda depech afsändes, hade Knuth på sin torsdagsmottagning gjort ännu ett försök med Lagerheim och rent ut frågat, huru Sveriges hjälp skulle kunna vinnas. Han frågade, om icke Sverige ville vara med åtminstone, om England och Frankrike intervenerade. Lagerheim genmälde, att Sveriges hjälp i så fall vore obehöflig. Därjämte nämnde Knuth, att konungen af Danmark ville skrifva ännu ett bref med kammarherre Oxholm. Lagerheim uppmanade Knuth att vänta, tills svaret på det förra brefvet anländt, emedan det vore pinsamt att behöfva säga nej en andra gång, som man annars måste göra. Knuth kunde endast lofva att underrätta, hur det gick med Oxholms sändning, som uteslutande berodde af konungen.[4]

Lagerheim går ytterligare i denna riktning därhän, att han anser sig böra förklara det för missförstånd, när man tolkat en passus i Billes redogörelse om, att konungen sagt sig ej vilja inblanda sig i frågan om Slesvig, som vore tvifvelaktig, men anse sig förpliktad att komma till hjälp, om Jutland hotades, såsom ett tillmötesgående och därpå byggt beslutet att afsända Oxholm.

Lagerheim afslutar det hela med ett förbittradt utrop mot Casinomännen, som sedan de fört ministären till makten nu försökte det omöjliga för att draga Sverige med och som trodde att allmänna opinionen där vore så starkt för Danmark, att regeringen måste ryckas med.[5]

Bakom ryggen på Lagerheim, som ju af Stierneld fått anledning tro, att han fortfarande verkade efter svenska regeringens instruktioner, när han handlade i samma anda som förut, hade under tiden förändringen skett.

---

[1] K. 58 4/5 Ap. 1.

[2] *Brevskaber* s. 32 ff. THORSØE s. 274.

[3] KNUTH s. 480.

[4] K. 58 4/5 Ap. 2.

[5] K. 58 4/5 Apostille Particulière.

Den 29 april öfverlämnade Bille till konung Oscar ett egenhändigt bref från Fredrik VII. Detta bref[1] hänför sig i själfva verket icke till den situation, som då förelåg. Det var skrifvet den 12 april närmast under intrycket af segern vid Bau, medan man redan såg sig ställd inför utsikten af en öfvermäktig preussisk invasion. Detta aktstycke, som är hållet i Fredrik VII:s vanliga fantastiska stil[2] — så betecknar han sig själf utan vidare som segraren vid Bau, ehuru han då ännu icke hade anländt till krigsskådeplatsen — hade hittills af danske utrikesministern hållits tillbaka,[3] men slungades nu fram, när situationen ställde den svenska politiken inför ett afgörande.

Bille har själf i en rapport[4] skildrat hufvudmomenten af det ofvannämnda samtalet vid brefvets öfverlämnande.

Sedan konungen med mycken värme uttryckt sina sympatier för Danmark och sin önskan att komma det till hjälp, utvecklade han, hvarför detta hittills varit honom omöjligt. Han ansåge sig icke ifråga om Slesvig kunna uppträda kraftigare än stormaktsgaranterna och skulle, som saken förut stått, ej ha kunnat erhålla pengar af ständerna. Nu vore ställningen förändrad i så måtto, att faran efter tyskarnas inmarsch i Slesvig kunde sägas hota hela Danmark och stämningen i Sverige i motsvarande grad blifvit gynnsammare för en uppoffring till brödrarikets förmån, så att hjälp möjligtvis kunde erhållas af ständerna.

Bille fann snart, att det var omöjligt att få konungen ifrån att göra skillnad på det af stormakterna garanterade Slesvig och det öfriga Danmark, i fråga om hvilket han ansåg sig kunna utan att träda dessa makter för nära föra en själfständig politik. Bille ansåg viktigast, *att* Sverige lämnade hjälp, ej *huru*. Han försökte därför gendrifva konungens betänkligheter en efter en, särskildt den om krigskostnaderna, hvartill Danmarks hjälp utlofvades — ett löfte, som väl var litet tvifvelaktigt midt i ett den danska statens bärkraft pröfvande krig[5]. Till slut, då ko-

---

[1] H. U. H. (i öfversättning).

[2] Jfr HOLTEN, *passim.*

[3] LEHMANN s. 313.

[4] Bilaga X.

[5] I en apostille till depechen till Lagerheim af den 4 maj meddelas, att Bille afgifvit löfte i afseende på truppernas underhåll, hvilket svenska regeringen, framkastadt som det var i nödens stund, ansåg föga pålitligt, hvadan Lagerheim fick i uppdrag att förbereda saken, liksom en officer skulle sändas till Danmark. Subsidier däremot kunde Danmark ej ge och Sverige ej taga emot.

nungen syntes tveka att gifva löftet, och samtalet rörde sig fram och tillbaka om de skandinaviska sympatierna, Ryssland och England, grep Bille till sitt sista påtryckningsmedel. Sedan han betingat sig att få tala med samma öppenhet, som han var van vid från äldre tider, framställde han rent ut, att den svenska tronen vore hotad, om på konungen fölle skulden för att man ej i nödens stund förekommit Danmarks undergång genom att räcka det en hjälpsam hand. Denna ur synpunkten af monarkens värdighet betänkliga argumentering accepterade konungen med rörelse och utlofvade en hjälp, som Bille skulle bli nöjd med.

Hela denna scen kan väl endast förklaras ur temperamentsegendomligheter hos konungen. Han låter — ganska respektlöst — aftvinga sig, hvad som endast är konsekvenserna ur de principer han från början utstakat som gränser för underhandlingen.

Den 2 maj sammankallades det hemliga utskott, som konungen redan den 31 mars begärt med anledning af februarirevolutionen och dess följder för Europa.

Utskottets sammanträde öppnades med ett tal[1] af konungen, hvari han framlade sin uppfattning af den politiska ställningen. Konungen hade lagt non-interventionsprincipen till grund för Sveriges politik och i förhållande till den i Frankrike proklamerade republiken endast uppskjutit sitt erkännande, tills Frankrike själf genom en folkrepresentation bekräftat den. Detta af hänsyn till våra handelsförbindelser och efter förfrågningar hos England, Preussen och Ryssland, från hvilken sistnämnda makt svar i samma anda ingått.

Nordens lugn hade emellertid trots detta störts genom tvisterna mellan konungen af Danmarks danska och tyska undersåtar och Tysklands väpnade inblandning däri. Skriftväxlingen i detta ämne med Preussen samt England och Ryssland vidröres därpå, hvarvid deklarationen (af den 20 april), genom hvilken konungen på danska sändebudets begäran gifvit konungen af Danmark sitt moraliska stöd, särskildt omnämnes. Afgifvandet af denna deklaration, som i vänskaplig anda framhölle de farliga följderna för Nordens lugn af en tysk intervention i Danmarks inre angelägenheter, skulle dock endast äga rum under förutsättning, att England samtidigt afgåfve en sådan, dels för den större verkans skull, dels emedan saken när-

[1] H. U. H.

mare rörde England på grund af dess garanti för Slesvig af 1720. Medan frågan befunnit sig i detta läge, hade konungen den 29 april genom danska ministern mottagit ett bref från konungen af Danmark, dateradt Flensburg den 12 april, med anhållan om en reservkår om 15 à 25,000 man, att förläggas i Fredericia till skydd för Jutland för att sätta Danmark i stånd att använda hela sin styrka i Slesvig. För att kunna besvara detta bref begärde konungen utskottets skyndsamma utlåtande.

Till ledning för detta framhåller konungen å ena sidan farorna för de Förenade Rikenas handel och sjöfart, om de genom tyska eröfringar från Danmark i det till en sjömakt utvecklade Tyskland finge en öfvermäktig konkurrent, och å den andra faran, att Danmark försvunne som buffertstat mellan Sverige och det enade Tyskland. Någon intervention till förmån för Danmarks rätt till Slesvig, kande icke förekomma, oaktadt konungen vore öfvertygad om denna rätt. Detta ålåge garantimakterna, England, Frankrike och Ryssland. Endast i samråd med dem kunde de Förenade Rikena uppträda i denna fråga.

En annan sak vore, när Danmark nu sannolikt hotades med angrepp på Jutland och öarna. Mot angrepp, framkalladt af en önskan hos Tysklands nuvarande representanter i Frankfurt att utsträcka Förbundets eröfringar ända till Skagen, borde Sverige uppträda till skydd för Danmarks bestånd icke af medkänsla för den svagare eller af skandinaviska sympatier, hvilka icke finge vara afgörande för politiken, utan i sitt eget intresse.

Ett dylikt uppträdande till Danmarks försvar skulle utöfva ett moraliskt inflytande vid fredsunderhandlingarna och konungen styrktes af depecher från London och Berlin af den 21 och 25 april i den tron, att England komme att betrakta infall i de danska arfländerna som krigsorsak,[1] och att Sveriges fasta språk verksamt skulle bidraga att bringa de tyska staterna till besinning.

Konungen tänkte sig därför att genom Preussen till Tyska Förbundet afgifva en förklaring, att hvarje anfall på Jutland komme att anses såsom hotande för Nordens självbestånd, så att konungen fördenskull ej kunde underlåta allvarliga åtgärder, och att konungen därför läte vid sina gränser sammandraga trupper

---

[1] Utskottets ledamot, prosten STENHAMMAR, *Bilder ur Riksdags- och Hufvudstadslifvet*, III, s. 293 ff. kritiserar — visserligen med någon öfverdrift men i det hela riktigt — de utskottet i öfversättning meddelade depechernas beviskraft i fråga om Englands afsikt att hjälpa, om Danmarks integritet hotas.

för att inskeppas till försvar af Fyen eller någon annan dansk ö, så snart ett anfall på Danmarks arfländer hotade. »Denna förklaring», heter det, »som samtidigt borde meddelas till Hofven i Köpenhamn, London, Petersburg och Wien, hvilar på den oeftergifliga rätt, som de Förenade Rikena äga uti afgörandet om Nordens angelägenheter».

De militära förberedelserna skulle bestå i sammandragandet af 15,000 man samt utrustningen af 4 fregatter jämte förhyrandet af transportfartyg och ångbåtar. Order till trupperna att hålla sig marschfärdiga hade afgått med dagens post, men konungen hade icke velat påbörja rustningar, som kunna föranleda kostnader utan utskottets hörande, efter hvilket först det afgörande beslutet skulle fattas.

Sedan de bilagda handlingarna därefter upplästs, uppmanades utskottet att afge sitt svar senast tvenne dagar därefter.

Förfaringssättet blef emellertid mycket mera summariskt. Utskottets ledamot af Borgarståndet, stockholmsgrosshandlaren Schartau, förklarade sig beredd att på grund af konungens klara framställning genast svara. Flera ledamöter instämde. — Enligt en uppgift[1] voro de Bondeståndets talman Hans Jonsson (som sådan således egentligen utan yttranderätt), Borgareståndets talman A. M. Brinck och ledamoten af Bondeståndet Sven Heurlin. — Under de öfverläggningar konungen nu tillät, yttrade Schartau, »att han på grund af den fara, som hotade de Nordiska Rikenas själfständighet och med stöd af den känsla, som manade att räcka ett närbesläktadt folk den broderliga hand, det i nödens stund påkallat, funne sig befogad att utan vidare betänkande tillstyrka de åtgärder, hvilka Hans Majestät Konungen tillkännagifvit sig betänkt på att vidtaga; betygande tillika Grosshandlaren Schartau sin underdåniga tacksamhet för den kraftfulla, värdiga och med Fäderneslandets sanna intresse öfverensstämmande ledning Kongl. Maj:t ägnat åt rikets förhållande med främmande Makter».

Flertalet, sju ledamöter, yttrade sig i samma anda, erkännande nödvändigheten af att skynda, medan minoriteten fem man stark, tveksamt instämde.

»Hans Maj:t framställde då följande punkter:

1. Anser Hemliga Utskottet, att i fråga om Hertigdömet Slesvig Sverige blott bör handla i samråd med de makter, som åt Danmark garanterat detta hertigdömes besittning?

[1] Stenhammar s. 295.

2. Anser Hemliga Utskottet, att i händelse de Danska arfländerna, Jutland och Öarna, hotas med anfall från Tyska Förbundets sida, Sverige bör genom en verksam hjälp motverka ett sådant för oss själfva så högst vådligt ingrepp i folkrätten och i sådant fall vidtaga de allvariga mått och steg, som omständigheterna kunna både påkalla och rättvisa?

3. Anser Hemliga Utskottet, att en truppstyrka af omkring 15,000 man å lämpliga kustorter nu böra sammandragas, för att kunna vid första ordres till Fyen eller någon annan af de Danska Öarna, på därtill commenderade eller förhyrda fartyg, afgå, i ändamål att, i förening med Danska Arméen, mota hvarje ytterligare anfall på Nordens frihet och själfständighet?»

Då samtliga frågorna besvarades med enhälligt ja, förklarade sig konungen skola vidtaga förberedande åtgärder och aflåta proposition till Rikets Ständer om beviljandet af medel, hvarpå utskottet aftackades, erhöll de upplästa handlingarna och upplöstes.[1]

Den utskottsledamot, prosten Stenhammar, ur hvars memoarer redan förut kompletterande upplysningar till det officiella protokollet anförts, förklarar, att enhälligheten framtvingats genom Schartaus hemställan, att hvar och en af ledamöterna skulle särskildt yttra sin mening.[2]

Man synes således ha goda skäl för den uppfattningen, att äfven här det personliga konungadömets dominerande inflytande var det afgörande.[3] Ständernas därpå följande förhandlingar stodo ju, sedan deklarationen den 4 maj afsändts, under infly-

---

[1] Protokoll vid Hemliga Utskottets sammanträde den 2 maj 1848 H. U. H.

[2] »Men då konungen frågade, om han således fick framställa till besvarande de frågor, öfver hvilka han begärt utskottets yttrande, hade Schartau den fräckheten att hemställa, om icke hvar och en af Utskottets ledamöter borde yttra sin mening. När då Tersmeden däraf fann sig nödsakad att orda, blef det ett tvång för oss alla, och summan af våra yttranden kunde ej blifva annat än att vi till Konungens vishet måste hemställa, hvad fäderneslandets väl fordrade. Hallström och jag voro de enda, som anmälde, att v önskat betänketid i ett så högst maktpåliggande mål.» STENHAMMAR, s. 295.

Någon reservation i denna riktning finnes ej antecknad till protokollet.

[3] Att konung Oscar visst icke drog sig för personliga bearbetningar, framgår ur Bille 44 10/5, där det heter: »Kongen af Sverrig har imidlertid i dag Selv bedet mig være fuldkommen rolig for Sagens endelige Resultat og forsikkret mig om at Han har havt flere saavel Adel som Bondestandens meest formaaende Medlemmer hos sig som alle have garanteret Ham de forlangte 2 Millioners endelige Bevilligelse.»

tande af en fait accompli, hvadan debatterna oförtydbart buro vittne om, hur gärna svenska folket anförtror sig åt konungadömets ledning, när inga direkta personliga eller klassintressen äro inblandade.

Dagen därpå fattades det formliga beslutet i statsrådet[1] och en dag senare utsändes till ministern i Berlin med kabinettskurir deklarationen af den 4 maj.[2]

Deklarationen utgår från den situation, som inträdt genom tyska truppers inträngande i hertigdömet Slesvig och uttalar Sverige-Norges ståndpunkt i fråga om denna på grund af den oförytterliga rättighet, de Förenade Rikena förklarades äga att deltaga i afgöranden, som kunde få betydelse för jämvikten i Norden.[3] Sverige afstode från ingripande i frågan om Slesvig annat än i förening med de makter, som redan erbjudit sina bona officia. Om däremot striden icke begränsades till Slesvig, utan genom att öfvergå till andra provinser hotade Danmarks själfständighet, kunde konungen icke likgiltigt åse de faror, som däraf kunde uppstå för hans egna staters integritet, utan skulle i så fall finna skäl att sända en armékår till Fyen eller någon annan af de danska öarna för att deltaga i försvaret. Likaledes gjordes, heter det, en eskader beredd. Dessa steg företoges i konserverande syfte på samma gång som de karakteriserades af rättvisa och moderation, samt innebure i intet afseende något aggressivt steg, liksom de faktiskt icke ägt rum, förrän sakerna gått därhän, att de Förenade Rikena icke kunde sitta stilla.[4] Konungen erbjuder sina bona officia till en förlikning mellan de stridande makterna, men anser till den ändan fientligheternas upphörande nödvändigt. Preussen anmodas bringa deklarationen till kännedom hos Tyska Förbundets makter.

---

[1] T. K 4/5.

[2] Bilaga XI.

[3] »En se fondant sur les droits impréscriptibles des Royaumes Unis de participer aux décisions adoptées à l'égard du Nord, et sur les dangers qui pourraient résulter pour le maintien de l'équilibre politique assuré par les traités existantes — — —»

[4] »Ces mesures dictées par un sentiment de conservation, dont il serait impossible de contester le caractère de justice et de modération, n'offrent aucun aspect aggressif, et la Cour de Berlin se convaincra qu'elles n'ont été prises que lorsque les choses en étaient venues à un point qui ne permettait plus aux Royaumes Unis de rester spectateurs tranquilles d'une lutte déplorable, qui s'approchait de plus en plus de leurs limites, et touchait à leurs intérêts les plus chers.»

Statsministern för utrikes ärenden ledsagar denna deklaration vid öfversändandet till d'Ohsson på grund af brist på tid med en kopia af en depech till friherre Lagerheim af samma dag.[1] I denna ha vi således närmast att söka den motivering af det tagna steget, regeringen gaf inför sina egna diplomatiska organer, hvilken väl får anses för den tänkbarast intima, eftersom de ju skulle utföra regeringens afsikter, och gentemot dem de försiktighetshänsyn bortföllo, som kunde tänkas gentemot Hemliga Utskottet.

Depechen till Lagerheim anger sig själf som en »exposé» af karaktären af den hjälp, de Förenade Rikena skulle ge Danmark. Ministern utgår från konungen af Danmarks bref och förklarar, att det gällde för konungen att hjälpa utan att råka i krig för en sak, som blott medelbart anginge Sverige, men att man ansåge Slesvigs eröfring såsom en inledning till Jutlands, hvilken senare för Sverige innebure en fara. Konungen hade hoppats på stormakterna, men England vore oroadt af Irland, medan samtidigt Bunsen syntes inbilla Palmerston, att den preussiska politiken leddes på det gamla sättet och icke dominerades af en församling i Frankfurt med själftagen myndighet, att Ryssland vore upptaget af Polen, hvarjämte kejsarens af Nordin inrapporterade yttrande, att icke en droppe blod skulle flyta och icke en enda rubel utges annat än för Rysslands försvar, citeras.

Här se vi ju i själfva verket samma uppfattning, som Stenhammar gjort gällande, gentemot hvilken det kungliga talets närmast kommer att te sig som en *pia fraus*.

Konungens af Danmark bref, fortsätter redogörelsen, hade således karaktären af ett nödrop, som möttes af konungens och svenska folkets sympatier. Efter hållet statsråd hade man för två dagar sedan hört Hemliga Utskottet, för hvilket redogjordes för den närvarande ställningen och där såväl konungns af Danmark begäran som de tillhörande diplomatiska aktstyckena meddelades. Därefter hade konungen frågat utskottet om dess åsikt om hvad som borde åtgöras och framställt sin uppfattning, hvilken af utskottet enhälligt gillades. I statsråd föregående dag hade det definitiva beslutet fattats. Detta funnes bilagdt jämte kopian af konungens bref och af deklarationen till Berlin.

Därefter varieras ståndpunkten i fråga om Slesvig och om försvaret af öarna. Här nämnes *en* garantimakts ingripande såsom

---

[1] T. K. 4/5.

tillräcklig förutsättning[1] för Sveriges medverkan äfven i fråga om Slesvig. Därjämte betonas, att de svenska trupperna i intet fall finge lämna öarna,[2] i full öfverensstämmelse med det föregående uttalandet, att konungen ej ville föra krig för en sak, som ej anginge honom.

Efter en summarisk redogörelse för rustningarna betonas, att det tagna steget icke hade agressiv karaktär, utan endast afsåge försvar i framskjuten ställning. En för bägge de krigförande fördelaktig fred vore målet, och beviset för fredliga afsikter, att inga åtgärder vidtoges mot den tyska handeln. Man hoppades icke på den lilla truppstyrkan, utan på den moraliska verkan af den hjälp den skandinaviska stammen erbjöde dem af dess delar, som hotades.[3]

Det vore att hoppas, att detta inskridande af en makt, som ehuru ej af första rangen, aldrig skulle afstå från att kasta sin tyngd i vågskålen, när Nordens öde afgjordes, ej heller dagtinga om sina naturliga rättigheter, komme att hafva inverkan på Englands beslut i en fråga, där dess eget intresse vore så klart.[4] Det hela slutas med en ganska kraftig fras, som betonar aktionens defensiva karaktär utgående från en genom talet om att »våra» heligaste intressen stå på spel indirekt skarpt betonad skandinavisk solidaritet.[5] Lagerheim får order att meddela detta till danske ut-

---

[1] Denna ståndpunkt är äfven det kungliga svarsbrefvets, hvaraf kopia finnes bilagd i depechen till Lagerheim, och där det heter:

»I fråga om striden uti hertigdömet Schleswig anser jag mig böra handla blott i samråd med de Makter, som garanterat Danmark denna besittning och det är först när dessa, eller åtminstone en af dem, öppet uti denna fråga uppträder, som jag anser mig kunna med en mera verksam hjälp mellankomma.»

[2] »— — — *ne quitteront dans aucun cas les iles*».

[3] »Mais nous croyons pouvoir attacher quelque importance à l'effet moral que produira sur tous les Cabinets et tous les peuples non égarés par l'esprit de partie, le soutien que la nationalité Scandinave menacée dans son existence offre à celle de ses fractions dont la ruine semble pirée(?).»

[4] »Nous espérons que cette manifestation généreuse d'une puissance, qui pour n'être plus en état du premier ordre, ne consentira cependant jemais à laisser décider le sort du Nord et à transiger sur des droits assurés par la nature, et garantis par l'honneur sans mettre son poids dans la balance excercera quelqu' influence sur le parti pue l'Angleterre devra prendre dans une question dont l'intérêt est si patent pour elle même.»

[5] Nous ne portons aucun défi à l'Allemagne: nous désirons seulement constater que nous ne souffrirons point que des hordes guidées par des vues ambitieuses dont l'accomplissement nous léserait dans nos interêts les plus chers viennent arracher les plus beaux fleurons d'une Couronne voisine

rikesministern och äfven låta de främmande sändebuden få del däraf i den mån han anser sig kunna lita på dem. Grefve Knuth skulle erhålla en kopia af deklarationen.

Beaktansvärdt är, att för svenska regeringen likaväl som för Lagerheim Englands ingripande spelar den största rollen. Regeringen förklarar ju rent ut, att det är den moraliska inverkan på England, man tar i beräkningen.

Men saken syntes ju ligga så, eftersom ju Ryssland såsom svar på Oxholms beskickning gjort sitt ingripande beroende af Englands.

Ryssland synes den svenska regeringen snarast taga i beräkning på grund af det tryck dess närhet redan utöfvade, hvilket tryck ju gör sig gällande t. ex. i representationsfrågan, där den svenska regeringen i en utförlig depech ger en apologi för framläggandet af sitt representationsförslag. Detta ryska tryck kunde lätt tänkas urladda sig vid första steg i skandinavisk riktning, såsom ju framgår af t. ex. Lewetzaus ofvannämnda beskickning.[1]

---

sans que nous soyons prêts à lui accorder tout l'appui dont nous pouvons disposer.

Horderna voro naturligtvis de tyska friskarorna, som ju emellertid, efter hvad man vet af Prinsen af Noers och Schleidens berättelser, både kvantitativt och kvalitativt spelade en mycket liten roll.

[1] Jfr s. 17 not. 1.

VII. Hejdandet af Preussens väpnade intervention.

Vi ha i det föregående i depechen till Köpenhamn sett, att den svenska regeringen icke tänkte sig sin intervention verksam genom den militära kraft, hvarmed den stöddes, hvars betydelse den snarare underskattade än öfverskattade,[1] utan på den moraliska verkan den skulle hafva, hvilken skulle framkalla den intervention af garantimakterna, man önskade.

Af dessa garantimakter var Frankrike på visst sätt ur spelet, innan det blifvit genom makternas erkännande af den nya statsformen på nytt upptaget till en fullt jämbördig ställning i statssystemet. Den af de radikalare elementen i franska regeringen, en Ledru-Rollin t. ex., utöfvade propagandan i de gränsländer, där Frankrike alltid varit starkt intresseradt, Belgien[2] och Italien, kunde — det var icke uteslutet — till slut genom det för Belgien ömmande Englands medverkan[3] måhända åstadkomma en ny koalition, som ställde Frankrike utom lagen i Europa.[4]

Emellertid öfvade Frankrike genom sin icke officiellt erkände representant i Berlin grefve Adolphe de Circourt vid denna tid ett starkt tryck på Preussen, men detta gällde icke danska frågan, i fråga om hvilken den med den tyska enhetsrörelsen sympatiserande Circourt var af slesvig-holsteinianismens åsikter[5] och hans chef Lamartine till synes likgiltig, utan afsåg att med utgångspunkt i den af Fredrik Wilhelm IV påbörjade nationella reorganisationen af Polen påtvinga Preussen ett uppträdande i samband med Frankrike till Polens förmån, åtminstone genom medgifvandet af fritt genomtåg,[6] hvilket ju i realiteten genom den däraf åstadkomna brytningen med Ryssland skulle betydt en allians. Detta kraf på

---

[1] Jfr nedan s. 156 not 3.

[2] Circourt: s. 312, 417, 418.

[3] Circourt s. 418.

[4] Circourt s. 378.

[5] Circourt s. 254, 279 ff.

[6] Circourt s. 407 ff., 424.

genomtåg skall Arnim, om man får tro honom själf,[1] t. o. m. ha kunnat använda som motdrag mot rysk påtryckning till Danmarks förmån. Läget påminner ju i viss mån om det vid Olmütz. Om Arnim verkligen reflekterat på att stödja sig på Frankrike, hvilket väl ej är otroligt, torde dock Fredrik Vilhelm IV nu lika litet som senare varit böjd för det. Först Bismarck har ju efter frihetskrigen inom preussisk politik vågat använda sig af franskt stöd. England var den garantimakt, som Sverige väntade mest af, då den tredje garantimakten Ryssland öfverlåtit allt initiativ[2] i frågan till England.

Redan den 2 maj uttalade det svenska kabinettet med anledning af slaget vid Slesvig sin förhoppning, att den britiska regeringen skulle göra slut på de faror, som kriget medförde för Norden. Därjämte meddelades, att man från svensk sida höll på att öfverlägga om de åtgärder, man själf skulle vidtaga för att skydda hotade lifsintressen och tillades, att man med otålighet afvaktade, hvad åtgärder England ämnade vidtaga.[3] Afkylande på alla förhoppningar om ett raskt britiskt ingripande måste Rehausens redogörelse af den 2 maj[4] för Palmerstons uttalanden ifråga om cirkuläret af den 20 april[5] ha verkat, i synnerhet i förening med Palmerstons svarsnot af den 3 maj. Man kan icke ur Rehausens depecher få något bestämdt intryck af att det påräknade moraliska intrycket af deklarationen af den 4 maj vunnits. I ett sammanträffande, som det svenska sändebudet hade med Palmerston den 12 maj i största hast,[6] på grund af postens afgång, meddelade den britiska utrikesministern sitt gillande af den svenska regeringens åtgärd. — Helt naturligt såg England gärna, att den tyska nationalismen led afbräck utan dess ingripande. — I likhet med Rehausen ansåg han Sveriges uppträdande kunna leda till krigets upphörande, i anseende till att det var svårt att föra ett krig under längre tid. F. ö. var han missnöjd med bägge de krigförande parterna: med Danmark, emedan det sökt med våld afhugga en årslång tvistefråga med Tyska Förbundet, och med Preussen, eftersom det gjorde svårigheter emot hans upprepade förslag att draga trupperna ifrån Holstein.[6]

---

[1] SCHLEIDEN s. 74, *A. S.-H. G.* s. 224.

[2] Nesselrode till Brunnow den 13 April F. M. H. Jfr tsarens yttrande till Lewetzau, Thorsøe s. 251.

[3] T. L. 2/5 Ap.

[4] L. 30 2/5.

[5] L. 29 28/4.

[6] »— — — dans le principe il avait dû désapprouver la marche du Gouvernement Danois qui avait voulu trancher par l'emploi de la force

Ett helt annat mottagande fick den svenska deklarationen i Petersburg; och svaret från detta håll hade ju med det tryck, som Ryssland vid denna tid sökte utöfva på svensk politik, ett starkt intresse för Sveriges rörelsefrihet. Meddelandet till Petersburg i form af en depech till Nordin, hvaraf denne skulle begagna sig vid sina samtal med kanslern,[1] är därför hållet i de tydligen mest omsorgsfullt valda ordalag. Statsministern betonar, att man hoppats på framgången af stormakternas medling i tvistefrågan och först, sedan denna på sistone antagit ett nytt elakartadt utseende, ändrat den neutralitetspolitik, man proklamerat genom cirkuläret af den 20 april.[2] Ställningen var sådan, att konungen af Danmarks bref kunde betecknas som ett nödrop.[3]

Tillika öfversändes med samma kurir ett handbref från konung Oscar till kejsar Nicolaus, hvilket dock ej förekommer bland utrikesministerns koncepter.

I en apostille[4] vädjas speciellt till ryska hofvets dynastiska känslor i den föreliggande frågan. Man betonar, att Preussen endast under trycket af den själfgjorda nationalrepresentationens i Frankfurt diktatur kunnat drifvas fram till så våldsamma och

une question pendante depuis des années entre lui et la Confédération Germanique, mais qu'il avait à se plaindre en cela de la Prusse, que contrairement à ses propositions, Elle faisait des difficultés de retirer ses troupes du Holstein.» L. 33 12/5 Ap.

[1] T. Pbg. 4/5.

[2] »Par mes dépêches précédentes je Vous ai informé en Vous chargeant d'en prevenir le Ministère Imp:al du désir du Roi de conserver une position neutre aussi longtemps que possible et ce voeu sincère de Sa Majesté a été apprécié par Son Auguste Ami et Allié. Les événemens subséquens ont dû, au grand regret de Sa Majesté, modifier ses premières intentions, mais Sa volonté est de s'en écarter le moins que faire se peut, et de conserver, tout en prenant quelques mesures de précaution dictés par la nécessité l'attitude toute de conciliation, que lui prescrivent Son désir et Ses intérêts.»

[3] »Dans l'état de choses actuels le Roi a dû Se convaincre qu'en S'adressant à Lui avec l'accent de l'amitié la plus vraie pour reclamer Son appui et Son assistance, le Roi de Danemarc avait jeté un cri de détresse — — —»

[4] »Je vous engage, Mr., par ordre spécial du Roi, à appuyer dans Votre entretien avec Mr. le Chancelier sur une circonstance qui est entrée pour beaucoup dans la décision prise par le Roi, savoir les tendances de la représentation nationale qui s'est constitué sans mandate de son propre Chef à Francfort et qui excerce une espèce de dictature sur les Puissances Allemandes, y compris la Prusse. Le Roi est persuadé que le Gouv:mt de ce dernier pays, s'il excerçait une parfaite liberté d'action ne se serait jamais porté à des actes aussi violens et aussi peu conformes au droit de gens que celui de l'aggression contre le Danemarc et les plans de conquète qui s'y rattachent.» Ap. 2.

folkrättsvidriga handlingar som angreppet på Danmark och därmed sammanhängande eröfringsplaner. I denna passus var kejsar Nicolaus, som ju intet högre önskade än att befria sin käre svåger från den preussiska revolutionen,[1] tagen på kornet, och det visade sig ju, att ryska hofvet, när det skred till handling, just handlade i öfverensstämmelse med denna vink. Det hela insockras med några fraser om konungens tillgifvenhet för konungen af Preussen och en anspelning på de giftermålsplaner mellan konungafamiljerna, som varit å bane, hvilka gjorde det pinsamt för konungen att stå i fientlig ställning till Preussen. Vidare anföres med d'Ohssons depech af den 29 april som källa, huru den riktning, som för tillfället vore bestämmande i Berlin, skreke på Jutlands eröfring, visserligen till afsky för alla sansade, som emellertid ej vore så många och ej kunde göra sig hörda. I ännu en apostille[2] betonas, att kanslern kunde få läsa det mesta af innehållet i depechen men ej behålla den, och framhålles svenska hofvets otålighet att få veta intrycket af deklarationen i Petersburg samt understrykes ytterligare, att konungen ej kunnat handla annorlunda. Det befanns emellertid, att alla farhågor åt det ryska hållet varit öfverflödiga. Sedan generalmajor af Nordin kl. 10 på kvällen den 8 maj mottagit depecherna af den 4 maj, uppsökte han genast kanslern, men träffade endast hans son och öfverlämnade allenast de depecher Krüdener medsändt. Dagen därpå hade Nordin ett samtal med Nesselrode, som emellertid endast räckte mellan kl. 11 och 1, emedan sändebudet skulle skicka svar med den återvändande öfverhofmarskalken Lewetzau. Härunder medhanns endast öfverlämnandet af en kopia af deklarationen jämte uppläsandet af den deklarationen åtföljande depechen till d'Ohsson och apostille 2, tydligen apostille 2 till depechen af den 4 maj till Petersburg med dess särskildt för ryska förhållanden afsedda innehåll. Nesselrode förklarade, att dessa upplysningar, hvarpå han genom Krüdeners kortfattade depech var förberedd, skulle förorsaka kejsaren så mycket mer tillfredsställelse som de visade, att absolut identitet rådde i afseende på de båda hofvens ställning till danska frågan. Som bevis på, huru långt denna öfverensstämmelse gick, visade kanslern sin instruktion till baron Meyendorff af gårdagen, hvilken han tänkt sända

---

[1] *Berlin u. St. Petersburg*, s. 14 ff. Jfr SCHLEIDEN s. 75 om kejsar Nicolai försök att åstadkomma en preussisk kontrarevolution.

[2] Ap. 3.

med en särskild »Feldjäger» till Stockholm, men nu beslutit sig för att sända med den svenske kuriren. Innehållet i denna instruktion, sådant Nordin efter en kort genomläsning uppfattat det, var, att ryska regeringen, oaktadt den ej fått svar från England, ansåg sig ej böra dröja att förklara för kabinettet i Berlin, att, om de preussiska eller tyska förbundstrupperna inträngde i Jutland, detta oundvikligt skulle medföra en brytning mellan Ryssland och Tyskland. De anförda motiven vore nästan desamma som konungens.[1] Den omtalade instruktionens[2] hufvudinnehåll är följande: Danska frågan hade på sistone antagit ett elakartadt utseende, sedan preussarna, efter att hafva gjort sig till herrar öfver hela Slesvig, fordrade utrymmandet af de till detta land hörande öarna, utlämnandet af fångar och priser samt upphäfvandet af blockaden vid äfventyr, att Jutland besattes. — Det är tydligen förkastandet af de genom Evers öfverbragta vapenstilleståndsförslagen, man syftar på. —

Ett sådant försök att få Danmark att ge sig på nåd och onåd genom att utan svärdslag lämna sin enda fördelaktiga position, sin ställning till sjöss, visade, heter det, att preussiska regeringen icke på allvar ville underhandla, eftersom den hotade danska monarkiens både ära och tillvaro. Det gåfve stöd åt tron, att man drömde om att förverkliga de högljudda krafven på en mäktig tysk flotta genom införlifvandet af Danmark med Tyska Förbundet. I denna situation hade Danmark vändt sig till kejsaren, åberopande sig på de för Ryssland synnerligen vägande förpliktelser, som låge i förhandlingarna af 1815 och fördragen af 1767 och 1773, med en vädjan, icke om vänskaplig medling, utan om väpnad hjälp. Ryssland hade redan uttalat sig om den svaga rättsgrunden för att söka med våld införlifva med Tyska Förbundet ett hertigdöme, som aldrig hört dit och som de fördrag, i kraft af hvilka Förbundet existerade, uttryckligen uteslutit. Men infallet i Jutland hotade alla östersjömakternas intressen och jämvikten i Norden, hvilket Ryssland för sin del icke kunde tillåta. Redan i sin nuvarande begränsning skadade kriget Rysslands handel, hvilken till en stor del fördes med ryska varor i tyska fartyg, hvilka Danmark enligt sin obestridliga rätt kapade. För de klagomål, som framkommit i norra Ryssland kunde regeringen ej vara likgiltig. Ryssland har således både plikt och rätt att hos preussiska regeringen fordra upphörandet af en kamp, som ej grundade sig på rättvisan. Ryssland kräfde

[1] Pbg. 37 9/5.

[2] Nesselrode till Meyendorff den 8 maj. F. M. H.

såsom förutsättning för uppgörelse, utan att föregripa denna, ett omedelbart upphäfvande af fientligheterna på villkor, att preussarna och de öfriga förbundstrupperna skulle behålla hvad de innehafva af Slesvig och danskarna Jutland och öarna. Preussen kunde icke vara på en gång krigförande och medlare, utan måste öfverlämna den senare uppgiften åt garantimakterna, hvilkas medverkan Danmark kräft och Preussen efter de senaste underrättelserna från London syntes villig att gå med på. Om Preussen vägrade att gå med på detta sätt att genomföra freden eller vädjade till Frankfurt, utan hvars hörande det hade börjat kriget, och isynnerhet, om Jutlands gräns öfverskredes, komme detta att medföra brytning mellan Ryssland och Preussen. Till slut påpekades, att, om Preussen gåfve signalen till ett krig, som hotade med allmän omstörtning, detta land i nationernas ögon redan bure ansvaret. Om Preussen missaktade den garanti de båda makterna gifvit för danska monarkien, kunde det själf gå miste om förmånen af den garanti, samma makter gifvit för dess nuvarande område. Sändebudet får order, att allvarligen lägga preussiska regeringen detta på hjärtat och att lämna en afskrift af depechen.

Hvad beträffar den af Nordin påpekade öfverensstämmelsen mellan denna deklaration och den svenska, så sträcker den sig till utgångspunkten: i bägge fallen inträder interventionen vid öfverskridandet af Jutlands gräns. Sedan har ju det mäktiga Ryssland, som ju tillika var garantimakt, utom att det anslagit en helt annan, rent af hotande ton, gifvit interventionen ett vidare omfång och äfven inbegripit Jutland.

Kan denna öfverensstämmelse, som alltså ändå existerar, och öfverhufvud detta samtidiga ingripande bero på orsakssammanhang? Så synes icke kunna vara fallet, enär löftet om försvar för de danska »arfländerna» var afgifvet till Lewetzau, innan den svenska deklarationen var känd (se ofvan). Däremot kan man antaga, att underrättelsen om den svenska deklarationen, som ju var känd genom Krüdeners depech den 8 Maj på kvällen, förorsakat, att den ryska framkom just då. I så fall skulle talet om den lyckliga öfverensstämmelsen mellan den svenska och ryska ståndpunkten, som alldeles spontant uppkommit,[1] vara ett

[1] »La coincidence fortuite de la Déclaration du Gouvernement Suédois au Cabinet Prussien avec les instructions d'une portée presque analogue, envoyées d'ici à Mr. de Meyendorff, n'a pu que frapper l'Empereur d'une manière très agréable — — —». Nesselrode samtalsvis till Nordin. Pbg 38 9/5. Jfr T. K. 16/5.

försök att hålla god min i elakt spel, när man såg sig förekommen af det »beskyddade» Sverige, en uppfattning, som alls icke illa stämmer med den kännedom, man har om kejsarens karaktär (jfr t. ex. Treitschkes karakteristik i Deutsche Geschichte[1] eller Bernhardis i hans memoarer.)[2] Kejsar Nicolaus har också fällt yttranden, som tyda på, att han ansåg sig förekommen.[3] Härför tala föregående meddelanden af Nordin och d'Ohsson om Rysslands skyggt fredliga hållning och framförallt Nordins framställning af Rysslands ställning vid denna tidpunkt i samband med relaterandet af vissa omständigheter vid depechens afsändande. En annan möjlighet är ju att sätta depechen af den 28 april i samband med den till Petersburg enligt Nesselrodes uppgift just den 8 maj (28 april enligt ryska stilen) anlända underrättelsen om det i Frankfurt fattade beslutet om Jutlands besättande. Depechen skulle då innebära helt enkelt ett uppfyllande af löftet till Lewetzau, men häremot talar i någon mån det krystade i hela den ryska framställningen och kejsar Nicolai ofvannämnda yttrande. Kanske ha båda dessa faktorer samverkat, men nog förefaller det sannolikare, att det fredsbehöfvande Ryssland snarare drifvits fram af underrättelsen, att Danmark höll på att få hjälp på ett sätt, som kunde sätta hela Norden i brand och eventuellt genomföra den af Ryssland fruktade skandinavismen, än att Ryssland kom till hjälp bara på Danmarks nödrop.

I den depech,[4] som senare på dagen afgick med kurir, omtalar Nordin sitt andra samtal med Nesselrode, som återkommit från kejsaren. Efter några älskvärda fraser om kejsarens tacksamhet för konungens öppenhjärtlighet, uttryckte kanslern kejsarens förtjusning öfver den oförutsedda öfverensstämmelsen i instruktionerna till d'Ohsson och Meyendorff och förhoppning om, att detta gemensamma uppträdande skulle göra ett nog starkt moraliskt intryck i Berlin och på Förbundsdagen för att kunna åstadkomma fred. Gentemot detta senare gjorde Nordin den reservationen, att den under gårdagen ankomna underrättelsen om preussarnas afsikt att intåga i Jutland tydde på annat.

Enligt öfverenskommelse skulle kanslern öfversända kopia af instruktionen till Meyendorff genom Krüdener. Nordin inskrän-

---

[1] Treitsche III t. ex. s. 726.

[2] Bernhardi t. ex. s. 28 ff.

[3] *A. S.—H. G.* s. 225.

[4] Pbg. 38 9/5.

ker sig därför till kommentarier. Han konstaterar först och främst, att instruktionen vore hållen i vaga uttryck, som vittnade om vederbörandes önskan att undvika att säga något positivt. Denna åsikt delades af Lewetzau, som med beklagande talat härom, men hvilken däremot H. M. Konungens deklaration gifvit den allra största tillfredsställelse. Nordin tror sig veta, att depechen, sådan den af Nesselrode framlagts för kejsaren, varit i mera bestämda ordalag, men, att kejsaren efter ett samtal med preussiska sändebudet, general v. Rochow, mildrat den. Likaledes vet han ur god källa, att kejsarinnan för två dagar sedan skrifvit ett långt bref till konungen af Preussen, i hvilket hon besvurit sin broder att tänka på de faror ett fortsättande af kriget skulle medföra, och påpekat för honom, att kejasren, som af allt hjärta önskade fred, skulle tvingas att komma konungen af Danmark till hjälp, om danska monarkiens integritet hotades. Följderna hade kejsarinnan hemställt till konungen själf.

Innebörden af det hela är, att kejsaren af Ryssland fört aktionens tyngdpunkt öfver på de dynastiska förbindelsernas område. Rochow står, efter hvad man vet af bröderna Gerlachs minnen, nära den så kallade kammarillan, som höll på att bilda sig redan långt före statskuppen i slutet af året, och hvilken af legitimistiska skäl skarpt ogillade interventionen i danska frågan. Man litade således i Petersburg i grund och botten mindre till Rysslands maktmedel, än man hoppades på en omsvängning i den preussiska politiken. Härtill hade man kanske sina skäl, då man visste, att vid denna tid ankomsten af general Pfuel med ett af dessa personliga kungliga budskap, som voro så i Fredrik Vilhelm IV:s stil, just förestod.[1] Nordin gör full rättvisa åt det politiska läge, som framkallat denna svaga politik. Ryssland hade icke de 30 à 40,000 man att sända, som skulle behöfvas för att afgöra utgången i den slesvigska frågan. Gardena kunde man ej taga bort från hufvudstaden och alla öfriga trupper behöfdes vid västgränsen mot oroligheter i Polen och mot ett eventuellt tyskt angrepp, som blefve oundvikligt, om Ryssland förklarade sig vilja intervenera. Ett dylikt skulle dessutom medföra oberäkneliga följder i en så upprörd tid.[2] Så var i alla händelser ententen mellan de båda nordiska makterna fullbordad,

[1] Pbg. 38 9/5 Ap. 2.

[2] Pbg. 38 9/5.

och Nesselrodes depech bestyrker den fullkomliga öfverensstämmelsen.

Nu gällde det, hvad verkan ententen skulle åstadkomma på hofvet i Berlin. Där började nu för en tid den diplomatiska verksamheten i danska frågan koncentrera sig i form af påtryckningar.

Redan innan den svensk-ryska ententen var uppnådd, hade man på vissa håll inom Rysslands diplomati utan påstötning från Petersburg i förening med England gjort ett försök att afvärja Danmarks totala öfverändakastande genom inmarschen i Jutland. På uppdrag af britiske och ryske ministrarna i Köpenhamn anlände ryske legationssekreteraren vid beskickningen hos danska hofvet, kollegierådet Evers, den 2 maj till general Wrangels högkvarter i Gudsø vid Fredericia och föreslog en 3 veckors vapenhvila på följande villkor:

1. Båda härarna behålla sina innehafda ställningar.

2. Tyska förbundstrupperna utrymma Jutland, om de inträngt dit.

3. Blockaden upphör, och fartyg, som efter vapenhvilans afslutande tagits, frigifvas.

Härpå svarade Wrangel med följande motförslag:

1. Als och öfriga till hertigdömena hörande öar utlämnas.

2. Alla uppbringade tyska fartyg utlämnas såsom villkor för Jutlands utrymmande.[1]

Det Everska vapenstilleståndsförslaget öfverlämnades på nytt den 4 maj i Berlin af respektive ministrar till v. Arnim, som å sin sida svarade, att han ej fått rapport om saken, men att afgörandet låge hos Förbundsdagen. Härtill svarade baron v. Meyendorff, att, eftersom Preussen åtagit sig medlingen, det väl borde kunna ge sin general order att, oaktadt han svurit trohetsed till förbundsdagen, såsom det här gällde, snarast möjligt hindra blodsutgjutelse. Arnim försäkrade, att detta var konungens lifliga önskan och förbehöll sig att få återkomma till saken, när Wrangels rapport anländt.[2] Följande dag den 8 maj öfverlämnade Meyendorff en energisk deklaration, hvilken icke var någon annan än Nesselrodes förut nämnda depech af den 15/27 April, hvari Rysslands garanti för Slesvig häfdades. Arnim hade nu fått Wrangels rapport och kunde meddela hans motvillkor. D'Ohsson anmärker, att man i Berlin syntes uppfatta Danmarks anbud såsom ett bevis på svaghet, hvilket man med tillfredsställelse kon-

[1] *A. S.—H. F.* s. 12 ff.

[2] B. 36 6/5 Ap.

staterade.[1] — Detta var riktigt, att döma af Thorsøes uppgift,[2] att Evers på sin väg till Wrangel fått till Hedemann öfverföra ordern att utrymma Als, om den tyske öfverbefälhafvaren fordrade det.

Samtidigt uttrycker d'Ohsson sin förhoppning, att det verkliga utbrottet af fientligheterna, som mellankommit, sedan England och Ryssland afgåfvo sina föreställningar, skulle drifva dessa makter längre. Isynnerhet hoppas ministern mycket af en rysk påtryckning med 200,000 man. — Som bekant hade Nordin på ort och ställe icke fått en så hög föreställning om Rysslands makt. Stämningen hos kabinettet i Berlin vid denna tid torde kunna karakteriseras med Arnims ord i den skrifvelse af den 5 maj till förbundsdagen, hvarmed han beledsagade Wrangels rapport, att tiden nu vore inne att afsluta striden till ära för Tyskland och fördel för hertigdömena, hvilket också vore önskvärdt i betraktande af den allmänna politiska ställningen.[3] — Han anser således möjligt, att denna kan försämras, hvilket han efter den samma dag mottagna ryska deklarationen hade all anledning förmoda. — Men uppfattningen om Danmarks svaghet var så stadgad, att han som bas för underhandlingarna kunde tänka sig en slesvig-holsteinsk stat i personalunion med Danmark intill tiden för Oldenburgska husets utslocknande och som yttersta medgifvande eventuellt uteslutandet af de öfvervägande danska distrikten från förbindelsen med Slesvig och därmed från Tyska Förbundet.

Sådan var ställningen, när den svenska deklarationen af den 4 Maj framlämnades. Den 8 på e. m. erhöll d'Ohsson deklarationen, hvilken han jämte en efter utrikesministerns depech affattad not öfverlämnade vid ett företräde, som han morgonen efter kurirens ankomst begärde och omedelbart fick.[4] D'Ohssons not[5] visar sig vara af så godt som helt och hållet formell natur. Den innehåller ett meddelande om öfverlämnandet af deklarationen såsom ett uppriktigt uttryck för den ställning konungen efter konungens af Danmark vädjan intagit till danska frågan, med hänsyn till hvad Sveriges säkerhet fordrade, sedan krigsrörelserna kommit det närmare. Det tagna stegets defensiva natur,

[1] B. 36 6/5. Ap.

[2] s. 275. Jfr Lagerheims förut omnämnda meddelanden om den tröstlösa stämningen i Köpenhamn efter drabbningen vid Slesvig.

[3] *A. S.—H. F.* s. 14 ff.

[4] B. 37 9/5.

[5] Bilagd B. 37 9/5.

som innebure, att den tyska handeln ej komme att oroas, så länge ömsesidighet iakttoges, betonas, och tillika framhålles, huru smärtsamt det varit för konungen att uppträda mot en monark, för hvilken han hyste en sådan tillgifvenhet som för konungen af Preussen. Af d'Ohssons redogörelse för sammanträffandet med Arnim[1] framgår, att denne uttalat fruktan för att Sveriges utlofvade hjälp skulle fresta danskarna att dra ut på längden med saken. Härmed har nog denne träffat sakens kärnpunkt.[2] Sveriges inskridande har väl just medfört den verkan, att möjligheten till en så gynnsam afslutning af hela konflikten, som Arnim talade om i sitt budskap till Frankfurt, gick förbi.

Ett ganska pikant meningsutbyte utspann sig äfven denna gång.[3] Då d'Ohsson till svar på Arnims farhågor anmärkte, att konungens löfte om hjälpsändning till Danmark hade till förutsättning, att någon del af det egentliga Danmarks område besattes, anmärkte Arnim, att en remsa af Jutland redan vore besatt, alldenstund Wrangel stod i Fredericia, hvilket man väl icke vetat i Stockholm, när man fattade sitt beslut. Han kände sig dessutom å den preussiska politikens vägnar choquerad af betonandet af den svenska interventionens konservativa karaktär och kunde ej se någon fara för Sverige i de krigsrörelser, som föranledts af tvisten om Slesvig. Härvidlag erinrade d'Ohsson om de äfventyrliga planer, åt hvilka man f. n. öfverlämnade sig i Tyskland och under hvilkas inflytande äfven regeringarna stodo påverkade af patrioter, som stodo högt i allmänna meningens förtroende. Sverige intresserade sig för upprätthållandet af Danmarks integritet, emedan dess egen säkerhet berördes däraf. Arnim syntes däremot tro, att i Sverige fanns ett parti med planer på förvärfvandet af de danska öarna, hvarpå d'Ohsson svarade, att detta snarare var en tanke framsprungen ur Danmarks betryck,

---

[1] B. 37 9/5. Jfr Arnim till Brassier de St. Simon 10/5, däri han bestrider alla eröfringsplaner och förklarar, att det svenska inskridandet endast kunde medföra, att Tyskland måste gripa sig an med större härsmakt, samt att en konflikt, som genom medlarens ingripande var nära sin afslutning, härigenom komplicerats. F. M. H.

[2] »Notre Déclaration a cependant contrarié le Cabinet de Berlin en lui donnant l'appréhension que le Danemarc ne soit encouragé par notre appui à faire une plus forte résistance, et l'on est pressé ici de faire terminer ce différend qui traînant en longueur, pourrait faire naître de nouvelles complications.» B. 39 13/5.

[3] B. 37 9/5.

och att i Sverige en dylik »ambition» hvarken förefanns i den allmänna opinionen eller i de högre kretsarna.

Arnim sade sig ej känna, hvilken åsikt danskarna hade om Wrangels vapenstilleståndsförslag, men meddelade, att generalen afstått från ersättning för de tagna fartygen. Als var nödvändigt för Wrangel, emedan hans trupper kunde oroas därifrån. Sannolikt vore, att tyskarna komme att utrymma Jutland mot att danskarna utrymde Als. Han syntes hoppas på ett snabbt resultat af Englands medling, som redan ledt till framställande af ett förslag i Köpenhamn; Ryssland hade förklarat sig öfverlåta ordnandet af slesvigska frågan åt England. D'Ohsson ansåg, förklarade han för sin chef, att den svenska interventionen kommit i rättan tid, då Preussen numera syntes benägen att släppa efter på sitt agressiva uppträdande gentemot Danmark, hvartill kanske den sista ryska noten bidragit. Ryssland hade förklarat, att då det fall, som garantien åsyftade, inträdt, det icke kunde afstå från att intervenera, och dess sändebud hade icke försummat att för Arnim påpeka förefintligheten af de ryska arméer, som samlades vid Preussens gräns. Dessutom hade preussiska regeringen öfverhopats med klagomål för handelns skull från Danzig, Stettin, Hamburg och Bremen, så att man kände sig nödsakad att sluta.

Ett starkt motiv i denna riktning hade Preussen redan i de öfriga nordtyska kuststaternas — inklusive Slesvig-Holsteins — sträfvanden att oberoende af Preussen söka trygga sin handel för Danmarks repressalier.[1]

Allt detta verkade gynnsamt för ingåendet af ett stillestånd, hvilket för öfrigt redan faktiskt inträdt genom de danska truppernas försvinnande från fastlandet.

D'Ohsson hade meddelat deklarationen till sina kolleger, framförallt ryske och britiske ministrarna, hvilka båda syntes mycket tillfredsställda och hade begärt afskrift af densamma.[2] Man ser således, att äfven i Berlin en vändning hade inträdt genom den svenska deklarationen och — icke minst — genom det stöd, den från ryskt håll kunde påräkna, något som Arnim förgäfves sökte förneka i sin svarsnot af den 10 maj. Häröfver utspann

---

[1] Schleiden s. 47 ff.

[2] »Notre déclaration est arivée à propos. Il paraît que la Prusse veut se relâcher de sa rigueur envers le Danemarc. La dernière déclaration de la Russie a pû contribuer à lui inspirer des sentimens plus concilians. — — —» B. 37 9/5.

det sig en tämligen ofruktbar ordstrid, däri den preussiske utrikesministern dock drog det kortaste strået.[1]

Den 15 Maj kom emellertid den ryska noten af den 8 maj officiellt till Berlinerhofvets kännedom[2] och den 22 i samma månad afgick till general Wrangel order[3] att utrymma Jutland. Härmed hade den danska frågan inträdt i ett nytt stadium. Preussen och Tyska Förbundet hade måst bekväma sig till att i danska frågan gå underhandlingens väg och därigenom erkänna den såsom en europeisk fråga och fått afstå från att på egen hand afgöra saken såsom en inre tysk angelägenhet genom militär förbundsexekution.

---

[1] »J'avais été frappé de ce passage: 'nous venons de recevoir l'assurance formelle que la Russie aussi directement intéressée que la Suède au maintien de l'équilibre du Nord et des traitées sur lesquels cet équilibre repose, n'interviendrait d'aucune manière dans ce différend'; car je savais que le Ministre de Russie avait été chargé de faire envisager le cas éventuel où Son Souverain pourrait être obligé, en vertu de la garantie, et Mr. de Meyendorff, après avoir lu la réponse de Mr. d'Arnim, que je lui communiquai, prit la résolution de s'en expliquer avec ce Ministre. Il le fit en effet, et Mr. d'Arnim lui proposa de modifier le passage en question dans la réponse à notre déclaration. Mr. de Meyendorff lui soumit une nouvelle rédaction. J'ignore s'il l'a acceptée. Jusqu'à présent je n'ai reçu aucune nouvelle note de la part de Mr. d'Arnim». B. 39 13/5.

Senare i samma depech meddelar d'Ohsson, att Arnim uppgifvit för Meyendorff, att han ej kunde ändra sin deklaration, eftersom den meddelats flere preussiska beskickningar, men att han skulle ge en skriftlig förklaring.

[2] B. 40 16/5.

[3] *A. S.—H. G.* s. 281.

VIII. Underhandlingar i London.

Sedan den preussiska interventionen i Danmarks mellanhafvande med slesvig-holsteinianismen genom fientligheternas utbrott fullständigt förlorat den karaktär af medling, man sökt gifva den,[1] hade England erbjudit en verklig *freds*-medling i en not af sin envoyé i Köpenhamn Sir Henry Wynn af den 16 april.[2] Tanken på en dylik medling hade framkastats ungefär samtidigt från preussisk sida i den not af den 19 april, med hvilken Arnim besvarade Palmerstons protest mot inmarschen i Slesvig,[3] och vid meddelandet härom till Förbundsdagen förklarade sig denna beredd att antaga denna medling under fasthållande af förbundsbesluten af den 4 och 12 april.[4]

---

[1] Så i förbundsbeslutet af 4 april: »Um jedoch ausser diesen provisorischen Maassregeln zur Verhütung eines blutigen Kampfes und zum Schutze der Bundesgrenze, auch zur definitiven Lösung des Conflicts die Wege zu bahnen ist der Bund bereit, seine Vermittlung anzubieten.» *A. S.-H. F.* s. 3.

Jfr Knuths not till Schoultz v. Ascheraden af den 22 april 1848, där det heter om dennes not af den 19 april: »wodurch der Herr Gesandte Namens Seiner Allerhöchsten Regierung erklärt, dieselbe sei nur eingeschritten um die Rechte der Herzogthümer Schleswig und Holstein zu wahren, und dem ihr vom Bundestage aufgetragenen Amte eines Vermittlers den Nachdruck zu geben — — —»

»— — — In demselben Sinne hat der Commandeur der Preussischen Truppen im Herzogthum Holstein, Obrist Bonin, am 16 d. M. ein Schreiben an den Commandeur der Dänischen Truppen im Herzogthum Schleswig erlassen.» *Brevskaber* s. 5 ff.

[2] *Brevskaber* s. 21.

[3] »Si le Gouvernement Britannique voulait, par son influence sur le Gouvernement Danois, contribuer à cette pacification, la Diète Germanique reconnaîtrait sans doute volontiers les bons offices d'un allié bienveillant et impartial dans l'intérêt commun de la paix et de l'ordre.» *A. S.-H. F.* s. 9.

[4] »Nach Vernehmung der von Preussen gemachten Mittheilungen und nach mündlich erstattetem Vortrage des Ausschusses und ausführlicher Besprechung der Sachlage, spricht die Bundesversammlung ihr Einverständniss mit dem bisherigen Verfahren Preussens aus, und

beschliesst

1. dass an den Bundesbeschlüssen vom 4. und 12. April festzuhalten sei;

Då britiska sändebudet i Berlin den 28 april fick meddelande härom, förklarade han, att Palmerston på grund af danska regeringens önskan vore villig öfvertaga medlingen, hvarför han hoppades, att fientligheternas inställande jämte bestämmandet af en demarkationslinje mellan trupperna måtte kunna åvägabringas.[1]

Denna framställning af initiativet till Englands medling såsom utgående från Danmark var, såsom vi nyss sett, icke riktig. Danmark hade ju[2] begärt helt andra saker af England, icke medling, utan beväpnad intervention till fullgörande af dess garanti. Det var naturligtvis denna besvärande danska ståndpunkt England ville komma ifrån genom en medling med däraf följande inställande af fientligheterna, som skulle rädda Danmark utan någon militär intervention från dess sida. — Men än mer: talet om, att medlingen skedde på Danmarks önskan, hade icke ens det underlaget af sanning, att medlingen definitivt antagits af Danmark. Man ansåg sig blott icke böra afvisa den, då man i den ojämna striden mot Tyskland ej kunde undvara den enda hjälp som stod att få.[3] Det är väl detta förhållande England replierat på. Man förmodade, att Danmark ej skulle våga desavouera England, om denna lilla såsom påtryckning på Preussen nyttiga nödlögn trängde fram dit, hvilket de för öfrigt svårligen kunde göra midt under brinnande krig och afbrutna diplomatiska förbindelser.

Den 8 maj[4] hade Preussen erhållit bemyndigande af förbundsdagen, att på af Arnim föreslagen grundval underhandla om fred. Denna grundval,[5] erkännandet af Slesvig och Holstein såsom en

---

2. dass, unter dieser Voraussetzung und in so fern eine Abkürzung der Feindseligkeiten und eine Vermeidung weitern Blutvergiessens davon zu hoffen stände, die bona officia Englands zur Ausgleichung der Differenz zwischen Dänemark und dem Deutschen Bunde anzunehmen sei; — — —»

[1] THORSØE s. 273.

[2] Se kap. V.

[3] »Da saaledes al Udsigt til virksom Bistand og til de garanterende Magters opfyldelse af deres traktatmessige Forpligtelser var os betagen, vilde den danske Regering have paataget sig for stort et Ansvar ligeoverfor Nationen ved i Mangel af et bedre ligefrem at afslaae dette Tilbud. — — — Dog blev Englands Mediation endnu ei definitivt antaget.» KNUTH s. 483 ff.:

[4] *A. S.-H. F.* s. 15. Påståendet hos KNUTH s. 484, att bemyndigandet gifvits den 5, beror på förväxling med det faktum, att det begärdes och formulerades i en skrifvelse från Arnim af denna dag.

[5] »Die Grundlage der Vereinbarung wird die Anerkennung Schleswigs und Holsteins als eines unzertrennlichen selbstständigen Staatskör-

odelbar självständig stat, förbunden med Danmark i personalunion så länge manslinjen härskade där, i förening med Slesvigs upptagande i Tyska Förbundet, med möjligheten öppen att på deras egen önskan afskilja de danska distrikten i Slesvig (detta dock såsom yttersta eftergift), gick ju helt och hållet i slesvig-holsteinsk anda.

Detsamma gäller äfven om medgifvandet att eventuellt afstå från den dansktalande delen af Slesvig. Den slesvigholsteinska politiken hade redan för länge sedan insett vikten af att kunna använda ett dylikt medgifvande som politiskt argument i nationalitetsstridernas tidehvarf.[1] Man hade äfven strax före krigets

pers sein müssen, welcher nur durch Personal-Union mit Dänemark so lange verbunden bleibt, als der Mannsstamm des Oldenburgischen Hauses im letzteren Reiche herrscht. Der König von Dänemark würde seine Einwilligung zu der eventuellen Aufnahme Schleswigs in den Deutschen Bund zuzusichern haben. Doch würde als Mittel zur Ausgleichung und Verständigung die Modalität offen zu lassen sein, dass die an Jütland grenzenden und der Nationalität nach vorherrschend Dänischen Districte von Schleswig, wenn in ihnen der freie Volkswille sich für eine Vereinigung mit Dänemark aussprechen sollte, von der Verbindung mit Schleswig und folglich auch von der Aufnahme in den Bund auszunehmen wären.» *A. S.-H. F.* s. 15:

[1] »Men den mærkeligste Bedrift, som Hertugen i denne Stænder-Session udførte, var dog vel det saa snildt beregnede Forslag om *Haderslev Amts Incorporation i Nørrejylland.* Man vil studse; men Forklaringen kommer. Hertugen aftalte nemlig *hemmelig* med Advocat Beseler, at denne skulde indbringe det Forslag, at Regjeringen skulde adskille Haderslev Amt, der indtager næsten en fjerdedeel af Slesvig, ganske fra Hertugdømmet og incorporere det i Nørrejylland, eftersom det var aldeles dansk. Dette Forslag vilde møde en *afgjort Modstand;* derom var man overbeviist, og det var naturligviis ei heller Hertugens Önske, at det skulde blive antaget. Men det skulde vise for det første, hvor billige Slesvig-holsteinerne være; det skulde dernæst antyde, at den danske Deel af Hertugdømmet kun er Haderslev Amt, medens den i Virkeligheden strækker sig en god Deel Sønden for Flensborg og paa Vestsiden lige ned til Husum; det skulde endelig fremkalde en Modsigelse ogsaa *fra det danske Slesvig*, hvilket da atter kunde udbredes i de tydske Aviser som et Argument for, at ogsaa den danske Befolkning i Slesvig var fjendtligsindet mod Danmark. Beseler indbragte sin Proposition. Den mødte allevegne Modstand i og udenfor Stænderne, og Hertugen bekjendtgjorde i Altonaer Merkur, at alle Petitioner erklærede sig imod Beselers (efter Aftale med ham selv indgivne) Proposition og opfordrede Stænderne til paa det kraftigste at bekæmpe denne Idee. Dette var netop, hvad Hertugen vilde; men — den dybe Hemmelighed ved hele denne Sag ligger nu for dagen.» WEGENER, s. 39 ff.

I en not anföres: »Beviset for, at denne Petition egentlig var Hertugens, ligger for os i et Brev af den 4 Decbr. 1842 fra en Hertugen meget nærstaaende Person, der yttrer frygt for, at Nogen skulde faae det at vide, og at det da vilde skade Hertugens Sag. Vi ville ikke publicere dette Brev, hvis det kan undgaaes.»

utbrott i försonande syfte proklamerat den,[1] ehuru man numera icke fasthöll den, då den syntes träda närmare sitt förverkligande. Arnim däremot tog denna eftergift på fullt allvar.

Men ännu en svårighet för medlingen återstod, frågan om Rysslands deltagande, hvilket Danmark, som ju från det hållet ansåg sig ha stöd att vänta, gjorde till ett villkor för medlingens antagande, men Tyskland — väl under intrycket af den animositet mot kejsar Nicolaus, som härskade inom den tyska enhetsrörelsen[2] — vägrade att gå med på.

Var månne denna person Kristian VII:s drottning, Augustenborgarnes syster, som måste skonas, emedan hon ännu lefde som Danmarks änkedrottning 1849, då Wegeners bok utkom? Hennes omsorg om hertigen behöfver ju icke vara annat än släktkärlek och icke tyda på delaktighet i intrigen, i hvilket fall ju saken skulle kräfva särskildt starka bevis.

Den ständerförsamling, som ofvan omnämnes, var enligt hvad som framgår af sammanhanget den af år 1842.

[1] »Zwar hatte die provisorische Regierung vor Ausbruch des Krieges, und um diesen zu vermeiden, in einer am 31. März 'an die dänische Nation' — nicht an die Schleswiger — gerichteten Ansprache erklärt, dass sie der Bevölkerung Nordschleswigs keine Gewalt antun wolle, und diese selbst darüber entscheiden möge, ob der Norden des Herzogthums als Provinz den dänischen Staaten einverleibt werden oder dem deutschen Vaterlande folgen wolle. Aber jetzt, nachdem blutige Kämpfe grosse Opfer gefordert, konnte sie sich nicht länger für befugt erachten, aus Billigkeitsrücksichten das alte Landesrecht, wonach beide Herzogthümer ein unzertrennbares Ganze bildeten, und das Erbfolgerecht der jüngeren Linie des dem Aussterben nahen königlichen Mannsstammes zu verletzen. Sie konnte das um so weniger, weil sie sich für verplichtet halten musste, die zahlreichen, bis dicht an die dänische Grenze heran wohnenden Deutschen zu schützen, weil selbst die dänisch redenden Bewohner des Herzogthums keine Neigung zeigten, von dem übrigen Schleswig getrennt zu werden, und weil die Nationalität bei den vielfach in einander laufenden Sprachgebieten überhaupt keine sichere Grenze gewähren sondern nur neuen Weiterungen Raum geben würde. — — — Ich hatte bereits vor der bewaffneten Erhebung der Herzogthümer aus politischen Gründen in der Theilung Schleswigs die beste Grundlage einer friedlichen Lösung erblickt und hatte auch nicht unterlassen, in dem Antrage auf Aufnahme Schleswigs in den deutschen Bund, welchen ich am 31. März im Vorparlament stellte, auf diesen Ausweg hinzudeuten. In der gerechten Besorgniss, dass die preussische Regierung, welche aus ihrer Unzufriedenheit mit dem Verhalten der übrigen deutschen Staaten und des Bundestags kein Hehl machte, bei starrem Festhalten an dem Princip der Untheilbarkeit Schleswigs in ihrem guten Willen, die Herzogthümer zu unterstützen, lässiger werden könnte, hielt ich es für Pflicht, der provisori schen Regierung dringend zu empfehlen unter gewissen Modificationen auf die Theilungsbasis einzugehen. Die Regierung beharrte jedoch auf ihrer Ansicht — — — Der Minister blieb indessen unerschütterlich.» SCHLEIDEN s. 51:

[2] Jfr kap. V.

Rysslands medling i förening med England hade under åberopande af Danmarks anhållan snarare *proklamerats* med 1720 års garanti för Slesvig som rättsgrund än erbjudits i den ryska protestnoten af den 8 maj[1]. Måhända har man rent af att i detta påtvingande af medlingen, såsom en mellan England och Ryssland på förhand så godt som uppgjord sak, se en bidragande orsak till dess afvisande och i detta ett schackdrag af den preussiska diplomatien mot den ryskas förödmjukande uppträdande.

Af nämnda depech torde man också finna belyst, huru den från britiskt håll framlagda mot den danska uppfattningen stridande uppgiften, att Danmark begärt medling, kommit att bilda sig. I den ryska noten framställes medlingen såsom en konsekvens af att Danmark begärt hjälp. I öfverensstämmelse härmed kan ju England säga, att Danmark begärt medling (médiation), ehuru hvad Danmark kräfde var en intervention med påtryckning till Danmarks förmån på Preussen. Och denna begreppsförskjutning passade ju, som sagdt, just Englands intressen.

Uppgiften, att Tyskland vägrat att acceptera Rysslands medling, härrör ur dansk källa,[2] utan att man någonstädes får reda på, om en sådan direkt vägran förekommit. Från rysk sida uppgifves helt enkelt,[3] att man från tyskt håll underlåtit att begära rysk med-

---

[1] »Il y a donc à la fois pour nous et *obligation* et *droit* à demander au Gouvernement Prussien la cessation d'une lutte que ne saurait se fonder sur aucun principe de justice.

En conséquence, nous réclamons comme condition préalable à tout arrangement entre les parties belligérantes et sans rien préjuger sur la nature de cet arrangement, la suspension immédiate des hostilités. Les Prussiens et Autres Confédérés Allemands resteraient durant l'armistice provisoirement en possession des parties du Slesvig qu'ils ont occupées, — les Danois de Jutland et de toutes les Iles. La Prusse ne pouvant être, à la fois, selon le rôle qu'Elle assume au nom de la confédération, médiatrice et belligérante c. a. d. juge et partie dans sa propre cause, la négociation altérieure aurait lieu sous les auspices collectifs de la Russie et de l'Angleterre, toutes deux garantes de l'intégrité de la Monarchie Danoise en vertu de leurs engagemens généreux et particuliers, et dont le Cabinet de Copenhague a également reclamé l'assistance. D'après nos derniers nouvelles de Londres, Lord Palmerston s'était montré favorable à cette médiation en commun et il y a espoir, qu'à l'heure qu'il est, elle a été définitivement acceptée par le Cabinet Britannique.»

Nesselrode till Meyendorff 8/5 (26/4) F. M. H.

[2] Knuth, s. 485 ff.

[3] »Après m'avoir demandé si je connaissais les conditions que l'Angleterre avait mises à Sa médiation, et ayant appris que Votre Excellence avait bien voulu m'en informer, Mr. le Chancelier ajouta: — 'Vous savez, qu'à la demande

ling samtidigt med att man antog den britiska, och i sammanhang härmed framskymtar, att motivet varit den mot Ryssland rådande animositeten, hvarjämte man själf erkänner de svårigheter en gemensam engelsk-rysk medling skulle haft att kämpa med på grund af den tidsutdräkt, som skulle inträdt genom nödvändigheten för ryske ministern i London att under medlingens gång inhämta instruktioner ända från Petersburg.

Det förra är naturligtvis det afgörande, icke det senare. Hade Ryssland haft den ställning England då intog, så hade naturligtvis medlingen förlagts till Petersburg eller, om denna hufvudstad ansetts för aflägsen, till närmare håll liksom Sveriges senare i Malmö. Men oafsedt animositeten mot Ryssland från tysk sida, så hade ju Rysslands mera bestämda inskridande till Danmarks förmån — icke minst i den ofvannämnda depech, hvarur medlingserbjudandet citerats — på förhand ställt Ryssland som part, medan Palmerston, Englands garantiförpliktelse till trots, från början gett sitt inskridande en form, som styrde rakt på medling.

Nesselrodes ord i fortsättningen på hans ofvan anförda yttrande om medlingen, att Ryssland nu vore försatt i samma situation som Sverige och kraftigare kunde stödja Danmark bl. a. genom en med Sverige gemensam flottdemonstration, vittna ju i sin mån om

---

de S. M. Danoise, nous avions consenti à nous charger du rôle de médiateur dans cette affaire, toutefois à condition que ce fût en commun avec l'Angleterre. Maintenant nous avous dû changer notre détermination à cet égard et cela par plusieurs raisons. Non seulement que la Diète Germanique, qui a demandé la médiation du Cabinet de Londres, ne nous a pas fait la même proposition, mais, vu l'état actuel des esprits en Allemagne, il est même probable que notre intervention comme médiateur pourrait plutôt faire du mal que du bien. Il y a un autre considération très essentielle, qui nous engage à nous en obtenir, c'est que notre participation à cette médiation ne manquerait pas de causer une perte de temps très regrettable dans les circonstances présentes, puisque le Baron de Brunnow pourrait souvent être obligé de demander de nouvelles instructions sur des incidents imprévus dans cette négociation, et il faudrait alors des semaines pour écrire et pour y avoir une réponse. Sous tous les rapports il nous a paru ainsi préférable de laisser à l'Angleterre seule le rôle de médiation et notre Gouvernement se trouve par conséquent, placé maintenant sur la même ligne que Vous, et dans cette situation il pourra même agir avec plus de liberté en faveur des droits du Roi de Danemarc. Il pourrait même arriver, comme je l'ai déjà écrit au Baron de Krüdener qu'une partie de notre flotte eût l'ordre d'agir de concert avec Vos forces et c'est principalement pour ce cas possible que l'Empereur a voulu que le Prince Mentschikoff accompagnât Mgr le Grand Duc Constantin'.» Pbg. 40 17/5.

Jfr T. L. 23/5.

huru Ryssland låtit sig genom omständigheterna drifvas ut ur den ställning, hvari det kunde pretendera att få uppträda som medlare. Detta skulle det naturligtvis föredragit framför den framtvingade obundenhet, som ställde det i nivå med Sverige och icke med England.

Sedan Danmark genom en depech från Palmerston till britiska sändebudet i Köpenhamn af den 9 maj[1] fått en påstötning, framställde danske utrikesministern i en not till denne af den 15 maj Danmarks villkor.

Denna not[2] accepterar i sin slutparagraf Englands medling utan Rysslands med angifvande af den ofvannämnda för Ryssland mera skonsamma motiveringen, att tiden på grund af afståndet ej tillät dess rådfrågande, dock med förbehåll för Danmark att få begära Rysslands medverkan vid det slutliga afgörandet.

Förslaget, som förutsätter såväl ömsesidigt utrymmande af hertigdömena som tyskt utrymmande af Jutland, står i öfrigt på den eiderdanska ståndpunkten att lämna Holstein åt Tyska Förbundet, förbehållande Danmark Slesvig. Till den ändan skulle det senare bestämma såväl öfver den civila förvaltningen i Slesvig som öfver det gendarmeri, som skulle upprättas för att hålla det besatt efter utrymmandet. Det motsvarande medgifves Tyska Förbundet för Holstein.

Fredstillståndet under vapenhvilan innesluter visserligen återställandet af handelsförbindelserna, men icke återlämnandet af de kapade fartygen med undantag af dem, hvilka tagits efter stilleståndets undertecknande. Mera kan Danmark på grund af de enorma krigskontributioner, som uttagits på danskt område, icke gå in på, eftersom stilleståndet icke ger en absolut garanti för en definitiv fred.

Vi träffa här återigen på det faktum, att Danmarks enda effektiva maktmedel var, att dess öfverlägsenhet till sjöss satte det i stånd att allvarligt skada den tyska handeln.

Redan innan detta förslag framkom, hade emellertid Palmerston den 13 maj för preussiske ministern i London, Bunsen, framlagt ett till allmänna bestämmelser inskränkt stilleståndsförslag, ehuru detta icke förr än efter den 18 maj synes hafva blifvit bekant å danskt håll. Detta förslag innebar helt enkelt fientligheternas upphörande, frigifvandet af krigsfångar och kapade eller beslagtagna

---

[1] Knuth s. 485.

[2] *Brevskaber* s. 44 ff.

fartyg samt ömsesidigt utrymmande af hertigdömena och tyskt utrymmande af Jutland.[1]

Den 18 maj uppgör grefve Reventlow ett nytt förslag, som enligt dansk uppgift skulle varit godkändt af Palmerston.[2] Förslaget,

[1] Uppgiften att aktstycket aflämnats den 13 maj, härrör från *A. S.-H. G.* s. 235, där det aftryckes i följande form:

»1. Die Feindseligkeiten werden sofort zu Wasser und zu Lande eingestellt;

2. Alle Kriegsgefangenen und die aufgebrachten oder mit Embargo belegten Schiffe werden beiderseits freigegeben;

3. Die Dänischen Truppen räumen Schleswig;

4. Die Deutschen Truppen räumen Jütland und die Herzogthümer»; som otvetydigt torde bestyrka identiteten med de punkter, som refereras hos Knuth s. 487.

»1) Fjendtlighederne tillands og tilvands ophøre;

2) Alle Krigsfanger og opbragte eller beslaglagte Skibe frigives;

3) de danske Tropper rømme Slesvig;

4) de tyske Tropper rømme Jylland og Hertugdømmerne.»

Originalets formulering torde återfinnas i *Brevskaber* s. 48 ff., där det återgifves tillsammans med preussiska regeringens anmärkningar, hvilkas datering af den 18 således skulle gälla, hvaraf oöfverensstämmelsen i uppgifter från tysk och dansk sida (Knuth a. st.) skulle finna sin förklaring. I H. K. M. återfinnes en kopia af aktstycket, som genom anmärkningarnas placering i form af randanmärkningar tydligt anger hvilket som är anmärkningar och hvilket som är originalförslag. Det lyder som följer:

»1) The hostilities to cease instantly by land and by water.

2) All prisoners of war and the ships captured or detained to be given up from both sides.

3) The Danish troops to evacuate Slesvig.

4) The German troops to evacuate Jutland and the territory of the Duchies.»

Mot uppgiften, Knuth a. st., att de nämnda fyra punkterna varit, hvad Palmerston af opportunitetsskäl ansett sig kunna framlägga af den danska ståndpunkten i noten af den 15 maj och den därmed enligt dansk uppfattning i det hela identiska Palmerstonska i noten af den 18 maj, talar det faktum, att de fyra punkterna *icke* öfverensstämma med denna ståndpunkt.

En bestämd oöfverensstämmelse existerar åtminstone mellan bestämmelsen om frigifvandet af alla skepp, som i det danska förslaget har till förutsättning fastställandet af grundvalen för en definitiv fred och i Palmerstons förslag af den 18 motsvaras af ersättning för kontributioner, hvarom intet nämnes i de fyra punkterna.

[2] *»Det af Lord Palmerston billigede og med denne discuterede Vaabenstilstandsforslag af 18:de Maj.*

1) Suspension of hostilities by sea and by land.

2) The two Duchies to be left unoccupied by troops of either side as soon as can be managed.

3) Furlough to be given to the Sleswig and Holstein Troops of all kinds now serving with the troops of the Confederation.

som f. ö. endast i en mera summarisk form upprepar det ursprungliga danska förslagets villkor, har den förändringen, att man istället för att vägra utlämna fartygen, tills en definitiv fred kunde ge ersättning för kontributionerna, stipulerat utlämnandet af fartygen *och* ersättning för kontributionerna. Detta förslag var uppgjordt innan det förslag af den 15, som meddelades Bunsen muntligt den 18 maj och skriftligt dagen därpå,[1] hann fram, men båda förslagen äro tydligen endast redaktionellt oberoende af hvarandra.[2] Det vann emellertid icke något omedelbart beaktande. Bunsens hela intresse koncentrerades på de fyra punkterna.

---

4) Provisional Government to be established in each of the two Duchies; the one for Sleswig to be named by the King. That for Holstein by the Confederation.

5) An equal and limited number of gendarmery for Police purposes to be established provisionally and during the armistice in each Duchy.

The Gendarmery for Sleswig to be appointed by the King, that for Holstein by the Diet of the Confederation.

6) All prisoners and Vessels detained on each side to be released; and all Contributions in money or kind, which have been levied, to be returned or repaid.»

Brevskaber s. 45. Jfr KNUTH s. 486, där detta förslag rent af framställes som Palmerstons, hvilket ju kan ha sin riktighet med hänsyn till uppgiften s. 487, att Reventlow endast antagit § 6 sub spe rati, hvilket ju tyder på, att förslagets bestämmelser affattats under Palmerstons bestämmande inflytande och således uttrycker hans mening.

Inför detta synes förnekandet i A. S.-H. G., att förslaget diskuterats med Palmerston och godkänts af honom, hvilket motiveras med »die obige actsmässige Darstellung» (d. v. s. förmodligen att endast ofvannämnda fyra punkterna af Palmerston framlades för preussiske ministern) falla till jorden.

Mot uppgiften från dansk sida, att de sex punkterna icke framlagts den 18 talar ju en direkt uppgift i Bunsens den 12 juni daterade svar A. S.-H. F. s. 23, där det uttryckligen säges, att de framlagts för honom den 18. Om de dolts för Bunsen den 18, kunde väl icke Palmerston ha anledning att förråda detta senare för honom, hvilket ju måst ske, om Bunsen skulle förmåtts att antedatera delgifvandet.

Förmodligen har den britiske medlaren med all önskvärd bonhomie mottagit parternas framställningar af sina respektive ståndpunkter, så mycket lättare som han aldrig i något fall var starkt intagen af motsidans. När då dessa sökte slå mynt af hans erkännanden, visade sig detta gagnlöst. Palmerstons enda mål var dämpandet af krigslågan på de vägar, som under de föreliggande omständigheterna visade sig *möjliga*.

[1] *A. S.-H. F.* s. 23, där uppgiften finnes i en not af Bunsen af den 12 juni.

[2] KNUTH s. 486: »Dette Forslag» (d. v. s. danska förslaget af den 15) »krydsede underveis L. Palmerstons Vaabenstilstandsproject, som er dateret 18 Maj og fulgte med en Rapport fra Grev Reventlow af 19 s. M.»

På dem svarar Bunsen samma dag i en not,[1] åtföljd af tvenne bilagor. Den förra af dessa utgöres af de fyra punkterna med tillagda anmärkningar.[2] Den senare[3] är ett preussiskt regeringsförslag till preliminärer, som i viss mån ligger till grund för notens ståndpunkt.

---

[1] *Brevskaber* s. 46: »The undersigned Envoy Extraord. & Minister Plenipot. of his Prussian Majesty at the court of St. James has already had the honour of signifying repeatedly to viscount Palmerston in the course of conferences respecting the Schleswig-Holstein question, that his Majestys Govt. accepts the offer of the good offices of Gr. Britain as a new proof of the friendly sentiments of Her Brit. Majestys Go:vt towards Prussia and Germany and of the sincere interest of the same for the maintenance of the general peace of Europe. The Prussian Go:vt does so in the name of the whole Germanic confederation, having been charged by the High Germanic Diet with the negotiations resulting from that offer of mediation. His Majestys Go:vt thinks, that the best and indeed the only mode of at once putting an end to the calamities war and allaying the exited national feelings on both sides, would be the same which Viscount Palmerston proposed last year as basis for the mediation between the two contending parties in Switzerland.

The cessation of hostilities was in that case also named as the first necessary step towards the attainment of the desired end. But this proposal was accompanied by terms proposed as a basis of mediation.

Indeed a cessation of hostilities can only be considered as a measure productive of real good and therefore acceptable to those who sincerely wish for peace, if there is a bona fide prospect of peace, in consequence of the mutual acceptation of certain preliminary terms of reconciliation. The Prussian Go:vt in the understanding that Viscount Palmerston will follow in this mediation the method which he accepted in the case of Swizerland. The complaints of the two Duchies and of the Germanic Confederation have been repeatedly stated and have lately been laid before Viscount Palmerston in a memoir which the Undersigned had the honour of presenting to his Lordship and the honour of which is entirely approved by His Majestys Go:vt.

The view which the Danish Go:vt takes of the question is also indoubtedly known to Viscount Palmerston. It is dear that the incorparation of Sleswig into Denmark, officially declared by the Danish Go:vt in the Decree of the 24th March (Chev. Bunsens Memoir, Appendix pag. 154) (in a consequence of the popular movements of the 21th et 22th to which allusion is made in that decree) by the march of the Danish army into the Duchy, is considered both by the Duchies and by the Germanic Confederation as the cause of the war.

The Germanic Confederation is resolved not to allow such an incorporation, for the following reasons:

First, because it considers it (as do the Estates of the Duchie and the population) as a direct revolution of that one of the fundamental Laws of the Duchy of Holstein, according to which Sleswig is never to be separated from that member of the Germanic Confederation.» Versionen i *Brevskaber* innehåller en del störande, men lätt genomskådade tryckfel.

[2] se s. 16 not 1.

[3] se s. 14 not 1.

Noten erinrar om, att Preussen redan å Tyska Förbundets vägnar antagit den erbjudna medlingen och framställer såsom den enda lämpliga och t. o. m. enda möjliga vägen att få slut på krigets olyckor och stilla de uppeggade nationella känslorna å ömse sidor, det förfarande, lord Palmerston föreslog förra året som bas för medlingen mellan de stridande partierna i Schweiz[1], nämligen upp-

---

[1] Den »metod» i schweiziska frågan, som åsyftas, torde vara det förslag till identiska noter från de fem stormakterna, hvilket framlades för franske ambassadören i London, hertigen af Broglie, och af denne med några modifikationer antogs den 26 november 1847; i Correspondence relative to the Affairs of Switzerland, presented to both Houses of Parliament by Command of Her Majesty 1847—1848 s. 252 ff.:

»*Draft of Note as proposed by British Government.*

Le Sousigné Chargé d'Affaires, etc. a reçu l'ordre de son Gouvernement de faire au Directoire de la Diète Suisse et au Président du Conseil de Guerre du Sonderland, la communication suivante.

Le Gouvernement Britannique, animé du plus vif désir de voir toutes parties de l'Europe continuer à jouer des bienfaits de la paix, inspiré par les sentimens les plus sincères d'amitié pour la nation Suisse, et fidèle aux engagemens que la Grande Bretagne, comme l'une des Puissances signataires du Traité de Vienne de 1815, a contractés envers la Confédération Suisse, a vu avec le plus profond regret le commencement de la guerre civile entre les Cantons qui composent cette Confédération. Désirant faire ses efforts et employer ses bons offices dans le but d'aplanir les différends qui ont été la source de ces hostilités, il s'est mis en communication à ce sujet avec les Gouvernemens d'Autriche, de France, de Prusse, et de Russie; trouvant ces Gouvernemens animés des mêmes sentimens, et mûs par les mêmes motifs, il a resolu, de concert avec ses alliés, de faire une offre collective de la médiation des Cinq Puissances, dans le but de rétablir la paix et la concorde entre les Cantons dont se compose la Confédération Suisse. Le soussigné est en conséquence chargé d'offrir la médiation de la Grande Bretagne pour cet objet, et conjointement avec celle des quatre autres Puissances.

Si, comme l'espère le Gouvernement Britannique, cette offre est acceptée, une suspension immédiate des hostilités aura lieu entre les partes belligérantes et continuera jusqu'à la conclusion définitive des négociations qui s'ensuivront.

Dans ce cas il sera en outre nécessaire d'établir immédiatement une conférence composée d'un Représentant de chacune des Cinq Puissances, d'un Représentant de la Diète, et d'un Représentant du Sonderbund. Cette Conférence se réunira à Londres.

La base sur laquelle on propose d'opérer une réconciliation entre la Diète et le Sonderbund, consiste à faire disparaître les griefs que met en avant chacune des parties; ces griefs paraissent être d'une part l'établissement des Jésuites en Suisse, et la formation de la ligue séparée du Sonderbund; de l'autre la crainte des aggressions des corps francs, et le dessein attribué à la Diète, de détruire ou de violer la Souverainité séparée des différens Cantons.

Voici donc les conditions que le Gouvernement Britannique proposerait pour le rétablissement de la paix en Suisse: d'abord, les Jésuites seraient re-

hörandet af fientligheterna. Detta förslag var dock åtföljdt af fredsvillkor såsom bas för medlingen. Utan sådana, som garantera, att man bona fide eftersträfvar fred, är stillestånd ändamålslöst. Uppställandet af detta såsom ett slags prejudikat var tydligen från Bunsens sida ett medel att fintligt söka drifva Palmerston öfver från den rena stilleståndssynpunkten till erkännandet af slesvig-holsteinianismens program. Hertigdömenas och Tyska Förbundets käromål äro häfdade i den promemoria Bunsen nyligen förelagt Palmerston, hvilken preussiska regeringen gillat. Slesvigs inkorporation i Danmark genom förordningen af den 24 mars, (i fråga om hvilken hänvisas till nämnda promemoria), en följd af folkrörelserna i Köpenhamn af den 21 och 22 och hvilken man sökt genomföra genom danska arméns inmarsch, ansågs af de nämnda motparterna såsom krigsorsak.

Förbundet är beslutet att motsätta sig inkorporering, emedan det anser den som en kränkning af den af de tre konstitutiva holsteinska rättsakter, som bestämmer Slesvigs oskiljaktighet därifrån, och sätter de båda andra i fara. Den ena af dessa bestämmelser innebär, att hertigdömena äro självständiga stater, oskiljaktigt förenade inbördes. Den andra, att de hafva samma tronföljd, som utesluter kvinnolinjen.

Då Danmark häfdat, att det finnes dansk majoritet i norra delarna af Slesvig, som hellre vill vara förenad med konungariket Danmark, är preussiska regeringen redo att erkänna hvad befolkningen i det fallet beslutar efter en ärlig vädjan till den. Förutsättningen för att dessa områden bli en del af den danska monarkien,

---

tirés du territoire de la Confédération, moyennant une juste et suffisante indemnité pour toutes les propriétés en terres et maisons qu'ils auraient à abandonner.

En second lieu, la Diète renoncerait à toutes intentions hostiles à l'égard des Sept Cantons et les garantirait d'agressions de la part des corps francs; elle confirmerait en outre, les déclarations qu'elle a souvent faites, de sa détermination de respecter le principe de la Souverainité séparée des Cantons Confédérés, qui forme la base du Pacte Fedéral.

Troisièmement. Les Sept Cantons du Sonderbund dissoudraient alors formellement et réellement leur ligne separée.

Quatrièmement. Et enfin les deux parties licentieraient leurs forces respectives et reprendraient leur attitude ordinaire et pacifique.

Le Soussigné est chargé d'exprimer le vif espoir du Gouvernement Britannique, que cette équitable proposition sera accueillie avec empressement par les deux parties belligérantes; il est chargé en outre de solliciter une prompte réponse { de la Diète / du Sonderbund »

är, att konungen af Danmark samtycker till, att återstoden af Slesvig införlifvas med Tyska Förbundet i enlighet med folkets till förbundsdagen framförda uttryckliga önskan. Detta är enda sättet att undgå framtida sammanstötningar och utgör hvad Preussen anser som en tillräcklig grund för en vapenhvila bona fide på Palmerstons villkor, omedelbart utrymmande af hertigdömena.

Den preussiska regeringens promemoria,[1] som uppenbarligen

---

[1] »*Prussian Memoir on the settlement of the Slesvig-Danish question.*

The Prussian Gov. considers as the *causa belli* the two following circumstances:

First, the attack of Denmark upon the constitutional rights of the Duchies.

Secondly, the conflict of the two nationalities in Slesvig: the German and the Danish.

A sincere and durable Peace must be founded upon a clear understanding of and a due regard to mutual righs and upon the good will of the Population. For this reason alone, it would be impossible, even if the existing national feelings on both sides would allow it, to return to the indefinite and unsatisfactory state of things which existed immediatedly before the letters patent of 1846. These letters certainly brought the matter to a crisis, but there had been complaints from both sides, the German and Danish, immediately after the treaty of Vienna, and the complaint of the Duchies were not at all silenced, nor their causes removed by the separate constitutions of Slesvig and Holstein in 1831 and 1834.

After sush occurrences guarantees are required for the future, and unless an honest definitive settlement has been come to, what guarantee could be given that the same or similar attacks of the Danish Gov. would not be renewed and produce similar disastrous consequences?

The same reasoning applies to the conflict between the nationalities. The complaints are reciprocal. They ought reciprocically to be respected, and their position secured, as much as possible, to mutual satisfaction.

A definitive and equitable settlement therefore is absolutely necessary at this moment respecting the two points above stated.

But, on the other side the Prussian Gov. is far from intending to propose a change in the personal union which exists between the Reigning dynasty in Denmark and the Duchies. On the contrary, the Gov. is of opinion that this union is as much to be preserved as the three constitutional Provisions which constitute the Duchies independent (selbstständige) States, which unite them inseparably and which exclude the Female succession.

The Prussian Gov. thinks that it is only necessary to carry out that personal union in all its consequences with a due regard to those rights upon which it rests, to satisfy all just demands and expectations on both sides.

Finally the Prussian Gov. is of opinion that the principle of Danish nationality can be satisfied without infringing the right of inseparable union

utgör detta att döma af den tautologiska framställningen i all hast uppsatta aktstyckes grundval, framhäfver den konstitutionella sidan i striden jämte den nationella, hvilken väl Bunsen med sin kännedom om förhållandena på ort och ställe funnit sig icke böra betona i en internationell förhandling, där tredje mans intresse lämpligen koncentreras på de positiva rättsfrågorna, som ju lättare ge något objektivt fastställbart.

Nationalitetsstriden anges som motiv för att en uppgörelse, som skall kunna vara beståndande, måste gå längre än till status quo ante, som redan före den kris, som inleddes af öppna brefvet af 1846, var otillfredsställande.

På grund häraf kräfvas just de villkor, som sedan i Bunsens not uppställas, med den skillnaden, att karaktären af personalunion uttryckligen betonas och utlägges därhän, att uttrycklig skilsmässa i förvaltning, finanser, här, flotta och statsskuld mellan hertigdömena och Danmark fordras.

Denna skarpare formulering är tvifvelsutan beroende på, att villkoren här framställas som fredsvillkor utan vidare och icke såsom något slags fredspreliminärer som villkor för ett vapenstillestånd.

---

with the whole of Slesvig, which the Germanic Diet acknowledges and maintains for Holstein.

Starting from these Principles the Prussian Gov. proposes an agreement upon the following basis:

1) The King of Denmark revokes the decree of incorporation of Slesvig into Denmark and acknowledges the right of Holstein to remain united with Slesvig and vice versa. This acknowledgement implies the admission that, in consequence of this right, the two united Duchies are connected with Denmark only by the Person of the Sovereign, long as the male line of the house of Oldenborg governs in Denmark.

2) By an amicable arrangement the conditions of a complete separation will be established with respect to the administration, the Finances, the Army, the Fleet and the public debt of Denmark.

3) The King consents to the incorporation of the united Duchy of Schlesvig-Holstein into the Germanic confederation.

The Prussian Gov. admits as object of compensation that such a part of northern Slesvig as will, upon the question being put to them freely and fairly, pronounce itself in favour of an union with Denmark, be excluded from the united Duchy of Schlesvig-Holstein and incorporated with Denmark after having been constituted into a Duchy, with such a provisional constitution, as conformably to the promise made by the King of Denmark to Schlesvig, will secure to the German minority, a due regard to their nationality, as to the use of their language in schools and in the provincial representation.»

En del störande men liksom förut lätt genomskinliga tryckfel äro rättade.

Återstår nu Bunsens kritik af Palmerstons fyra punkter.[1]

[1] »Lord Palmerstons proposals for the conclusion of an armistice between the German Confederation and Denmark.

1) The hostilities to cease instantly by land and by water.

2) All Prisoners of war and the ships captured or detained to be given up from both sides.

Observations of the Prussian Gov. upon the same.

It is understood that all those who, since the entrance of Danish troops into the Sleswig territory, have been arrested for their political opinions or actions and carried to the Islands, are to be comprized among the Prisoners of war: and that all objects of public or private property, taken away during that period from the Sleswig territory, are to be restored by the Danes.

As to the ships it is understood that their cargoes are to be delivered as they were before the embargo.

3) The Danish troops to evacuate Sleswig. This evacuation has been effected in consequence of the engagements and military operations which have taken place since, with the exception of the Island of Alsen and perhaps some small islands besides.

As Alsen and Aeröe belong to Sleswig, they must be considered as *bona fide* comprized in the terms of the article: but it will be well to state this circumstance expressly, as the Danes have concentrated all their forces in Alsen (separated from the main only by a small channel passable by a ferry) and as they have already used it as starting point for harrassing incursions on the opposite coast.

4) The German troops to evacuate Jutland and the territory of the Duchies.

The Prussian Gov. cannot accede to the evacuation of Holstein, but must propose the line on the German side of the Eyder occupied before the war. The Diet has declared Holstein in danger and this declaration is not yet revoked.

The Diet has decreed that the restablishment of the *status quo ante* is to be the condition of any negotiation upon the subject. This decree was given when the Germanic troops had already taken the line of Eyder and occupied the whole of Holstein.

Late by the Diet has authorized Prussia to agree to the evacuation of *Sleswig*, subject (at least for the southern part) to the consent of the provisional Gov. It would at all events take a fortnight to write to Berlin and thence to Rendsbourg and Francfort to obtain and receive in London a new decree annulling those three resolutions, and the assent of the provisional Gov. The Diet cannot be expected to take a step so contrary to the openly and universally declared German Feeling without the Consent of the national Parliament (which assembles on this day) or at least a communication to the same, which might frustrate all expectations of a speedy and satisfactory result of the mediation.

At all events the decision cannot be doubtful.

The only expedient possible, in order to obtain and secure a speedy termination of the present interruption of trade and of hostilities and armaments every day increasing would be this.

The Prussian Gov. is not even authorized to concentrate the Germanic

Mot den första, som endast uttalar stilleståndets faktum, upphörandet af fientligheterna, kunde han gifvetvis ej gärna rikta någon kritik, men den andra paragrafen om utlämnandet af fångar och priser, vill han ha utvidgad till att gälla äfven politiska fångar och internerade samt så förtydligad, att den omfattar äfven skeppens laddningar, hvarjämte danskarna böra ersätta all från Slesvig bortförd enskild eller allmän egendom. Som man ser ett pinsamt konsekvent genomförande af ståndpunkten om hertigdömena såsom från Danmark skilda självständiga stater.

Angående danskarnas utrymmande af Slesvig anmärkes, att det redan är verkställdt utom beträffande Als och Ærøe, hvilka måste anses bona fide inneslutna i bestämmelsen, hvilket han med en hänsyftning till det danska angreppet på 10:e armékårens ställning på halfön Sundeved på skäligen goda grunder motiverar med deras läge som lämplig utgångspunkt för danska öfverrumplingar mot fastlandet.

Mot Jutland och hertigdömenas utrymmande ställes omöjligheten att utrymma Holstein, förrän förbundsdagen upphäft sitt beslut, som förklarat Holstein i fara. Förbundsdagen hade bemyndigat Preussen att utrymma Slesvig, hvarvid för södra delen åtminstone uppställts som villkor provisoriska regeringens samtycke, men till att ernå detta samtycke skulle fordras minst 14 dagars uppskof, och ett för den tyska nationalkänslan så sårande steg kunde ej väntas taget utan samtycke af den just på den Bunsenska kritikens datum sammanträdande tyska nationalförsamlingen. Som yttersta

---

troops at the opposite side, by withdrawing them from the position on the Eyder *towards the southern and western part of Holstein.* But in order to relieve the Duchy and spare all its resources as much as possible the additional 15,000 men of tenth Federal Corps, *already ordered* (in consequence of the incursion from Alsen and the threats of the Swedes) *to march* from their cantonments near the Elbe, *into the Duchies, would be countermanded,* and those already entered sent back over the Elbe.

All this, of course, under the supposition, that the Swedish troops evacuate Fünen, if they should have occupied it.

Finally it must be understood, that if the negotiations do not lead, *within a month,* to at least the preliminaries of peace, both armies are to resume their respective positions, for which a *fortnight* time must be given.

Of course a *bona fide acquiescence* of the Danish Gov. in the continuation of the provisional Gov. is understood, as well as the principle of admission of a Delegate or Delegates from the same, to the Conferences to be held in London.

London May 18. 1848»

Brevskaber, s. 48 ff.

medgifvande kan tänkas, att de återstående 15,000 man af 10:e armékåren, som beordrats till hertigdömena med anledning af anfallet från Als och svenskarnas hotelser, få stanna söder om Elbe och i den mån de hunnit öfversändas tillbaka, allt under förutsättning af att svenskarna utrymma Fyen, om de besatt denna ö.

Det måste underförstås, att, om enighet ej nåtts efter en månad, trupperna med 14 dagars frist ägde intaga sina ställningar. Självklar förutsättning vore danska regeringens medgifvande bona fide, att provisoriska regeringen finge bestå och en dess delegerad äga tillträde till underhandlingarna i London. Dessa anmärkningar utgöra således ett andra, alternativt stilleståndsförslag. Vid ett stillestånd utan fastställda fredspreliminärer går man endast in på Slesvigs utrymmande.

Det är en icke liten differens, som framträder mellan såväl parterna inbördes som mellan medlaren och åtminstone en af parterna, den tyska. Det danska krafvet på provisoriska regeringens ersättande med tvenne andra regeringar, insatta af konungen af Danmark och Förbundet för respektive Slesvig och Holstein, bryter sig ju på tvenne punkter mot det preussiska, som kräfver både upprätthållandet af hertigdömenas odelbarhet och af provisoriska regeringen.

Detta bekymrade emellertid ej den outtröttlige medlaren, hvars taktik tvärtom synes ha varit att åtminstone icke hindra parterna att tro, det de voro i öfverensstämmelse i allt fall med honom såsom ju var fallet med Reventlow förut och sedan upprepade sig med Bunsen. Saken torde, som sagdt, ha varit den, att Palmerstons hufvudintresse var fred mellan parterna och att villkoren därvid var för honom något relativt likgiltigt.[1]

Palmerston grep sig omedelbart an med Bunsens förslag och anmärkningar i en not af den 19 maj.[2] Han meddelar,

---

[1] K. 72 28/5 Op. 2, däri Lagerheim omtalar, att engelske ministern meddelat honom en depech till Mr Strongways, hvari denne ålägges att meddela den svenska deklarationen af 9 maj till Nationalförsamlingen. Med mycken klarhet och energi fäster Lord Palmerston uppmärksamheten på farorna för tyska handeln, om Sverige förenar sin sjömakt med den danska och predikar moderation i enlighet med sin politik att genom att förmå bägge parterna till eftergifter »parvenir à éteindre ce feu qui lui cause toujours des alarmes sérieuses».

[2] »M. le Chevalier!

I will send a copy of Your proposed note this evening to Sir Henry Wynn together with its two annexes, but I beg to make some Remarks on those annexes. And in the first place with regard to the proposed conditions

att den af Bunsen föreslagna noten jämte sina bilagor samma afton

---

of armistice I would suggest some slight modifications as equitable between the parties, and so entirely in accordance with the general principles upon which an armistice would be founded, I can have little doubt that You would, on behalf of the Confederation agree to them.

With regard to Your remark on Art. 2 it would certainly be right that all Prisoners of all kinds on both sides should be released whether confined as Prisoners of War or as Political Offenders; with regard however to property taken away from Sleswig by the danish troops no sufficient information is in the posession of H. M. Government as to what circumstances that situation applies to; and it would seem rather to be a matter for consideration as part of final settlement, than as forming part of a preliminary armistice. With respect to the Cargoes of detained ships, they would of course be restored with the ships without any other detriment than that which may have been the unavoidable result of the detention of the vessels. With regard to Your remark on Art. 3 and 4, Her M. Gov. have proposed that the Duchies of Sleswig and Holstein shall be left free from occupation either by Danish or German Troops, and that arrangement seems upon a full consideration of all the complicated circumstances of the case to be the one which would be the most conclusive to the pacific objects which H. M. Gov. have in view, and as it is stated that the Island of Alsen is part of the Duchy of Sleswig that Island would according to such an arrangement be unoccupied by any Danish Force.

It is obvious, that the stationing in Holstein of the large German Force, which is now in Sleswig and Jutland would be attended with a heavy burthen upon the people of Holstein, for which there would seem to be no adequate necessity, and H. M. Gov. would therefore earnestly recommend that both Duchies should be left free from military occupation.

If you are precluded from exercising any discretion on these points until you have consulted the Diet at Frankfort, the Cabinet of Berlin, and the Provisional Gov. at Rendsburg, I much fear that these questions will be decided in the field instead of by negotiation.

With regard to any Swedish troops which may have entered the Danish territory it is to be presumed that they would of course return home as soon as the armistice has been agreed upon.

With regard to the second annex Sir H. Wynn shall be instructed to recommend for the consideration of the Danish Government an arrangement founded on the principle proposed in that annex, namely that the Duchy of Sleswig shall be divided in to 2 parts with reference to the national character of its inhabitants, and that the southern or German part shall like Holstein become a member of the German Confederation, and that the northern or Danish part shall then be constitutionally incorporated with the Kingdom of Denmark. It being of course to be understood that any German inhabitants of the Danish portion should enjoy perfect liberty to educate their children in the German language if the choose(?) it, just as any Danish inhabitants of the German part should be free to educate their children in the Danish language, if such should be their desire. It is indeed understood that in Sleswig as in most other Countries in which 2 different races are settled, and 2 different languages are spoken, the 2 races are not locally separated by any one line

skall öfvergå till Sir Henry Wynn, dock vill han föreslå några smärre förändringar, som göra rättvisa åt bägge håll och stå helt och hållet i öfverensstämmelse med underhandlingsbasen, så att Bunsen ej kan tänkas hafva något emot dem.

Uttrycket 'föreslagen' (proposed) torde väl få tolkas så, att Bunsens nämnda skrifvelse till Palmerston var ämnad att bilda underlaget för förslag, som af Palmerston såsom medlare skulle — gifvetvis genom en not af vederbörande britiska sändebud — framläggas för danska regeringen.

Den britiske medlaren accepterar, som sagdt, hufvuddragen af förslaget, Slesvigs inträde i Tyska Förbundet med villkor, att den danska delen blir i konstitutionellt afseende införlifvad med Danmark under garantier för de tyskars och danskars nationalitet, som vid linjens dragande på grund af bosättningsförhållandena komma att följa majoriteten i sin ort. Dock föreslår Palmerston, att delningen sker på grundval af statistiska fakta och icke genom folkomröstning, emedan det torde vara synnerligen svårt för bägge parterna att ena sig om den regeringsmyndighet, som skall leda en dylik.

Därefter går han igenom Bunsens detaljanmärkningar med samma sundt realistiska blick. Utsträckandet af fångarnas lösgifvande äfven till politiska fångar godkännes utan vidare. Rörande det begärda återställandet af från Slesvig af danskarna bortförd enskild egendom (i fråga om hvilket han erkänner sig vara okunnig om faktum) påpekar han, att en sådan bestämmelse lämp-

---

which divides every thing that is of one race from every thing that is of the other; and that although in one part of the country one race predominates, and in the other part the other race is the most numerous, yet there are many portions of the territory where one race is partially mixed with the other. Therefore the line of demarcation, wherever it may be drawn, can only separate Majority from Majority, but cannot be expected to leave all the Germans on one side and all the Danes on the other.

With regard to the mode of drawing such a line, if the principle of doing so should be agreed upon, I would suggest for the consideration of the parties, whether it might not be possible for the Danish Gov. and the Diet to come to an understanding upon this matter with reference to known or ascertainable statistical facts, without going through the difficult process of a detailed appeal to all the inhabitants of each district. Such an appeal must be conducted by some executive authority, and it might not be easy for all the parties concerned to agree as to the constitution of such an authority.

I have etc. (signed) Palmerston.»

Brevskaber s. 52 ff.

ligare hör hemma i den definitiva fredstraktaten än i en preliminär vapenhvila. De uppbringade skeppen böra naturligtvis återställas med sina laster och utan annan förlust än den, som härrör från själfva uppbringandet.

Utrymmandet af hertigdömena ansåge drottningens regering vara en hufvudpunkt i dess förslag och naturligtvis inneslöte det utrymmandet af Als, eftersom ön hörde till Slesvig, liksom svenskarnas utrymmande af danskt område torde följa af vapenhvilans afslutande. Dessutom betonas, hvilken tung börda för Holstein förläggandet dit af *alla* de tyska trupperna skulle innebära.

Gentemot Bunsens formella betänkligheter mot utrymmandet af Holstein förklaras kort och godt, att ha ej Förbundsdagen i Frankfurt, kabinettet i Berlin och provisoriska regeringen i Rendsburg gifvit honom fria händer i detta afseende, så komma dessa frågor att afgöras *i fält* i stället för genom underhandlingar.

Emellertid framställde Palmerston det tyska förslaget om Slesvigs delning i en depech till Sir Henry Wynn af samma dag.[1]

Depechen utgår ifrån den olika vidden af de båda underhandlarnas instruktioner. Bunsen vore befullmäktigad att underhandla både om stillestånd och fredspreliminärer, Reventlow endast om det förra. Under sådana omständigheter låge det närmast till hands att underhandla om en vapenhvila allenast, men genomförandet af en dylik vore förenad med vissa svårigheter. Danska regeringen önskade, hvilket den britiska också skulle vilja på det varmaste förorda, att en bred zon, helst bägge hertigdömena i sin helhet, skulle lämnas obesatt mellan de båda parternas trupper. Bunsen vore villig att gå med på detta, men då uppstode frågan om hertigdömenas förvaltning under stilleståndet. Rimligast vore, att denna öfverlämnades till den nuvarande provisoriska regeringen, emedan, såsom Bunsen med rätta anmärkte, ingen annan regering torde kunna hålla sig, utan med stöd af en dansk armé, hvilket ju strede mot förutsättningarna.

I fråga om truppernas ställning vore det bäst, om danskarna utrymde Als och Slesvigs fastland samt tyskarna Holstein, men annars kunde danskarna bli stående på Als och tyskarna i södra delen af Holstein. »Ni ser af det memorandum», heter det, »hvilket såsom jag nämnt innehåller Reventlows förslag, af Bunsens memorandum och mitt bref till honom, hvad som ännu skiljer parterna, ni måste försöka öfvertala danska regeringen att ge efter

[1] Knuth, s. 488. Depechen finnes i afskrift i F. M. H. Enligt N. M. B. 2 juni meddelades den af britiske chargé d'affaires i Stockholm.

i bisaker och till att ge Reventlow fullmakt att afsluta på villkor, som Bunsen kan väntas gå med på.»

Önskvärdt vore, att hufvudfrågan om Slesvigs öde samtidigt kunde afgöras. I fråga om detta finner Palmerston Slesvigs inträde i Tyska Förbundet eller införlifvande i Danmark uteslutna och status quo före kriget otillåten såsom ledande till snara konflikter.

I stället rekommenderar han Slesvigs delning och delarnas anslutning till respektive Tyska Förbundet och Danmark och det senares kvinnliga arfsföljd, hvarigenom Danmark skulle få behålla en del af Slesvig, när Holstein och resten ginge bort på grund af den manliga arfsföljden.

I Köpenhamn väckte detta resoluta partitagande för den tyska ståndpunkten, hvilket väl icke var alldeles omotiveradt af underhandlingarnas gång, rådlös förtviflan.[1] Danske ministern hade som sagdt endast kunnat taga frågan ad referendum och som svar på hänvändelsen genom Wynn kom i hans nya instruktioner, som voro af 27 och 28 maj, endast ett bemyndigande att diskutera frågan om Slesvigs delning.[2] I och för denna diskussion, som, såsom nedan skall visas, blef en dilatorisk förhandling, hvari det var af vikt att ej få på sig skenet af omedgörlighet, fick grefve Reventlow till sin hjälp friherre Pechlin, förra sändebudet i Frankfurt, som begaf sig till London omedelbart från sin förra post, och kammarherre Reedtz, som den 29 maj utsändes från utrikesministeriet, bägge dock utan att vara på något särskildt sätt ackrediterade.[3] Dock torde man trots denna formella underordning under den ordinarie representanten icke få förbise, att utrikesministeriets särskildt utsände i själfva verket måste blifva den, som kom att ge direktiven.[4]

---

[1] K. 70 25/5, hvari Lagerheim omtalar, att Wynn gjort sig en pinsam plikt af att söka öfvertala danska regeringen till att gå med på delningen genom löfte om en gynnsam gräns, början de strax söder om Flensburg och följande en liten flods slingringar till hafvet vid Husum. Knuth var förtviflad. Danska regeringen hade endast beslutit att låta Reventlow rikta en vederläggning mot Bunsens argument och begärt åtminstone »quelques preuves de l'intérêt de la part de l'Angleterre, en faveur d'une puissance à laquelle il ne restera bientôt que le désespoir de ses habitans.»

[2] KNUTH s. 488.

[3] *A. S.-H. G.* s. 298. Jfr Om Reedtz sändning R. 74 1/6, där det bekräftas, att R. ej afsändts i speciell mission, utan endast för att ge Reventlow upplysningar.

Pechlins resa omnämnes K. 75 2/6.

[4] L. 40 6/6 heter det: »Le Baron de Brunnow m'a assuré que l'objet principal de la Mission de Mr. de Redtz, Sous Sécretaire d'Etat au Ministère

Att Förbundsdagen sedermera den 30 maj gjorde Bunsens ståndpunkt i noten af den 18 till sin,[1] var såsom framgår af det följande ett skickligt diplomatiskt schackdrag och kunde ju ej föra parterna hvarandra närmare. Saken gjordes naturligtvis icke bättre genom att representanten i Förbundsdagen för hertigdömenas provisoriska regering genom sin protest mot delningen af Slesvig såsom oförenlig med Holsteins historiska rätt att vara förenad

---

dês Affaires Etrangères à Copenhague, était d'empêcher le Comte de Reventlow de mêler les négociations pour un armistice, qui ne pourrait se conclure que sur la base des conditions Danoises, avec la question du partage de Schleswig, et pour l'engager à ne rien souscrire, mais de transmettre purement à sa Cour les propositions qui pourraient être faites de la part de Mr. Bunsen.»

[1] »Nach gepflogener Erörterung des Gegenstandes erfolgte der Beschluss: dass den Vorschlägen Preussens rücksichtlich eines mit den Friedens-Präliminarien zu verbindenden Waffenstillstandes nach Massgabe der Vorgetragenen Dokumente die Zustimmung zu ertheilen sei. Dabei werde jedoch ausdrücklich der Punkt dieser Vorschläge festgehalten, dass eine etwaige Abtrennung einzelner Theile von Schleswig nur unter de Bedingung der freien Zustimmung der betreffenden Landeseinwohner stattfinden könne. Auch setze man voraus, dass England die Garantie des abzuschliessenden Waffenstillstandes übernehme und seinen Einfluss für den Abschluss des Friedens auf den bezeichneten Prälimininarien nachdrücklich verwende.

Sollte dagegen ein Waffenstillstand in Verbindung mit Präliminarien nicht ereichbar sein, so müsste gleichzeitig mit der Räumung Schleswigs von den deutschen Truppen die Insel Alsen von den Dänen geräumt werden und Holstein von deutschen Truppen besetzt bleiben.

Bei jedem Waffenstillstand aber versteht es sich von selbst, dass die Schleswig-Holsteinischen Truppen in Schleswig-Holstein verbleiben.

Dagegen ist von der Garantie eines besonderen Rechtzustandes der etwa von Schleswig sich absondernden deutschredenden Schleswigern abzustehen.

Holstein. Der Gesandte erklärt: hohe Bundesversammlung habe durch Beschluss vom 12 April l. J. die Wahrung des Rechtes Holsteins auf die Union mit Schleswig übernommen. Im Widerspruche damit habe gegenwärtig hohe Bundesversammlung die Präliminarien eines Friedensschlusses genehmigt, durch welchen eine Zerstückelung des Herzogthums Schleswig in sichere Aussicht gestellt, mithin eines der Fundamentalrechte des Herzogthums Schleswigs auf ewige und ungetrennte Verbindung mit dem seit mehr denn 500 Jahren ihm eng verbundenen Herzogthume Schleswig(!) verletzt, der sichere Boden des Rechtes verlassen werde. Solchem nach müsse der Gesandte gegen jede Friedensunterhandlung, die auf einer andern Basis, als der bleibenden Ungetheiltheit des Herzogthums Schleswig angeknüpft werde, als gegen eine Verletzung seiner Landesrechte auf das Feierlichste protestiren.» *A. S.-H. F.* s. 22.

De åberopade dokumenten voro Bunsens not med bilagor, Palmerstons svar af 19 maj och Reventlows 6 punkter *A. S.-H. F.* s. 17 ff. Jfr för de uppräknade aktstyckena resp. s. 130 not 1, s. 135 not 1, s. 133 not 1 och s. 128 nedersta noten.

med Slesvig, bar vittne om, att en stämning mot denna eftergift fanns. Ty åtminstone som ett försök att hålla rättsvägen öppen för denna tendens torde man få tolka denna protest.

Anmärkningsvärdt i Förbundsdagens beslut är först och främst, att man fasthåller vid befolkningens samtycke som grund för afskiljandet af en del af Slesvig, i det man sålunda lät nationalviljan själf göra en eftergift, som alla nationalitetsprinciper till trots måste smaka den illa.

Palmerston lät sig emellertid ingalunda nöja med Danmarks afvaktande hållning. Den 8 juni föreslog han Reventlow i en not att jämte Bunsen och honom själf följande dag i utrikesdepartementet underteckna ett protokoll, innehållande bestämmelsen om en vapenhvila utan preliminärer, således i detta afseende åtminstone öfverensstämmande med den ståndpunkt, som f. n. syntes vara det danska programmet, att intet prejudicera af slutuppgörelsen.

Protokollet skulle innehålla, att en vapenhvila skulle afslutas, så snart protokollet anländt till de båda öfverbefälhafvarna. Den skulle gälla för obestämd tid, men om man ej enat sig om fredsvillkor inom två månader, kunna uppsägas med 14 dagars uppsägning.

Slesvig med Als skulle utrymmas af båda parterna. Civila och militära fångar samt priser frigifvas, blockad och embargo af alla slag upphäfvas.

Allt, hvarom tvist härskar, skall utelämnas i dokumentet, däribland Slesvigs framtida öde och dess förvaltning under vapenhvilan; två månaders vapenhvila torde lugna sinnena både i Frankfurt och Köpenhamn, så att en lösning kan nås.

Härpå svarade Reventlow efter samråd med Reedtz och ryske ministern genom att på nytt framlägga de artiklar han den 19 maj framlagt för Palmerston, hvilka han uppgaf sedermera hafva godkänts af danska regeringen.[1] Dessa och inga andra förklarade han sig kunna underteckna i det tilltänkta protokollet.

Denna ståndpunkt kastade sig Bunsen med stor indignation öfver i en not[2] af den 12 juni.

---

[1] K. 72 28/5 Ap. 2, hvaraf framgår, att det såsom svar till Wynn framlagda förslaget är identiskt med det i Brevskaber s. 44 ff. aftryckta.

[2] *A. S.-H. F.* s. 23 ff. — — — »Ich habe die Ehre Eurer Herrlichkeit »Bemerkungen über die Vorschläge zu einem Waffenstillstande» einzuschliessen, die Eurer Herrlichkeit von dem Grafen Reventlow am 18 Mai, als die Dänische Ansicht über die Frage, überreicht worden sind, und die Sie mir, mündlich schon am selben Tage, schriftlich am folgenden mitgetheilt hatten. Sie werden sich erinnern, dass ich am selben Tage die Ehre hatte auf Eurer Herrlichkeit Verlangen, Ihnen die Preussischen Vorschläge zu demselben Zwecke vorzu-

I den anmärkte han, att framläggandet på nytt af förslaget af 18 maj vore att betrakta som ett afslag på hvad som föreslagits i den palmerstonska noten af 19 maj, medan, betonade han, från tysk sida både preussiska regeringen och Förbundsdagen gått med på den.

Utom denna formella anmärkning framhåller Bunsen med hänvisning till en bifogad kritik de tre punkternas sakinnehåll, hvari han anser sig ha bevisat såväl punkternas oöfverensstämmelse med den medlande maktens förslag som ohållbarhet öfver hufvud, att just detta innehåll i det danska förslaget låter skymta igenom afsikten att sluta en kort vapenhvila endast för att vinna tid och göra ett andra försök att förinta hertigdömenas konstitutionella rättigheter genom Slesvigs inkorporering. Till den ändan hade man velat ha bort de tyska trupperna till deras aflägsna hemorter, afväpna hertigdömena och aflägsna provisoriska regeringen, som upprätthållit ordningen och sått den borgerliga tvedräktens säd genom en annan regering, som ej kan skaffa sig anseende.

De tre punkterna afslås alltså, men man står fast vid bifallandet af Palmerstons ståndpunkt af 19 maj.

Bunsen bifogar ett förslag i öfverensstämmelse med Arnims not af 22 maj till britiska sändebudet i Berlin, lord Westmoreland.

Bunsens anmärkningar till det danska förslaget sönderfalla i en formell och en materiell afdelning. Den förra utför närmare resonnemanget i noten om det formellt oberättigade i det danska förslagets framkomst, sedan medlaren framlagt sitt. Medlingsförslagets framställande har definitivt skett den 19, sedan det länge diskuterats i Köpenhamn och Berlin och sedan bägge parterna dagen förut framkommit med sina förslag.

---

legen, zugleich mit einem zweitem Vorschlag zu Friedenspräliminarien, und dass Sie, als Vermittler Ihre Meinung darüber am folgenden Tage, den 19. Mai, aussprachen. Die Note, die Sie mir die Ehre gaben an demselben Tage an mich zu richten, stellt die allgemeinen Umrisse, sowohl für einen Waffenstillstand allein, als auch für einen Waffenstillstand mit Friedenspräliminarien verbunden, fest. Diese Vorschläge sind beide dankbar und ohne Verzug von der Preussischen Regierung angenommen worden, und diese Genehmigung ist feierlich vom hohen deutschen Bundestage ratifiziert worden. Ich muss daher im Namen meiner Regierung protestiren gegen das abermalige Vorbringen der Dänischen Vorschläge vom 18 Mai, als Basis irgend einer weitern Verhandlung unter der Vermittlung von England. Mich will es bedünken, dass solch abermaliges Vorbringen, nach den allgemein anerkannten diplomatischen Grundsätzen angesehen werden muss als eine wirkliche Zurückweisung der Friedenspreliminarien nicht nur, sondern auch der Bedingungen eines Waffenstillstandes, folglich der ganzen Vermittlung Grossbritanniens, von Seiten Dänemarks.» — —

Preussen kunde endast genom att handla mot sin instruktions bokstaf, ehuru i dess anda, godkänna detta förslag, hvilket emellertid sedermera sanktionerades af Förbundsdagen.

Den danske representanten hade dröjt och först den 8 juni meddelat, att han vore befullmäktigad att på nytt framlägga det vapenstilleståndsförslag af den 18 maj, som vore dömdt i allt väsentligt genom medlarens eget förslag. Hvad fredspreliminärerna beträffade, vore det engelska förslaget fullständigt förkastadt.[1] Ur innehållets synpunkt vore punkterna 4 och 5 om insättande af särskilda provisoriska regeringar[2] för Slesvig och Holstein samt om

---

[1] »A. Die einzig zulässige Basis eines Waffenstillstandes in formeller Beziehung, muss der Vorschlag zur Vermittlung sein, den England gemacht hat, Preussen angenommen, dessen Annahme vom Deutschen Bunde sanktioniert worden ist.

Dieser Vorschlag ist definitiv am 19 Mai gemacht, nachdem er mitgetheilt und discutiert worden ist mehrere Wochen früher, zugleich in Berlin und in Kopenhagen; er wurde gemacht, nachdem Tags zuvor die Gesandten von Preussen und von Dänemark ihre eigenen Vorschläge gemacht und abgeliefert hatten an den ersten Staatssekretair Ihrer Majestät von Grosbritannien.

Dieser Englische Vorschlag, der seitdem von Preussen angenommen ist, das über den Wortlaut seiner Vollmacht hinaus und nur im Sinne derselben handelte, erhielt später die Sanktion des Bundestages, und ist von Dänemark *verworfen* worden. Der Dänische Gesandte hat nach einem langen Verzuge endlich am 8 Juni erklärt, dass er nur ermächtigt sei, den Vorschlag zu einem Waffenstillstande wieder vorzubringen (den vom 18 Mai), der in allen seinen wesentlichen Punkten durch den Vorschlag der vermittelnden Macht vom 19 gerichtet ist. Was die *Friedensprälimінarien* anbetrifft, so ist der Englische Vorschlag vollkommen verworfen worden. *Formell* kann Preussen daher weder den Dänischen Vorschlag zulassen, noch ihn zur Grundlage irgend weiterer Verhandlung machen. Dies zu thun würde der Ehre Preussens und Deutschlands zuwider sein, und erscheint sogar beliedigend gegen die Englische Vermittlung.» *A. S.-H. F.* s. 24.

[2] »Der erste und wesentlichste Punkt ist der des 4. Artikels, der mit dem 5. Artikel zusammenhängt. Dänemark schlägt vor, der bestehenden provisorischen Regierung für die Dauer des Waffenstillstandes eine neue provisorische Regierung, eine für Holstein vom Bundestage zu ernennen, eine für Schleswig vom Könige von Dänemark zu ernennen substituieren. Dieser Vorschlag enthält daher für's erste eine *Theilung* in der Verwaltung der beiden Herzogthümer die nie vorher bestanden hat. Denn bis zum Dekret des 24 März d. J. gab es nur *eine* höchste Verwaltungsbehörde für beide Herzogthümer und eine höchste Gerichtsbehörde (die eine in Schleswig, die andere in Kiel). Ausserdem würde aber eine vom König von Dänemark ernannte provisorische Regierung sich nicht halten können auch nur eine Stunde lang, ohne eine überwiegende dänische Truppenmacht, während nach dem Ver-

upprättandet af ett gendarmeri oantagliga. En gemensam regering hade alltid existerat och de föreslagna särskilda skulle till sitt upprätthållande kräfva en öfvermäktig dansk truppstyrka, medan medlingsförslaget fastställde, att hertigdömena skola utrymmas af bägge parterna. Gällde det blott att beskydda den danska minoriteten i Nordslesvig, kunde detta ske genom en kommission från hvar och en af parterna hos provisoriska regeringen med en brittisk kommissarie som skiljedomare dem emellan.

Enligt muntligt meddelande från statssekreteraren till preussiska sändebudet skulle en modifikation i denna riktning, som syntes danska sändebudet antaglig, vara gjord. Tyska Förbundet och konungen af Danmark skulle hvardera välja 2 à 3 medlemmar i en provisorisk regering bland hertigdömets statsmän och dessa fyra à sex dessutom en holsteinsk borgerlig eller adelsman till president, eller också skulle de båda regeringarna enas om en dylik. I det närvarande läget kunde detta förslag ej komma i fråga för preussiska sändebudet och vore ogenomförbart i hertigdömena. Förslaget om de tre kommissarierna vore det enda tillägg till de britiska artiklarna, som kunde medgifvas, om dessa omedelbart antoges. Det öfriga i det danska förslaget anser Bunsen ej ens kunna tagas ad referendum.[1]

---

mittlungsvorschlag keine Truppenmacht der beiden streitenden Mächte in Schleswig stehen soll, welches nebenbei von den Dänen geräumt ist durch die deutsche Befreiungsarmee, die dieselben hinausgejagt hat.» *A. S.-H. F.* s. 24.

[1] »— — — *die Herzogthümer zu entwaffnen*, denn das ist der eigentliche Sinn des 3. Artikels. Das gewohnliche Bundeskontingent für Holstein beträgt etwa 4,000 Mann mit Einschluss von zwei Freikorps beide zusammen etwa 600 Mann stark. Eine Schwadron Kavallerie und diese beiden unbedeutenden Freikorps sind die einzige Vermehrung der Truppen über den Bestand derselben hinaus, bevor die Insurrektion (in Kopenhagen) statt fand, also vor dem 24 März.

Wenn der *status quo ante* wiederhergestellt werden sollte, könnten diese Truppen daher kaum in irgend einem Maasse verringert werden, das der Erwähnung wert wäre, die 600 Mann der Freikorps ausgenommen. Wie kann man aber den Herzogthümern auch nur vorschlagen, dass die Bevölkerung, die sich erhoben hat zu Vertheidigung ihrer Freiheiten gegen das dänische Heer, welches in Schleswig zu dem unrechtmässigen Zwecke einfiel es zu inkorporieren, überhaupt ihre Vertheidungsmittel nur schwächen sollte, während eines Waffenstillstandes, der augenscheinlich angeboten ist um Zeit zu gewinnen?

Dänemark darf und wird fortfahren zu rüsten, warum sollten sie nicht die Kräfte, die sie haben behalten, da die deutschen Truppen der Uebereinkunft gemäss die Herzogthümer räumen sollen in der Weise, wie es in Baron Arnims Note an den Grafen Westmoreland vom 22 Mai angegeben ist?

Den 3:dje punkten ginge egentligen ut på att afväpna hertigdömena och detta vore orimligt i ett stilleståndsförslag, som uppenbarligen endast framlagts för att vinna tid. Skulle status quo återställas, d. v. s. tillståndet före upproret — i Köpenhamn den 24 mars, tillägges utmanande — så skulle utom friskarorna på 600 man endast några få skvadroner, som tillkommit, upplösas. Det vore orimligt att afväpna hertigdömena samtidigt som de tyska trupperna enligt Arnims förslag af den 22 skulle utrymma dem och å andra sidan svenskarna stå på Fyen och ytterligare rusta. Detta vore en förolämpning mot det tyska folket, som högtidligt lofvat försvara hertigdömena.

Hvad beträffade ersättning för kontributioner, så hade aldrig den af Wrangel påbjudna penningkontributionen upptagits, och om en del af den hunnit upptagas, så vore den redan enligt preussiska regeringens order af den 22 maj återbetald. Däremot hade efter Jutlands utrymmande 5 à 6 tyska fartyg med laster tagits och försålts under förevändning af vedergällning för kontributioner i Jutland. Detta förklaras vara ett hån mot Englands förfaringssätt och ett försök att prejudicera frågan.

Återstå de af Bunsen omnämnda preussiska motförslagen. Af dessa bilägger han icke det af friherre v. Arnim till lord Westmoreland framställda, utan betonar endast, att hans eget utarbetats i öfverensstämmelse därmed. Man torde emellertid kunna återfinna detta i det af Arnim utarbetade förslag, som enligt officiell dansk uppgift genom en vänskaplig makt kommit till danska regeringens kännedom[1] och hvilket i den officiella danska aktsamlingen anföres under samma nummer som det Bunsenska förslaget.

Solch ein Ansinnen würde ebenso beleidigend gegen diese Bevölkerung sein, als gegen die Deutschen, die sie befreit haben und die *feierlich sich verbürgt* haben, das unveräusserliche Recht Holsteins nie von Schleswig getrennt werden, zu vertheidigen.

Die Weigerung, jede Basis für einen Friede anzunehmen, während zugleich die Schweden in Fühnen sind und ausserdem rüsten, ist natürlich nicht dazu geeignet, die Herzogthümer zu bewegen sich zu entwaffnen.

Der Preussische Minister kann daher nicht einmal jenen Vorschlag *ad referendum* nehmen — — —» *A. S.-H. F.* s. 26.

[1] Jfr Knuth s. 490, där det i en not hänvisas till *Brevskaber* n:o 22 s. 54. Under n:o 22 upptages preussiska regeringens (Arnims) förslag utan närmare bestämningar som I och Bunsens i *A. S.-H. F.* anförda som II, hvilket ju synes klarställa detta förhållande. Den vänskapliga makten var enligt ett svenskt memorial af den 15 juni, utfärdadt till tillförordnade regeringen i Stockholm, Ryssland genom dess legation i Köpenhamn. Memorialet i fråga finnes bilagdt K. B. 8/8. H. U. H.

Öfverensstämmande äro dessa båda förslag[1] både i afseende

---

[1] I.

Den Preussiske Regerings (Baron v. Arnims) Vaabenstilstands Forslag.

1) Die Feindseligkeiten zu Lande und zur See werden sogleich und vollständig eingestellt;

2) Alle gefangenen werden freigegeben;

3) Alle mit Beschlag belegte oder weggenommene Schiffe werden sogleich freigegeben, alle Blokade angehoben;

4) Das Herzogthum Schleswig, seinem ganzen Umfange nach, wird von den Truppen des Bundes wie von denen Dänemarks geräumt;

5) Die provisorische Regierung führt bis zu einem definitiven Abkommen die Verwaltung des Landes Namens Seines Majestäts des Königs von Dänemark. Dasselbe wird von allen Eingriffen von dänischer Seite durch die Gewährleistung Englands sichergestellt.

6) *Preussen verpflichtet sich* bei dem deutschen Bunde dahin zu wirken, dass die Zurückziehung der Bundestruppen aus Holstein ebenfalls erfolge, sobald die Punkte ad 1—4 ausgeführt sind und beiden Herzogthümern die ad 5 gedachte Sicherheit gegeben worden ist.

7) Es wird ein angemessener Zeitraum für die Annahme der Präliminarien eines definitiven Abkommens bestimmt, nach dessen fruchtlosen Ablaufe beide Theile berechtigt sind die Positionen, welche sie vor Abschluss des Waffenstillstandes innehalten wieder einzunehmen.

II.

Den Preussiske Regjerings Vaabenstilstandsforslag,

saaledes som de bleve redigerede af dens Befuldmægtigede i London, Chevalier Bunsen, og indsendte til Lord Palmerston i Note af 12:te Juni, som Contrapropositioner imod det danske Forslag.

1) Die Feindseligkeiten zu Lande und zur See hören augenblicklich vollständig auf.

2) Alle Kriegs und politischen Gefangenen werden in Freiheit gesetzt.

3) Alle genommenen und mit Embargo belegten Schiffe seit dem Anfange des Krieges werden augenblicklich mit ihren Ladungen zurückgegeben, alle Blokaden werden aufgehoben.

4) Das Herzogthum Schleswig mit Inbegriff der Inseln wird in seiner ganzen Ausdehnung geräumt, von den Truppen des deutschen Bundes, wie von denen Dänemarks.

5) Die provisorische Regierung fährt fort die Verwaltung des Landes zu leiten im Namen seiner Majestät des Königs von Dänemark, bis dass die Streitfrage definitiv geschlichtet ist. Das Land wird gegen jeden Angriff von seiten Dänemarks sichergestellt durch die Garantie Englands.

6) Preussen *fordert den deutschen Bund auf*, die Bundestruppen aus Holstein zurückzuziehen, sobald die Artikel 1 und 4 ausgeführt sind und sobald die im Artikel 5 vorgesehene Sicherheit gewährleistet ist.

7) Ein Zeitraum von vier Monaten wird festgesetzt für die Annahme der Präliminarien einer schliesslichen Uebereinkunft. Wenn die ersten drei Monate verlaufen werden sollen, ohne dass dieses Resultat erreicht wäre, haben

på antalet punkter och ifråga om dessas innehåll, endast med det undantaget, att det Bunsenska förslaget i vissa delar går utöfver det Arnimska genom en utförligare precisering af bestämmelserna. Första punkten i bägge stipulerar med någon skillnad i ordalagen ett omedelbart och totalt upphörande af fientligheterna.

Andra punkten handlar om frigifvandet af alla fångar, hvilket Bunsen preciserar därhän, att det uttryckligen utsträckes till både *politiska* och krigsfångar i öfverensstämmelse med de af honom framförda anmärkningarna till Palmerstons förslag af den 18 maj. Likaledes, när den tredje paragrafen i Arnims förslag stipulerar återgifvandet af alla kapade eller beslagtagna skepp och upphörandet af alla blockader, preciserar den Bunsenska redaktionen detta därhän, att äfven laddningarna skulle återlämnas. Uttrycket i paragrafen om Slesvigs *fullständiga* utrymmande på det förra stället förtydligas på det senare därhän, att öarna uttryckligen inbegripas, likaledes i öfverensstämmelse med de nämnda anmärkningarna.

Femte paragrafen, om provisoriska regeringens förvaltande af hertigdömena i konungen af Danmarks namn till den definitiva freden, har endast olikheter i ordalagen att uppvisa de olika förslagen emellan. Likaledes den sjätte, där hos Arnim talas om, att Preussen *förpliktar* sig, att hos Tyska Förbundet verka för att draga förbundstrupperna från Holstein efter uppfyllandet af bestämmelserna i §§ 1—4, medan Bunsen uttalar, att Preussen kommer att göra det, när detta villkor är fylldt. I sjunde paragrafen åter finnes en reell skillnad i preciserande riktning, då Bunsen bestämmer den lämpliga tidrymden för uppnåendet af en definitiv öfverenskommelse, efter hvilken tidrymd bägge parterna i vidrigt fall ha att åter intaga sina positioner vid stilleståndets ingående, till fyra månader, hvaraf den fjärde är reserverad till positionernas återintagande.

Detta förslag afböjdes från dansk sida, hvarpå Reedtz och Pechlin lämnade London,[1] hvilket ju tyder på, att danskarna ansågo underhandlingarna i London utagerade. Medlaren och den andra parten blefvo så godt som ensamma på fältet och uppnådde sinsemellan ett slags enighet.

I Berlin hade friherre v. Schleinitz den 20 juni efterträdt Ar-

---

beide Theile das Recht, im Laufe des vierten Monats die Stellungen wieder einzunehmen, die sie vor Abschliessung des Waffenstillstandes innehalten.» *Brevskaber* s. 54 ff.

[1] *A. S.-H. G.* s. 304.

nim, hvars roll var utspelad efter invasionens hejdande.[1] Den nye utrikesministern gaf så tillvida efter för de slesvig-holsteinska stämningarna, att han uppgaf Arnims förslag om Slesvigs delning. I stället framlade han ett förslag om hertigdömenas förening under en regering i personalunion med Danmark (liksom den svensk-norska, menade man) och såsom kompensation till Danmark uppgifvandet af krafvet på Slesvigs omedelbara inträde i Förbundet *och* införandet af kvinnlig arfsföljd äfven i hertigdömena. Detta meddelades Bunsen men uppställdes icke som oeftergifliga preliminärer för ett vapenstillestånd. I stället modifierade man i det stilleståndsförslag, som den 22 juni afsändes till London, de föregående villkoren därhän, att man accepterade den Bunsenska tremannakommissionen som garanti i samband med provisoriska regeringens bibehållande och ville uppskjuta förhandlingarna om ersättningen för rekvisitionerna i Jutland och de kondemnerade fartygen till underhandlingarna om den definitiva freden. Detta förslag anlände den 24 juni till London; men redan dagen förut hade Palmerston i en gemensam not till bägge parternas representanter framlagdt ett nytt vapenstilleståndsförslag, som förberedts genom konferenser mellan den britiske statssekreteraren samt Bunsen och Bancks.[2]

Förslaget[3] börjar med en historik, hvarur framgår, att Palmerston sökt afsluta ett stillestånd utan samband med fredspreliminärer, men vid den preussiska regeringens motstånd öfvergått till en motsatt ståndpunkt. De försök, som gjorts i denna riktning, hade misslyckats — antagligen menas härmed skriftväxlingen den 18 och 19 maj —, och striden hade spridts öfver ett vidare område och antagit en allvarligare karaktär — härmed torde åsyftas de offensiva rörelser, danskarna efter Wrangels återtåg ur Jutland utförde, framförallt på halfön Sundeved midt emot Als, hvilka började 16 maj och hvarur en rad af krigsrörelser utvecklade sig.[4] — Britiska regeringen dref då åter ståndpunkten, att en vapenhvila borde afslutas omedelbart och villkorens bestämmande uppskjutas till senare. Men sedan de tyska trupperna dragit sig tillbaka från Jutland och den danska sjömakten uppgifvit några af sina

[1] *A. S.-H. G.* s. 304 anm. 1, där det bl. a. heter, att Arnim efter den 10 Maj endast obetydligt befattat sig med ärendena, en uppgift, som ju, när den kommer från Schleiden med hans lifliga beröring med utrikesdepartementet, torde vara vederhäftig.

[2] *A. S.-H. G.* s. 305 ff.

[3] *A. S.-H. G.* s. 27 ff. Jfr *Brevskaber* s. 59.

[4] Jfr Moltke s. 155 ff.

blockader, syntes ett nytt tillfälle erbjuda sig att förena stilleståndet med en öfverenskommelse om allmänna fredsprinciper. De båda parterna uppmanades följaktligen att inkomma med sina förslag; ehuru dessa ej möjliggjorde en omedelbar öfverenskommelse, ha de dock lämnat brittiska regeringen material till de förslag till dels stilleståndsvillkor och dels fredspreliminärer, som nu framlades.

Stilleståndsförslaget[1] proklamerar upphörandet af fientlig-

---

[1] »*Proposed Articles.*

1. Hostilities between the Danish and German forces shall cease by sea and by land, as soon after the signature of thes articles as necessary orders can be given. All blockades will at the same thime be raised.

2. All prisoners civil as well as military shall on both sides be set free, and no person shall on either side be proceeded against, or in any way molested for any part taken inrecent political events in Sleswig or in Holstein.

3. The Danes having used, their belligerant right of seizing and detaining German merchant vessels; and the German troops having, as is occasionally practised in war, levied in Jutland contributions in money and requisitions in kind, these mutual exercises of belligerants rights shall be set the one against the other; and if, upon a comparison of accounts it shall appear that either Party has in this manner levied or seized a greater amount or value than has been levied or seized by the other the excess of value so levied or seized shall be restored to the other party.

4. Immediately on the conclusion of this armistice the troops of both Parties shall evacuate the whole of the Duchy of Sleswig, The Island of Alsen beeing deemed and considered as Part of that Duchy; the Danish troops retiring to the north, and the German troops to the south.

Any Freecorps which may have been raised in Sleswig shall be disbanded, the men and officers beeing sent to their homes; and any regular Sleswig troops which may have been serving either with the Danish or with the German troops shall either retire out of the Duchy with the troops with which they have been serving, or be sent to their homes on furlogh.

5. It beeing necessary to provide for the temporary administration of the Duchies of Sleswig and Holstein during the interval which may elapse before the final settlement of all matters in dispute shall be so completely adjusted as to allow of the entire reestablishment of the regular order of Administration in both duchies; it is agreed to that a temporary administrative Commission shall be appointed to conduct the affairs of the two duchies in the name and on behalf of the King Duke.

This Commission shall consist of seven members, three whereof to be named by the King Duke, three by the Diet, and the seventh (who is to act as President) in a manner to be hereafter agreed upon. This Council is simply to carry on the usual administration of the Duchies, and is not to be invested with any legislative Power. As the appointment of this Commission is intended to be a step toward conciliation and peace, and is not meant for the purpose of allaying those party animosities, to which recent events have necessarily given birth, the persons, (who are to be named as members of

heter och blockader, så snart nödiga order hunnit gifvas jämte frigifvandet af krigs- och politiska fångar samt allmän amnesti. De efter krigsbruk kapade fartygen och upptagna kontributionerna skulle jämföras med hvarandra och öfverskottet återbetalas till den part, som härvid kunde visas hafva blifvit lidande. Hertigdömena, ön Als inbegripen, skulle omedelbart utrymmas och de danska trupperna gå åt norr, de tyska åt söder. Frikårerna i hertigdömena skulle upplösas och de reguliära trupperna draga sig tillbaka med den parts trupper, med hvilka de tjänat under kriget, eller hemförlofvas. En provisorisk regeringskommission bestående af sju medlemmar skulle insättas i hertigdömena i konungen-hertigens namn — tre valda af konungen, tre af Förbundet och den sjunde på sätt som senare bestämmes. Denna kommission skulle blott ha hand om förvaltningen men ej ha lagstiftningsmakt. För att befordra det fredliga syftet skulle inga, som deltagit i de senaste händelserna, få väljas till medlemmar.

Slutligen öfvergår förslaget till fredspreliminärerna,[1] hvarvid två alternativ framställas för konungen af Danmark att välja emellan. Det ena var Slesvigs delning i ett nordligt danskt och ett syd-

---

this commissions are to be persons,) who have not taken any active part, one way or the other in the late political transactions in the two Duchies.

6. The future condition of the Duchy of Sleswig shall be settled upon one or other of the two following Plans according to the choice of the King-Duke. *Brevskaber* s. 60 ff.

De ord, som stå inom ( ), saknas i *A. S.-H. G.*, men finnas i *Brevskaber*, s. 61.

[1] »*First*, the Duchy of Sleswig might be divided into two parts with reference to the German or Danish nationality of its inhabitants. The southern and German Part being to be called the southern Duchy, the northern or Danish Part to be called the northern Duchy. The King would then become a member of the Germanic Confederation in his capacity of Duke of southern Sleswig as well as in his capacity of Duke of Holstein, and southern Sleswig would follow the same line of succession as the sovereignity of Holstein.

On the other hand northern Sleswig would be attached by its law of succession to the Crown of Denmark, and the sovereignity of that Duchy would be unseparably united with the Danish.

Secondly, if this arrangement should not be thought expedient, the Duchy of Sleswig might remain entire and undivided, such as it now is; it might continue to be administered as it has been, by an Administration established for Sleswig and Holstein jointly; and there should also be provincial states in which the Representatives of the two Duchies would be assembled together in their proper respective proportions. In this case the King of Denmark would remain as he now is, a member of the Germanic Confederation in his capacity as Duke of Holstein, but he would not become member of the Confederation in his capacity of Duke of Sleswig.

No change would in this case be made in the law of succession of Sleswig.» *A. S.-H. G.* s. 28 ff.

ligt tyskt hertigdöme, af hvilka det senare skulle inträda i Tyska Förbundet och följa Holsteins successionsordning, medan det nordliga skulle följa Danmarks. Det andra alternativet var, att Slesvig skulle odeladt förenas med Holstein under en regering så som dittills, hvarjämte en gemensam representation, fördelad i proportion till respektive befolkningar, skulle inrättas. Däremot skulle i detta fall Slesvig fortfarande stå utom Tyska Förbundet och ingen förändring i dess tronföljd införas. Härefter slutar förslaget med en vädjan till parterna om eftergift.

Härpå svarade Bunsen i en not af den 24 juni,[1] hvari han kritiserar vissa punkter i lordens förslag, som han finner »dunkla» och om hvilka han säger sig förutse, att hans hufvudmän behöfva upplysning omedelbart. Han börjar med att fastslå, att Preussen antagit och Danmark efter ansenligt dröjsmål afslagit Palmerstons medlingsförslag af 19 maj både om en enkel vapenhvila och en dylik i förening med preliminärer. Beträffande frigifvandet af skeppen och ersättning för kontributionerna, önskar han få fastslagen den tolkningen, att äfven laddningarna skulle inbegripas såsom var fallet i Palmerstons not af den 19 maj, hvilket både Bunsen och Banks fasthållit i konferensen af föregående måndag; och han fäster ytterligare uppmärksamheten på en del detaljer, såsom att fartygens värde icke finge beräknas efter auktionsvärdet i Köpenhamn — med en tillagd vink om britiska assuradörers intresse — och svårigheten i beräknandet af kontributionerna, eftersom endast sådana in natura upptagits, men däremot icke de af general Wrangel pålagda penningsummorna. Beträffande insättandet af en provisorisk regering hänvisar han till sina betänkligheter i noten af den 12 maj och påpekar, att öppethållandet af frågan om presidenten innebure en särskild svårighet, hvarjämte tillägges, att han vid den ofvannämnda konferensen fått den uppfattningen, att lorden icke velat föreslå något dylikt. I fråga om delningsförslaget betonar han ytterligare befolkningens samtycke som oeftergifligt villkor från Förbundets sida.

Det andra alternativet ville han i anslutning till sitt yttrande i måndagskonferensen ha tolkadt därhän, hvari han förmodade sig vara enig med Palmerston, att Slesvig skulle garanteras icke bara gemensam förvaltning, men äfven gemensam representation utan någon konstitutionell förbindelse med Danmark för vare sig Slesvig eller Holstein, hvarjämte alla häremot stridande lagar skulle upp-

[1] *A. S.-H. F.* s. 30 ff.

häfvas. I fråga om bestämmelsen om att gällande tronföljdsordning, i den händelse att det alternativet antoges, skulle upprätthållas, erinrar Bunsen om, att denna ordning tolkades diametralt motsatt af Danmark och Tyskland, ehuru han menar, att texten klarligen uttryckte hans, Bunsens, mening.

Likaså vill han vid uttrycket provinsialständer, såsom benämning på hertigdömenas blifvande gemensamma representation, ha tillagdt ett förtydligande i sin anda. När danska regeringen i januari och mars användt detta uttryck om den lokala representation, som Slesvig skulle få, hade det nämligen icke uteslutit ett deltagande i riksständer eller riksdag för hela danska monarkien. Med erkännsamma uttryck för Palmerstons medling tager han, af brist på fullmakt att afsluta, förslaget ad referendum.

I en not af den 28 juni[1] kom Palmerston med sina motanmärkningar. Att göra utlämnandet af skeppen beroende af ersättning för kontributionerna vore onödigt, om grundsatsen om skadeersättning i allmänhet antoges. Man kunde icke fordra af konungen af Danmark att han, efter hvad som förefallit, skulle träda i underhandling med den bestående provisoriska regeringen. Denna skulle ej vägra att träda tillbaka, om Förbundet ginge med därpå. Hvad beträffar de båda alternativen till fredspreliminärer, finge Tyskland i förra fallet en förstoring, hvarpå det ej hade rättskraf; i senare fallet finge Slesvig faktiskt, om också ej principiellt, alla sina rättskraf uppfyllda. Det vore därför ej obilligt, att konungen-hertigen finge välja.

Härmed voro underhandlingarna i London faktiskt under denna fas af danska frågan afslutade. Underhandlingarnas tyngdpunkt hade redan förut förskjutit sig till — Malmö.

---

[1] *A. S.-H. G.* s. 310, där Palmerstons svar finnes *refereradt*.

IX. Grefve Pourtalès mission.

Underhandlingarna i London under Palmerstons egid kunna i stort sedt icke sägas ha varit lyckosamma för Danmark. Medlingsförslaget af 23 juni med sin för båda hertigdömena gemensamma regeringskommission under vapenhvilan betecknar ju ett afsteg i slesvigholsteinsk riktning från det ursprungliga enligt dansk uppfattning af Palmerston godkända förslaget med dess särskilda regeringskommissioner för hertigdömena Likaledes innebar ju det alternativ, som jämte Slesvigs delning uppställdes för Danmark, nämligen gemensam regering och gemensamma provinsialständer, ett accepterande af den slesvig-holsteinska ståndpunkten. Det var fara för handen, att man, om underhandlingarna fortfarit, blifvit drifven in i en återvändsgränd, att man ställts inför medlingsförslag, som man måste förkasta, hvilket förkastande åter skulle skadat Danmarks diplomatiska ställning genom intrycket af omedgörlighet. Danskarna själfva misströstade om att få lord Palmerston mera på sin sida, och därför blef det ett danskt intresse, att komma ifrån underhandlingarna i London.[1]

---

[1] »— — — L. Palmerstons Holdning berettigede os ikke til det Haab, at Preussen fra den side vilde blive formaaet til at slaae saa meget af i sine Betingelser, som vi paa vor Side maatte fordre — — —» KNUTH s. 490.

Jfr K. 70 25/5 Lagerheims uttalande där om Englands *partiskhet* för Preussen torde väl representera stämningen hos danska regeringen och de med Danmark sympatiserande främmande ministrarna. I K. 81 14/6 berättar Lagerheim, att Knuth fäst hans uppmärksamhet på det hindersamma i underhandlingarnas förläggande till London, hvarvid Lagerheim föreslagit Köpenhamn i stället, och då man fann, att detta måste stöta den preussiska självkänslan, Malmö. Knuth förklarade sig skola tala med Wynn och bad Lagerheim framlägga idén för konungen, för den händelse han skulle vilja taga initiativet, hvilket Danmark i en så ömtålig sak ej kunde göra.

I K. 82 15/6 meddelar Lagerheim, att danskarna i samtal med ryske ministern Ungern-Sternberg ofta påpekat olägenheten af underhandlingar i London så långt ifrån de hufvudstäder, där instruktioner måste inhämtas. Ungern-Sternberg hade intet emot Malmö som underhandlingsort, skulle

Den svenska interventionen blef nyttig i flera afseenden. Först och främst höjdes åter modet i Danmark.[1] Vidare har utsikten att se svenska trupper på Fyen i tyskarnas flank inneburit ett hot mot dessas ställning på halfön — hvilket man på danskarnas begäran genom tämligen bluffartade flottdemonstrationer ytterligare markerade[2] — och således rent militäriskt sedt medverkat till Wrangels återtåg.[3]

tvärtom gärna se, att denna plats valdes. Han var icke fri från bitterhet öfver Englands pretention att få draga till sig alla underhandlingar, hvilka det önskade behärska och antydde, att kejsaren skulle kunna tjäna Danmarks intressen bättre på hvarje annan plats än i London.

¹ K 71 26/5.

² På begäran af Knuth begaf sig Lagerheim till Helsingör och förmådde chefen på norska fregatten Nordstjernan att på hans ansvar företaga en kryssning vid jutska kusten för att visa flaggan och hos preussarna väcka fruktan för en svensk landstigning. K. 69 22/5 och Helsingör 696 23/5. Denna åtgärd vann konungens synnerliga bifall och äfven trenne svenska fartyg, korvetten Jarramas, briggen Nordenskjöld och fregatten Josephine sändes ut på liknande expeditioner. T. K. 26/5 Ap. 2.

³ »In einem Bericht an die Bundesversammlung d. d. Apenrade den 28 April hatte General von Wrangel seine Absicht ausgesprochen, in Jütland einzudringen und die erforderliche Anzahl Truppen des 10 Bundes Armeecorps Sonderburg gegenüber stehen zu lassen, um ein Hervorbrechen der Dänen in Flanke und Rücken der Hauptarmee von Alsen aus zu verhindern. 'Um Beides gegen nur dänische Kräfte zu erreichen, fährt der Bericht fort, halte ich die unter meinem Befehl stehende deutsche Bundesarmee stark genug. Sollten indess, wie dies hier von den dänischen Behörden verbreitet und anscheinend auch wirklich geglaubt wird, fremde Mächte, und namentlich Schweden, Unterstützungstruppen herbeisenden, dann würde ich meine Armee nicht stark genug halten, um mit Wahrscheinlichkeit des Erfolges diesen vereinigten Kräften entgegenzutreten. — — — Sollte daher Eine Durchlauchtige Bundesversammlung irgend Grund haben, an eine verstärkung der Truppen durch fremde Hilfe zu glauben, so würde ich auf das Dringendste um Nachschub von Deutschen Truppen bis zur Stärke von 10,000 Mann ersuchen müssen, damit ich dadurch in den Stand gesetzt sei, die errangenen Vortheile zu behaupten und einen ehrenvollen Frieden zu erzwingen'.» Förbundsdagen beslöt begära dessa 10,000 af de stater, som hade att uppställa X armékåren, men beslöt sedermera att hänsyn skulle tagas till behofvet af användande af en del af dessa trupper till respektive staters kustförsvar. »Diese Beschlüsse waren wenig geeignet, den raschen Zuzug der verlangten Verstärkung zu fördern und General von Wrangel erhielt auf seine, an die Regierungen der zum 10. Armeecorps gehörigen Staaten gerichtete Manschreiben von Hannover, Mecklenburg und den Hansestädten so ausweichende Antworten, dass er bereits Mitte Mai nach Berlin berichtete, er werde sich kaum bis zum Eintreffen der Verstärkung in Jütland halten können und aus strategischen Grunden eine rückgängige Bewegung machen müssen. Um wenigstens für diesen Fall so viel Entschädigung als möglich aus Jütland mitnehmen zu können, erliess der General von Wrangel am 18 Mai *auf eigene* Hand und ohne Auftrag oder

Men äfven efter återtåget blef den svenska styrkans närvaro på Fyen af betydelse för att ändra den strategiska balansen till Danmarks förmån. Därför fasthöll man trots Brassiers protester mot truppsändningen till Fyen såsom onödig efter Jutlands utrymmande — det ledande motivet för dessa protester var väl den förödmjukelse, som låg i ett tyskt tillbakatåg medan Danmarks bundsförvanter ryckte fram[1] — efter en genom ministern i Köpenhamn framställd förfrågan hos danska regeringen vid det ordagranna utförandet[2] af den konvention, som genom Oxholm och Manderström i Stockholm den 11 maj afslutits om svenska truppers öfverförande till Fyen.[3]

Vidare gaf just den svenska interventionen den danska diplomatien en för England i möjligast minsta mån stötande motivering för att undandraga sig Palmerstons obekväma medling, nämligen den rimliga önskan af Danmarks bundsförvant Sverige att deltaga i underhandlingarna om en sak, för hvilken det kastat

auch nur *Vorwissen der Preussischen Regierung* die folgende Proclamation.» Den afsedda (proklamationen är den om kontribution af 2 millioner speciedaler). *A. S.-H. G.*, s. 273 ff.

[1] K 972 28/5 o. K 72 28/5 Ap. 2.

[2] Bilaga XII.

[3] Redan i en depech till Stockholm af 10 maj (F. M. H.) med anledning af öfverlämnandet genom d'Ohsson af Sveriges deklaration af 4 maj, framhåller Arnim, att svenska regeringen borde veta, att besättandet af en liten sträcka af Jutland endast var en repressalie för att tvinga Danmark att upphöra med angreppen mot tysk egendom till sjös. Något angrepp mot öarna hade ej påtänkts, heter det, hvadan Sveriges ockupation af Fyen endast kunde tjäna till att låta Danmark fortsätta kriget med hela sin styrka i Slesvig (detta var ju verkligen meningen med den danska anhållan om hjälp, jfr kap. VI) och föra till vidare förvecklingar.

En förklaring i samma anda afgafs den 16 maj i en depech med samma adress (F. M. H.).

Den 24 Maj underrättar Brassier om det skedda utrymmandet af Jutland och Arnims därpå grundade förhoppning, att Sverige icke skulle göra något, som kunde försvåra Preussens uppriktiga arbete för fred.

Sedan truppförflyttningen redan skett, protesterade Brassier de St. Simon på egen hand i not af den 1 juni mot denna ovänliga handling, och denna åtgärd gillades af hans regering i en depech af den 6 juni (F. M. H.), hvari betonades, att fasthållandet vid militärdemonstrationen, sedan dess ändamål genom Jutlands utrymmande förverkligats, tydde på andra syften än de uppgifna.

Enligt Bille 58 13/6 hoppades Brassier genom hot med folkopinionen, sådan han trodde den vara, skrämma svenska regeringen till eftergift. Aftonbladet hade just vid denna tid uttalat sig »i preussisk anda» mot hjälptruppernas afsändande. Bille 55 2/6.

sina militära och diplomatiska maktmedel i vågskålen.[1] Från dansk sida var man mest böjd för att slippa ifrån de långrandiga underhandlingarna, som icke lofvade något utom i bästa fall en kompromiss, och istället med svenskarna som bundsförvanter pröfva vapenlyckan.[2] Denna ståndpunkt kunde svenska regeringen, som härigenom satte allt för mycket på spel,[3] ingalunda gilla och framtvang därför genom sitt passiva motstånd beträdandet af underhandlingsvägen.[3]

Uppgörelsen mellan dansk stridslystnad och svensk fredskärlek skedde vid det besök Fredrik VII, åtföljd af sin utrikes-

[1] »Den svensk-norske Regering havde ved sin Optræden til vor Fordel erhvervet sig Ret til at deltage i Tilveiebringelsen af en Fred eller en Vaabenstilstand mellem Danmark og Tyskland. Inden den gjorde vor Sag til sin og for Danmarks Skyld kastede sig ind i en krig, hvis Udgangfald altid maatte være tvivlsomt, havde den et billigt krav paa i Forening med os at gaae Fredens Vei. Dog forvissede den danske Regering sig forinden om *Storbritanniens* Samtykke til at de forenede Kongeriger med den delte den venskabelige Interventions Hverv.» KNUTH s. 490.

[2] Att tanken på »Cooperation» mellan svenska och danska trupper ständigt varit uppe framgår ur Billes rapporter; i 48 23/5 heter det: »Il parait que S. M. *Se reserve Elle même* de se concerter avec le Roy notre Auguste Maître, sur les opérations de leurs troupes combinées. I en konfidentiell skrifvelse af 23 maj heter det: »Allerede i dette Øieblik at formaae Sverrig til Aftale om en öjebliklig indtrædende fuldstændig Cooperation med vore Tropper til Tyskernes Uddrivelse af Slesvig er umuligt. Naar tropperne derimod ere samlede tvivler jeg ingenlunde paa Tingenes egen Magt som de selv bemærker vil gjöre sig gjældende». Af 51 26/2 framgår, att Bille på befallning af utrikesministern gjort en officiell framställning om kooperation. I 59 16/6 framställer Bille, efter att hafva redogjort för L. J. Hiertas i Aftonbladet och den öfriga hufvudstadspressens öfvervägande krigsskygga hållning, konung Oscars ställning i följande ordalag: »Havde H. Majestæt intetsomhelst Skridt gjort til at hjælpe Danmark, havde han fremkaldet en farlig Stemning imod sig saavel i som udenfor Pressen, hvis fremtids fölger det turde have været svært at beregne; — förer det Skridt han nu har gjort til Krig imellem Sverrig og Tydskland, vil ikke alene det Parti, der er imod Krig imellem Sverrig og Tydskland, men det langt större der, naar sammes Tryk hviler paa Landet, raaber paa Fred, kaste al Ansvarlighed, for hvad Staten og hver enkelt kommer til at lide, paa Kongen. *Förer hiint Skridt derimod ikke til Krig, vil saadent ikkun være gavnligt for H:s Majestät, dersom Aarsagen dertil kommer at ligge i at Danmark nu utan videre Sværdsslag opnaaer en taalelig fred* — — —»

[3] »Kongl. Maj:t ansåg sig likväl böra försöka att något återhålla den krigiska anda, hvaraf Danska Regeringen i ett med dess tillgångar föga förenligt förhållande syntes lifvad». Statsministerns för Utrikes Ärendenas Memorandum af den 15 juni (citeras hädanefter M 15/6; finnes bland H. U. H.) om förhandlingarna under konungen af Danmarks besök i Malmö den 7—10 juni.

minister, den 7—10 juni gjorde hos konung Oscar, som dagen förut anländt till Malmö.[1]

Äfven britiska sändebudet i Köpenhamn Sir Charles Wynn infann sig för att deltaga i öfverläggningarna.

Den 9 synas dessa ha kommit i gång på allvar. Grefve Knuth meddelade då den senaste preussiska propositionen till vapenhvila, som genom ryska legationen kommit till danska regeringens kännedom.[2] Af innehållet att döma, sådant det från svenskt håll refereras, synes det vara samma förslag, som Arnim den 22 maj meddelat lord Westmoreland.[3]

Detta förslag förklarades från dansk sida vara oantagligt och från svensk sida erkändes så vara fallet med femte punkten, i kraft af hvilken danska regeringen skulle hafva sanktionerat den provisoriska regeringens bestånd i hertigdömena.[4]

Svenska regeringen vägrade att följa Danmark i de häraf dragna krigiska konsekvenserna och frampressade istället af Danmark motförslag, med hvilka generalmajor Oxholm den 11 juni afsändes i utomordentlig beskickning till Petersburg för att begära Rysslands verksamma hjälp till deras genomdrifvande.[5]

En begäran till Sverige om ett löfte i samma riktning— hvilket

---

[1] Konungens berättelse till hemliga utskottet af den 6 aug. i H. U. H. Citeras hädanefter K. B. 8/8.

[2] M. 15/6.

[3] *A. S.-H. G.* s. 303. *Brevskaber* s. 54. Jfr föregående kapitel.

[4] M. 15/6.

[5] »Grefve Knuth förmåddes slutligen att framställa ett nytt contraförslag, hvilket, enligt dess förmenande omfattade alla de medgifvanden, hvartill Danmark kunde samtycka. Detta nya förslag blef genom General-Major Oxholm, hvilken den 11:te dennes med ångfartyg från Köpenhamn uti särskild beskickning till Petersburg afgick, meddeladt ryska hofvet, hvars aktiva medverkan för dess understödjande af danska hofvet begärdes.»

Knuth försökte sedermera förgylla upp sitt diplomatiska nederlag på följande sätt: »*L. Palmerstons* Holdning berettigede os ikke til det Haab, at *Preussen* fra den side vilde blive formaaet till at slaae saa meget av i sine betingelser, som vi paa vor side matte fordre, med mindre vi i vore Fordringer bleve understøttede af en anden venskabelig Magt. Den danske Regering greb den Leilighed til Underhandlingernes fremme, som de nordiske Regeringers och Folks broderlige Tilnærmelse frembød, og benyttede sig af begge de to skandinaviske Kongers første Sammenkomst i Malmø den 7—10 Juni til at forelægge den svensk-norske Regering et nyt udkast til en Vaabenstilstand, som samtidigt blev det *britiske* och det *russiske* Kabinet tilstillet, og hvortil begges understøttelse paakaldtes, i hvilken anledning General Oxholm blev sendt til S. Petersborg — — —» KNUTH s. 490 ff.

ju tvifvelsutan kunnat vara af betydelse såsom påtryckningsmedel i Petersburg, där man i sin antipati för skandinavismen såg intet mer ogärna än en isolerad svensk-dansk aktion — möttes med hänvisning till deklarationen af den 4 maj: Sverige gjorde sitt närmare *effektiva* ingripande genom landsättande af trupper på Jutland och eventuellt på Als beroende på en af garantimakternas medverkan.[1]

Af dessa kunde ju, då Palmerston konsekvent hållit sig inom medlingens råmärken, endast Ryssland ifrågakomma, hvaraf förklaras, att generalmajor Oxholms beskickning kom att riktas dit.[2]

---

[1] »På en till Kgl. Maj:t i samma anda framstäld begäran lemnades det svar, att Kongl. Maj:t trogen den förklaring, hvilken den 4 Maj blifvit till Preussiska hofvet aflåten, icke ansåg sig böra taga initiativet i afseende å frågan rörande Slesvig, då detta initiativ tillkom de Magter, som garanterat Danmark (det) men att uti den händelse de garanterande Magterna samtyckte att understödja de nu af Danska Hofvet framställda villkor för en vapenhvilas afslutande, och åtminstone *en* af desa Magter lemnade actifvt biträde til lands och watten skulle Kongl. Maj:t icke tveka att handla i samråd med denna Magt, och lemna icke allenast Sitt moraliska understöd, utan äfven den effectiva hjelp, som vid den tid då sådant kan förekomma af Kongl. Maj:t kan disponeras för att förmå Preussen och Tyska Förbundet att ingå på det sålunda från Danmarks sida gjorda förslag.

Danska Regeringen — — — skulle — — — gerna hafva sett, att Kongl. Maj:ts trupper fått befallning att till Jutland öfvergå, i hvilket fall den villigt emottagit hela den församlade Armécorpsen, men då Kgl. Maj:t var angelägen att hålla sig inom De uti Dess declaration af den 4:de Maj utstakade villkor, hvilka Kongl. Maj:t till denna dag troget och samvetsgrannt uppfyllt och fortfarande har för afsigt att uppfylla, samt då Kongl. Majt. ansåg att ett sådant steg, uti Danmarks eget intresse icke borde vidtagas, förr än allt hopp om en fredlig lösning af frågan måst uppgifvas, fann Kongl. Majt. icke skäligt att för närvarande till denna begäran gifva sitt samtycke.» M. 15/6.

[2] Jfr framställningen hos KNUTH s. 490 ff., där det visserligen heter, att det uppgjorda stilleståndsförslaget samtidigt tillställdes britiska och ryska kabinettet, men där dock genom Oxholms sändning hänvändelsen till det senare blir hufvudsaken.

Ännu mera tydligt framgår denna uppfattning ur M. $^{19}/_{7}$, där det å ena sidan heter: »Detta nya förslag blef genom General Major Oxholm, hvilken den 11 dennes med Ångfartyg från Köpenhamn uti särskild beskickning till Petersburg afgick, meddelad Kejserl. Ryska Hofvet, hvars activa medverkan för dess understödjande af Danska Hofvet begärdes», och å den andra: »Engelske Ministern i Köpenhamn, Sir Henry Wynn, som upvagtat Kongl. Maj;t i Malmö, erhöll äfven kännedom af detta nya förslag, och sökte Kongl. Maj:t öfvertyga denne Minister huru mycket det ligger i Stora Britanniens eget intresse, att medverka till ett snart afgörande af denna strid, hvilken uti fortsatt utveckling, hotar hela Nordens sjelfbestånd och den politiska jämnvigt, som

Ytterligare är att tillägga, att man från svensk sida ingalunda hyste någon optimistisk uppfattning om utgången af Oxholms sändning, alldenstund man visste, att ryska kabinettet ansåg, att Preussen genom utrymmandet af Jutland f. n. gjort nog för freden och att numera någon koncession borde göras åt den tyska nationalkänslan, medan man fann Danmarks hållning intransigent,[1] hvarige-

sekelgamla förhållanden i Norra delen af Europa grundat.» Danskarna hade äfven anledning till optimism i detta fall i yttranden, som Ungern-Sternberg fällde. K. 81 16/6.

[1] »— — — den danska Regeringen — — — väntar sig ett antagande från Rysslands sida af sin uti Petersburg framställda proposition.

Ett sådant antagande torde dock icke kunna med full visshet obetingadt motses. Oaktadt Rysslands benägenhet att gå Danmarks önskningar till mötes, torde likväl detta Rike tveka att inlåta sig uti ett allmänt krig, hvars följder kunna blifva oberäkneliga och som Ryssland åtminstone *icke ännu* önskar förmå Ryska Cabinettet att öfvertala Danmark att gå in på några modifications, som kunna göra understödjandet af dess förslag från Englands sida möjligare. Denna förmodan grundar sig på ett samtal mellan Herr Grefve Nesselrode och Konungens Minister i St. Petersburg.» M. 15/6. H. U. H.

Detta samtal torde vara det som omtalas i Pbg 46 10/6, hvarom en antydan också finnes i K. B. 8/8, därigenom att denna uppräknas som bilagd till skildringen af underhandlingarna 7—10 i Malmö. Enligt nämnda depech yttrade Nesselrode till Nordin vid ett företräde, som denne hade för att meddela utrikesministerns depech till d'Ohsson (hvilken uttryckte svenska regeringens tillfredsställelse med utrymmandet af Jutland och dess uttalade villighet att gå till mötes Preussens önskan att ej göra dess väg till freden svårare genom förödmjukelser) följande:

»Nous ne pouvons que trouver fort juste et naturel que Votre Gouvernement ne veuille point retirer son appui efficace à celui de Danemarc avant que l'on puisse être sûr des veritables intentions de l'Allemagne. Nos informations de Berlin à ce sujet, continuent toutefois à être favorables et à témoigner du désir sincère du Gouvernement Prussien d'amener une solution définitive de la question Danoise — Les nouvelles que nous venons de recevoir de Copenhague ne sont malheureusement pas aussi rassurantes et l'on parait y vouloir élever les prétentions à un point, qui ne peut qu'entraver les negociations pour la paix et en diminuer les chances. Le comte Knuth, qui était une fois d'accord avec sir Henry Wynn sur la nécessité de consentir à un partage de Schlesvic, basé sur la nationalité des habitants, ne veut plus à présent admettre cette condition. Quand la Russie comme la Suède et l'Angleterre offrit son appui au Danemarc, c'était pour venir au secours d'une nation faible et opprimé, c'était pour empêcher la déstruction dont la Monarchie Danoise était memacée; mais malgré nos sympathies pour sa juste cause nous croyons pourtant devoir donner des conseils de modération et de conciliation, quand nous voyons l'influence qu'excerce à Copenhague un parti exalté, qui de plus en plus éleve ses prétentions et qui entraine le Gouvernement dans la même voie. Nous avons été aussi étonnés que peinés de voir que, dans un moment où l'on pourrait espérer la conclusion prochaine d'un armistice, où le Gouvernement

nom ju den försiktiga tillbakadragenhet, som i självfva verket från svensk sida intogs, ännu mera understrykes. Stämningen å svensk sida var således afgjordt fredsvänlig och isynnerhet hyste man en viss oro för konsekvenserna af en så plötslig omläggning af den danska frågans tyngdpunkt från London till Petersburg.[1]

Däremot visade man från svensk sida desto större tillmötesgående mot en begäran från dansk sida att af Preussen utverka en

---

Prussien le désirait et où il en avait donné la preuve en ordonnant l'évacuation du Jutland, les Danois n'ont pas hesité de recommencer, sans aucun but réel, les hostilités et d'occasionner ainsi une nouvelle effusion de sang. Il en résultera naturellement que les Allemands, au lieu d'être portés à la paix, se ront exaspérés et voudront se venger de cette attaque imprévue, qui leur a fait essayer une défaite. Le Gouvernement Hanouvrien était, dans les derniers temps, fort peu disposé à continuer cette lutte. Maintenant ce sont ses troupes qui ont le plus souffert dans la dernière rencontre et l'on peut facilement se figurer quels sont à présent ses sentimens envers le Danemarc. Craignant que tout ne s'embrouille de nouveau, je viens d'écrire au Baron d'Ungern-Sternberg en l'engageant à représenter au Gouvernement Danois combien il est à désirer qu'il montre un esprit conciliant et qu'il ne refuse pas de faire, de son côté, quelques concessions pour faciliter la paix. Je suis persuadé que le Prince Mentschikoff aura tenu à Copenhague le même language. Personne ne pourra méconnaître notre manière de juger la conduite de l'Allemagne dans cette affaire; mais si l'on veut qu'elle soit arrangé sur de bases définitives et solides, il faut néanmoins — autant qu'il est compatible avec les intérêts essentiels du Danemarc — menager un peu la susceptibilité de la Confédération Germanique et du Gouvernement Prussien en particulier, et leur fournir le moyen de ne pas avoir trop compromis aux yeux du monde, leur fierté nationale.»

Följande dag hade han emellertid fått mera lugnande underrättelser från Meyendorff om det intryck anfallet på Sundevitt gjort i Tyskland. Denne skref: »La descente que les Danois ont faite sur la terre ferme du Schlesvic, réduite à ses véritables proportions, est heureusement beaucoup moins importante que les journaux ne l'avaient d'abord annoncé, sans quoi on aurait risqué de voir les passions mal éteintes des Allemandes et leurs dispositions belliqueuses reprendre une nouvelle force, doublement regrettable dans le moment actuel.»

[1] »Kongl. Majestät skyr icke för att inlåta sig uti striden, men med billig omsorg för sina egna Rikens wäl och sina egne Undersåters interessen, anser Kongl. Maj:t Sig böra lemna ingenting oförsökt för att så vida någon möjlighet förefinnes förekomma utbrottet af ett krig, som uti sin utveckling kunde leda längre än från början förmodades, och alstra nya förvecklingar, af ännu betänkligare och för Nordens framtid betänkligare art än de som för närvarande sig förete.

Framför allt är Kongl. Maj:t angelägen om att undvika allt, som kunde föranleda en möjlig brytning emellan England och Ryssland; ett förhållande, som i alla tider kommer att för de Förenade Rikena medföra de vådligaste följder.» M. 15/6. H. U. H.

försäkran, att man icke hade för afsikt att ånyo inrycka i Jutland, desto hellre som man på grund af genom Brassier de S:t-Simon meddelade depechen från Arnim trodde sig ha anledning förmoda, att Preussen skulle gå till mötes ett sådant kraf på grund af den allmänna stämning för att söka komma ifrån saken, som däri manifesterades och hvilken man äfven på allmänna grunder kunde sluta sig till.[1]

[1] »Liktidigt med aflemnandet af dessa propositioner framstälde Kongl. Danska Regeringen äfven den önskan, det Kongl. Majt. hos Kongl. Preussiska Regeringen skulle utverka ett bestämdt och skriftligt yttrande, att något infall uti de Danska Arfländerna icke skulle äga rum, och ett sådant anfall af Kongl. Majt. skulle anses såsom ett fredsbrott mellan de Förenade Rikena och Preussen. Willig att gå Danska Regeringens önskningar till mötes och angelägen att om möjligt erhålla visshet om Preussiska Cabinettets verkliga afsigter, behagade Kongl. Majt. villfara denna önskan ehuru icke uti hela det vidsträckta omfång, som Danska Regeringen däråt velat gifva. Närlagda utdrag af en dépêche, som på Kongl. Majts befallning, den 12:te dennes blef Envoyén Baron D'Ohsson tillsänd genom Konungens Adjutant, Capitaine Thulstrup utvisar ordalagen och vidden af den framställning som till Preussiska Regeringen blifvit gjord. Dess svar torde inom några få dagar kunna förväntas, och intill dess detta blir kändt, anser Kongl. Majt. sig icke böra företaga någon vidare trupprörelse än den som Kongl. Majt. redan i Berlin förklarat sig hafva verkställt, — —»

»Det svar som af Preussiska Regeringen på den nu gjorda framställningen kan komma att gifvas, kan väl icke med visshet förutses, likväl synes någon anledning af en från Herr v. Arnim till Hr Brassier de St. Simon under den 6:te dennes aflåten depech kunna hämtas, att man i Berlin icke vore alldeles obenägen att lämna en förklaring sådan som den, hvilken Kongl. Majt. begärt, och man styrkes uti en sådan förmodan dels deraf, att enligt all anledning Engelska Regeringen fordrat ett dylikt löfte, dels äfven deraf, att det är ganska väl kändt att Preussen har sig särdeles angeläget att afsluta den tvist, hvilken troligen redan varit afgjord, på ett vänskapligt sätt, utan det tryckande inflytande, som Nationalförsamlingen i Frankfurt utöfvar på Preussiska Cabinettets beslut. Ett ytterligare skäl att motse någon beredvillighet från Tysklands sida att sluta fred med Danmark, ligger uti den sednast från Paris ingångna, och som det synes, väl grundade underrättelsen, att den nuvarande Styrelsen i Frankrike, som lärer erfara någon förlägenhet att aflägga redovisning för de efter den 24:de Februarii använda Statsmedel och dessutom finner omöjligheten att tygla de olikartade partier, hvilka der slitas om väldet, numera skall hafva funnit nödvändigheten att söka en afledare för de inre oroligheterna uti ett yttre krig.» M. 15/6. Den omtalade depechen af den 6 juni utgör egentligen en protest mot svenska regeringens vägran att efter Jutlands utrymmande inställa truppsändningarna till Fyen såsom Preussen kräfde i Brassier de St. Simons not af den 1 juni. — Som vi veta af det föregående berodde detta icke på den svenska regeringen. — Emellertid innehåller motiveringen för dessa klagomål en hel del direkta fredsförsäkringar, hvilka tydligen svenska regeringen med den kännedom den hade om ställningen icke drog sig för att

Sverige grep sig genast an med sin del af saken. Den 12 juni affärdades konungens adjutant, kapten Thulstrup till Berlin, dit han anlände den 14 juni,[1] med depecher till friherre d'Ohsson. Denne fick order[2] att först framställa krafvet på en garanti mot en förnyad

skänka obetingad tilltro. Så heter det» — — —, dass wir — — — durch die Anordnung der Räumung von Jutland einen offenen und entschiedenen Schritt im Sinne des Friedens und der Verständigung gethan hatten.»

»— — — Die Regierung S:r M:t des Königs muss es schon jetzt lebhaft bedauern, dass die Schritte des Königl. Schwedischen Gouvernements auf den Fortgang der unter Vermittlung Englands eingeleiteten Unterhandlung zum Zwecke einer friedlichen Ausgleichung des Conflictes mit Dänemark störend einwirken. Sie würde es noch mehr beklagen, wenn Preussen und der Bund dadurch genöthigt werden sollten, von der friedlichen welche zu betreten beide sich geneigt und bereit gezeigt haben, gegen ihren Wunsch und Willen abweichen zu müssen.

[1] B. 49 14/6.

[2] T. B. 12/6. »Pendant le court séjour de S. M. le Roi de Danemarc en Scanie, des conférences ont eu lieu avec ce Monarque & son Ministre des Affaires Etrangères, relativement à l'appui ultérieure reclamé de leur part en faveur de la cause Danoise, dans le but d'établir une coopération active du Corps d'Armée du Roi avec leurs troupes.

Vous connaissez, Mr le Baron, la position actuelle de la question: Vous savez que le Roi a exécute fidèlement jusqu'à ce jour les résolutions, qui avaient été annoncées à la Cour de Berlin par la déclaration que Vous fûtes chargée en date du 4 Mai, de remettre à cette Cour. Les troupes ont été rassemblées et se trouvent réunies en ce moment; l'escadre est sortie de Carlscrona, et vient de jeter l'ancre sur la rade de Malmö; 4,000 hommes ont été transportés de Gothembourg et sont déjà arrivés en Fionie, deux battaillons de la Garde ainsi que peut-être deux escadrons et une batterie s'embarquent d'ici plutôt pour la même destination, afin de complêter la brigade formée dans cette île pour occuper la position défensive annoncée par la susdite déclaration.

Le Roi n'a cependant point manqué d'apprécier la demarche du Gouv:mt Prussien d'ordonner l'évacuation de la Jutlande, et Sa Majesté aime à se persuader, que cette importante décision annonce une disposition favorable au retablissement de la paix; but auquel ont tendu également les bons offices de la Grande Bretagne dans l'intérêt d'une médiation à etablir entre les parties belligérantes. — Aussitôt que des deux côtés on veut entrer franchement et sans réserve dans cette voie — et cette marche le Roi l'a appuie amicalement, de Son côté, auprès de Sa Majesté Danoise — on a tout lieu d'espérer le différend pourrait encore être arrangé d'une manière satisfaisante, et le Roi ne voudrait certes rien entreprendre qui pût entraver le cours des négociations pour l'objet que Sa Majesté a toujours eu en vue, savoir le rétablissement de la bonne intelligence et de la tranquillité générale du Nord. —

Le Roi a déclaré, dès le principe, que Sa Majesté établissait une distinction entre l'attaque contre les Etats Danois proprement dits, et celle contre le Duché de Slesvic. Pour le premier cas — qui s'est produit dans l'intervalle — des troupes devaient être transportées dans ces Etats pour s'opposer au debordement des forces Germaniques. Quant au second cas, le Roi ne voulait point

prendre l'initiative pour trancher cette question, puisqu'une pareille intervention appartenait en premier lieu aux Puissances garantes, Sa Majesté annonça que ce n'était que de concert avec celles-ci que Sa Majesté se désiderait à unir Ses efforts à ceux de ces Puissances pour maintenir les droits de Sa Majesté Danois sur le Slesvic.

Les mêmes principes guident encore en ce moment la politique du Roi, mais S. M. ne peut pas se dissimuler que l'invasion déjà opérée en Jutland, et la guerre qui se poursuit malheureusement encore dans le Slesvic, sont de nature à menacer de la manière la plus grave l'existence de la Monarchie Danoise, et que dans l'intérêt de cette Monarchie comme dans celui de ces propres sujets, Sa Majesté pourrait se voir forcé par les événemens à accorder à cette puissance une coopération plus efficace; à moins que, des garanties positives ne soient données pour la prochaine cessation de cette lutte désastreuse.

Voulant cependant établir de la manière la plus patente son désir d'user de tous les moyens d'amener un arrangement d'éviter les complications aussi sérieuses que regrettables, le Roi Vous charge Mr le Baron, de faire au Ministère de S. M. le Roi de Prusse la communication suivante, dont la teneur conciliante ne saurait être méconnue.

Pour le cas, que le Gouvernement Prussien voulut donner à celui du Roi l'assurance formelle et positive, que dans aucun cas, et quelle que soit l'issue des engagemens qui continuent encore dans le Slesvic, les troupes prussiennes ou celles de la Confédération ne dépassent plus la frontière de la Jutlande et qu'elles n'opéront point le déscente dans quelqu'une des iles Danoises le Roi, de son coté s'engagerait à suspendre tout mouvement ultérieur de ses troupes, dans l'espoir que le différend, refermé dans les limites des Duchés pourrait être arrangé sans son intervention active.

Si comme nous aimons à le croire, le Gouv:mt Prussien est sincèrement animé du désir de mettre une fin à cette guerre, il parait que l'assurance demandée de sa part pourra être donnée sans hésitation elle comblerait nos vœux, en garantissant l'inviolabilité du territoire d'une Puissance Amie, et en rétablissant nos rélations avec la Prusse sur un pied amical, qui nous parait si désirable.

Mais comme, par bien des raisons, le Roi ne saurait rester longtemps dans la position expectative que dans ce moment il occupe, et que d'ailleurs Sa Majesté S'est engagée à faire connaître prochainement à S. M:te Danoise sur quoi Elle pourra compter de Sa parti, il est urgent d'obtenir à cet effet sans retard une réponse explicite. Vous voudrez donc, Mr le Baron, ne point perdre de temps pour adresser à Mr d'Arnim la communication dont Vous venez d'être chargé et exprimer à ce Ministre d'Etat notre vif désir d'être informés dans le plus court délai que faire peut de la réponse du Gouv:mt Prussien. Nous nous attendons ainsi avec certitude, à ce que veuille bien Vous adresser bientôt une réponse. Vous me l'expédierez immédiatement par l'officier porteur de cette dépêche afin que nous puissions règler nos opérations ultérieures d'après de cette communication, et en conformité avec les engagemens que nous avons contractés avec le Cabinet Danois. Cette dernière alternative serait tout aussi doloureuse pour le cœur du Roi, que peu conforme aux sentimens qu'il nourrit pour l'Allemagne et que malgré les justes sympathies que nous éprouvons pour nos Voisins sont partagés par Ses peuples.»

men icke order att meddela, emedan detta regulariter borde ske genom medlingsmakten England.[1]

[1] T. B. 12/6 (en annan depech):

»Par une note, qui m'a été adressée en date du 10 courant par Mr le Cte de Knuth, ce Ministre d'Etat m'a communiqué les propositions que le Gouv:mt Danois vient de faire à la Grande Bretagne pour amener un armistice pendant la durée duquel la paix pourrait être négocié sous les auspices de la Puissance médiatrice. En même temps m'a informé que ces propositions seraient imédiatement par le Général d'Oxholm parti hier de Copenhague par bateau à vapeur à la cour de St. Petersbourg, de la part de laquelle le Cabinet de Copenhague demande une coopération effective à l'effet de soutenir et d'appuyer les bases qu'il met en avant pour parvenir à la cessation d'un de guerre que des deux cotés on semble peu disposé à continuer.

J'ai l'honneur de Vous communiquer ci-près, Mr. le Baron, une copie de cette Note et de la réponse que je viens d'y faire en date d'hier. Je ne crois point devoir Vous charger d'en faire à la Cour de la Prusse une communication qui ne pourra lui parvenir regulièrement que par le Gouv:mt Britannique, sur les attributions duquel nous n'entendons nullement empièter. Si cependant Vous jugez que dans les circonstances actuelles il serait utile d'instruire le Gouv:mt Prussien de la teneur générale des propositions Danoises le Roi s'en rend à Votre Sagesse et à Votre expérience, que Sa M:té apprécie comme elle le méritent, d'en donner connaissance verbalement à Mr d'Arnim, san cependant préciser les stipulations, et surtout dans le but d'établir que fidèle à Sa déclaration, le Roi ne veut aucunement prendre l'initiative en ce qui regarde la question de Slesvig, et que ce n'est que lorsque la Russie et la Grande Bretagne (en tant que sa qualité de Puissance médiatrice lui permet de s'exprimer d'avance sur cette affaire) auront appuyé ces propositions que le Roi Se prononcera à cet égard. Cependant, et abstraction faite de cette considération, il semble que les propositions en question doivent en leur emsemble paraitre admissibles à la Prusse, puisqu'il n'y est rien préjugé sur la condition future du Slesvig, laquelle sera reglée lors de la paix. Le droit de souverainité du Roi de Danemarc sur le Slesvig, en sa qualité de Duc de ce pays, n'a jamais été contesté, et les propositions mises en avant maintenant ne sortent point de la sphère de ce fait. Une fois l'armistice conclu, il s'agira de discuter le mode d'arrangement à l'égard du Slesvig; question qui parait ne jamais pouvoir être ridée par les armes. Vous pouvez ajouter dans le cas que vous jugegez utile de faire cette communication verbale au Gouv:mt Prussien, que dans l'espoir que les propositions Danoises seront bientôt officiellement communiqués au Cabinet de Berlin, par celui de Londres le Gouv:mt du Roi a cru pouvoir dans l'intérêt du rétablisse de la paix dans le Nord, les recommander à l'attention sérieuse du Ministère Prussien, puisque, même en les acceptant ce Ministère ne déciderait rien d'avance concernant la solution définitive du différend, qui formerait l'objet des négociations qui s'ouvriraient sous les auspices de la Grande Bretagne. Pour amener ce resultat, il est essentiel, ainsi que la Grande Bretagne l'a démontré, que les Duchés soient evacués, jusqu'à ce que la question soit décidée. C'est là le seul moyen d'arriver à un résultat et l'oblition de n'y point faire entrer des troupes allemandes, ne semble point devoir créer une difficulté, aussitot que le Roi de Danemarc s'engage également à ne point faire entrer ses troupes dans ses Duchés.

Det svenska budskapet anlände på en synnerligen gynnsam tidpunkt midt under en ministerkris,[1] hvilken drog alla intressen från slesvig-holsteinska frågan, som man var grundligt trött på,[2] emedan Arnims afgång redan var förestående.

Vid d'Ohssons begäran om företräde hos den preussiske utrikesministern omedelbart efter Thulstrups ankomst, var Arnim frånvarande och hans närmaste man, grefve Bülow, bekräftade ryktet om hans afgång. Bülow fick meddelande om d'Ohssons ärende och förbereddes på en officiell not, på hvilken ett snart svar förväntades. Noten afsändes den 15 juni till Arnim, som följande eftermiddag återkom och på aftonen afsände sin svarsnot.[3]

Den svenska noten[4] påminner om, att omedelbart efter dekla-

---

Vous voudrez bien m'informer Mr le Baron, de la manière dont M. d'Arnim aura reçu les ouvertures que Vous êtes chargé eventuellement de lui faire à l'égard de cette importante affaire, en même temps que de Votre manière de juger la position actuelle de question.»

[1] B. 49 14/6.

[2] B. 46 7/6 »— — — il paraît que le Cabinet de Berlin avait présumé qu'après l'évacuation du Jutlande le motif allegué du transport de nos troupes dans les îles Danoises n'existait plus, et qu'il veut imputer à notre appui la prolongation d'un état de guerre que la Prusse désirerait voir cesser au plus tôt, ne fût ce que par le besoin qu'elle a de ces troupes dans son intérieur — — » Jfr 50 17/6 ap.

[3] B. 50 17/6.

[4] Copie d'une Note, adressée par Mr le Baron d'Ohsson, Ministre de S. M. le Roi de Suède et de Norvège à S. E. Mr. le Baron d'Arnim, Ministre des Affaires Etrangères de S. M. le Roi de Prusse, en date de Berlin le 15 Juin 1848.

Par sa déclaration de 4 Mai, le Gouvernement de S. M. le Roi de Suède et de Norvège, a fait connaître à celui de S. M. le Roi de Prusse qu'il avait pris l'engagement de tenir à la disposition de S. M. le Roi de Danemarc, un corps de troupes destiné à la défense des îles danoises si les troupes de la Confédération germanique dépassaient les limites septentrionales du Slesvic et si elles envahissaient une partie quelconque des Etats héréditaires danois. A peine cette déclaration fut-elle partie de Stockholm que le Gouvernement Suédois apprit l'entrée des troupes féderées dans le Jutlande. Des ordres furent donnés pour le transport d'un corps de troupes Suédoises en Fionie. Au moment de son embarquement à Gothembourg le Gouvernement Suédois apprit, par une communication de Mr. le Ministre de Prusse à Stockholm, que les troupes fédérales avaient reçu l'ordre d'évacuer le Jutlande. Environ 6,000 hommes de troupes Suédoises se trouvent maintenant en Fionie. —

Des forces militaires sont assemblées en Scanie pour donner une assistance ultérieure au Danemarc si les circonstances l'exigeaient durant l'intervalle qui s'écoulera jusqu'à la conclusion d'un armistice que le Roi mon Auguste Souverain, appelle de ses vœux et voudrait hâter de Ses conseils. La possibilité d'une nouvelle invasion de ses Etats héréditaires à porté Sa Majesté danoise

rationen af den 4 maj, hvari utlofvats att ställa en truppstyrka till konungen af Danmarks förfogande, till öarnes försvar om Tyska Förbundets trupper öfverskrede Slesvigs norra gräns och anfölle någon af de danska arfländerna, underrättelsen om infallet i Jutland anländt. Vid truppernas inskeppande i Göteborg hade man genom preussiska ministern fått underrättelsen om Jutlands utrymmande. 6,000 man svenskar befunne sig nu på Fyen och andra i Skåne för att vid behof ge Danmark ytterligare bistånd. Men de skulle ej lämna svensk mark, om konungen af Preussen afgåfve den förklaring Danmark vädjat till Sverige såsom vänskaplig grannmakt att utverka, nämligen att förbundstrupperna under inga omständigheter skulle infalla i arfländerna, d. v. s. Jutland och Öarna, huru den nu pågående striden i Slesvig än utfölle. Noten afslutas med en försäkran om konungen af Sveriges fredsälskande afsikter, och önskan att undvika allt, som kunde grumla harmonien mellan Sverige och Preussen.

Arnims svarsnot[1] uttalar sin förvåning öfver att Sverige ansett

---

à réclamer d'une Puissance voisine et amie cette assistance éventuelle; mais elle serait jugée inutile et les troupes réunies en Scanie ne quitteraient pas le territoire Suédois, si la Suède recevait du Gouvernement de S. M. le Roi de Prusse l'assurance formelle que, dans nul cas, aucune partie des Etats héréditaires danois, savoir le Jutlande et les îles, ne sera envahie par les troupes fédérales, quelle soit l'issue des engagemens qui continuent encore dans le Slesvic. Une pareille assurance préviendrait des complications que le Gouvernement de S. M. le Roi de Suède et de Norvège, se féliciterait de pouvoir éviter, dans son vif désir de voir écarter tout ce qui serait capable de troubler la bonne harmonie entre les Royaumes Unis et le Royaume de Prusse. Il s'est flatté de l'espoir que le Gouvernement prussien acceuillerait une proposition d'une tendance aussi pacifique, et je m'estimerais heureux, Mr. le Baron, de pouvoir lui transmettre promptement la certitude que ses vues conciliantes ont été partagées.

(Signé) d'Ohsson, Berlin le 16 Juin 1848. Bilagd B. 50 17/6.

[1] »Monsieur le Baron. J'ai eu l'honneur de recevoir la note de 15 de ce mois, par laquelle Vous m'annoncez que 6,000 hommes de troupes Suédoises ont été embarqués à Gothembourg et se trouvent maintenant en Fionie.

L'envoie de ces troupes se fonde sur la déclaration du Gouvernement Suédoise du 4 Mai, déclaration par laquelle le cabinet de Stockholm annonçait qu'il ne saurait voir d'un œil indifférent l'occupation par les troupes fédérales l'une des Provinces Danoises héréditaires. Dans ma note du 10 Mai, j'ai déjà eu l'occasion de m'expliquer sur les raisons qui ont engagé la Confédération Germanique à occuper le Jutlande, et nous devions d'autant moins nous attendre à ce que le Gouvernement Suédois se crût obligé par ses engagements vis à vis du Gouvernement Danois, à occuper l'île de Fionie, que depuis lors les troupes fédérales ont été retirées du Jutland que nous avions occupé avant d'avoir reçu la surdite déclaration.

Vous m'annoncez de plus Monsieur le Baron, que des forces militaires sont assemblées en Scanie pour donner une assistence ultérieure avant le con-

sina förbindelser till Danmark kräfva besättandet af Fyen, *sedan* Jutland utrymts. En formlig försäkran, att ett nytt infall i Jutland

---

clusion d'un armistice de Danemarc, mais que les troupes Suédoises ne quitteront pas le territoire Suédois, si la Suède recevait du Gouvernement Prussien, l'assurance formelle que, dans nul cas, aucune partie des Etats héréditaires Danois ne sera envahie par les troupes fédérales, quelle que soit l'issue des engagements qui continuent encore dans le Slesvic.

La Prusse a donné la preuve la plus éclatante de son désir de voir terminer à l'amiable les différends que se sont elevés entre la Confédération Germanique et le Danemark, en usant de toute son influence auprès de la première pour faire retirer de Jutland des troupes fédérales, et en renonçant par cela même à la perception de contribution militaire qui devait dedomager le commerce allemand des pertes qu'il a faits par suite des mesures hostiles de la marine Danoise.

La Prusse ne saurait faire davantage; elle ne dispose pas des troupes fédérales; elle est elle-même membre de la confédération Germanique, et comme tel, elle est soumise, aussi bien que tout autre, aux décisions de la Diète. Elle a fait évacuer le Jutland par ses troupes pour faciliter l'œuvre de médiation entreprise par l'Angleterre et amener la conclusion de la paix; mais elle ne saurait donner l'assurance formelle qu'on lui demande et prendre un engagement aussi péremptoire pour l'avenir, sans avoir préalablement obtenu de la Diète la sanction de cette mésure. Un pareil engagement dépasserait les limites de l'initiative que, celle-ci lui a confié jusqu'à un certain point par rapport aux négociations et aux opérations militaires, et le Gouvernement du Roi ne saurait assumer une si grand responsabilité.

Le Gouvernement du Roi a donné par sa conduite une preuve suffisante qu'il n'a point l'intention d'occuper de nouveau le Jutland ni d'envahir les îles, et il ne le fera certainement point s'il reçoit l'assurance, que les modérations qu'il a montré jusqu'à présent atteindra le but qu'il a en vue, c'est à dire le prompt rétablissement de la paix. Les nouvelles qu'il a reçues dernièrement de Londres lui donnent l'espoir que le moment qui amènera cet heureux résultat n'est plus très — éloigné; et nous ne pourrions qu'en savoir gré à la Suède si elle voulait unir ses efforts à ceux de l'Angleterre et aux notres pour terminer aussi promptement que possible les négociations qui ont rapport. Mieux qu'aucune autre Puissance la Suède est à même d'exercer une influence sur le Danemarc; mieux que personne elle peut travailler à Copenhague à faire éviter de nouveaux conflits entre les troupes de la Confédération et celles du Danemark et à faire accepter les conditions équitables de l'armistice que nous avons proposé. Dans un arrangement prompt et juste se trouve la meilleure garantie contre une nouvelle invasion des troupes fédérales en Jutland ou dans les îles, et l'assurance formelle que la Suède nous demande, deviendrait alors inutile.

Je suis prêt du reste Monsieur le Baron, à donner connaissance à la Diète Germanique de la note que Vous avez adressée à notre gouvernement, au nom du Vôtre, et si Vous désirez que je transmette à Francfort la demande que Vous avez formulée et à laquelle le gouvernement n'a pas pu répondre comme il l'aurait désiré, sans outrepasser les limites de la compétence qui lui a été assignée.

ej skulle ske, kunde Preussen ej gifva, emedan det därigenom skulle öfverskrida den fullmakt Förbundet gifvit det. Men genom utrymmandet af Jutland utan att upptaga den kontribution, som skulle ersätta den tyska handeln dess förluster, hade konungen gifvit bevis nog för att Preussen ej komme att infalla i Jutland och på öarna och det komme säkert icke att göra det, om det funne, att dess moderation ledde till varaktig fred. Nyheterna från London tydde på något dylikt, och Sverige skulle förvärfva sig Preussens tacksamhet, om det påverkade Danmark i fredlig riktning, hvilket det mer än någon annan kunde. En snar fred vore bästa garantien mot ett förnyadt anfall, men Preussen vore villigt att, om så önskades, framföra garantikrafvet till Frankfurt.

En dylik framställning till Frankfurt afråder d'Ohsson,[1] emedan

---

J'ai l'honneur Monsieur le Baron, de Vous renouveler à cette occasion l'assurance réitérée d'une haute considération

Arnim.

A Monsieur le Baron d'Ohsson etc. etc. etc.» Bilagd B. 50 17/6.

[1] — — — »On conçoit que la Prusse ne se croie pas autorité à prendre, dans une question fédérale, un engagement qui lie la confédération sans son consentement préalable; mais le Cabinet prussien, privé de la faculté de donner l'assurance formelle et positive que nous lui demandons, fait assez entendre qu'il n'a nullement l'intention d'ordonner à son Général de rentrer dans le Jutland, ni d'attaquer les îles danoises. Ce Cabinet a eu sujet de ce repentir d'avoir franchi la limite de Slesvic. Des considérations graves lui defendraient de renouveler une pareille invasion et, quant aux îles danoises, la Prusse ne possède pas les moyens de les attaquer. Il se pourrait, à la vérité, que la diète germanique ordonnât l'invahissement du Jutlande; mais si une pareille résolution de sa part est possible elle n'est point vraisemblable. Pour obtenir son assurence formelle, qu'elle ne fera point entrer ses troupes fédérées dans le Jutlande il faudrait que notre proposition lui fut communiquée. M:r d'Arnim demande si nous voulons qu'elle soit transmise à cette assemblée. Je n'ose point prendre sur moi d'en décider. Votre Excellence me préscrira ce que je dois lui repondre. Mieux, si je ne me trompe, que nous n'ayons pas de communications directes avec la Diète qui est sous l'influence de têtes exaltées par la nationalité Allemande.

Il me semble que la crainte d'une nouvelle invasion des Etats héréditaires danois, n'est point fondée sur de justes présomptions. Le Danemarc devait être rassuré contre ce danger par les fortes garanties qu'elle a reçues de la part d'une Puissance pour laquelle la Confédération germanique doit avoir de grands égards et principalement la Prusse; mais peutêtre est-il de la politique du Gouvernement Danois de montrer des appréhensions pour obtenir un général appui qui lui procure de meilleures conditions d'armistice et de paix.» B. 50 17/6. »— — — Lord Westmoreland vient de me dire en confidence que le Général Wrangel avait reçu d'ici l'ordre de ne pas agir selon l'autorisation, que lui avait donnée la diète germanique de réoccuper le Jutlande, à moins d'y être forcé par des raisons militaires.» B. 48 10 6.

Preussen gifvit tillräckliga bevis (tydligen inbegripet, hvad d'Ohsson meddelats under hand[1] om ordern till Wrangel att i görligaste mån hålla sig stilla och Preussens föresats att visa moderation äfven på bekostnad af en brytning med Frankfurt) på, att det ej tillämnar ett upprepande af invasionen i Jutland, som kostat det så mycket, äfven om det ej kunnat lämna en formlig försäkran. Att vända sig till Frankfurt för att få en dylik vågar ej sändebudet taga på sitt ansvar. Det vore nämligen icke önskvärdt att hafva direkta förbindelser med Nationalförsamlingen, som stod under inflytande af exalterade hufvuden. Danmark kunde vara lugnt genom Preussens försäkran. Ett motsatt förhållande skulle, anser han, ge anledning till misstanken, att Danmark närmast åsyftade att skaffa sig svensk hjälp för att tillkämpa sig bättre stilleslånds- och fredsvillkor.

Svenska regeringen gjorde i depech af den 23[2] juni, afsedd

---

[1] D'Ohsson omtalar, att han ej kunnat träffa Arnim före Thulstrups afresa med tåget, men däremot Bülow »qui m'exposa l'impossibilité où était le Gouvernement Prussien de prendre un engagement tel que nous le désirons, n'ayant pas la latitude nécessaire à cet effet; mais qu'il serait écrit aujoud'hui à Mr Brassier, afin qu'il donnât l'assurance, qui n'avait pû être consigné dans une Note officielle exposé à la publicité, que la Prusse ne songeait nullement à attaquer le territoire Danois. Il me dit que le Général Wrangel avait reçu d'ici l'ordre de ne faire que l'usage le plus restreint de la latitude qui lui avait été donné par la Diète d'agir selon les circonstances; qu'à la vérité on ne pouvait pas entièrement répondre des résolutions de la Diète; mais que dans le cas où elles seraient contraires à la modération, la Prusse ne sera pas disposé à les exécuter.» B. 50 17/6.

[2] (Malmö). »Votre dépêche du 17 courant, confié à Mr le Capitaine Thulstrup, m'est parvenue dans la journée du 19 au moment de l'expedition de la mienne du même jour.

La Note par laquelle Mons:r d'Arnim a repondu, en date du 16 à celle qu'il Vous avait été prescrit d'addresser à ce Ministre n'a pu être reçue ici qu'avec plaisir, puisque les sentimens concilians et modérés qu'elle exprime semblent offrir des chances favorables pour un arrangement amical de cette lutte entre l'Allemagne et le Danemarc, dont les deux Parties paraissent désirer également la fin. Je n'ai pu avoir communication encore de la dépêche adressé à Mr Brassier, puisque celle-ci devra passer par Stockholm, mais comme elle Vous a été communiqué Mr le Baron, et que Vous l'avez trouvée en harmonie avec la Note qui Vous a été remise, je ne doute point que son contenu ne soit de même d'une nature satisfaisante. L'ordre donné au G:al de Wrangel de ne point commettre d'hostilités contre le territoire Danois, et l'espoir qu'on nous donne que des attaques n'auront plus lieu de la part des troupes Allemandes semblent présager un armistice de fait, puisque nous avons tout lieu, de croire que le Gouv:t Danois, cédant à nos instances, a donné également l'ordre à Ses troupes de ne point se livrer à de nouvelles hostilités. De cette manière on peut être fondé à croire que les obstacles qui jusqu'ici se sont oppo-

att meddelas Arnim, denna sin representants ståndpunkt till sin. Man både förklarade sig anse den reella garanti, Preussen gifvit,

sés à la convention d'une trève seront écartés, et que les négociations pour une paix définitive pourront bientot s'ouvrir.

Dans cet état de choses le Roi désirant témoigner combien est sincère son désir d'éviter une rupture avec l'Allemagne, n'adoptera point des mesures ultérieures, et conservera une position expectative jusqu'à ce que les efforts des parties concernées ayant amené un resultat qui donne une garantie sûre pour la cessation de la guerre. Confiant de la loyauté et dans la franchise du Gouv:nt Prussien, nous regardons la communication conciliante que ce Gouv:nt nous a faite comme tout aussi valuable que l'eût été une assurance formelle, et nous nous reposons avec Sécurité sur la foi des paroles rassurantes pour le maintien des bonnes relations que ce Gouv:nt nous a fait entendre. Voilà pourquoi nous jugeons qu'une communication à la Confédération Germanique de notre Note du 15 Juin devrait superflue; nous aimons mieux avoir à traiter avec la Prusse en qualité de mandataire de l'Allemagne, que de risquer d'éveiller par une communication directe avec l'Assemblée Nationale de Francfort, de nouvelles complications que nous tenons à coeur d'éviter.

Le Gouv:t Prussien connait nos intentions, et il nous rend justice en pensant que nous employerons de bon coeur tous nos efforts pour terminer une lutte, dont la prolongation deviendrait désastreuse. Nous croyons avoir donné une preuve éclatante de notre modération et de notre ferme dessin de nous renfermer dans les limites que nous avions, dès le principe, tracées à notre participation dans ce différend, en arrêtant nos mouvemens dès que nous pouvons compter avec quelque certitude sur une disposition bienveillante pour la cessation des hostilités, et en employant toute notre influence auprès de la Cour de Copenhague pour parvenir à lui inspirer. Nous n'avons aucune raison de cacher au Gouv:nt Prussien que les conseils que nous donnons à Copenhague, ont tendu et tendent encore à faire agréer par le Cabinet Danois de propositions d'armistice, de nature à pouvoir être acceptées de part et d'autre. Nous avons quelque raison de nous flatter que nos tentatives à cet égard, n'ont pas été absolument infructueuses, et il sera adressé sous peu — si elles ne sont déjà par l'organe de la Puissance médiatrice des propositions qu'on doit croire acceptables. Nous nous permettons de les appuyer auprès du Gouv:t Prussien, et nous espérons que ce Gouv:t jugera comme nous que la conclusion d'un armistice est une affaire tellement importante, qu'il faudra laisser de côte toutes les circonstances minimes, aussitôt que le point principal pourra être gagné. — Ce Gouv:t comprendra qu'il est de juste susceptibilité que le Roi de Danemarc devra ménager, et qu'il n'est même pas dans son pouvoir d'affronter les concessions qu'on semble disposé à exiger de la part de ce Monarque pourront plutôt être accordées lors de la conclusion de la paix, si par un armistice, qui lui est accordé sans de clauses pas trop sévères, on veut bien laisser à l'esprit du peuple Danois le temps de se calmer pendant la durée de l'armistice. La même considération parait applicable à l'Allemagne, et une trève faciliterait inmanquablement la conclusion d'un arrangement définitif. Vous avez eu connaissance par les journaux, Mr le Baron de *pronunciamento* d'une assemblée populaire à Rendsburg, dont les résolutions ne tendent à rien moins qu'à prononcer la déchéance de Sa M:té Danoise dans les deux Duchés. Les

fullt uppväga den formella, som det ansett sig icke kunna gifva och förklarade sig obenägen att inlåta sig på de vidlyftigheter en vädjan till Frankfurt inneslöte. Till yttermera visso bekräftade man sin tilltro till Preussens lojalitet genom att i en apostille meddela, att man bestämdt afrådt[1] danska regeringen att, såsom denna tänkte sig, gå anfallsvis till väga mot de befästningar, som å tysk sida uppförts på halfön Sundeved gentemot Als. Svenska regeringen förklarade sig efter de meddelanden den fått om ordern till Wrangel vara fullt förvissad om dessa befästningars defensiva karaktär.

Genom detta utbyte mellan svenska och preussiska regeringarna af fredsförsäkringar, som trots den mindre stränga formen icke lämnade något öfrigt att önska, var ett betydelsefullt resultat vunnet. Det framgick nu med full evidens, att den svenska militära demonstrationen icke skulle komma att leda till Sveriges deltagande i kriget utan att både Sverige och Preussen voro eniga om, att det senares mellanhafvande med Danmark skulle uppgöras i underhandlingens form, hvilket ju för den svenska regeringen i den situation, hvari den faktiskt stod, var ett synnerligen kärkommet resultat af dess intervention.

Intet stod således i vägen för den planerade underhandlingen.

Därefter grep sig d'Ohsson an med andra delen af sin uppgift. Vid det samtal med Bülow, som synes ha ägt rum den 17, då det inträffade efter mottagandet af Arnims not af den 16, men före Thulstrups afresa, gjorde han en sondering i riktning af underhandlingarnas förflyttande från London[1] som sändebudet i ett sam-

---

intentions hautement professées par la Prusse, pendant tout le cours de cette guerre, et la loyauté connue de cette Puissance, ne peuvent que lui faire repousser avec indignation de pareilles tentations. Elle ne voudrait point avoir à se reprocher que ses différends avec le Danemarc et la présence de ses troupes eussent servi de prétexte et d'égide à une révolte de cette nature contre le Souverain du pays. Elle y verra une raison de se hâter, par la bonne volonté qu'elle appartera aux négociations, la conclusions de les différends. Elle ne permettra point qu'on abuse d'une protection usurpée de sa part pour consommer un acte de violence, qui, sans nul doute, serait contraire à la volonté de la saine et majeure partie des habitans des Duchés.

Je Vous engage, Mr. le Baron à communiquer la présente à Mr le Ministre des Affaires Etrangères. Nous réclamons son attention sérieuse en faveur de Son contenu, et nous ne doutons point qu'il ne soit porté à vouer quelque considération à nos représentations amicales.» T. B. 23/6.

[1] »J'exprimait le regret que cette négociation eut lieu en Angleterre, vû qu'elle trainait en longueur, et j'enonçai l'opinion qu'en traitant directement on s'entenderait avec plus de promptitude. On pourrait convenir d'un

tal[1] den 21 juni hade med Arnims provisoriske efterträdare frih. Schleinitz, tog denne upp frågan, medan d'Ohsson denna gång synes ha förhållit sig passiv. Han säger sig på förhand ha vetat om att det var fråga om underhandling i Malmö under svenske utrikesministerns auspicier. Nu uttryckte Schleinitz, samtidigt som han betonade det provisoriska i sin ställning, den förhoppningen, att ministerkrisen ej skulle förhindra underhandlingarnas gång. Allt måste göras för att undvika att såra lord Palmerston, framhöll han, men det rörde sig ju bara om en vapenhvila och lorden behöfde ej bli förvånad, om t. ex. de båda sidornas befälhafvande generaler bemyndigades att afsluta ett vapenstillestånd, hvilket ju kunde ske genom dem snabbare än i London. I samma apostille kan d'Ohsson meddela, att grefve Pourtalès, den designerade ministern i Konstantinopel, den 24 skulle afresa från Berlin och dagen därpå gå ombord i Stralsund på väg til Malmö för att underhandla. Man hade förfrågat sig om, huruvida utrikesministern ännu befann sig i Malmö, hvilket d'Ohsson bejakat, emedan ett bref af den 19:de intet visste att förmäla om konungens afresa.

Dessa underrättelser träffade det svenska kabinettet den 24 juni och utrikesministern uttryckte i en depech tvenne dagar senare[2] sin tillfredsställelse öfver den gärd af Preussens förtroende till svensk opartiskhet, detta enligt hans mening innebar. Preussens åsikt om Malmös lämplighet på grund af dess centrala läge gillade han. Tillika uttryckte han sin förhoppning, att Preussen i enlighet med Sveriges uppfattning ville inskränka hela underhandlingen till frågan om vapenhvila, så att man skulle ha tillgång till Englands medling i och för fredens afslutande — en omskrifning för att skona medlingsmaktens ömtålighet.

Samma dag, som d'Ohssons första skrifvelse framkom, kunde han meddela[3], att grefve Pourtalès afresa var afgjord och att han komme att afresa den 24, som förut bestämts. Tillägget, att hans vistelse i Skåne väntades blifva af kort varaktighet och att han omedelbart komme att begifva sig till sin post i Konstantinopel får väl sin belysning genom jämförelsen med ett par ord af Schleinitz i det ofvan

territoire neutre pour y suivre ces négociations, que les forces militaires, tenues sur pied par les deux parties, devaient faire désirer de voir terminer au plus tôt.» B. 50 17/6.

[1] B. 51 21/6 Ap.

[2] T. B. 26/6.

[3] B. 52 24/6.

relaterade samtalet om fördragets form af vapenhvila, afsluten genom de befälhafvande generalerna.[1] Man ville tydligen ha det hela betraktadt som ett på stående fot genomfördt provisorium, medan det principiella afgörandet förbehölls underhandlingarna under den reguliära medlingsmaktens auspicier.

Man torde få se detta steg mot bakgrunden af den förändring i den preussiska politiken, som medförde Arnims afgång. Hans politik att rädda det preussiska konungadömets i det inre hotade prestige genom en företagsam utrikespolitik, hvilken genom snabba framgångar skulle skaffa hans konung kejsarekronan hade misslyckats.[1] Den kungatrogna liberalismen, som äfven, sedan Camphausens ministär efterträdts af von Auerswalds, med den från den första öfvergångne finansministern Hansemann som ledande man, bibehöll ledningen i det inre, hade i det stora hela inför den Arnimska politikens fiasko och faran från Frankrike[2] hängifvit sig åt en utrikespolitisk resignation, som lämnade tämligen fritt utrymme åt konungens legitimistiska sympatier och synpunkter.[3]

---

[1] B. 51 17/6 Ap.

[2] »Une guerre de la part de la France est à craindre dans une proche avenir. Alors l'Allemagne ne trouvera d'appui que dans les armées russes déjà sur la frontière. La Russie se verra obligée, pour sa propre sûreté, de soutenir la Prusse. En attendant une pareille éventualité elle a des menagemens pour cette Puissance de crainte qu'elle ne se jette dans les bras de la république. Ce n'est qu'à son corps defendant que l'Empereur a prononcé le nom de *rupture* dans la question danoise.» B. 52 24/6. Jfr CIRCOURT *passim*.

[3] »Der unmittelbare Nachfolger des Herrn v. Arnim, Freiherr v. Schleinitz bewegte sich zwar in verbindlichen Formen, besass jedoch weder Selbständigkeit noch Charakterfestigkeit. Er stand seinem Vorgänger an Geschäftsgewandtheit und Entschiedenheit weit nach, hatte nur selten eine eigene Meinung, war völlig unter dem Einfluss der Hofkreise und jederzeit nur darauf bedenkt, sich aus augenblicklichen Verlegenheiten herauszuziehen. Als Herr v. Schleinitz am 25 Juni sein wichtiges Amt dem neuen Ministerpräsidenten v. Auerswald übergab, blieb er diesem, welcher jeder diplomatischen Schulung ermangelte, mit den bisherigen Verhandlungen wenig bekannt und auch des Französischen nur notdurftig kundig war noch bis zum 13 Juli zur Seite.» SCHLEIDEN s. 69 och »Der am 19 Juni zum Minister der auswärtigen angelegenheiten ernannte Freiherr v. Schleinitz begann seine Geschäftsführung — offenbar auf verlangen seines friedensüchtigen Königs und Herrn — mit dem kaum begreiflichen Fehler, unter Nichtachtung der erbetenen und angenommenen Wermittlung Grosbritanniens, den Versuch zu machen, einen Waffenstillstand unter Vermittlung Schwedens abzuschliessen. Die ersten Eröffnungen, welche der schwedische Gesandte Baron d'Ohsson der preussischen Regierung in Gemässheit der ihm aus Malmö ertheilten Weisungen machte führten zu dem Entschluss, den General v. Pfuel in ausserordentlicher Mission nach St. Petersburg, den zum Gesandten in Constantinopel designierten Grafen

Ett närmande till Ryssland skedde genom att general v. Pfuel ditsändes i en personligt budskickning monarkerna emellan, sådan som Fredrik Vilhelm IV älskade. Det andra ledet i denna politik i det personliga konungadömets former var grefve Pourtalès sändning till Malmö. Schleinitz kunde ha så mycket större skäl att tro på ett snabbt resultat härvidlag, som han redan dagen före Pourtalès afresa erfarit att general Oxholms mission för att i Petersburg utverka effektivt militäriskt stöd åt Danmark misslyckats.[1] Sedan den preussiska politiken kommit in på legitimistiska banor, fanns intet skäl för kejsar Nicolaus att stödja det halfrevolutionära nationalliberala regementet i Danmark så mycket mera som en återgång till den traditionella alliansen med Preussen, hvartill ju Ryssland hela tiden syftat med sina pompösa förklaringar om beredvillighet att skynda till hjälp mot ett franskt angrepp, helt enkelt innebar ett lifsintresse för ryska riket till undvikande af den isolering, hvari det förut stått alltsedan de revolutionära omkastningarna hos de båda andra nordiska makterna och hvilken hotade Ryssland med en katastrof, sådan som sedermera verkligen kom med Krimkriget.

Den 26 på aftonen anlände grefve Pourtalès till Malmö och mottogs dagen därpå i audiens af konungen. Hans mottagande var det allra bästa, såsom förklarligt var efter det förhållande mellan Sverige och Preussen, som på sistone inträdt, sedan man öfvertygat sig om det ömsesidiga intresset för en fredlig lösning.[2]

Danska regeringen var redan förut preparerad från svensk sida.

I en depech af den 16 juni uttalar utrikesministern Sveriges villighet att medverka till hvad som i detta afseende kunde vara

---

v. Pourtalès nach Schweden zu entsenden. Schon am 23 Juni theilte mir Graf Bülow dies vertraulich mit.» a. a. s. 80 ff.

[1] »Als der Minister v. Schleinitz den Grafen Pourtalès am 24 Juni nach Malmö entsandte, gab er sich offenbar der Erwartung hin, dass es demselben leicht gelingen werde, die zwei Tage vorher nach London gerichteten preussischen Waffenstillstandsvorschläge mit Schwedens Unterstützung zur Annahme zu bringen. Dass — wie er mir am 23 Juni sagte — der Kaiser von Russland den mit dem dänischen Program vom 10 Juni nach St. Petersburg gesandten General v. Oxholm sehr kalt empfangen und denselben erklärt hatte: es sei nie seine Absicht gewesen, mit Deutschland wegen der schleswigschen Frage Krieg zu beginnen, sondern er wolle nur für den Frieden wirken» hatte ihn in dieser Erwartung bestärken können.» SCHLEIDEN s. 86. Jfr B. 23/6 Ap.: »On a appris ici que la mission du Général Oxholm à St. Petersbourg n'avait pas eu tout le succès que le Danemarc pouvait désirer. L'Empereur a dit qu'Il avait soutenu le Danemarc pour qu'il fit la paix et non pour qu'il fit la guerre.»

[2] T. B. 29/6, Mö.

Danmark nyttigt. Men tillika uttalas fruktan för att väcka Englands missnöje och för möjligheten af en tvist mellan England och Ryssland. Man framhåller därför önskvärdheten af att sondera Wynn i frågan. Knuth borde underrättas, att svenska regeringen ej ville afstå från saken, men önskade betänka sig.[1]

Den 19 juni meddelar Lagerheim, att sonderingen hos Wynn skett. Denne ogillade Palmerstons politik och hade ingenting emot att underhandlingarna förlades till en centralare ort, Köpenhamn eller en svensk stad, där han själf skulle vilja bli medlare. Lagerheim bygger tydligen med rätta ej något på dessa oppositionella tendenser hos den britiske diplomaten, utan betonar i stället svårigheten att få underhandlingarna flyttade från London, för hvilket ändamål han tänker sig en rysk not, som uttalade sig mot Slesvigs delning, den senast af lord Palmerston föreslagna lösningen, såsom enda medlet.[2] Samtidigt har Wynn meddelat Lagerheim, att han från lord Westmoreland i Berlin fått veta, att konungen af Preussen sändt general Neumann till Köpenhamn.[3]

Innan dessa underrättelser anländt till Malmö, hade svenska regeringen fått Arnims sista not till d'Ohsson med dennes kommentarer. Neumanns sändning, hvarom man intet vet, då han ej passerat genom Sverige — snarare vill man tro, att han stannat på vägen hos Wrangel för att öfverlägga med denne — anföres som ett bevis på Preussens försonlighet. Oaktadt Preussens not vore så tillfredsställande som möjligt med hänsyn till förbundet, befarades dock, att den ej skulle tillfredsställa danska regeringen, som nog ville ha svenskarna kvar på Fyn, tills kejsarens af Ryssland svar inlupit.[4]

Emellertid hade svenska regeringen fått underrättelser om stämningen i Petersburg, om den där rådande indignationen öfver återupptagandet af fientligheterna i Sundeved och obenägenheten att lämna Danmark militärt bistånd till genomförandet af dess fredsvillkor.[5]

Efter ett besök i Malmö uppsökte Lagerheim Knuth den 22 juni på kvällen och yrkade med stöd af den kännedom man hade om det ryska krafvet på eftergifter i fråga om afträdandet af en del af Slesvig. Knuth förklarade, att Nesselrodes afvikelse från kejsarens åsikt ej vore honom obekant, men protesterade mot

---

[1] T. B. 16/6.
[2] K. 84 19/6 Ap.
[3] K. 84 19/6.
[4] T. K. 19/6 Mö.
[5] Pbg 46 10/6.

påståendet — från rysk sida — att Danmark skulle ha gifvit sitt bifall till Slesvigs delning. I londonkonferensen hade man medgifvit, att frågan diskuterades, och framställt svårigheterna, utan att man från dansk sida uttalat sig om gränsen eller dyl. och utan att kunna få besked om motståndarnes kraf. Så tillgick det vid de öfverläggningar, som Bunsen afbröt. Palmerston hade utlofvat nya förslag efter pingst. Oxholm väntades den 25 eller 26, och Knuth hade gifvit formlig försäkran, att de danska generalerna fått order att hvarken börja eller provocera fientligheterna.[1]

På midsommardagen meddelade utrikesministern Lagerheim d'Ohssons ofvan refererade samtal med Schleinitz. Konungen gladde sig så mycket mera öfver det bevis på Preussens fredskärlek, som låge i grefve Pourtalès sändning, som Sverige intet gjort för att åstadkomma den och Palmerston därför ej kunde vredgas. Saken borde meddelas Knuth konfidentiellt och han borde uppmanas att utse en kommissarie, hvarvid en lugn person, som hade regeringens förtroende, t. ex. Oxholm, vore lämpligast. Inga namn borde dock nämnas. — Från svenskt håll tänkte man väl härvidlag närmast på det önskvärda i att ej få någon af de nationalliberala hetsporrarne. — Dessutom uttalar man den förhoppningen, att Oxholm måtte vara återkommen, så att man i Köpenhamn kunde veta, hvad man hade att hålla sig till gentemot Ryssland. Man ansåg, som rimligt var, dessa underrättelser som så viktiga, att man sände dem med en särskild kurir, grefve Ehrensvärd, med hvilken man begärde omedelbart svar från Lagerheim.[2]

Dessa svenska regeringens uppmaningar voro redan mötta på halfva vägen. I sin depech af samma dag, hvilken korsade Stjernelds på vägen, kunde Lagerheim berätta, att han haft besök af Knuth och Reedtz, som kommit för att anmoda honom att till sin regering framföra en begäran om dess mellankomst för att få den preussiska att sända en underhandlare till Köpenhamn i och för afslutandet af ett vapenstillestånd. Lagerheim, hvars antydningar således till slut hade burit frukt, försäkrade konungens beredvillighet, om propositionerna gjordes antagliga och man undveke att såra England. Grefve Knuth anmärkte till svar härpå, att konungen ju redan meddelat den preussiska regeringen sina känslor. England kunde ej känna sig såradt, då man endast underhandlade om en vapenhvila, om hvilken ju lord Palmerston vore så ifrig, och han kunde ej ha något emot att få fortsätta underhandlingarna med en mera medgörlig

[1] K. 87 23/6.
[2] T. K. 24/6.

preussare. Efter 1 $^1/_2$ timmes öfverläggning kom man öfverens, att de danska förslagen i London, modifierade så mycket som möjligt skulle läggas till grund för ett memorandum, afsedt för preussiska regeringen, som skulle öfverlämnas till Lagerheim. Denne yrkade ifrigt på, att man skulle taga med frågorna om de eröfrade fartygen och om ersättningen för rekvisitionerna. Knuth häfdade länge, att frågan om fartygen måste afgöras i samband med freden; eljest kunde Tyskland, som intet hade att frukta, börja om på nytt efter vapenstilleståndets utlöpande. Lagerheim häfdade med understöd af Reedtz osannolikheten af detta samt framhöll, att man måste taga med alla frågor, som voro af natur att kunna lösas omedelbart, om man ville ha hopp om framgång. Han uppmanade Knuth att öfverväga alla alternativ, om nödigt i konseljen, för att kunna vid Oxholms återkomst framlägga en sammanfattning af Danmarks medgifvanden. Till sin regering meddelade Lagerheim, att han ansåg några vidare eftergifter från dansk sida, t. ex. i fråga om hertigdömenas administration, omöjliga att utverka före general Oxholms återkomst.[1]

Utrikesministern svarar härpå följande dag ifrån Malmö med den förmodan, att väl intet hinder torde förefinnas för den modifikationen i planen att underhandlingarna förlades till Malmö. Det blefve nog svårt att förmå Preussen att sända en underhandlare till Köpenhamn, då ju detta kunde taga sig ut som om Preussen både om fred. Närvaron af ett medlande element torde väl ej heller skada. Han antog vidare, att danska regeringen skulle blifva tillfredsställd öfver att Sverige icke, åtminstone officiellt, behöft taga initiativet. Det vore bättre, att detta komme från Berlin; man undveke att såra England, och Danmark visade sig icke så ifrigt. Den ifver Preussen lade i dagen tydde på dess allvarliga önskan att göra slut på saken och komma ur den falska ställning gentemot Förbundet, som låge i en vapenhvila *de facto*, och med afslutande af en formlig sådan. Danska regeringens afsikt att endast underhandla om vapenhvila och lämna fredsmedlingen åt Storbritannien gillades fullständigt. Lagerheim borde uppmana danska regeringen att påskynda redigerandet af villkoren.[2]

Lagerheim sänder också en depech samma dag Ur denna må först och främst anföras hans konstaterande af det märkliga i, att Preussen och Danmark samtidigt vändt sig till Sverige med anhållan om dess mellankomst. Detta gåfve godt hopp om en lösning.

[1] K. 88 24/6.
[2] T. K. 25/6.

Denna optimism delades af Reedtz, som i sällskap med Plessen i ett uppdrag från den i konseljen upptagne Knuth infann sig hos Lagerheim. Reedtz försäkrade på grund af sina erfarenheter från underhandlingarna i London, att lord Palmerston skulle blifva förtjust, när han fick höra, att en vapenhvila slutits. Reedtz ärende var att öfverlämna en not från Knuth, däri han framställde den meningen, att antagandet af en mycket bred stilleståndsbas skulle draga ut på tiden och därför föreslog följande villkor:

1. Vapenhvila och upphäfvande af blockaden.
2. Frigifvandet af krigsfångar.
3. De ömsesidiga positionerna bibehållas och utmärkas på kartan.
4. Fientligheterna få ej återupptagas förrän efter 14 dagars uppsägning.

Om Preussen vill provisoriskt antaga detta, bör det sända en underhandlare till Malmö, för att under Sveriges auspicier underhandla om en vapenhvila af det slag, hvarom talades i Knuths sista samtal med Lagerheim. Sedan denna slutits, påbörjas fredsunderhandlingar under Storbritanniens medling. Lagerheim anmodas utverka, att detta genom svenska regeringens förslag meddelas till Berlin.

I samma depech af den 25, hvartill denna not är bilagd, uttalar Lagerheim sin afsikt att samma dag besöka Knuth för att framhålla ohållbarheten i hans åsikt, att en vapenhvilas snabba ingående skulle underlättas genom basens begränsning. Från preussisk sida måste man önska de preliminära frågorna afgjorda, fartygen frigifna och möjlighet att kunna använda sina trupper på annat håll. Å andra sidan måste det ligga i Danmarks välförstådda intresse att undandraga sina provinser från den provisoriska regeringen och återupprätta en reguljär sådan.

Sin förklaring torde Knuths ställningstagande till förmån för en begränsad stilleståndsbas finna i svårigheterna i Knuths ställning, sådana de framhöllos af Reedtz vid det ofvannämnda samtalet. Man fruktade missnöje i Danmark, om de tagna fartygen frigåfvos utan ersättning för Jutlands »plundring» eller eftergifter i fråga om Slesvig.[1]

Lagerheims synpunkter funno lättare anklang hos den tränade diplomaten Reedtz än hos marsministern Knuth. Lagerheim berättar i en senare depech af 25 juni, att han haft långa samtal med båda. Den förre var helt och hållet genomträngd af tanken på en bredare bas än den i Knuths förslag angifna. Lagerheim hade

[1] K. 89 25/6.

för Reedtz försökt framhålla vikten af att den försonlighet Preussen visat möttes på halfva vägen. Knuth däremot tycktes anse, att Danmark skulle diktera villkoren, när Preussen tagit första steget. Inför Lagerheim fasthöll han på dennes fråga, att Danmark ej kunde afstå från anordnandet af Slesvigs styrelse. Tyskland finge bestämma öfver Holsteins. Förut hade Knuth ansett sig kunna medgifva bägge parternas inflytande på hertigdömenas förvaltning, om blott den provisoriska regeringens medlemmar och de, som deltagit i upproret, uteslötes. Knuths uppträdande inverkade så irriterande på Lagerheim, att denne endast genom att fasthålla tanken på de närvarande omständigheternas vikt kunde bibehålla sin kallblodighet. Ansatt af Lagerheims argumenter svarade Knuth till slut, att han icke kunde bedöma de preussiska anbuden, innan han sett dem. Lagerheim säger sig länge hafva tvekat, om han hos danska regeringen skulle begära, att man skulle utskicka någon för att möta det preussiska ombudet eller vänta, tills hans ankomst tillkännagafs. Han beslöt sig för det förra och kunde nu meddela, att man skulle sända grefve Plessen till Malmö dagen därpå med instruktion att mottaga Preussens anbud, men ej att inlåta sig på någon af stridsfrågorna. Detta var det enda bevis på försonlighet Lagerheim kunde utverka, säger han.[1]

Följande dag får Lagerheim en depech med gillande af hans ståndpunkt, att en bredare underhandlingsbas vore att föredraga. Anmärkningsvärd är härvidlag motiveringen med Danmarks intresse att få preussarna ur Slesvig; om detta förverkligats, komme de nog ej igen, om de voro kvar, kunde ju vapenhvilan uppsägas efter 14 dagar.[2]

Senare på dagen skrifver kabinettssekreteraren Manderström i stället för den hos konungen sysselsatte Stjerneld, att man i Malmö kl. 11 f. m. mottagit en depech från d'Ohsson, hvari meddelas, att Pourtalès resa blifvit bestämd och att han afrest den 24. Han väntades till Malmö först på e. m., och några meddelanden om ändamålet med hans sändning kunde Lagerheim påräkna först dagen därpå. Hittills var intet därom officiellt bekant, icke ens om han var bemyndigad sammanträda med en dansk kommissarie.[3]

Grefve Pourtalès uppträdde i Malmö inför det svenska kabinettet såsom öfverbringare af ett personligt budskap från sin konung till hans höge broder konung Oscar och med uppdrag att inför denne

---

[1] K. 90 25/6.

[2] T. K. 26 Juni, Mö.

[3] T. K. 26 Juni, Mö.

förklara den förres ställning till de misshälligheter, som uppstått mellan honom och Danmark. Det var en diplomatisk form, som konungen synnerligen älskade, emedan den gaf uttryck åt hans innersta politiska åskådning, att kristenhetens öden i sista hand skulle afgöras genom broderligt samråd mellan dess högsta stånd, monarkerna. Men man kan å andra sidan icke neka till, att denna vädjan från vän till vän om hjälp till att uppklara ett missförstånd innebar en synnerligen smidig form för en diplomatisk reträtt sådan som Preussen nu skulle företaga. Man får väl icke anse uteslutet, att konung Fredrik Vilhelms i allt sitt dogmatiska fantasteri smidiga intelligens också hade sinne för denna sida af saken. För öfrigt motsvarade det ju ganska väl realiteterna, att den svängning inom den preussiska politiken, som innebar det personliga konungadömets framträdande, utfördes just genom ett personligt kungligt budskap.

Det reella innehållet i Pourtalès sändning bestod i det stilleståndsförslag,[1] som framlades för de svenska vederbörande och, efter bortredigering af några stötande uttryck, sedermera äfven för de danska.[2]

---

[1] *Brevskaber*, s. 64 ff.

[2] I K. B. 8/8 heter det: »Pourtalès — — — uppgaf de villkor, hvarpå Preussen uti sitt och Tyska Förbundets namn kunde ingå på en vapenhvila. Sedan dessa med honom blifvit discuterade, och i någon mån förändrade till följd af hvad jag hade mig bekant om Danska Regeringens afsigter, blefwo de till samma regering meddelade.»

Stjerneld redogör i sin depech till Lagerheim af den 28 juni för dessa förändringar. Den första af dessa rörde § 5. »Jag har sökt föreställa honom skillnaden mellan det närvarande, sedan Slesvigs inkorporation i Förbundet högljudt proklamerats, och det förflutna, med en helt annan organisation af Förbundet. Utan att förneka fullt mina skäl har likväl Pourtalès försäkrat, att denna punkt icke kunde öfvergifvas. Allt hvad jag kunnat utverka är insättandet af en period, som förklarar att Stilleståndsvillkoren på intet sätt prejudicera villkoren för en definitiv fred och att ingen af de kontraherande parterna öfvergifver de anspråk och rättigheter, som de ömsesidigt gjort gällande. I andra punkter har han på min önskan gjort ändringar. Så i 3:dje artikeln har insatts 2:dra perioden, emedan jag trodde nyttigt att äfven om Preussen vägrade af Danmark fordrad ersättning, att verkligen konstatera, att denna fordran skulle regleras vid freden. Hvad beträffar fartygen är jag ur stånd att afgöra, huruvida utlämnandet af dem, som dömts före 20 Juni, är ett medgifvande af betydenhet. P. kunde ej, sade han, besluta sig för en närmare termin än till sin afresa från Berlin, hade ej heller underrättelser förrän ända till denna termin.

I art. 4 har insatts den för Danmark gynnsamma bestämmelsen om besättandet af ön Als ända tills fullständiga utrymmandet af Holstein.

I Art. 6 har insatts alternativ rörande de Slesvigska trupperna och tillagts bestämmelser rörande aflägsnandet af friskarorna. Art. 7 formulerades efter

Det befanns emellertid vid konfrontation mellan den preussiska och den danska ståndpunkten, sådan den senare tagit sig uttryck i det förslag, som framgått ur konferensen mellan de båda nordiska konungarna och fixerats i Knuths depech af den 9 juni, att en afgjord divergens förefanns mellan båda ståndpunkterna hvilken försatte den danska regeringen i en synnerligen svår ställning.

Statsministern för utrikes ärendena tecknar läget i en depech till sin kollega justitieministern grefve Sparre, som under hans frånvaro förestod utrikesdepartementet. Man hade till slut i Köpenhamn genom Oxholms återkomst den 27 juni fått kännedom om Rysslands afvisande ställning gentemot Danmarks begäran om aktivt understöd. Källorna för detta utrikesministerns påstående voro enligt hans egen uppgift en Nesselrodes depech till Meyendorff och Nordins rapport af den 21 juni.[1]

Om Sveriges aktiva ingripande i Slesvig kunde nu icke mera vara tal. Svenska regeringen hade därför användt sitt inflytande på den danska för att framtvinga alla möjliga eftergifter.[2] I en punkt, den 5 (om hertigdömenas styrelse under vapenhvilan),

---

min proposition i ändamål att trygga invånarne på Als och i Slesvig mot dålig behandling. Självklart att Pr. ej håller på de senare insatta artiklarna.

Andra ändringar har Pourtalès ej kunnat medgifva. Hans instruktioner tilläto det ej. Likväl har jag ej trott mig böra vägra att meddela Danska Reg. dem under förklaring till Pourtalès, att konungen ej kunde lofva dem sitt stöd, med tillägg, att det vore att frukta, att dessa villkor förkastades med ens.»

[1] Jfr T. K. 28/6. Danskarna synas ha lyckats bibringa sin — enligt prinsen af Noer — något okritiske vän Wynn den uppfattningen, att Oxholms mission varit synnerligen lyckad. K. 91 28/6.

För Lagerheim betogs emellertid sista möjligheten att hysa några illusioner i samma riktning af ett besök utaf Ungern-Sternberg, som meddelade tvenne depecher från Nesselrode af den 10 juni till respektive Ungern-Sternberg själf och Meyendorff, hvilka ej lämnade något tvifvel om kejsarens önskan om fred.

[2] I depechen till Lagerheim af den 28 juni heter det visserligen om de i samråd med svenska regeringen af Pourtalès omredigerade villkoren, att konungen ej ansett sig böra vägra att meddela Danska Regeringen dem under förklaring till Pourtalès, att konungen ej kunde lofva dem sitt stöd, med tillägg att det vore att frukta, att dessa villkor förkastades med ens. Men å andra sidan heter det gentemot Lagerheim: Men detta språk, som konungen måste föra mot Preussen, kan modifieras konfidentiellt inför Danmark. Utan att vilja pålägga Danmark en öfvertygelse, hvarom han ej är säker, ber konungen danska regeringen reflektera på anbuden från Preussen. Man kan ej dölja för sig, att det argument vis à vis administrationen, som hämtas ur status quo ante bellum, har betydande kraft, framförallt emedan det aldrig brukats, och emedan det svårligen synes utförbart att införa under en vapenhvila en ny sakernas ordning i en provins. F. ö. måste man väl sätta sig

syntes dock icke eftergift vara möjlig från dansk sida. Visserligen hade man därigenom icke gjort annat än återgått till status quo ante bellum, en vid stillestånds afslutande ofta förekommande företeelse, men å andra sidan var just en förändring i detta afseende orsaken till upprorets utbrott. Nationalkänslan skulle därför såras så starkt af detta, att icke bara ministärens fall, utan rent af revolutionära omstörtningar i Danmark kunde bli följden. Grefve Pourtalès hade å andra sidan förklarat en eftergift från hans sida i denna punkt omöjlig, hvadan det gällde att finna den lindrigast kännbara formen för Danmarks eftergift. Detta skulle man gripa sig an med den 30 juni, då grefve Knuth väntades till Malmö, dit äfven Lagerheim var kallad.[1]

Det material man här hade att sammanarbeta var, som sagdt, å ena sidan det danska förslaget af den 10 juni å den andra grefve Pourtalès instruktion, hvilka båda å sin sida visa stor öfverensstämmelse med det förslag lord Palmerston den 23 Juni framlade vid underhandlingarna i London. De tre förslagen gå i mycket parallellt, hvilket väl förklaras af deras gemensamma upphof ur förhandlingarna i London.[2]

Första paragrafen i alla tre innehåller helt enkelt bestämmelsen om fientligheternas omedelbara inställande, den britiska formuleringen i en något ordrikare form; denna ordrikhet är en genomgående egenskap alla paragraferna igenom, kanske beroende på att de äro hastigt nedkastade anteckningar, som ej undergått formell hyfsning.

I den andra paragrafen står den engelska och tyska uppfatt-

---

in i skillnaden mellan de villkor, som bilda grunden för en vapenhvila, hvilken absolut icke prejudicerar hufvudfrågan, och fredsvillkoren.

Preussen begär 3 månaders vapenhvila med 1 månads uppsägning. Det skulle ingen invändning hafva mot 4 månader. Under detta tidsförlopp kan sakernas läge i Europa ändra sig, den goda ordningens sak segra, och då kan Danmark, om oordningen och radikalismen segra, taga upp kampen på nytt med större chancer.

[1] Grefve Plessen, som förut anländt för att underhandla med Pourtalès, hade (T. K. 28/6) måst återvända, emedan den senare ej var bemyndigad att underhandla med Danmark direkt. Sedermera satte man sig öfver detta, åtminstone realiter, när Knuth enligt berättelsen till hemliga utskottet inbjöds »att deltaga i öfverläggningarne». Att skillnaden mellan detta uttryck och uttrycket, att Plessen hade fullmakt att »deltaga i underhandlingarne», skulle innebära, att man funnit en *form* för att undvika en direkt formell kollision med instruktionens bestämmelser förefaller icke osannolikt, men källornas icke primära natur tillåter ej något pressande af deras ordalag.

[2] I *Brevskaber*, sid. 26 ff., äro de framställda parallelt spaltvis.

ningen, som kräfver frigifvandet af både politiska- och krigsfångar, gentemot den danska, som väl i något slags känning med upprorsteorien utesluter de förra.

I fråga om ersättning för respektive fartyg och krigskontributioner talar den danska versionen om fartygens frigifvande, *sedan* ersättning för kontributionerna gifvits, medan den preussiska kräfver omedelbart frigifvande af fartygen och uppskjutandet af respektive anspråk på ersättning för kaperier och rekvisitioner till freden.

Det engelska förslaget talar helt enkelt om kvittning mellan de båda ersättningarna med utbetalandet af öfverskottet utan att angifva någon tid för denna uppgörelse, hvadan väl stilleståndstiden afses.

Fjärde paragrafen proklamerar endräktigt från preussisk och britisk sida Slesvigs utrymmande, hvarvid äfven Als inbegripes. Den preussiska versionen bestämmer ytterligare, att Als' utrymmande uppskjutes tills Holstein utrymts, hvilket icke kan ske utan Tyska Förbundets samtycke; tills dess skola emellertid de tyska trupperna koncentrera sig i södra delen af landet. Den engelska formuleringen innesluter ytterligare en bestämmelse om de slesvig-holsteinska truppernas och frivilliges ställning under vapenhvilan.

Så kommer den kvistiga femte paragrafen. Danmark kräfver i enlighet med Eiderprogrammet, sådant marsministären alltid fasthållit det, att Slesvigs förvaltning ordnas af danska regeringen, som förbinder sig att välja medlemmar bland lokala notabiliteter med enda undantag för dem, som deltagit i de senaste politiska händelserna, medan anordnandet af Holsteins förvaltning öfverlämnas åt Förbundet, som utser funktionärer att styra i konungen af Danmarks namn.

De tyska och engelska förslagen ställa sig båda på basen af gemensam förvaltning, hvilket ju äfven i medlarens ögon borde ha företräde som en återgång till status quo ante bellum, men, såsom vi ofvan sett äfven af samtida påpekas, innebar en ganska stor framgång för slesvig-holsteinianismen såsom en genomförd reaktion mot det danska angrepp på status quo, hvilket medförde krigsutbrottet.

Det engelska förslaget proklamerar helt enkelt en gemensam regeringskommission utan lagstiftningsmakt på 7 medlemmar, 3 utsedda af konungen af Danmark, 3 af Förbundsdagen och den 7:de på sätt som senare skulle bestämmas. I fredens intresse uteslutas de, som tagit aktiv del i de senaste politiska händelserna i hertig-

dömena, hvilket väl borde förutsätta, att man tänkt sig kommissionen rekryterad inom hertigdömena.

Den tyska ståndpunkten är i grunden densamma, men bär spår af, att man måst taga hänsyn till provisoriska regeringen, med hvilken man ju genom Schleiden stod i liflig diplomatisk förbindelse och med hvilken man också faktiskt samrådt.[1] Detta tar sig uttryck först i paragrafens bestämmelse om nuvarande faktiska myndighetens, d. v. s. provisoriska regeringens, fortbestånd i 14 dagar och i den ena af de alternativa bestämmelserna för den återstående stilleståndstiden, där de 6 kommissionsmedlemmarna skulle utses utaf konungen af Danmark och bland 12 kandidater utsedda af de för detta ändamål inom de första åtta dagarna af stilleståndet sammanträdande provinsialständerna. Det andra alternativet ansluter sig fullständigt till det britiska förslaget. Beträffande den sjunde medlemmen bestämmes, att han skall väljas liksom de öfriga inom hertigdömena af dem eller, om de ej kunna enas, af medlingsmakten England.

Efter den femte paragrafen innehåller det engelska förslaget en sjätte, i hvilken lord Palmerstons önskan att samtidigt med stilleståndet en basis för freden skulle fastställas, tagit sig uttryck. Två alternativ framläggas här:

å ena sidan Slesvigs delning i tvenne hertigdömen, det södra och det norra, af hvilka det förra skulle följa Holstein i afseende på arfsföljd och delaktighet i Tyska Förbundet, medan det senare skulle oskiljaktligen förenas med danska kronan;

å den andra hertigdömenas förening under en gemensam regering och Holsteins, men icke Slesvigs medlemskap i Tyska Förbundet, d. v. s. status quo ante bellum. I det danska förslaget anger paragraf 6 helt enkelt, att de föregående paragraferna innebära ett accepterande i modifierad form af de villkor, som Tyska Förbundet uppställt för Holsteins utrymmande, hvarjämte tilläges, att hertigdömet Lauenburg likaledes bör utrymmas.

Det preussiska förslaget återigen har bestämmelser om hvilka trupper som skola kvarstanna för att stå till den provisoriska regeringsmyndighetens förfogande. Detta skulle vara i Holstein förbundskontingenten och i Slesvig de infödda trupperna till ett antal lika som vid krigsutbrottet.

Så ha båda förslagen en sjunde och åttonde paragraf utöfver det engelska.[2]

---

[1] *A. S.—H. G.* s. 311; Schleiden, t. ex. s. 85 ff.

[2] I själfva verket hade 7 och 8 paragraferna i denna redaktion af det

Den preussiska sjunde paragrafen bestämmer helt kort och godt, att respektive fördragsslutande parter skola tillsätta hvar sin kommissarie hos den provisoriska regeringsmyndigheten för att öfvervaka vapenhvilans utförande och Storbritannien en för att utjämna divergenser mellan dessa.

Det danska förslaget åter har en bestämmelse om att, därest freden ej slutits inom en månad, Förbundet må hafva rätt att åter besätta Holstein, men att Slesvig skall vara obesatt så lång tid, som enligt medlande och vänskapliga makters uppfattning behöfves för att reorganisera dess förvaltning på en liberal basis.

Den åttonde paragrafen innehåller på båda hållen, att man skall söka garantera fördraget, i den preussiska versionen af medlingsmakten, Storbritannien, i den danska af medlande och vänskapliga makter, en divergens, som ju öfverensstämmer med den preussiska politikens tendens under hela gången af förhandlingarna att med uteslutande speciellt af Ryssland monopolisera medlingen åt England.

Den 1 juli först kom det genom Knuths ankomst till Malmö till muntliga förhandlingar, som förberedts genom skriftväxling med danska regeringen. Den 2 juli på kvällen nåddes ett resultat, dock endast genom det starka tryck, som konung Oscar personligen utöfvade på den danske underhandlaren.[1] Det hela hade rört sig om sammanarbetningen af de skilda ståndpunkterna,

---

preussiska förslaget framkommit på Stjernelds initiativ. Rörande detta och öfriga från samma håll härrörande förändringar i det företag, som grefve Pourtalès medförde, jfr s. 182 anm. 2.

[1] I K. B. 8/8 heter det: »Efter någon skriftväxling i ämnet, hvilken som vanligt icke medfört det ändamål, som åsyftades, blef öfverenskommet att Kgl. Danska Utrikes Ministern Grefve Knuth skulle inbjudas till Malmö för att deltaga i öfverläggningarne. Han ankom hit den 1:ste Juli: samma dag den 2:dre ägde sammankomsten rum mellan Baron Stierneld, Grefve Knuth och Grefve Pourtalès. Enär å danska sidan visades föga benägenhet att medgifva flera af de å Preussiska sidan yrkade artiklar, måste jag med allvar och bestämdhet yttra min åsigt att det vore klokt, i Danmarks eget interesse, att detta Rike äfven för sin del gjorde någon uppoffring, och sedan jag lyckats öfvertyga om faran att yrka alltför högt uppdrifna påståenden förmådde jag de båda befullmägtigade att ömsesidigt göra de medgifvanden, som voro nödvändiga att införa för att tillvägabringa en ömsesidigt billig öfverenskommelse, och den 2:dre Juli om aftonen befanns ett förslag uppgjordt, hvilket Grefve Knuth å sin regerings vägnar, förklarade sig willig att antaga, och som Grefve Pourtalès sade sig kunna med hopp om framgång underställa sin Regerings godkännande, ehuru han ej vore försedd med tillräckligt vidsträckta fullmagter att genast förklara detsamma antaget.»

hvarvid grefve Pourtalès medförda förslag togs till underlag, hvilket ju var naturligt på grund af dess större aktualitet icke minst genom Palmerstons mellankomna förslag.

Spår[1] finnas, som tyda på, att man verkligen också försökt sig på en utveckling af det danska, men dessa ha icke fullföljts och ej heller ha de, som vid det preussiska, tagit sig några stilistiska uttryck i fördragstexten.

I ett utkast, som finnes bland handlingar rörande konventionen i Malmö i afdelningen om grefve Pourtalès beskickning, torde man ha att se ett moment af det arbete, som ledde till definitivt resultat.

Paragraferna 1 och 2 äro helt enkelt öfverkorsade för att i traktattexten ersättas af andra.

Den förra af dessa nöjer sig icke som i de föregående förslagen att stipulera fientligheternas upphörande, utan proklamerar tre månaders vapenhvila räknad från dagen för undertecknandet med en månads uppsägning samt, om denna ej begagnats, förlängning af sig själft.

Andra paragrafen sörjer för att vid vapenhvilans uppsägning respektive truppstyrkor skola kunna intaga sina ställningar af den 27 juni, hvilka till den ändan skola utmärkas på en karta.

Tredje paragrafen är likaledes ny och bestämmer ett omedelbart upphäfvande af den af Danmark igångsatta blockaden, hvarom order omedelbart skall utfärdas, således närmast en upprepning af den senare bestämmelsen i det britiska förslagets paragraf 1 och motsvarande en passus i det preussiska förslagets paragraf 3.

Sedan har det preussiska förslagets 2:dra paragraf om krigs- och politiska fångars frigifvande oförändrad fått öfvergå till 4:de paragraf i traktattexten.

Den tredje paragrafen har därefter fått komma in såsom femte paragraf, men i mycket omarbetad form. Utom att ofvannämnda passus om blockaden uteslutes, har man — från dansk eller svensk sida — sökt rätta bestämmelsen därhän, att fartygens återlämnande skulle äga rum, *sedan* utrymmandet af hertigdömena skett. Man stannade vid en respittid af 10 dagar, hvilken tid — tydligen genom en kompromiss — förklarades nödig såväl för fartygens utrustning som för hertigdömenas utrymmande. Den förra af dessa beräkningar har först fått plats i den slutliga versionen och var afsedd att skyla öfver fartygens egenskap af pant, hvilken man från tysk sida icke ville erkänna.

Återstoden af paragrafen betecknar i hufvudsak en eftergift från preussisk sida, i det att bestämmelsen om en kommande regle-

[1] Ett utkast i H. K. M.

ring vid fredsunderhandlingarna ersatts af bestämmelsen, att Preussen åtog sig att lämna ersättning för rekvisitionerna i Jutland mot att Danmark lämnade ersättning för de försålda fartygen.

Fjärde paragrafen, som i slutredaktionen blir den sjätte, har förändrats i den riktning, att i stället för de tyska truppernas koncentration i södra Holstein i afvaktan på Tyska Förbundets samtycke till Holsteins utrymning, hvilket medgifvande skulle kompenseras med rätten för de danska trupperna att, tills detta skett, kvarstanna på Als, stipuleras, att respektive parter skulle kunna på Als och i Altona samt på några andra platser låta bevaka sina sjukhus och öfriga militära etablissement med en styrka af 400 man.

Under förhandlingarnas lopp synes man efter det ofvan nämnda konceptet att döma — från svensk medlande synpunkt? — ha tänkt sig en styrka af 1,200 man, men stannat vid nämnda minimala styrka, som väl var ur praktisk synpunkt onödig, då skyddet af de militära etablissementen kunnat anförtros åt den administrerande myndigheten under stilleståndet, men genom hvars närvaro man ändå *formellt* häfdade ståndpunkten, att Holstein icke utrymts utan Förbundets samtycke. Detta innebär ju en betydande eftergift åt det danska intresset, för hvilket det måste kännas som en stor tillfredsställelse, att hertigdömena så godt som helt och hållet utrymts. Det var ju en vinst utöfver det danska förslaget af 10 juni, som väl förklaras af, att detta förslag icke var af preussiska regeringen kändt, när den uppsatte de förslag, som grefve Pourtalès skulle frambära. Sannolikt är väl äfven, att detta förslag icke ens från dansk sida omedelbart lagts till grund för underhandlingen.

Ur femte paragrafen, som i den slutliga redaktionen blir den sjunde, uteslutes genast bestämmelsen om den provisoriska regeringens fungerande den första tiden, hvilket ju varit en allt för stark utmaning mot den danska nationalkänslan, liksom det väl varit tänkt att soulagera slesvig-holsteinianismens känslor inför det faktum, att provisoriska regeringen, Preussens bundsförvant, offrades.

Alternativet 1, att administrationens medlemmar skulle utses af konungen af Danmark i samråd med provinsialständerna, utmönstras genast, och man bestämmer sig för det andra om att hälften skulle tillsättas af hvardera sidan, sedan man begränsat antalet från sex till fyra. Ett förslag att lämna utseendet af president till England öfverges — om det nu varit annat än en lapsus vid en provisorisk formulering — för det förra förslaget, som sätter detta som nödfallsutväg, ifall Danmark och Preussen ej kunna enas.

Till slut söker man så vidt som möjligt skyla öfvergifvandet

af den danska ståndpunkten om särskilda administrationer för hvartdera hertigdömet genom att beteckna de två af Danmark valda medlemmarna i den gemensamma representationen såsom afsedda för Slesvig och de preussiska för Holstein. Man tyckes rent af på mellanstadiet af underhandlingen ha tänkt sig en fördelning af ärendena, hvarjämte i ingressen betonades, att den gemensamma administrationen innebar en återgång till status quo ante bellum. Detta innebar ju, såsom redan påpekats, en rimlig formell motivering, men måste också kännas generande för Danmark såsom innefattande slesvig-holsteinianismens argument för resningen.

Vidare får Danmark det medgifvandet, att den provisoriska regeringens medlemmar eller de, som på något sätt komprometterats i resningen, ej få plats i regeringen. Detta medgifvande får en kompensation af väl närmast formellt likställighetsvärde i slutredaktionens uteslutande af medlemmarna i den regering, som fanns i hertigdömena före resningen.

Det resultat, som vunnits, var dock rättsligt sedt endast ett antagande ad referendum åtminstone från grefve Pourtalès sida,[1] hvadan svenska regeringen fann lämpligt att för framgångens tryggande medsända kabinettssekreteraren friherre Manderström, som skulle påverka preussiska regeringen genom att påvisa risken af en nationalistisk revolution, om Danmark pressades för hårdt.

Manderström, som den 5 juli anländt till Berlin, lyckades under den tillmötesgående stämning, som efter den Arnimska politikens fall mötte honom både hos konungen och ministären, utan vidare svårighet utföra sitt värf. Betänkligheterna mot ett totalt undanskjutande af den provisoriska regeringen, de enda som framträdde, bemötte han framgångsrikt genom att framhålla den danske konungens legitimistiska ömtålighet gentemot dessa upproriska undersåtar och svenska regeringens solidaritet i detta fall jämte Englands och Rysslands nitälskan för underhandlingens framgång. Den 7 om aftonen var öfverensstämmelse vunnen. Till ersättning hade svenska regeringen genom Manderström utfäst sig att genomdrifva smärre förändringar, som ej strede mot konventionens syfte. Detta begagnade sig Preussen af ifråga om 2:dra och 5:te artiklarna af förslaget.[2]

---

[1] Jfr ofvan s. 53 not. 1.

[2] »Då nu Grefve Pourtalès den 3:dje Julii återvände till Berlin, ansåg jag tjenligt samtidigt dit afsända en person, som kunde för Preussiska Regeringen utweckla så wäl mina åsigter i detta ämne, som ock Danska Regeringens bekymmersamma ställning, och den möjlighet hvaruti bemälte Regering

Den 10 juli återkom Manderström till Malmö, enligt hans öfverordnades åsikt efter väl förrättadt värf, ehuru resultatet på

---

sig befann att mot Danska folkets högt uttalade owilja, göra ytterligare medgifvanden än dem, som uti det i Malmö uppgifna förslag voro intagne; äfvensom å ändamål att understödja antagandet af samma förslag hos Cabinettet i Berlin. Jag befallde sålunda Cabinetts Secreteraren Baron Manderström att uti detta uppdrag till Berlin afresa och så fort som möjligt förskaffa ett afgörande och så wida sådant kunde låta sig göra, tillfredsställande swar. Han ankom till Berlin den 5:te, och lyckades till följd af de goda afsigter, hvilka såväl Konungen af Preussen som dess nya Ministère tillkännagåfvo, att erhålla svar, så att han redan den 8:de åter derifrån kunde afresa. I början wisade man dock någon twekan och yttrade särdeles betänkligheter emot antagandet af den Artikel, som rörde civiladministrationen i Hertigdömet Sleswig under wapenhvilan, hvarmed man ville göra någon förändring till förmån för den bestående provisoriska regeringen. Härtill yttrade dock Baron Manderström med största bestämdhet, att man omöjligen med något sken af billighet eller rättvisa kunde framställa den fordring, att Konungen af Danmark skulle erkänna eller stadfästa de emot honom uproriske undersåtars sjelftagna och på dess bekostnad tillvällade rättigheter, att uti denna Artikel ej allenast intet ytterligare medgifvande af Danska Regeringen kunde göras, men äfven att jag aldrig skulle samtycka att tillråda hans Danska Majestät någon dagtingan i detta afseende, att således om denna punkt icke af Preussiska Regeringen antages, sådant wore att anse såsom ett bewis på att densamma i sjelfva verket icke *ville* godkänna det uppgjorda förslaget, och att Baron Manderström i sådant fall hade föreskrift att genast afresa, då underhandlingen i denna händelse vore att anse såsom afbruten, och all widare öfverläggning härom vore fullkomligt öfverflödig. Detta bestämda språk, hvilket vunnen kännedom om Preussens benägenhet att afsluta äfvensom Rysslands och Englands bemödanden att understödja förslaget, med fullt skäl borde föras, förfelade icke sin verkan, och Preussiska Regeringen förklarade den 7:de om aftonen att denna punkt på dess sida icke skulle möta något hinder. För att lätta detta afgörande, förklarades å mina vägnar, att om Preussen däremot, uti någon af de öfriga Artiklarne önskade införa någon minde väsendtlig ändring, som icke uti Conventionens egentliga anda vore ingripande, skulle jag med nöje erbjuda mina bona *officia* för att förmå Danska Regeringen, att så vida derutaf för densamma ingen verklig skada kunde upstå, till det förslag som sålunda kunde framställas lämna sitt samtycke. Till följd häraf framställdes af Preussiska Regeringen begäran om tvenne relativt obetydliga ändringar i 2:dra och 5:te artiklarne af förslaget; hvaremot denna regering lofvade, att så snart dessa modifikationer, — hvilka Baron Manderström å mina vägnar utfäste sig att utverka, — blifvit godkände, förslaget skulle antagas och General v. Wrangel i dess egenskap af kommenderande General för de Tyska trupperna, erhålla befallning, att jämte Danske Generalen v. Hedeman underteckna Stillestånds Conventionen, sådan som den nu i Malmö och uti Berlin var antagen. Detta löfte afgafs fritt och ovilkorligt, och då underhandlingen till följd af dess egenskap, icke kunnat bedrifvas annat än muntligt, ansåg Baron Manderström, för vinnande af någon garanti för löftets uppfyllande sig böra anmoda Engelska och Ryska Ministrarne Lord Westmoreland och Baron Meyendorff, att genom

danskt håll ej väckte någon förtjusning. Redan samma dag på middagen afreste han till Köpenhamn och fortsatte samma kväll till konungen af Danmark i Fredriksborg för att enligt Knuths önskan komma dit före dennes kolleger i ministären. Sedan Knuth dagen därpå anländt och haft föredragning för konungen, meddelade han dennes samtycke till förändringarna, med undantag för förlängningen af stilleståndet från 3 till 4 månader.[1]

Den 11 på e. m. afreste Reedtz till Fredericia för att därifrån fortsätta vidare till danska högkvarteret och grefve Pourtalès hade redan den 8 afrest från Berlin till Wrangels högkvarter. Man väntade, att formaliteten med generalernas underskrift skulle vara fullbordad redan den 13 juli,[2] men denna förväntan gäckades.

Den 15 juli sammanträffade kammarherre Reedtz med grefve Pourtalès till en förberedande öfverläggning, hvarvid inga svårigheter yppade sig. Dagen därpå delegerades Hedemanns stabschef major Laessøe och majoren grefve Oriola ur Wrangels stab för att diskutera de militära detaljerna vid konventionens utförande. Närvarande voro för öfrigt utom de ofvan nämnda diplomaterna majoren[3] grefve Münster, som med särskilda instruktioner afsändts från Berlin och danske krigsministerns adjutant, kapten Haarbou, såsom danska regeringens specielle representant med rätt att i tvistiga fall fatta afgörande beslut.

Här skar det sig, i det att det från tyskt håll framkommo kraf på vidtgående ändringar i konventionen i Malmö, som icke kunde från

---

samtal med Utrikes Ministern göra sig försäkrade om ett antagande af Conventionen å Preussiska Regeringens vägnar verkligen var med full säkerhet utlofvadt, och försäkrade sig innan sin afresa derom att dessa Ministrar derpå erhållit en fullkomlig och tillfyllestgörande bekräftelse.» K. B. 8/8.

Hvilka dessa ändringar voro anges i T. L. 17/7 Mö.

»*dans l'art. 1.* La Prusse désiderait que la durée de l'armistice fut fixée à 4 au lieu de 3 mois; ne faisant cependant de ce changement une condition *sine qua non*, mais exprimant le désir, que le Danemarc y adhérat;

dans l'art. 2. La Prusse refusa d'accepter le terme du 20 au 24 Juin pour fixer les positions qui pourraient être reprises lors du renouvellement des hostilités, mais consentit à fixer le 27 Juin, jour où les négociations avaient été ouvertes à Malmö.

dans l'art. 5. La Prusse désira un changement de rédaction par rapport au mode de remboursement de l'indemnité à laquelle les droits du Danemarc furent reconnus.»

[1] T. B. o. Pbg 14/7 Mö. Det har således varit frågan om en ändring äfven i art. 1, hvilket ju (det icke utfyllda) manuskriptet tydde på.

[2] T. B. o. Pbg 14/7 Mö.

[3] Titeln major användes af d'Ohsson i B. 57 12/7.

dansk sida bifallas. Dessa kraf framställdes under motivering af Wrangels ställning såsom förbundsfältherre, som icke tillät honom att utan vidare lyda preussiska regeringens order, men det synes dock redan vid brytningstillfället ha framträdt ganska klart, att Wrangels fronderi hade godt utrymme för sig i instruktioner från Berlin.[1]

[1] Berättelse om förloppet hos HARBOU, *Nogle Erindringer og Betragtninger*, s. 44 ff., må här såsom härrörande från ett ögonvittne anföras: »Ved det under den 2den Juli i Malmø under svensk Mægling og under Forsæde af den svenske Udenrigsminister, Excellencen Stjerneld, forhandlede Udkast til en første Vaabenstilstandstractat var det fastsat, at de commanderende Generaler skulde af deres respective Souverainer forsynes med speciel Fuldmagt til at ratificere Tractaten. I den anledning afgik Kammerherre, senere Geheimeraad Reedtz og jeg til General Hedemanns Hovedqvarteer. Førstmeldte skulle eventualiter endnu før Ratificationen foretage de sidste Forhandlinger med den preussiske Underhandler fra Malmø, Grev Pourtalès, medens jeg i Hovedquarteret skulde repræsentere Krigsministerens og den øvrige Regjerings Anskuelser for det Tilfælde, at General Hedemann eller hans Stabschef maatte finde noget Uklart eller Vrangt ved Tractaten. Det var endvidere aftalt, at tvende dertil delegerede Officerer skulde forinden udjævne de Detailvanskeligheder, der fra et militairt Synspunkt endnu kunde fremstille sig. Hertil vælgte General Hedemann sin Stabschef, Major Læssøe, hvorimod General Wrangel delegerede Major Grev Oriolla, samtidig med at der fra preussisk Side var fra Berlin dertil specielt afsendt en med særlig Instruction forsynet Officer, Grev Münster. Conferencen fandt Sted i Bellevue, et Sted syd for Kolding, den 16 Juli 1848 om Eftermiddagen. Aftonen iforveien fandt et foreløbigt Møde Sted mellem Grev Pourtalès og Kammarherre Reedtz, og meente disse Herrer nok at kunne komme til Ening; men derimod opstod der betydelige Differentser mellem Oriolla-Münster og Læssøe. Det var, ligesom det endnu er, mig uforklarligt, hvorledes den her udviste preussiske Færd kan gjøre Krav paa at staae i Samklang med de Forventninger, der næres, naar man underhandler paa Tro og Loven. Det i Malmøe affattede Tractatudkast blev approberet *samtidig* med at den forsynede Grev Münster med saadanne Instructioner, at Overeenskomsten fra Malmø væsentligt forandredes. Læssøe modsatte sig naturligviis fra Begyndelsen af og forestillede sine Modparter det Uholdbare i deres Prætentioner, men saa begik Grev Münster den Uforsigtighed, at drage de ham fra Berlin medgivne Instructioner frem af Lommen, og alt laa klart — — —. Kammerherre Reedtz, der ellers til fuldeste Maal kunde bevare diplomatisk Rolighed og Selvbeherskelse, foer nu op med al den Energi som ogsaa under givne Forhold kunde være i ham, og udtalte sin Forbauselse for Hr von Pourtalès, der imedlertid strax erklærede, at han ikke var mindre forbauset, og at han indtil da havde været ubekjendt med de af Grev Münster medbragte Fortolkninger, at han var ført bag Lyset og maatte føle sig beskæmmet ('deshonorré'). Med en ellers morsom Naivitet yttrede Grev Münster dernæst, at de omspurgte Restrictioner vare uundgaaelig nødvendige for den preussiske Vaabenære »denn gehen wir ohne weiter weg so können wir nicht wieder kommen».

Vid ordet *klart* här ofvan, där citatet första gången afbrytes, tillfogas en not af följande lydelse: »Efter Reedtz's og Læssøes Opfatning skulde den

Denna saks förhistoria får sin förklaring därigenom, att man underlåtit att räkna med en faktor vid pacificeringen, det slesvig-holsteinska partiet och dess provisoriska regering. Den provisoriska regeringens representant i Berlin, Schleiden, erfor den 7 juli på morgonen i ett längre samtal med Auerswald och Schleinitz, att vapenstilleståndets afslutande förestod, ehuru man icke ansåg sig kunna meddela villkoren, hvilka dock Schleiden under samtalets gång räknade ut i det stora hela. Då han med stöd af förbundsbeslutet af den 3 maj begärde, att provisoriska regeringen skulle få tillfälle att yttra sig, afböjdes detta, emedan redan dagen därpå beslutet måste meddelas till Malmö. Ministern försäkrade, att ministären fasthölle vid den slesvig-holsteinska statsrättsåskådningen och vore villig att framlägga provisoriska regeringens stilleståndsförslag, hvari denna åskådning funnes häfdad, för ministerrådet. Hufvudsaken för ministern var dock efter hans eget uttalande Östersjöstädernas trängande behof af fientligheternas omedelbara inställande.

På kvällen samma dag fick Schleiden meddelande af Auerswald, att grefve Pourtalès följande dag skulle resa till Wrangel för att meddela honom fullmakt och instruktion till afslutandet af en vapenhvila samt biträda honom vid dennas ingående. Schleiden anmodades att medfölja till Rendsburg för att introducera grefven hos sin regering. Detta gick Schleiden in på isynnerhet med tanke på den inverkan han kunde utöfva på Pourtalès och hans följeslagare grefve Münster-Meinhövel. Alla tre anlände den 8 på kvällen till Rendsburg, där af provisoriska regeringen endast presidenten Beseler och Bremer voro närvarande. Till dem meddelade Pourtalès endast, att den konvention, som skulle afslutas, om också i några punkter icke fullt motsvarande provisoriska regeringens önskningar, dock innehölle det, som för ögonblicket kunde ernås, samt vore förenlig med Tysklands ära och hertigdömenas intressen. Samma kväll fortsatte Pourtalès till Wrangels högkvarter.

Den i all hast sammankallade provisoriska regeringen beslöt afsända Beseler och Schleiden till högkvarteret. Afresan skedde dagen därpå, sedan Schleiden underrättat Auerswald därom.

I Wrangels högkvarter funno de slesvig-holsteinska utskickade en välvillig stämning för sin sak och en stor indignation öfver stilleståndet, isynnerhet dess militära bestämmelser. Särskildt syntes Wrangels stabschef, Stockhausen, den senare krigsministern, ha

væsentligste Indvending — om Insurgenthærens Vedbliven og dens Styrke — tilsyneladende udgaae fra Wrangel, der hvor det convenerede, skjød sig hen under sin Ed til Forbundet, men de nu af Grev Münster fremdragne Instructioner gav Sagen et heelt andet Udseende.»

spelat en bestämmande roll vid bildandet af denna opinion. Man upprördes isynnerhet inför utsikten att Slesvig skulle besättas af de i Slesvig hemmahörande trupperna i dansk tjänst, om hvilkas tillvaro Pourtalès ej haft en aning vid afslutandet af fördraget.

Wrangel, som icke var nöjd med denna afslutning på det redan förut icke vidare ärorika fälttåget, befanns lätt tillgänglig för Beselers resonemang, att han vore ej allenast preussisk general, utan äfven tysk förbundsfältherre, och såsom sådan omöjligt kunde afsluta fördraget annat än under förbehåll af riksföreståndarens ratifikation. Han beslöt sig för att skicka sin adjutant, kapten von Fransecky, till Berlin för att framställa dessa åsikter.

Den 11 voro de utskickade åter i Rendsburg, där regeringen nu fulltaligt sammanträdde och enades om att samtycka till vapenstilleståndet allenast under villkor, att danska regeringen uteslöts från allt inflytande på interimsmyndigheten under vapenstilleståndet, att de slesvig-holsteinska trupperna icke upplöstes, utan rustningarna fortsattes, hvarjämte garanti skulle gifvas för fredsunderhandlingarnas förande på basen af konungen af Preussens förklaring af den 24 mars till hertigen af Augustenborg.

På preussiske utrikesministerns not af den 7 juni[1] beslöt man svara, att regeringen ansåg sig pliktig att obetingadt underordna sig centralmyndighetens beslut, men att den endast med dess samtycke kunde acceptera villkor, som icke motsvarade landets billiga förväntningar och de militära framgångarna.[2] Provisoriska regeringens egen medlem grefve Reventlow sändes till Berlin med denna not och för att underhandla om ändring af stilleståndsvillkoren.

Reventlow i sällskap med Schleiden anlände den 12 juli till Berlin, där de samma dag sammanträffade med Auerswald, som dock ej kunde mottaga dem förrän sent på natten, emedan han var upptagen af debatterna om Jacobys motion rörande Preussens ställning till Tyskland och konferenser med anledning däraf. Underhandlingen, hvari grefve Bülow och kapten Fransecky deltogo, utföll helt och hållet efter önskan. Ministern förklarade, att interimsregeringen icke finge mottaga några befallningar från Köpenhamn, att konungen af Danmark blott som hertig af Slesvig-Holstein finge utnämna två regeringsmedlemmar, att i uttrycket »bestående lagar» skulle inbegripas de af provisoriska regeringen utfärdade förordningarna, att Wrangel finge i uppdrag att utverka de bästa

---

[1] Pourtalès hade i Rendsburg aflämnat en dylik, som finnes aftryckt i *A. S.-H. G.* s. 339 ff.

[2] *A. S.-H. G.* s. 344 ff.

möjliga bestämmelser i fråga om trupperna och att blott underteckna under förbehåll af riksföreståndarens ratifikation. Auerswald uttalade den önskan, att Reventlow eller Schleiden skulle personligen underhandla med Wrangel och därefter utverka ratifikationen af vapenstilleståndet i Wien eller Frankfurt, om det komme till stånd.

Efter att hafva skriftligen sammanfattat och undertecknat resultaten af konferensen afreste de båda utskickade följande morgon till Rendsburg och fortsatte efter öfverläggning med regeringen på natten till högkvarteret i Harderslev. Wrangel, som var förtjust öfver omsvängningen, lät genom en afsiktlig indiskretion konventionen komma till deras kännedom, hvarpå de på grundval häraf uppgjorde ett nytt förslag, som generalen accepterade. Han förklarade det vara en skam för sig att afsluta konventionen på de af Preussen godtagna villkoren och gaf dem sin hand på att hällre afgå än ingå ett skymfligt fördrag. Vid middagstaffeln anträffades grefve Pourtalès, som återkommit från sin konferens med Reedtz.[1]

På så sätt hade de ändringsförslag förberedts, hvilkas framställande förhindrade afslutandet den 16 juli.

Hvilka voro då dessa ändringsförslag, som framställdes af grefve Oriolla vid konferensen den 16 juli? Då Schleiden säger, att Wrangel accepterade det af honom och Reventlow uppgjorda förslaget[2], så

---

[1] SCHLEIDEN s. 89 ff.

A. S.-H. G. s. 349 ff. »art. 7. Die beiden contrahierenden Theile sind übereingekommen, dass für die Dauer des Waffenstillstandes eine gemeinsame Regierung der Herzogthümer Schleswig-Holstein interimistisch eingesetzt werde. Diese Regierung wird aus fünf aus den Notablen der beiden Herzogthümer zu wählenden Mitgliedern zusammengesetzt, welche allgemeine Achtung und Ansehen geniessen, und die Herzogthümer nach den zur Zeit der Ratification des Waffenstillstandes in denselben geltenden Gesetzen und Verordnungen, Namens des Königs von Dänemark in seiner Eigenschaft als Herzog zu Schleswig-Holstein, verwalten werden. Sie übt während ihrer Dauer sämmtliche Regierungsrechte des Landesherrn aus, von welchem sie übrigens keinerlei Befehle und Instructionen entgegen zu nehmen hat; sie hat jedoch nicht die gesetzgebende Gewalt, da diese so lange ruht, und ist dem Reichsverweser Deutschlands für ihre Geschäftsführung verantwortlich. Ihr Mandat erlischt mit dem Aufhören des Waffenstillstandes. Zwei von den Mitgliedern werden vom Könige von Preussen, im Namen des Deutschen Bundes, und zwei von dem Könige von Dänemark in seiner Eigenschaft als Herzog zu Schleswig-Holstein gewählt werden etc. (u. s. w. wie in dem vorliegenden Entwurf).

Motive. Der erste Passus des Entwurfs dürfte wegfallen, weil Ruhe und Ordnung in den Herzogthümern gegenwärtig nicht gestört sind; der zweite gleichfalls, weil derselbe, dem Wortsinn nach aufgefasst, dahin verstanden werden könnte, als solle die neu einzusetzende Regierungsbehörde unter die in Kopenhagen fungierenden höchsten Collegien, und den Dänischen

talar ju åtskilligt för att det var detta, som låg till grund för de genom grefve Oriolla framställda krafven. Generalen lät ju tydligen hela tiden inspirera sig från slesvig-holsteinskt håll.

Staatsrath gestellt werden, indem dies der Art der früheren Verwaltung völlig entsprechen würde.

Die im Entwurf enthaltene Bestimmung, dass der König von Preussen zwei Regierungsmitglieder für Holstein, der König von Dänemark zwei für Schleswig erwählte, widerspricht dem auch vom Bunde anerkannten staatsrechtlichen Princip der Untrennbarkeit der Herzogthümer. Die Weglassung der Worte 'für Holstein' und 'für Schleswig' deshalb um so mehr hinlänglich motivirt sein, als von Deutscher Seite schon eine ungemein grosse Concession dadurch gemacht wird, dass die jetzt bestehende, vom deutschen Bunde anerkannte provisorische Regierung zum Rücktritt veranlasst werden soll, ohne dass gleichzeitig die Entlassung des Königlich Dänischen Ministeriums, welches die Incorporation Schleswigs in Dänemark aussprach und dadurch die Bewegung in den Herzogthümern hervorrief, verlangt wird. Aus diesen Gründen dürfte sich die obenstehende Galtung empfehlen.

art. 8. Die zur Zeit der Ratification des Waffenstillstandes im Dienste der Herzogthümer stehenden Freischaaren werden sofort aufgelöst und entlassen, die regulairen Schleswig-Holsteinischen Truppen werden der nach art. 7 zu ernennenden Autorität zur Disposition gestellt, welche für deren Cantonnirung, Verpflegung und weitere Ausbildung Sorge zu tragen hat.

Motive. Der art. 8 verfügt die theilweise Entwaffnung der Herzogthümer. Da dieses weder mit der Ehre der Herzogthümer noch mit dem Beschlusse des Bundesthages vom 30 Mai d. J. vereinbar ist, so dürften die desfälligen Bestimmungen als unzulässig bezeichnet werden können. Nur in die Entlassung der Freischaaren während der längeren Waffenruhe kann gewilligt werden. Demnach dürfte der Artikel wie obenstehend zu fassen sein.

Die art. 9 und 10 dürften wegfallen.

Motive. Die Commissaire sind überflüssig, da der Präsident die ganze Verwaltung überwacht. Der art. 10 würde namentlich bei der Deutschen Centralgewalt leicht Anstoss erregen können, da der Bundestag erst kürzlich beschlossen hat, dass das Herzogthum Lauenburg, so lange Dänemark und Deutschland nicht Frieden geschlossen haben, jeder Einwirkung des Königs von Dänemark auf die Verwaltung des Landes zu entziehen sei, und der Bundescommissair Geh.Rath Welcker, öffentlichen Blättern zufolge, behufs Ausführung dieses Beschlusses, die bisherige Regierung des Herzogthums, welche während des Krieges Befehle aus Kopenhagen angenommen und dadurch alles Vertrauen verloren hatte, bereits entlassen und eine neue aus dem Grafen v. Kielmannsegge und den Justizräthen Walter und Höchstedt bestehende Regierung wieder eingesetzt und beeidigt hat.

Am Schlusse oder am Eingange des Entwurfs dürfte die Ratification des Deutschen Reichsverwesers vorzubehalten sein.

Ob es erforderlich sein möchte, ausdrücklich auszusprechen, dass die Mitglieder der provisorischen Regierung und ihre Anhänger auch ferner unter dem Schutze des Deutschen Bundes gestellt bleiben, wird anheimgegeben.»

De modifikationer, som fordras, börja med art. 7 i Malmökonventionen. Inledningspassus om lugnets återställande i hertigdömena som ändamål uteslutes med den anmärkningen, att lugn faktiskt rådde där (— genom provisoriska regeringen! —). En passus om interimsmyndighetens oberoende af befallningar från Köpenhamn är insatt och en motsvarande uteslutning gjord af en passus, som talar om återställande af förvaltningen på den fot, hvarpå den stod vid resningens utbrott. Den senare bestämmelsen skulle ju kunnat tolkas i motsatt riktning mot den förra. Därjämte är införd en bestämmelse om ansvar inför riksföreståndaren. Medgifvandet åt Danmark, att två regeringsmedlemmar skulle betraktas som utsedda af Danmark *för Slesvig* och två af Preussen *för Holstein*, uteslutes såsom oförenligt med den slesvig-holsteinska statsrätten.

I paragraf 8 medgifves icke afväpnandet af någon annan del af af den slesvig-holsteinska armén än friskarorna, emedan motsatsen vore stridande mot hertigdömenas ära och förbundsbeslutet af 30 maj.

Artikel 9 bortfaller, emedan kommissarierna vore onödiga, då presidenten öfvervakade förvaltningen, och artikel 10, emedan Lauenburgs återställande till status quo ante bellum strede mot förbundsdagens nyligen fattade beslut att aflägsna allt inflytande från danska regeringen på Lauenburgs styrelse.

Därjämte sattes som villkor, att ett förbehåll af riksföreståndarens ratifikation skulle införas antingen i början eller i slutet af fördraget. Om det vore nödigt uttryckligen utsäga, att medlemmarna af provisoriska regeringen och dess anhängare äfven i framtiden skulle förblifva ställda under Tyska Förbundets skydd, lämnades därhän.

Ännu ett sista försök att komma till enighet om konventionens utförande gjordes från danskt håll, hvarvid man sökte begagna sig af medlingsmakterna Englands och Sveriges påtryckning. Knuth hade omedelbart efter mottagandet af underrättelserna om brytningen den 15 juli utan att underrätta vare sig Lagerheim eller engelska och ryska ministrarna afrest till Malmö, där han yrkade på svenskt ingripande enligt deklarationen af den 4 maj, alldenstund, efter hvad han påstod, arfländerna vore hotade. Från svensk sida yrkades det emellertid på, att ett sista försök skulle göras i fredlig riktning.[1] I Köpenhamn väckte underrättelsen, som man kan förstå, allmän upphetsning.[2]

Lagerheim föreslår väl under intrycket häraf för sin del den

[1] T. L. 17/7. Mö.

[2] K. 107 16/7.

svenska regeringen att förklara sig efter hvad som händt obunden af de inskränkningar, den genom majdeklarationen pålagt sig. Han menade, att det kanske skulle kunna stanna vid blotta demonstrationen.

Engelske ministern, den synnerligen danskvänlige Wynn, var häpen öfver hvad som skett, men vågade ej uttala sig om hvad lord Palmerstons uppfinningsrika (*inventif*) ande skulle inge honom. Ryske ministern fruktade, att Danmark skulle kasta sig i Frankrikes armar.[1]

Den 17 juli hade regeringen från d'Ohsson mottagit en underrättelse, som meddelade ett rykte, att generaladjutanten Neumann afsändts till Wrangel med order att underteckna, hvarvid man skulle från preussiskt håll ha tänkt sig att efter detta fait accompli göra upp saken med vederbörande i Frankfurt med Östersjöhandelns petitioner som argument. Sändebudet sammanfattar sin framställning i det intrycket att Auerswald syntes böjd att drifva denna sak med kraft.[2]

Svenska regeringen, som genast gick i författning om meddelandet af denna depesch åt danska regeringen, anser den möjlighet, som Neumanns eventuella sändning skulle innebära, icke böra försummas. Hedemann borde få ge efter i vissa detaljer för att nå hufvudsaken och sätta Preussen i motsättning mot Frankfurt, som aldrig komme att ratificera. Till den ändan yrkar svenska regeringen på, att Reedtz skulle utsändas på nytt med order att icke afbryta underhandlingarna, såvida någon möjlighet funnes, och det lägges Lagerheim på hjärtat att med ifver bedrifva denna sak.[3]

Svenska regeringen synes således ha åtminstone betydande del i, att detta förnyade försök gjordes, kanske rent af den afgörande. Att medla i det längsta och slippa utsätta sig för några risker låg ju närmast i dess intresse. Lagerheims förslag om ett bestämdare framträdande skulle väl snarare motivera den danska ståndpunkten och var kanske också i sin mån inspireradt därifrån.

Troligen den 17 var Lagerheim i Malmö, väl för att få regeringens instruktioner i fråga om det — danska? — uppslaget, att Wynn och Lagerheim skulle följa med, hvilket i en skrifvelse af den 18 juli omtalas som en gifven sak. Det heter nämligen, att han besökt Reedtz och Wynn samt föreslagit dem att bedja Ungern-Sternberg medfölja. Det senare var tydligen en specifik svensk uppmärksamhet mot dess så »intimt» lierade östra granne.

[1] K. 107 b 17/7.
[2] B. 58 15/7. Jfr d'Ohssons af 12 juli.
[3] T. K. 17/7 Mö.

Saken bemöttes af Wynn med den anmärkningen, att Ungern-Sternberg utan auktorisation ej kunde våga det samt att Ryssland ej vore medlingsmakt, hvilket Sverige *faktiskt* genom underhandlingarna i Malmö och Berlin vore. Tidens knapphet tillät ej Lagerheim att bedrifva saken[1], och Ungern-Sternberg förklarade sig fullt nöjd med den vändning den tagit, i det han erkände argumentet om medlingsmakterna och dessutom trodde, att Rysslands impopularitet i Tyskland skulle kunnat skada saken.

Den 18 juli kl. 6 på morgonen afreste Lagerheim och Wynn i sällskap med Reedtz och Oxholm till general Hedemanns högkvarter i Kolding,[2] dit de emellertid på grund af stark storm med motvind anlände först följande morgon.[3]

Man har en utförlig redogörelse från Lagerheim[4] om underhandlingen. Genast efter ankomsten meddelade Reedtz grefve Pourtalès, att han var beredd att återknyta förhandlingarna. Kl. 5 e. m. anlände grefvarna Reedtz, Oriola och Münster, och den förstnämnde skyndade sig att underrätta Reedtz, att de väntade i samma hus som förut. Oxholm och Reedtz begåfvo sig genast dit, och på deras inbjudan följde Wynn och Lagerheim efter en timme senare. De preussiska kommissarierna meddelade, att Wrangel icke kunde underteckna annat än med förbehåll af riksföreståndarens ratifikation samt med ändring af några af de militära bestämmelserna jämte några redaktionsändringar för att göra saken acceptabel i Frankfurt. Man förnekade uttryckligen, att Wrangel fått order från Berlin i motsatt riktning, under beklagande särskildt från grefve Pourtalès' sida, att omständigheterna, sedan ärkehertig Johan blifvit riksföreståndare, icke tilläte Preussen att göra bruk af den fullmakt, det af Förbundsdagen erhållit. Af denna enligt Pourtalès' mening dystra nödvändighet följde en annan, nämligen att redigera konventionen på ett sätt, som icke stötte den tyska ömtåligheten, så att den kunde ratificeras af ärkehertigen. I så fall skulle Preussen vinna nog förtroende i Frankfurt för att få konventionen antagen *utan* parlamentets medverkan.

De danska ombuden förklarade, att, sedan man aflägsnat sig från den gifna underhandlingsbasen, nämligen att det var med konungen af Preussen, man hade att underhandla, de ej hade fullmakt att bemyndiga den danske generalen att underteckna en konven-

[1] K. 108 18/7.
[2] K. 108 b 18/7, K. 109 18/7.
[3] K. 112 20/7.
[4] K. 113 21/7.

tion, hvars ratifikation var beroende af en annan makt än den, i hvars namn underhandlingarna från början förts. Bestämmelser moraliskt bindande endast för den ena parten ansågo de illusoriska. Det vore således onödigt att fortsätta underhandlingarna för att diskutera de af Wrangel fordrade ändringarna.

På Lagerheims och Wynns enträgna uppmaning beslöto de dock gå med på att fortsätta diskussionen, och efter tre timmars konferens var ett förslag uppgjordt.[1]

[1] *Modifications*

proposées par les négociateurs Prussiens aux conditions d'armistice arrêtées à Malmö dans la conférence, qui a eu lieu à Bellevue près de Kolding en date du 19 Juillet 1848.

Présents.

Sir Henry Wynn E. E. et M. P. de S. M. Britannique;
Baron Lagerheim, E. E. et M. P. de S. M. le Roi de Suède et de Norvège.

Pour le Danemarc:

M. le Général d'Oxholm.;
M. le Chambellan de Reedtz.

Pour la Prusse:

M. le Comte de Pourtalès;
M. le Comte, Major Oriola;
M. le Capitaine, Comte Münster.

Dans l'introduction: réserver la ratification de l'archiduc Jean, lieutenant-géneral (Reichsverweser) de l'empire, et celle de S. M. le Roi de Danemarc.

Art. 2.

A mettre le 30 Juin du soir au lieu du 27.

Art. 5.

Au lieu de 10 jours: 12 jours après l'échange des ratifications.

Dans Art. 7.

Les deux parties contractantes sont convenues d'établir, pour la durée d'armistice, une administration collective pour les deux Duchés. Cette administration sera composée de cinq membres, à prendre parmi les notables de ces Duchés, qui jouissent de l'estime et de la consideration générale et qui administreront les Duchés après les lois et ordonnances existantes, au nom du Roi de Danemarc, Duc de Slesvig et de Holstein, avec la même autorité à l'exception du pouvoir législatif. Deux de ces membres seront choisis par le Roi de Danemarc en Sa qualité de Duc de Slesvig et de Holstein, pour le Duché de Slesvig et deux par le Roi de Prusse, en Sa qualité de membre de la Confédération Germanique, pour le Duché de Holstein etc. (ligesom i den tidligere Malmøe-Convention).

Art. 8.

Les forces militaires à garder dans les Duchés pendant l'armistice pour y être à la disposition de l'autorité conformément à l'article établi précédent, seront composées comme il suit:

Detta förslag öfverensstämmer med det af Reventlow och Schleiden uppgjorda i krafvet på riksföreståndarens ratifikation, som finnes upptagen både i början och slutet, hvilken oformlighet förklaras af, att det hela har formen af ett protokoll med kommenterande ändringsförslag till själfva konventionen.

Sedan komma de af preussarna kräfda militära bestämmelserna, hvarom det Reventlow-Schleidenska förslaget intet vetat.

I artikel 2 vill man ha ersatt den 27 juni med den 30, hvilket Lagerheim i sin rapport uppger vara motiveradt af önskan att låta den preussiska armén i händelse af stilleståndets uppsägning få intaga den ställning den intog för ögonblicket.[1]

En bestämmelse af liknande art är tydligen ändringen i artikel 5, att siffran för fartygens frigifvande och hertigdömenas utrymmande ändras från 10 till 12 dagar.

Artikel 6 har endast undergått den förändringen, att dess bestämmelse om hertigdömenas utrymmande begränsas genom en hänvisning till ändringarna i artikel 8.

I ändringen af artiklarna 7 och 8 framträder de slesvig-holsteinska förslagens inverkan.

---

a) dans le Duché de Slesvig 3,000 hommes des troupes de la Confédération Germanique (à l'exclusion des troupes Slesvicoises ou Holsteinoises) et sur l'île d'Alsen le même nombre (3,000 hommes) des troupes danoises que S. M. le Roi de Danemarc s'engage à composer de préférence de troupes Slesvicoises en Son service.

b) Dans le Duché de Holstein (y compris Rendsbourg) les troupes régulières Slesvig-Holsteinoises; et en outres, une compagnie des troupes de la Confédération pourra rester dans la ville d'Altona pour la garde de l'hôpital militaire de cette ville.

Le corps francs qui jusqu'à présent ont fait partie de l'armée du Général Wrangel seront licenciés.

Art. 9.

Reste comme dans la convention de Malmö.

Retrancher cet article, ou le remplacer par un convention verbale en dehors des stipulations de l'armistice.

Art. 10.

Le Roi de Prusse s'engage d'employer ses bons offices auprès de la Confédération Germanique pour que le duché de Lauenbourg soit retabli dans le même situation où il se trouvait avant le commencement des hostilités.

Enfin réserver dans le préambule la ratification de l'archiduc Jean, lieutenant général (Reichsverweser) de l'Empice, ainsi que celle de S. M. Danoise. *Brevskaber*, s. 78 ff.

[1] Pourtalès uppgaf efter återkomsten till Berlin för Schleiden, att han ville åt preussarna trygga den ställning, de fått efter danskarnas utrymmande af Nordslesvig. Jfr MOLTKE s. 215.

Lagerheim berättar härom, att inledningen borttagits såsom enderande att slå med förintelse alla handlingar af rebellerna eller len provisoriska regeringen, och att man helt enkelt nöjt sig med att estämma hur den nya myndigheten skulle inrättas. Reedtz för-larade, att detta vore att beröfva denna artikel, som ålade konungen f Danmark en pinsam eftergift, allt, som kunde i hans folks ögon ga bort det bittra. — Härvid syftades väl på borttagandet af eteckningen af regeringsmedlemmarna såsom utsedda dels för lesvig och dels för Holstein samt i sin mån väl också på bortta-andet af ingressen. — De preussiska kommissarierna åter an-ärkte, att inledningen i realiteten intet bestämde, men att den vore öfverensstämmande med sanningen, då man endast högst fullkomligt återkomme till den gamla förvaltningen, i hvars spets tod hertigdömenas kansli i Köpenhamn, hvilket i den nu träffade nordningen icke skulle få någon betydelse. Däremot rörde dessa ader vid en i Frankfurt mycket ömtålig sträng, hvilket borde ndvikas.

Ett medlingsförslag af Lagerheim, som ville insätta ett häf-ande af konungen af Danmarks rätt, oafsedt att den afstods under apenhvilan, ansågs af Reedtz och Oxholm tämligen betydelselöst amt fick förfalla.

Viktigast af allt anser — väl med rätta — Lagerheim vara ppgifvandet af artikel 18. De preussiska kommissarierna stödde är det slesvig-holsteinska anspråket med den diplomatiskt plausibla notiveringen, att det strede mot allt krigsbruk att afskeda en här-fdelning under en vapenhvila, samt hänvisade dessutom till det llvarliga missnöje, som skiljandet mellan de slesvigska och holstein-ka trupperna skulle vålla, hvarjämte framhölls den praktiska svå-igheten, då de voro sammanblandade t. o. m. i samma kompanier.

Det Reventlow-Schleidenska förslaget, att samtliga de reguliära lesvig-holsteinska trupperna skulle ställas till interimsmyndighetens örfogande, gick visserligen ej igenom, men Malmö-konventionens estämmelse, att Holstein skulle besättas af sin förbundskontigent ch Slesvig af de trupper, hvilkas kårer därifrån rekryterades, rsattes med bestämmelsen, att Slesvig skulle besättas med 3,000 nan slesvig-holsteinska förbundstrupper samt Holstein af de slesvig-olsteinska trupper, som utgjorde en del af Wrangels armé, hvar-ïmte ett kompani andra trupper af denna skulle stanna i Altona.

Kompensationen för dessa medgifvanden, hvilka Lagerheim arakteriserar såsom svårantagliga för Danmark af hänsyn till den llmänna opinionen, var Als' besättande af 3,000 man danska

trupper, såvidt möjligt slesvigska, och betecknades af den svenske representanten som relativt tillfredsställande. Det kan ju icke nekas, att innehafvandet af denna flankställning innebar en reell fördel.

Ett under konferensens lopp af Reedtz för Lagerheim framställdt förslag, att Slesvig skulle besättas af svenska trupper, hade den senare efter konferens med Wynn af hänsyn till preussarna trott sig böra afvisa.

I afseende på artikel 9 med dess bestämmelse om kommissarierna hos interimsmyndigheten hade de slesvig-holsteinska anspråken ingen framgång.

Däremot ändrades artikel 10 om Lauenburgs styrelse därhän, att i bestämmelsen om återställandet af status quo ante bellum insköts, att Preussen skulle använda sina bona officia för detta ändamål.

Lagerheim anför som motivering för detta beslut, att Preussen ingenting omedelbart kunde lofva, eftersom landet aldrig varit besatt af preussiska trupper, utan dess förvaltning direkt reglerats af centralmakten i Frankfurt, en motivering, som väl mycket smakar af den slesvig-holsteinska och går stick i stäf mot den med hemul i Förbundsdagens beslut gifna förutsättningen för konventionen i Malmö, nämligen att Preussen handlade å förbundets vägnar.

Efter underhandlingens slut sökte Pourtalès privatim direkt påverka Lagerheim att utverka de uppställda villkorens ratifikation under motivering, att det vore den enda utvägen för Preussen att komma ur de svårigheter, som paralyserade dess goda vilja. Lagerheim förhöll sig tämligen afvisande, påpekade att konungen af Sverige skulle blifva missnöjd med misslyckandet af hans resa till Kolding och delgaf Pourtalès de underrättelser från Berlin, som motiverat denna sändning, hvari engelska ministern deltagit. Han tillade de beska orden, att det vore omöjligt att afgöra, om detta resultat måste tillskrifvas bristande god vilja eller brist på medel att göra sig åtlydd.

Pourtalès gjorde häremot gällande, att d'Ohsson missförstått ministerpresidenten, att Neumanns sändning ej hade något med Wrangels underhandling att göra,[1] att Neumann återvändt till Berlin

[1] Detta strider mot Bülows uppgift till d'Ohsson enligt dennes berättelse om sitt samtal med den förre den 19 juli: »— — — Au reste le General Wrangel a reçu l'ordre du Roi, par l'aide de camp général de Neumann, de ne faire aucune difficulté qui ne fut indispensable. On a tâché d'écarter, par cette recommendation, tout ce que des susceptibilités militaires pouvaient mettre d'entraves à la négociation.» B 59 19/7 Ap. 2.

på tisdagen, men att öfverbefälhafvaren nu på onsdag morgon mottagit order att införa bestämmelsen om ärkehertigens ratifikation. Lagerheim förbigår i sin berättelse de argument Pourtalès anförde för att visa, att preussiska regeringen handlat *bona fide*, men tillägger, att grefven var djupt sårad öfver den roll, han måst spela.

Till slut diskuterades frågan om den förlängning af vapenhvilan, som behöfdes för att kunna framlägga förslaget för regeringarna. Grefve Oriola gjorde svårigheter att utsträcka denna öfver den 22, men på Lagerheims föreställningar kom man öfverens om en förlängning ända till måndagen den 24 juli.

Lagerheim såg i ifvern att börja fientligheterna blott en fint för att skrämma danskarna, ty med armeernas dåvarande ställning förutsatte en drabbning preussarnas inträngande i Jutland, hvilket senare han ansåg osannolikt — med rätta efter de försäkringar d'Ohsson under hand fått.

Emellertid accepterades de den 19 uppgjorda förslagen icke af danska regeringen. På dess order förklarade Hedemann underhandlingarna afbrutna genom en skrifvelse till Wrangel af den 24 juli,[1] som af denne besvarades samma dag med tillkännagifvandet, att fientligheterna skulle börja kl. 10 på kvällen samma dag.[2]

[1] *Brevskaber* s. 76 ff.
[2] d. o. s. 78.

X. Preussens riksfullmakt.

Brytningen hade skett med all éclat genom notväxling mellan respektive öfverbefälhafvare, som bebådade fientligheternas återinträdande, men någon allvarlig oro torde detta icke ha väckt hos de intresserade makterna, trots det att grefve Knuth genom en cirkulärdepesch i den för marsministären sedvanliga öfversvallande formen sökt framhålla för dem det oerhörda i Preussens uppträdande[1] och t. o. m. i en not till svenske ministern begärde svenska truppernas ingripande på grund af ett väntadt infall i Jutland, gentemot hvilken möjlighet Preussens försäkringar ej erbjöde någon garanti, sedan Wrangel genom sin vägran att underteckna, trots befallningen från Berlin, faktiskt konstituerat sig som oberoende makt.[2] Makterna, som ju visserligen ej försummade att ge uttryck åt sitt missnöje, hvilket väckte en icke ringa oro i Preussens regeringskretsar,[3] torde

---

[1] Cirkulärdepech af 22 juli, *Brevskaber* s. 80 ff.

[2] Bilaga till K. H. 115 25/7 och 26/7.

[3] »— — — Mais, si contre notre attente, les efforts que nous faisons restaient infructueux; si la Prusse ne se croyait point en état de remplir les engagemens, alors nous nous devrons à nous mêmes de justifier aux yeux du monde entier la part que, sur l'invitation de la Prusse, nous avons prise à ses transactions, et il ne serait point de notre faute si l'exposé que nous ferions de la marche et des incidens de cette questions que, bien certainement, nous désirons éviter.» T. B. 23/7 Mö.

A. S.-H. F. s. 43 ff.

»*D. Auszug eines Berichts des Preussischen Gesandten Bunsen, d. d. London 23 Juli 1848, betreffend die Ratification des Waffenstillstandes durch den Reichsverweser.*

Ich habe nicht verfehlt bereits unterm 15 d. M. den Eingang des verehrlichen Erlasses vom 8. Juli über den im Malmö verhandelten Waffenstillstand anzuzeigen. Seitdem habe ich hier in dem Sinne desselben alles Erklärende und Beruhigende gesagt, wozu jener Erlass mir die Veranlassung darbot. Näheres habe ich nicht berichtet, theils weil man auch hier auf bestimmtere Nachrichten wartete, theils weil ich die Befürchtungen nicht aussprechen mochte, zu welchen *der Vorbehalt der Ratification* des Waffen-

haft samma uppfattning af läget som Lagerheim gifvit uttryck åt på ofvannämnda ställe, nämligen att någon krigisk sammanstötning

---

stillstandes Seitens des Reichsverwesers und überhaupt die Abschliessung des Waffenstillstandes mit Veränderung der provisorischen Regierung *ohne alle Garantie für die Erreichung des Zweckes des Krieges selbst*, mir, ich gestehe es, von Anfang an, Veranlassung gab.

E. Auszug (in Übersetzung) einer Depesche von Lord Palmerston an den Grafen Westmoreland, d. d. London, 25 Juli 1848, betreffend die moralische Verbindlichkeit Preussens, die Stipulationen des Waffenstillstandes vollständig auszuführen.

Mylord!

— — — — —

Ich habe Eure Herrlichkeit zu ersuchen, dem Preussischen Minister darzulegen, dass die Regierung Ihrer Majestät der Ansicht ist, dass das Preussische Governement dadurch, dass es den Grafen Pourtalès zu dem Zweck der Unterhandlung eines Waffenstillstandes mit den Bevollmächtigten von Schweden und Dänemark nach Malmoe gesandt, dass es in diesen Waffenstillstands-Bedingungen, als sie zu seiner Billigung vorgelegt worden, Aenderungen gemacht, und dass es sie dem General *Wrangel* zur Unterzeichung übersandt, sich moralisch verbunden habe, zu bewirken, dass die Stipulationen vollständig ausgeführt werden.

F. Depesche (in Uebersetzung) von Lord Palmerston an den Grafen von Westmoreland, 25 Juli, in gleichem Betreffe.

Mylord!

Mit Bezug auf Eurer Herrlichkeit Depesche, Nr. 269. vom 17 d. M., welche die Schwierigkeiten meldet, die bei der Feststellung der Bedingungen des vorgeschlagenen Waffenstillstandes zwischen den kriegführenden Parteien in Schleswig-Holstein eingetreten sind, habe ich die ernste Hoffnung der Regierung Ihrer Majestät auszudrücken, dass die Preussische Regierung sich im Stande finden werde, diese Angelegenheit schleunig und in befriedigender Art zu Ende zu bringen, und auf eine Weise, welche mit den Arrangements zusammenstimmt, zu welchen das Preussische Governement schon seine Zustimmung gegeben hatte. Denn im entgegengesetztem Falle wird das Britische Governement sich genöthigt sehen, sich gänzlich von jeder weiteren Betheiligung an Unterhandlungen zurückzuziehen, in welchen fortwährend so viele Schwierigkeiten von der eine Seite hervorgerufen werden, während von der andern Seite so viel versöhnlicher Geist, wenigstens in der letzten Zeit, gezeigt worden.

Denn, wenn nicht auf beiden Seiten der gleiche Wunsch vorhanden ist, zu einer billigen und befriedigenden Ausgleichung zu kommen, so wird das Amt der Vermittlung der Art, dass es dem Grossbritannischen Governement nicht ziemt, dasselbe noch länger zu übernehmen.»

Jfr Bunsens uttalande, SCHLEIDEN s. 110 ff. »Lord Palmerston, — ein Ehrenmann — habe ihm bei ihrer letzten Unterredung gesagt, dass er, wenn der Waffenstillstand jetzt nicht zu Stande komme, eine Flotte in die Ostsee senden werde, um Russland in seinem Unternehmen, den Frieden herzustellen, zu unterstützen, und dass Frankreich ihm durch eine Note angezeigt habe, sich bei diesem Friedenswerk gleichfalls durch eine Flotte zu betheiligen.»

näppeligen på allvar vore att befara, sedan makterna under hand fått Preussens försäkran, att någon ny invasion i Jutland icke skulle ske. Därmed hade Preussen definitivt brutit med Arnims politik att leda den nationella enhetsrörelsen genom att sätta sig i spetsen för den. Denna ändring i Preussens politik måste i sina konsekvenser leda till en brytning med nationalitetsrörelsen, sådan den koncentrerat sig. Det nu inträdda afbrottet i underhandlingarna kunde för diplomatien på grund af de underrättelser, den satt inne med, icke te sig annat än som en välbehöflig frist, nödvändig för att Preussen skulle i lugn och ro kunna göra upp sitt mellanhafvande med Frankfurt och på bästa möjliga sätt afveckla den därmed nära

---

Jfr dock i fortsättningen Schleidens af utrikesdepartementet bekräftade uppfattning om Bunsens otillförlitlighet.

Jfr s. 105 ff.: »Herr v. Auerswald, welcher sich bis zur Rückkehr seines abgesandten aus Wien in fieberhaftes Aufregung befunden hatte, ward durch dessen Mittheilungen einigermassen beruhigt.» (Gesandten war Below.) »— — — Manche Umstände waren zusammenkommen, die Gereiztheit des Ministers zu steigern. Die schwedische und die englische Regierung hatten ihre Gesandten in Berlin beauftragt ihm zu eröffnen, dass sie die preussische Regierung für moralisch verpflichtet hielten, die von ihr veranlassten Herabredungen von Malmö vollständig zur Ausführung zu bringen. Lord Palmerston hatte sogar in einer Depesche an den Grafen Westmoreland von 25. Juli damit gedroht, sich von jeder weiteren Betheiligung an den Unterhandlungen zurückziehen. Der beruhigende Eindruck, welchen fast die Wirkung eines Waffenstillstandskonvention übende, während der Anwesenheit des Generals v. Pfuel in St. Petersburg erlassene Circulardepesche des Grafen Nesselrode vom 6. Juli durch die Erklärung hervorgebracht hatte, dass Russland sich passiv verhalten werde, so lange Deutschland seine Gebietsumschreibung nicht zwangsweise weiter auszudehnen versuchte, war durch die wiederholt auch gegen unbekannte ausgesprochenen Worte des Herrn von Meyendorff: 'nous ne craignons pas une guerre avec l'Allemagne', völlig vermischt. Man begann in der Wilhelmstrasse von neuem auch vor Russland zu zittern, als in den ersten Tagen des Augusts der russische Gesandte dem Grafen Bülow eine Depesche vorlas — jedoch nicht abschriftlich übergab —, welche mit dürren Worten die Anzeige enthielt, dass da jetzt weder alles auf demselben Punkte stehe, wie damals, als Preussen in Jütland einrückte, Russland entschlossen sei, falls nicht der Waffenstillstand zu Stand komme, Ernst zu machen und zunächst seine Flotte mit der dänischen zusammenwirken zu lassen. Ein unmittelbar vorher bekannt gewordener Artikel des 'Journal des Débats', welcher unverblümt auf die französische Garantieacte von 1720 hinwies, liess auch Frankreichs Einmischung wieder auf die Bildfläche erscheinen. Wie beim Rückzuge aus Jütland sollte auch jetzt wieder Hannibal vor den Thoren stehen. In meinen Augen hatte Deutschland viel mehr von seiner inneren Uneinigkeit und namentlich von dem Gegensatze zwischen Berlin und Frankfurt als von den auswärtigen Mächten zu fürchten.»

sammanhängande rörelsen i hertigdömena, och dess påtryckningar på Preussen togo också sikte på detta.[1]

Också från preussisk sida grep man sig omedelbart an med fredsverkets fortsättning. Den 26 juli återkom grefve Pourtalès till Berlin[2] och, sedan man således hade tillgång till autentiska underrättelser om ställningen, försummade man icke tiden. Redan samma dag begaf sig Auerswald till föredragning hos konungen i Potsdam, som varade till sent på kvällen. Dagen därpå tillkallade ministerpresidenten den slesvig-holsteinske fullmäktigen, som redan förut fått känna på den förstämning, som härskade i preussiska regeringskretsar med anledning af afbrottet i underhandlingarna och Knuths däraf framkallade depech, samt meddelade honom sin afsikt att hos riksföreståndaren anhålla om rätt för Preussen att afsluta stilleståndet på den bas, som förelåg, hvarigenom han ansåg, att hufvudhindret skulle vara aflägsnadt.[3] Man satte omedelbart detta i verket genom att natten mellan den 27 och 28 juli afsända en af konungens generaladjutanter, generalmajor von Below, till riksföreståndaren, som för tillfället såsom österrikiske kejsarens ställföreträdare vid riksdagens öppnande befann sig i Wien, där han förmenades vara oberoende af påverkningar från de exalterade nationalisterna i Frankfurt.[4]

Den situation inom Tyskland, som utgjorde bakgrunden för detta diplomatiska försök, tedde sig på följande sätt. De tyska regeringarnas organ Förbundsdagen hade icke i förhållande till den folkrepresentation, Nationalförsamlingen, som den 12 maj sammanträdde i Frankfurt, kunnat eller velat bibehålla den ledning inom den nationella rörelsen, som den genom grefve Dönhoffs initiativ åtagit sig. Det låg väl också i sakens egen natur, att, sedan Preussen genom dennes initiativ åtagit sig denna roll, Förbundsdagen, denna kongress af instruerade ministrar, ej skulle kunna konkurrera, äfven om dess initiativ af sin upphofsman varit tänkt som något annat än en förberedelse till hans egen rege-

---

[1] Se K. B. 8/8 H. U. H., där det heter: »uti en från baron d'Ohsson ingången depesch af den 22 juli — — — gafs en vink om den nära förestående brytningen mellan Preussen och den Tyska Centralmagten. Ett sådant förhållande hade varit af ett alltför viktigt inflytande å afgörandet af den nu förevarande frågan för att icke med alla lofliga medel böra påskyndas — — —» Den omtalade depechen var B. 60 22/7.

[2] SCHLEIDEN s. 97.

[3] SCHLEIDEN s. 98.

[4] SCHLEIDEN s. 104.

rings initiativ och möjligen en sporre på regeringen till att trotsigt gå fram i denna riktning. På detta sätt kom emellertid den initiativtagande regeringens plats att stå tom, när nationalförsamlingen den 18 maj sammanträdde. Därigenom skapades förutsättningen för Heinrich von Gagerns »djärfva grepp» af den 28 juni, hvarigenom en provisorisk centralmyndighet upprättades af Nationalförsamlingen utan regeringarnas medverkan. Det var endast såsom en nödfallsåtgärd som de moderata elementen i Nationalförsamlingen, hvilka både kvantitativt och kvalitativt voro de öfverlägsna, beslutit sig för denna utväg, som endast öfverensstämde med de radikalas öfvertygelse och önskningar. Med den stämning, denna åtgärd väckte hos regeringarna, blef det oundvikligt, att man i självfva verket gled in på revolutionär grund, hvilket ledde till en motsättning, som blef ödesdiger för den tyska enhetsrörelsen. Genom personvalet, som följande dag skedde, då ärkehertig Johan af Österrike utsågs till riksföreståndare af en preussiskt sinnad majoritet, som i detta fall gjorde en dygd af nödvändigheten, väckte man stark förstämning hos den preussiska självkänslan.[1] Denna indignation var större hos Fredrik Vilhelm IV:s liberala ministrar än hos konungen själf.[2] För den ministär, som under Auerswalds presidium men under finansministern David Hansemanns verkliga ledning upptog Arnims planer att rädda den preussiska monarkien på den nationella linien, voro alla fantastiska tankar om ett uppgående i Tyskland främmande.[3] De stodo på det rena preussiska statsmedvetandets grundval såsom senare Bismarck, och för dem liksom för honom var icke den tyska enheten tänkbar annat än genom preussisk hegemoni. Dessa liberala ämbets- och affärsmäns andliga kynne hade danats i den moderna preussiska staten, hvars starkt progressistiska förvaltning i den under de preussiska restaurationsåren inaugurerade utvecklingen skapade betingelserna för ett modernt samhällslif, som den moderna, industriellt-merkantila utvecklingen kunde röra sig i, icke minst förutsättningen för en tysk nationalhushållning i den de partikularistiskt kamerala gränserna öfverskridande tullföreningen. För dessa män var den konstitutionella utveckling de kräfde ingen utopi i människorättigheternas anda, utan slutstenen i den moderna preussiska statens byggnad, hvari på det folkrepresentativa området

[1] SCHLEIDEN s. 99 ff. Jfr SYBEL och ZWIEDINECK-SÜDENHORST, *passim.*
[2] B. 63 28/7.
[3] SCHLEIDEN s. 100 ff.

en modern nationalrepresentation för hela staten skulle ersätta lokalt och feodalt rotade ständerinstitutioner. För dem var den preussiska staten, gärna vidgad till en tysk enhet, den enda möjliga politiska lifsformen.[1] För Fredrik Vilhelm åter, som af historiska pietetsgrunder ville inkläda den preussiska reala hegemonien i ett Habsburgskt kejsardömes historiskt-ideala form,[2] var det möjligt att mötas med den österrikiske representanten i förbundsdagen, Schmerling, på ståndpunkten, att det revolutionära faktum genom de legitima makternas erkännande på visst sätt legaliserades, hvilket sedermera skedde i förbundsdagens och de enskilda staternas lyckönskningsskrifvelser.[3]

Det visade sig, att Fredrik Vilhelms åt alla håll hänsyntagande legitimistiska politik som vanligt också hade sina fördelar. Genom den *modus vivendi* med Frankfurt, som på detta sätt skapades, undvekos tillsvidare revolutionära skakningar, hvilka kunde kommit olägligt nog, innan den preussiska konungamakten ännu konsoliderat sig genom att åter göra sig till herre öfver sin egen hufvudstad. Men å andra sidan möttes man af ett fullt reellt tillmötesgående från de moderata, mestadels preussiskt sinnade elementen i Frankfurt.

Samtidigt vann denna ståndpunkt den preussiska nationalförsamlingens gillande, i det att denna efter flera dagars häftiga debatter med 262 röster mot 55 förkastade deputeraden Jacobys förslag om ett uttalande, som vände sig mot regeringens villkorliga antagande af riksföreståndarskapet och tillerkände Frankfurterförsamlingens beslut härom obetingad rättskraft.[4]

Något verkligt motstånd mot de preussiska krafven kunde majoriteten i Frankfurt, som ju icke hade någon önskan att beträda revolutionens väg, icke sätta. Detta så mycket mer som Preussen var redo att i nödfall acceptera den utväg, som genom den svenska medlingen bjöds det, att sluta en specialöfverenskommelse med Danmark[5]; en ståndpunkt, som verkade som det kraftigaste påtryckningsmedel.

---

[1] Jfr Treitschke, *passim.*

[2] Jfr konungens yttrande till Max v. Gagern. Schleiden s. 60. Sybel s. 121. Bergengrün s. 453.

[3] Zwiedeneck-Sudenhorst s. 451.

[4] Reichensperger s. 111; *Stenographische Berichte B.* s. 447 ff.

[5] I svaret på det svenska anbudet om separat stillestånd för Preussens räkning afböjes detta (bilaga till B. 62 29/7) under hänvisning till Belows mission, som ensam helt kunde föra till målet, den fullständiga pacificationen, hvilken mission skulle komprometteras af en ensidig preussisk åtgärd, »si avant

General von Belows underhandling gick således sin gilla gång. Ärkehertigen, som själf icke var den slesvig-holsteinska saken benägen, hvilket han på ett frapperande oförbehållsamt sätt uttalade inför Sverige-Norges representant i Wien,[1] förklarade sig emellertid icke kunna omedelbart utfärda den begärda fullmakten, utan hänvisade till en underhandling i Frankfurt under medverkan af riksföreståndarens ansvariga ministär. Med detta besked återvände general von Below den 31 juli till Berlin.

Riksföreståndaren, som samma dag lämnat Wien, anlände den 4 augusti till Frankfurt, där statsminister Camphausen, den afgångne preussiske ministerpresidenten, som numera var Preussens representant hos centralmyndigheten, fick saken om hand. Man var i Frankfurt redan orienterad genom Belows instruktion, som tydligen meddelats vederbörande[2] kanske redan i Wien. Denna instruktion, som är synnerligen utförlig, kanske beroende på, att tidens korthet ej medgifvit koncentration, rekapitulerar innebörden af den genom grefve Pourtalès afslutna konventionen, som tillkommit genom svenska regeringens välvilliga tillmötesgående. Det vore ej fråga om en vanlig vapenhvila, som anslöte sig till det aktuella status quo. Tyskland hade högtidligt tillkännagifvit inför Europa,

---

de recourir à cette décision extrême le Gouvernement Prussien n'avait épuisé tous les moyens à sa disposition pour engager l'Allemagne à s'associer à ses vues.»

Jfr Belows instruktion *A. S.-H. F.* s. 49.

»— — — Der Krieg ist im ganzen Norddeutschland, wegen des Drucks, den er auf die materiellen Interessen ausübt, im höchsten Grade unpopulär gewesen — — — die königliche Regierung — — — befindet sich in der *vollkommenen unmöglichkeit den dringenden* Auforderungen und Bedürffnissen des Landes gegenüber gegen dessen Willen *noch länger den Krieg fortzusetzen.*

— — — Eure Hogwohlgeborenheit wollen es angelegentlichst der sorgsamen Erwägung seiner Kaiserlichen Hoheit des Reichsverwesers unterstellen, welche die Folgen sein würden, wenn diese Interessen von der Centralgewalt nicht berücksichtigt — — — Die Spannung, welche dadurch — — — entstehen würde — — —, könnte sich zu einer bedenklichen Höhe steigern und zu den traurigsten folgen führen.»

[1] W. 30 25/7. På ministerns på eget initiativ framställda maning till åtgärder i fredlig riktning, svarade ärkehertigen: »Je vous remercie de la démarche que vous avez faite, et je vous prie d'être persuadé que si la décision dépendait de moi, la guerre serait bientôt terminée. Je ne comprends pas la conduite du Général Wrangel, et je n'ai, à ce sujet, d'autres notions que celles données par les gazettes. Personellement je regarde les droits du Danemarc comme indisputables, et jusqu'ici j'ai toujours considéré le Slesvic comme faisant partie de ce Royaume, mais j'ai en Francfort 600 maîtres qui en savent plus que moi — — —»

[2] Den förekommer nämligen i *A. S.-H. F.* s. 44 ff.

tt det endast uppträdt för att skydda bestående rättigheter och unde därför icke pålägga den besegrade sådana villkor som segraen brukar, utan blott finna en utväg som vore antaglig för Danmark ch tillika häfdade Tysklands intressen och hertigdömenas rättigeter. Detta vore ernådt genom konventionen, som genomförde rigifvandet af sjöfarten och utlämnandet af all den tyska egendom, om i stor skala hopat sig i Köpenhamn, och genom de öfriga beämmelserna, som delvis uppräknas. Inrättandet af en gemensam egering för båda hertigdömena förklarades vara en större koncession ån dansk sida, än om den provisoriska regeringen fått stillatigande xistera — en åsikt, som Schleiden i sina minnen hånar som absurd. — Häri har han väl rätt. Det måste väl anses som en dansk amgång att få bort den af danskarna såsom upprorisk ansedda rovisoriska regeringen. Denna reella vinst uppväger väl den betydliga formella skillnad, som ligger emellan att stillatigande cceptera eller under reservation medverka till insättandet af en gemensam regering.

Preussiska regeringen beslöt därför acceptera, men sedan ess hade det faktum mellankommit, att Wrangel fördrifvit danskarna från Slesvigs område, hvarjämte svårigheter uppstod med afseende på kadrerna för de med de holsteinska förenade slesvigska trupperna, hvartill kom nödvändigheten att hålla en stor truppstyrka till regeringens förfogande för ordningens upprätthållande. Fördenskull ansåg öfverbefälhafvaren nödvändigt att förfråga sig hos preussiska regeringen. Under tiden hade genom riksföreståndarens ämbetstillträde, som i officiell ton prisas, Preussens fullmakt öfvergått på denne. Danska regeringen hade redan förut haft stora betänkligheter mot de i Malmö aftalade villkoren, men vid de förnyade underhandlingarna på slottet Bellevue den 14 och 19 juli förklarades den ur situationen härflytande fordran på reserverandet af riksföreståndarens ratifikation oantaglig. En sådan osäkerhet kunde danska regeringen ej gå in på. Det väsentliga i det nya projektet var bestämmandet af de den 30 juni innehafda positionerna som basis för ett eventuellt nytt besättande af landet och Slesvigs besättande med 3,000 man förbundstrupper, som ställdes till interimsregeringens förfogande, hvaremot danskarna fingo bibehålla lika många på Als, medan de slesvig-holsteinska trupperna till sin fulla styrka skulle förblifva i Holstein. Dessa punkter förklarades af danskarna däremot icke skola möta oöfverstigliga hinder.

Därefter hänvisas till Hedemanns skrifvelse om brytningen,

och man erkänner det rimliga i, att den danska regeringen, som hittills underhandlat med Preussen, icke ville göra freden beroende af en tredje makt, om hvars tillkomst den icke erhållit officiell kännedom.

Med behofvet att aflägsna denna svårighet motiverar preussiska regeringen nödvändigheten af den fullmakt, den begär, att utan förbehåll afsluta stilleståndet. Man förbinder sig att i det väsentliga genomföra villkoren i Bellevue. Hvad paragraf 8 beträffar skall man, heter det, under inga omständigheter gå med på att upplösa de slesvig-holsteinska trupperna, medan man affärdar betänkligheterna mot paragraf 7 med att provisoriska regeringen själf gått med på att lämna sina platser.[1]

Som ytterligare motivering anföres, att Danmark nu för första gången visat tillmötesgående, men ej för folkstämningens skull omedelbart kunde sluta fred eller antaga en fredsbasis. Endast under en provisorisk vapenhvila kunde stämningen lugnas, och därför låge det i Tysklands och hertigdömenas intresse att bjuda handen härtill vid en på grund af det europeiska läget gynnsam vändpunkt.

Ändamålet med interventionen, status quo, vore genom de tyska vapnen tryggadt och genomfördes i vapenhvilan med dess själfständiga gemensamma regering för tre månader. Att föra vapen vidare vore omöjligt, eftersom jutska gränsen ej utan interventionella förvecklingar kunde öfverskridas. De svenska trupperna på Fyen och i Skåne skulle förena sig med de danska till aktiv samverkan. Svenska regeringen skulle lägga beslag på den myckna tyska egendom, som befunne sig i svenska och norska hamnar, och dess flotta förena sig med den danska vid blockaden och eventuellt vid bombardemang af kuststäder, hvaraf den nordtyska handelns totala ruin blefve en oundviklig följd. En annan verkan blefve nödvändigtvis Rysslands deltagande. På Englands medverkan kunde man ej hoppas efter där härskande grundsatser, och Frankrike hade ingalunda uttalat sig till Tysklands förmån. Folkmeningen i Nordtyskland fordrade, heter det, på grund af det tryck kriget ut-

---

[1] I en skrifvelse om stilleståndsförhandlingarna från provisoriska regeringens medlem för utrikes ärenden, grefve Reventlow, aflåten till Auerswald den 18 juli heter det — — — »Die Mitglieder der provisorischen Regierung — — — werden — — — wie ich mich völlig überzeugt hatte, gerne freiwillig zurücktreten — — — wenn die schwierige Lage der Königl. Preussischen Regierung dadurch wesentlich erleichtert werden könnte — — jedoch nur unter der Voraussetzung, dass den Herzogthümern dadurch keine Schade zugefügt werde — — —» *A. S.-H. G.* s. 356 ff.

ifvade på dess materiella intressen dess upphörande, och mot denna olkmening vore det omöjligt för preussiska regeringen att längre fortätta kriget. I samma läge befunne sig de öfriga nordtyska regeringarna, och för att hindra en ödesdiger spänning mellan Nord- och Syd- tyskland vore enda medlet att medgifva den begärda fullmakten, hvilket allt Below skulle lägga riksföreståndaren på hjärtat.

Å ena sidan talar denna fullmakt ett tydligt språk om en panikartad hjälplöshet från Preussens sida gentemot främmande makter, som icke gjorde det skickadt att som den tyska enhetsrörelsens representant utåt taga ledningen af densamma; å den andra sidan kunde dock Preussen hänvisa till maktfaktorer, som gjorde hvarje annan tysk makts eller myndighets försök att taga ledningen illusoriskt.

Camphausens skrifvelse till riksministeriet[1] är kortfattad och summarisk. Han hänvisar till Belows underhandlingar i Wien och upprepar den där gjorda begäran om fullmakt för Preussen, som sätter det i stånd att uppträda självständigt och utan förbehåll afsluta underhandlingarna. Därjämte meddelas, att till grund för underhandlingarna skulle läggas icke konventionen i Malmö utan projektet i Bellevue, hvilka bägge bifogas. Därjämte bifogas såsom bevis för den påtryckning från makterna, som Preussen varit utsatt för och sålunda motiverande Preussens begäran om fullmakt att afsluta, följande aktstycken.[2]

a) En depech från svenske utrikesministern till d'Ohsson af 23 juli.

b) Bunsens rapport från London af 24 juli rörande riksföreståndarens ratificerande af stilleståndsfördraget.

c) Utdrag ur en depech från lord Palmerston till lord Westmoreland den 25 juli 1848 om Preussens moraliska skyldighet att fullständigt utföra stilleståndsvillkoren.

d) Lord Palmerstons depech till lord Westmoreland.

På denna skrifvelse svarar riksministeriet genom ministerpresidenten med en skrifvelse af den 6 augusti,[3] däri meddelas, att riksministeriet i betraktande af hvad som förekommit beslutit sig för att tillstyrka riksföreståndaren att gifva Preussen den begärda fullmakten. Därjämte meddelade man det beslut, som fattats, att till hertigdömena afsända justitieministern Heckscher (efter

---

[1] *A. S.-H. F.* s. 35 ff.
[2] *A. S.-H. F.* s. 40 ff.
[3] *A. S.-H. F.* s. 50 ff.

dennes utnämning till utrkesminister blef det i stället understatssekreteraren Max von Gagern, som kom att resa). Han skulle

a) taga reda på lämpliga kandidater till den nya regeringen enligt paragraf 7 i konventionen,

b) eventuellt afsluta fredspreliminärer med Danmark,

c) om nödigt notificera riksföreståndarens tillträde för Danmark.

Med skrifvelsen följde den begärda fullmakten,[1] som var undertecknad af hertigen med den provisoriske utrikesministerns, furst Leiningens, kontrasignation, och innehåller ungefär följande.

Inledningen åberopar liksom ministeriets skrifvelse de af Preussen angifna grunderna som motiv, och Preussen bemyndigas afsluta i centralmyndighetens namn på grundval af utkastet i Bellevue med följande modifikationer:

1) att medlemmar i interimsregering utses före konventionens afslutande, valda på ett sådant sätt, att den nya regeringens bestånd och framgångsrika verksamhet garanterades;

2) att under de i paragraf 7 nämnda lagar och förordningar inbegripas alla t. o. m. vapenstilleståndets afslutande utfärdade;

3) att de enligt paragraf 8 i hertigdömena kvarlämnade trupperna samtliga ställas under den tyske öfverbefälhafvarens befäl.

---

[1] *A. S.-H. F.* s. 51.

XI. Generalmajor von Belows mission.

Nu hade Preussen åter fria händer och kunde på nytt skrida till ·slutandet af en vapenhvila. Man hade redan förberedt det på ·edrik Vilhelms vanliga vis, i det att han sändt sin adjutant rytt-ästaren Edvin von Manteuffel till sin kunglige broder i Malmö. ·enna sändning synes ha närmast framkallats af den svenska påtryck-·ngen genom depechen af den 24 juli. I friherre d'Ohssons rapport[1] ·n det mottagande denna rönt, omtalas, att preussiska regeringen ·ed tacksamhet upptagit det gjorda anbudet, men i det längsta ville ·ndvika att skilja sig från den gemensamma saken, till hvilket ända-·nål Belows sändande till Wien för att utverka fullmakt af ärkeher-·igen var ämnadt. Under tiden skulle Manteuffel sändas till konung ·scar den 4 augusti öfver Stralsund med order att fortsätta till Stock-·olm, därest han i Ystad finge veta, att konungen rest till Stockholm, ·vilket var påtänkt i och för riksdagens afslutande.[2] Senare i samma ·epech meddelas, att resan uppskjutits i afvaktan på Belows åter-·omst med gynnsamma underrättelser från Wien. Redan den 2 ·ugusti kan emellertid d'Ohsson meddela,[3] att v. Below återvändt ·ned gynnsamt svar från ärkehertigen, t. o. m. order till Wrangel att ·j gå aggressivt till väga — om framgången i Frankfurt har ej ·'Ohsson vidare stora förhoppningar —, samt att Manteuffel afrest ·amma dag.

Redan den 31 juli hade emellertid Manderström[4] som svar på ·epeschen af den 29 — under konungens frånvaro på en parad — ·ttalat, att konungen komme att vänligt upptaga hvarje försök till ·örsoning. Men med hänvisning till de hotande beslut, som fattats · Frankfurt, framhölls, att Preussen hade den moraliska förpliktelsen ·tt ej försumma något för uppnåendet af en fredlig lösning, eme-·an i annat fall illviljan komme att uttyda detta nya försök till

---

[1] B. 62 29/7.
[2] K. B. 8/8 H. U. H.
[3] B. 63 2/8. Ap.
[4] T. B. 31/7 Mö.

försoning som ett bispringande af de frankfurtska planerna att skicka förstärkning åt Wrangel.[1]

Den 4 augusti hade saken hunnit föreläggas konungen, som gladdes åt fredsifvern — om hvars uppriktighet på grund af sjöfartens förluster d'Ohsson ej lämnat sin regering i tvifvelsmål[2] — men anser det vanskligt få till stånd modifikationer i det förslag, som Preussen själf antagit. Närmare kunde man ej yttra sig, innan de nya förslagen förelåge. Manteuffel hade anländt medförande d'Ohssons depech af den 2 augusti och skulle mottagas af deras majestäter kl. 3 e. m., och först efteråt skulle utrikesministern få tala med honom.

Det bref,[3] som Manteuffel hade att öfverlämna till konungen, innehåller, utom ett tack för välvilligt gjorda tjänster vid vapenhvilans aftalande, meddelandet, att Manteuffel hade i uppdrag att för konungen förklara de ur Preussens ställning som förbundsmedlem härrörande svårigheter, hvilka hindrat fördragets genomförande och en anhållan om konungens vänskapliga medverkan vid de fortsatta underhandlingarna.

De af Manteuffel till konungen lämnade upplysningarna inneburo, enligt dennes egen uppgift, endast att som ursäkt för underhandlingarnas afbrytande anfördes omöjligheten för Preussen, att efter centralmyndighetens inrättande afsluta utan fullmakt från denna, och att det meddelades, att en framställning i detta syfte gjorts till riksföreståndaren, samt att man hade godt hopp om framgång.[4]

Enligt Manteuffels egen berättelse mottogs han till en början ganska kallt, hvilket han ju förstod orsaken till; mot slutet blef det dock bättre. Denna uppfattning jäfvas ej af papperen.[5]

Konungens svar[6] erkänner Preussens diplomatiska svårigheter och dess allvarliga sträfvan att öfvervinna dem. Sin medverkan till fredsverket ville konungen gärna ge; men han påpekar, att, om han skulle bibehålla sitt inflytande på Danmark, måste han taga hänsyn

---

[1] Torde syfta på utrikesministern Schmerlings och krigsministern Peuckers med stormande bifall mottagna meddelanden i Frankfurterparlamentet den 31 juli, att krigets fortsättande blifvit nödvändigt och att stora förstärkning af sydtyska, inklusive österrikiska trupper — för att markera Tysklands intressegemenskap — skulle afsändas. *Stenographische Berichte F.* s. 1275 ff.

[2] B. 61 26/7.

[3] I öfversättning såsom bilaga till konungens tal vid Hemliga Utskottets upplösning den 9 okt. H. U. H.

[4] Konungens tal den 9 oktober. H. U. H.

[5] B. 67 9/7 Ap.

[6] H. U. H. bilaga till föregående.

ill Danmarks nationalkänsla—hvilken med en ganska pregnant hänwfitning förklaras vara lika stark som större nationers — och det ör denna ganska naturliga krafvet att helt enkelt stå fast vid, hvad om en gång aftalats.

Därjämte lämnades ett ännu tydligare besked, i en depech[1] till 'Ohsson, hvars innehåll denne fick order att muntligen meddela trikesministern. Den svenska diplomatien behjärtade, heter det, 'reussens svårigheter. Det vore begripligt, att man icke ville från rsta början stöta sig med den nya makt, som uppkommit i Tyskand. Dessa skäl måste hafva varit synnerligen vägande för att tadkomma kändt resultat.[2] Man ville tro, att preussiska regengen icke varit i stånd att följa det handlingssätt, som motsvarade ss önskningar, men därigenom blefve proceduren icke mindre ränkande för Danmark och äfven för Sverige med dess på Preussens gen önskan åtagna medlareväirf. Genom Manteuffel hade nu meddlats, att Wrangel af sitt hof erhållit order att icke underteckna, ots det att enligt öfverenskommelse generalerna hade order att nderteckna, icke att underhandla.[3] Hedemann åtminstone hade ngen fullmakt för det senare. Om dock svårigheter uppstått vid nderteckmandet hade det bästa varit att öfverlämna saken icke t generalerna, utan åt medlingsmaktena, som dock visat sig ha örmåga att få konventionen till stånd.

Nu vore Sveriges ställning gentemot Danmark svårare. Denna nakt kan rimligtvis yrka på vidhållandet af de villkor, Sverige föräkrat, att Preussen antagit, och Danmarks inre svårigheter vore ika vägande som Preussens. Påståendet från preussiskt håll, att)anmark afbrutit förhandlingarna, vore falskt. Danske generalen ade inskränkt sig till att förklara, att han vore bemyndigad undereckna på grundval af Malmövillkoren, hvilket Wrangel falskeligen attat som liktydigt med förkastandet af alla modifikationer. Orerna till Wrangel från Preussen och riksföreståndaren att ej inränga i Jutland gåfve dock en garanti för fredliga afsikter, som illäte Sverige att afvakta underhandlingarna om fullmakt för 'reussen, vid hvars oförmodade misslyckande det svenska förslaget m separatuppgörelse kunde komma i åtanka.

F. ö. hänvisar man till Englands kända ståndpunkt och hoppas

---

[1] T. B. 7/8 Mö.

[2] d:o: »Ces considérations ont dû être bien graves pour amener le résultat, ue nous avons vu se produire — — —»

[3] d:o: »Il me semble qu'il était parfaitement convenu que les Générauxommandans ne devaient point négocier mais seulement signer — — —»

på den goda verkan af lord Cowleys sändning till Frankfurt, hvarjämte man erinrar om, att man påpekat för Manteuffel, att de modifikationer, som begäras, måste innebära obetydliga afvikelser från konventionen och endast på det militära området, eftersom Danmark icke kunde göra några eftergifter ifråga om den civila förvaltningen.

Från svensk sida väntade man sig freden snarare som resultat af en brytning mellan Preussen och Frankfurt än af de Belowska underhandlingarna. I Schmerlings och Peuckers uttalanden vid sessionen den 31 juli och de i sammanhang därmed fattade besluten, om hvilket allt underrättelse kommit till Malmö vid tiden för Manteuffels besök där, såg man ett försök att genom en kupp förhindra ärkehertigen att hålla de i Wien gifna löftena.[1] Sveriges representant i Berlin såg något mera optimistiskt på saken. Han uttalade den meningen, att när man nu började begära offer af Sydtyskland, skulle detta bli mera stämdt för fred än förut. Samtidigt kunde han meddela, att Westmoreland på Wynns uppmaning i Berlin framfört danska regeringens hotelse att blockera Elbes och Wesers mynningar efter den 10 augusti, om ej dessförinnan stillestånd afslutits.[2] Men i en senare skrifvelse[3] fastslog också han, att ministären omintetgjort ärkehertigens löften genom de beslut om hjälpsändning, som vunnit det suveräna parlamentets gillande.

Men snart kan han åter komma med ljusare underrättelser.[4] Below hade meddelat hem, berättar han, att han funnit Schmerling väl disponerad ifråga om den begärda fullmakten, men att ministären intet kunde besluta utan Nationalförsamlingen. Emellertid skulle man underlätta saken genom ett hemligt utskott. Below väntades när som helst med afgörandet, och om detta utfölle negativt, skulle kanske Preussen underhandla separat. Inflytelserikt folk i Frankfurt hade öfverskattat församlingens makt samt underskattat Preussens och, otroligt nog, följderna af ett krig mot Danmark. Nu hade den preussiska nationalkänslans resning mot den underkastelse, Nationalförsamlingen fordrade såsom utöfvare af det suveräna folkets rättigheter, skrämt den kollektiva visdomen i Frankfurt. Man toge hänsyn till Tysklands första makt och sökte vara den till behag t. ex. genom talet om prinsen af Preussen som högste befälhafvare. Kanske kunde detta påverka frågan om vapenhvilan, då därtill komme utländska påtryckningar. Lord Cowley förde ett energiskt språk. Frankrike

---

[1] T. B. 7/8 Ap. 2 Mö.

[2] B. 64 5/8.

[3] B. 65 5/8.

[4] B. 66 7/8.

:te förstå, att det erkände Danmarks goda rätt, och det skulle :anna begagna sig af det knappt konstituerade Tysklands provo-·rande ton för sin förstoring vid Rhen, om det hade ärelystna planer. :uppsamlingen blefve nog ej af. Österrike kunde inga trupper sända. ıchsen begärde en månads uppskof, Bayern droge ut på tiden. Wran-:l hade lofvat sin suverän att intet företaga samt utlofvat lydnad.

Så kommer underrättelsen[1] att Camphausen redogjort för en ›nferens med riksministrarna i stilleståndsfrågan. De hade visat g bättre disponerade än man trott. De tänkte afstå från att ·lfråga ett utskott och afgöra saken själfva. Olyckligtvis hade de ·tänkligheter mot trenne artiklar.

Den 11 augusti har regeringen mottagit dessa underrättelser h dessutom från ministern i Wien fått bekräftelse på, att Öster-..e afböjt att sända trupper. D'Ohsson komplimenteras för sitt nit :h uppmanas skaffa reda på, huru det förhölle sig med tidningarnas ·eddelande, att Bayern och Sachsen gifvit uppbrottsorder åt sina ontingenter.[2]

Denna depech korsades af en från Berlin,[3] däri meddelades, :t grefve Bülow lämnat underrättelse, att Below återvändt med ·n begärda fullmakten, kontrasignerad af den nye utrikesministern einingen. En underhandlare skulle sändas till Malmö för att under ·ensk bemedling reglera ett par punkter, hvilka centralmakten ille ha ändrade, hvilket Bülow hoppades danska regeringen måtte å in på. Förra sändebudet i Frankfurt grefve Dönhoff komme an-ıgligen att för ändamålet afresa från Stralsund den 13 och ara i Malmö dagen därpå.

Två dagar senare[4] meddelas emellertid, att Dönhoff afböjt ppdraget — enligt egen uppgift med den motiveringen, att han i för-ındsdagen drifvit en annan politik, och att de eftergifter han kunde ödgas göra i danska frågan skulle tolkas som partiskhet[5] — och att stället Below skulle resa samma dag den 12 åtföljd af Wilden-:uch såsom speciellt sakkunnig.

Den 14 på aftonen anlände general von Below.[6] Det var icke

---

[1] B. 67 9/8 Ap.
[2] T. B. 11/8 Mö.
[3] B. 68 10/8.
[4] B. 69 12/8 med Ap.
[5] Enligt SCHLEIDEN s. 112 hade äfven Pourtalès och Usedom anmodats sa, men vägrat. Den förre, emedan han var trött på saken — väl efter sin savouering — och den senare, emedan han var för klok. Därför sändes den plomatiskt oskolade militären v. Below i elden.
[6] T. B. 15/8 Mö.

under gynnsamma auspicier, som denna underhandling inleddes. Den svenske utrikesministern såg på förhand[1] mycket klart sitt medlingsuppdrags svårigheter, och hans farhågor skingrades icke, när han fick se Belows fullmakt.[2]

Därtill kommer, att man från dansk sida ställde sig mycket kallsinnig gentemot denna nya underhandling. När Lagerheim den 14 augusti meddelade underrättelsen om Belows sändning, som samma dag meddelats honom från Malmö på grundvalen af d'Ohssons depech af den 12 augusti, mottog Knuth den ytterst kallt, i det han sade sig tro, att det vore preussiska intriger af samma slag, som man länge varit utsatt för. På detta sade honom Lagerheim kort och godt sina tankar om denna oerhörda, just nu oberättigade misstänksamhet samt uppmanade honom att af konungen utverka order om sändandet af en dansk kommissarie till Malmö. Lagerheim tillägger i sin rapport den reflexionen, att man måste tjäna danskarna trots dem själfva och icke förlora modet eller förtröttas i sitt nit af de misstankar om trolöshet och svek, som de ständigt äflades att låta framträda, och hvilka stundom falla på de allierade, som med mycken oegennytta och storsinthet omfattat Danmarks sak.[3]

Det var ju helt naturligt, att Danmark, som redan förra gången endast med stor motvilja beträdt den underhandlingens väg, hvilken kräfde så stora offer af dess eiderdanskt färgade självkänsla utan att ge någonting vidare i stället, efter hvad som skett sedan förra konventionens afslutande icke skulle vara mera benäget för saken.

Dessutom hade, enligt hvad Lagerheim fick veta vid det nämnda tillfället, till synes en ny möjlighet öppnat sig för Danmark. Man hade efter inhämtandet af sina allierades samtycke och icke utan påstötningar från Paris beslutit sig för att erkänna den franska republiken i förhoppning att därifrån få ytterligare stöd mot Tyskland. Beräkningen visade sig vara riktig. Den franska republiken

---

[1] T. B. 14/8 Mö» »— — — Il faut espérer qu'on parviendra à un arrangement; j'entervois encore bien des difficultés, mais une volonté ferme et sincère devra les faire disparaître. De notre côté nous y vouerons tous nos soins, mais il est des limites qu'on ne saurait conseiller au Roi de Danemarc de dépasser.»

[2] T. Pbg. 18/8 Mö: »— — — Je me suis cependant bientôt aperçu que ces pouvoirs étaient forts limités et qu'au lieu de traiter librement, la Prusse se regardait comme ayant les mains fort liées en sa qualité de mandataire du Pouvoir Central. Quoique ces restrictions me fissent présager bien des difficultés j'ai cependant engagé le Gouv:t Danois à envoyer ici un Plénipotentiaire — — —».

[3] K. 128 14/8.

itt folkrättsligt och diplomatiskt prekära läge måste redan sätta rde på hvarje småstats erkännande som ett led på vägen mot all-int europeiskt erkännande. Vidare måste det för Frankrike synas a en synnerligen lämplig utväg till återvinnande af sin ställning tatssystemet att gå tillsammans med legitima makterna i deras tion mot den tyska revolutionen. Frankrikes nationella intresse hindra den tyska enhetens förverkligande var också ett motiv.

Dagen innan underrättelsen om Belows sändning kom till mö, hade en kurir anländt från danske ministern i Paris grefve tke medförande de mest tillfredsställande nyheter om Frankrikes esse för Danmarks sak. Knuth meddelade inga detaljer, sade dast, att den moderation, som f. n. visades i Frankfurt, måste krifvas Frankrikes inflytande. Britiske ministern, för hvilken uth uppläst en depech från grefve Moltke sade, att Bastide gifvit ing åt danskarnas hopp genom de allra starkaste uttryck.[1] Med mma post kunde Lagerheim lämna sitt hof afskrift af en not från franske utrikesministern, hvarigenom som svar på en dansk iik franska republikens garanti för Slesvigs förening med Dan-ark förnyas.

Det låg något af bluff i detta, eftersom det sedermera visade sig, det stod klart för den danska utrikespolitiken, att Frankrike icke de allt för mycket allvar därmed. Cavaignac betonade vid mma tidpunkt för danska sändebudet i Paris, att förnyandet af rantien icke innebure, att Frankrike för Slesvigs skull ville börja g med Tyskland.[2] Helt naturligt, ty ett isoleradt krigiskt upp-dande från Frankrikes sida kunde lätt ha frambesvurit, hvad ruarirevolutionens diplomati framförallt sträfvade att undvika koalitionen — medan just ett uppträdande i samverkan med de itimistiska makterna för Cavaignacs konservativa republik tedde eftersträfvansvärdt. I alla händelser var ju den franska för-elsen af garantien, ett godt och nyttigt handtag för Danmark.

Under sådana omständigheter lät danska regeringen bekväma till att såsom underhandlare sända envoyén i Stockholm Bille, n anlände den 16. Dagen därpå underhandlade han och general low i utrikesministerns närvaro ända till sent på kvällen, hvarvid ck stora svårigheter framträdde. Bille yrkade, att den förra kon-ntionen skulle bilda grundvalen för underhandlingarna, samtidigt n han förklarade sig beredd att diskutera smärre förändringar.

---

[1] »Ces Messieurs du Parlament de Francfort sont fous, ils veulent la rre et ils l'auront.» K. 128 14/8.

[2] Knuth s. 503.

Däremot häfdade Below, att Wrangels förslag i Kolding borde läggas till grund och att , sedan den svårighet som vållats af bestämmelsen om ratifikationen genom riksföreståndaren undanröjts, de öfriga ändringarna icke borde vålla någon allvarlig svårighet.[1]

Det genom general von Below framlagda förslaget till vapenstillestånd[2] var ju i princip byggdt på den förra konventionen i dess i Bellevue modifierade form med undantag af förbehållet om riksföreståndarens ratifikation. De i Bellevue föreslagna ändringarna gällde paragraferna 2, 5, 6, 7, 8, 9 och 10. De öfriga öfverensstämma i det Belowska förslaget med den ursprungliga konventionen.

Af de ändrade paragraferna har paragraf 2 i stället för ändringen från den 27 till den 30 juni fått bestämmelsen, att de ställningar, som intogos vid konventionens afslutande skola vara afgörande vid fientligheternas eventuella återtagande.

Artikeln 5 har helt enkelt den i Bellevue föreslagna ändringen af fristen för fartygens frigifvande från 10 till 12 dagar.

Den sjunde artikeln i Bellevue-utkastet har endast undergått en redaktions-förändring af stilistisk art, i det att bestämmelserna om styrandet efter bestående lagar och förordningar utan lagstiftningsmakt anknutits som relativsats till hertigdömena i stället för till interimsmyndigheten.

I paragraf 8 har Bellevue-utkastet oförändradt följts och i fråga om dess artikel 10 har den bestämmelsen, som utlofvar Preussens *bona officia* till återställande af status quo ante bellum, införts. I stället för tiden före öppnandet af fientligheterna talas det om tiden före de preussiska truppernas inmarsch, en förändring, som väl betingas däraf, att den jämte de däraf betingade förändringarna för Lauenburgs vidkommande skedde senare än krigsutbrottet.

Stierneld gillade i princip den danska ståndpunkten, ty oafsedt ändringar af mindre vikt, som dock kunde vara kännbara nog för den danska nationalkänslan, t. ex. bestämmelserna om de ställningar härarna skulle intaga, i fall fientligheterna började på nytt, ansåg han krafvet på, att de lagar och förordningar, som utfärdats af provisoriska regeringen, skulle förblifva i kraft, oantagligt. Stierneld och Bille i förening fökte öfvertyga Below om de legitima regeringarnas intresse i att icke sanktionera en revolutionär myndighets handlingar. Han erkände det och visade sig lifvad af de bästa afsikter, men hänvisade till bestämmelserna i Frankfurt, allt under det han erkände omöjligheten för konungen af Danmark att er-

[1] T. Pbg 18/8 Mö.
[2] *Brevskaber* s. 90 ff. *A. S.-H. F.* s. 93 ff.

.nna lagar och förordningar, hvilka delvis angrepo hans suverä-
tet. Man sökte då finna en formulering, som, utan att offra
incipen, räddade skenet, och finna en medelväg, hvilket projekt
ille utan att kunna ge förhoppning om antagande tog *ad referen-
um* liksom paragrafen om truppernas antal, som likaledes på
t kännbart sätt afvek från den ursprungliga formuleringen.
tt svårt hinder vållades också af punkten om Lauenburg, ifråga
u hvilken löftet om *bona officia* i Frankfurt vållade misstanke på
und af kännedomen om att den godkänts där, hvari man såg en
mlig afsikt.[1]

Den nya formuleringen, som af danskarna betecknades som gene-
l von Belows andra förslag,[2] innebar först och främst en ändring i
gressen af till synes endast formell natur. Artikeln 1 är i det senare
rslaget identiskt lika med den i det förra, och detta är äfven fallet
ed artikel 2 med undantag af ett formellt tillägg af tvenne ord.[3]

Tredje paragrafen har likaledes endast undergått en formell
nredigering, i det att i stället för att blockaden skulle omedelbart
phöra och att order härom utan dröjsmål skulle afsändas, säges,
t order om blockadens upphäfvande omedelbart skulle afsändas,
i omformulering, som väl tillräckligt motiveras af sakförhållandet,
t blockaden ej kunde upphöra, förrän orderna därom kommit fram.

Artiklarna 4 och 5 äro identiskt lika i de båda förslagen.

Sjätte artikeln har däremot undergått en stor förändring däri-
nom, att i stället för en hänvisning till åttonde artikeln såsom inne-
illande undantagen från principen om hertigdömenas utrymmande
essa undantag (som i mycket hög grad upphäfva själfva principen)
i inrymts i samma sjätte paragraf.

De danska och tyska trupper, som skulle kvarstanna respektive
i Als och i Slesvig, minskas från 3,000 till 2,500 man och det heter
imera ej, att de skulle ställas till interimsmyndighetens förfogande
an att de skulle bevaka de militära hospitalen, en bestämmelse,
m förut endast gällde det kompani, som skulle hålla Altona besatt.
enna bestämmelse är fortfarande bibehållen. Formellt försvagad
erkommer likväl den utrangerade bestämmelsen i slutet, där det
ter, att trupperna skola stå till interimsmyndighetens förfogande
allt hvad som rör ordningens upprätthållande. Bägge dessa be-
ämmelser torde väl få anses som medgifvanden åt Danmark, liksom

---

[1] T. Pbg. 18/8 Mö.

[2] *Brevskaber* s. 94 ff.

[3] »ad hoc» efter bestämmelsen om två officerare, som på en karta skulle
märka de ställningar, som finge intagas vid eventuella nya fientligheter.

hela omredigeringen ju var tillkommen i syfte att göra det hela antagligt för Danmark.

Bestämmelsen, att konungen af Danmark skulle sammansätta besättningen på Als hufvudsakligen af slesvigska trupper och dess motsvarighet, att Slesvig ej finge besättas med slesvig-holsteinare, äro uteslutna, men den senare endast formellt. Den ersättes genom bestämmelsen, att de slesvig-holsteinska trupperna skulle förläggas i Holstein. Den förra bestämmelsens uteslutande innebär ju dels ett medgifvande åt den tyska nationalkänslan, som ej kunde känna sig uppbyggd af att de slesvigska soldater, som förblifvit Danmark trogna, uttryckligen nämnas (jfr det föregående), medan det å andra sidan kunde vara ur praktisk synpunkt fördelaktigare för Danmark att kunna sammansätta besättningen på Als, så som det fann lämpligast.

Tillfogade bestämmelser äro, att utrymmandet skulle ske inom tolf dagar, hvilket väl är ytterligare ett medgifvande åt Danmarks intresse, äfvensom garantin för, att de slesvig-holsteinska trupperna icke kunde upplösas i någon form utan samråd mellan interimsmyndigheten och den befälhafvande generalen. Den senare förändringen är väl en garanti åt andra sidan, betingad af, att dispositionen öfver trupperna i det hela tagits ifrån interimsmyndigheten.

Sjunde artikeln har undergått en del modifikationer för att göra den mera antaglig för Danmark. En fras om kontrahenternas önskan att återställa lugnet har införts tämligen nära liknande den, som fanns i den förra konventionen. Uteslutandet hade såsom af förhandlingarna i Bellevue framgår, skett i slesvig-holsteinskt intresse. På detta håll häfdade man nämligen, att lugn och ordning upprätthållits genom provisoriska regeringen, under det att man från dansk sida ansåg, att just dess existens innebure en kränkning af (rätts-) ordningen. Vidare har ur förra konventionen återinförts uttrycket, att medlemmarna utses respektive två för Slesvig och två för Holstein, den fiktion, hvari eiderdanskhetens kraf på skilsmässa mellan hertigdömena fått lefva ett rudimentärt lif i konventionen. Men man har kompenserat detta genom tillägget att detta utnämnande från konungens af Danmark sida skulle ske i hans egenskap af hertig af Slesvig *och* Holstein.

Slutligen har man af hänsyn till den danska ömtåligheten omformat bestämmelsen, att interimsmyndigheten skulle styra efter bestående lagar och förordningar, därhän, att det gäller lagar som *faktiskt* äro i kraft, hvarjämte man med tydlig hänsyn till de invändningar, som ofvan omnämnts, uttryckligen uteslutit alla förord-

ıgar, som innebure ett underkännande af konungens af Danmark veränitet.

Iställetför den uteslutna åttonde artikeln införes det föreende förslagets nionde som art. 8.

På samma sätt får artikel 10 nummer 9, och för att lugna de ıska farhågorna har man utbytt löftet om Preussens *bona officia* återställandet af status quo ante i Lauenburg mot ett löfte om vändandet af dess hela inflytande härför.

Elfte och tolfte artiklarna i förra förslaget införas oförändrade der n:r 10 och 11.

Den 18 augusti afreste Bille till Köpenhamn, sedan han en a gång varit kallad till konungen, troligen för en sådan där perlig påtryckning, som konungen icke utan framgång gripit till ler de föregående underhandlingarna. Båda han[1] och Stierneld[2] le en synnerligen pessimistisk uppfattning af ställningen.

Detta hade goda grunder i de underrättelser, den svenske utrikesnistern fått om det intryck, general von Belows första förslag rt i Köpenhamn. De gjorde det mest ogynnsamma intryck man trodde sig ha England bakom sig vid deras förkastande, uppfattning, som Wynn för sin del understödde och som ytterare bekräftades af en depech från lord Palmerston af den 15 gusti, däri han uttalar sig om de tre i fullmakten för Preussen pställda villkoren. I fråga om det första och det andra säger han ej på förhand kunna afgöra, om Danmark kan godkänna dem r ej, men i fråga om det tredje afråder han dess antagande såsom idande mot underhandlingsbasen för hertigdömenas utrymmande.[3] n stötte sig på erkännandet af den provisoriska regeringens förlningar, hvarigenom man skulle erkänna upproret, som äfven valet af Below, som man hört varit anställd vid Wrangels hög-

---

[1] Bille skrifver till Knuth på morgonen den 18 augusti: »Da Kongen af rrig forlanger at tale med mig förend min Overfart til Kjöbenhavn, kan först komme herfra kl. 12 ½.

Det af General Below framlagde Konventions Forslag var i den Grad tageligt, at jeg strax maatte erklære det aldeles Hensigtslöst at tage det referendum. Baron Stjerneld billigede og istemte denne Erklæring. Paa s og General Belows instændige forlangende indvilligede jeg imidlertid gjenemgaae Forslaget med dem. Vi bleve först færdige dermed sildig i Aftes og endskiönt de Modificationer i hvilke Hr von Below nu har indget visseligen gjör Forslaget mindre forkasteligt end det var, er det endnu nlunde saadant, at jeg kan give Kongen af Sverrig noget haab om at det en Kongelige Regjering vil findes antageligt.»

[2] T. B. 18/8 Mö. o. T. Pbg 18/8 Mö.

[3] K. 130 b 19/8.

kvarter för att afge rapporter om krigshändelserna till konungen och som ansågs vara slesvigholsteinare till sin åskådning. Dessutom hade en ny svårighet tillkommit genom dröjsmålet med vapenhvilans godkännande. Om detta skett i juli, skulle, i den händelse fred ej slutits, vapenhvilan ha utlöpt i oktober och danskarna haft två månader på sig för sjökriget. Nu kunde den börja först omkring den 1 september och skulle således utlöpa omkring 1 december, då flottan ej kunde operera. Man erkände visserligen, att Danmark ej hade intresse i osäkerhetens förlängning, men på sin osäkra landmakt vågade man ej uteslutande lita.[1]

I den väntade riktningen gick också den instruktion af den 19 augusti, som meddelades Bille.[2]

Man förklarar däri, att konungen af Danmark vore beredd att låta underteckna Malmö-konventionen med de i Berlin gjorda ändringarna, men inga andra. Man ansåge sig i så fall ha rätt att kräfva, att konventionen ansåges vara undertecknad antingen den 2 juli, då den antogs i Malmö, eller någon senare dag före 24 juli, då underhandlingarna i Kolding afbrötos.

Med denna bestämmelse ville man tydligen i görligaste mån neutralisera de olägenheter för danska flottans operationsfrihet, som följde af dröjsmålet med undertecknandet. Vidare förklarar man sig beredd att omedelbart skrida till underhandlingar om en definitiv fred på en neutral plats, helst London, för att underhandlingarna skulle stå under Englands ledning. Dock borde Ryssland, de Förenade Rikena och Frankrike inbjudas att deltaga. Däremot måste man afslå det nu framlagda preussiska förslaget äfven med de gjorda ändringarna — hvilkas betydelse man dock fullt ut erkänner — emedan det till hela sin anda afveke från Malmökonventionen.

Afslaget motiveras genom följande anmärkningar till de olika artiklarna.

Vid artikel 1 anmärkes det ofördelaktiga i att, sedan årstiden framskridit så långt, ingå på en så kort vapenhvila som på tre månader.

Vid artikeln 2 anmärkes — i anledning af att bestämmelsen, att härarna skola intaga de ställningar, som de innehade den 27 juni, utbytts mot tiden för konventionens afslutande — att tidpunkten den 27 juni vore införd på svenskt initiativ, för att Danmark ej skulle få olägenhet genom en tysk framryckning under dess armés tvungna overksamhet vid denna tid. Därjämte tillägges, att en

[1] K. 129 15/8.

[2] *Brevskaber* s. 97 ff.

ımryckning för att vinna fördelar på detta sätt äfven nu vore
öjlig med en dylik formulering.

Mot artikel 6 anmärkes, att den genombröte principen för
väl lord Palmerstons ursprungliga förslag som för konventionen
Malmö, att bägge hertigdömena skulle befrias från trupper utom till
lisändamål, hvartill föga torde behöfvas utöfver hospitalsvakten.—
svigs och Holsteins militära skilsmässa vore genomförd och direkt
ånd i grefve Pourtalès' förslag och Slesvig skulle besättas mesta-
is af infödda slesvigare, sin konung tillgifne. Nu fordrades Slesvigs
ättande af mer trupper, än som behöfdes för depåerna, och bibe-
ıandet af en betydlig styrka i Holstein under officerare, som
krig mot Danmark och i avancemangsafseende stode under För-
det. Vidare fordrades ett indirekt erkännande från Danmark, att
infödda slesvigarna lagligen insatts i förbundshären. — Detta
ıare syftar väl på en passus, hvari det heter, att hertigdömenas
uliära trupper skulle stanna i Holstein såsom en del af förbunds-
ıién.[1] — Därjämte ökades olägenheterna af artikelns bestämmelser
nom den förlängda tid för vapenhvilan, som Danmark numera
åste fordra.

Detsamma förklaras gälla äfven om den sjunde artikeln, hvars
rkningar i sig själfva förklaras vara betänkliga nog.

Den förra konventionen lade status quo ante i görligaste mån
l grund för tillståndet under vapenhvilan. Den nuvarande fastsloge
remot som regel, att provisoriska regeringens förordningar, med
staka undantag, skulle erkännas som giltiga. Utom den moraliska
tydelsen af detta, i det att hertigdömenas befolkning, trots reser-
tionen mot att genom stilleståndet något predjudikat gifvits för
n definitiva freden, skulle få den öfvertygelsen, att dess öde på
tta sätt redan vore afgjordt, vore detta omöjligt på grund af att
nungen af Danmark under tiden utfärdat andra förordningar,
n han ej kunde underkänna i ett dokument, hvari han vore kon-
herande part.

Paragraf 9 kunde man icke gå med på att förändra, då intet skäl
ınes, hvarför icke status quo i Lauenburg skulle återupprättas,
Preussen redan gått med därpå.

Svensk-norska regeringen skulle göras uppmärksam på, huru
nsklig danska regeringens ställning skulle blifva, om den ginge
på ett vapenstillestånd ännu ofördelaktigare än det förra, som
lan det innebure tunga offer. Detta så mycket mera, som det redan
fvit bekant, att Preussen antagit den förra konventionen.

[1] »faisant partie de l'armée fédérale.» *Brevskaber* s. 95.

Däremot förklarar sig danska regeringen villig att underhandla på basen af det äldre vapenstilleståndet, hvarvid följande grundsatser måste respekteras: att Slesvig icke besattes af förbundstrupper, att slesvigare icke finge utgöra någon del af förbundshären och att provisoriska regeringens lagar icke kräfdes erkända.

Danska regeringen uttalar sin tilltro till Preussens fredskärlek och antyder, att Preussen rimligtvis kunde manifestera denna genom en separatöfverenskommelse, som kunde göra underhandlingarna oberoende af de förvirrade förhållandena i Tyskland.

Den 21 augusti är Bille tillbaka i Malmö och rapporterar[1] om ställningen. Sedan han meddelat konung Oscar och Stierneld svaret på medlingsförslaget enligt sin instruktion, öfverbragtes detta af den senare till general von Below, med hvilken därefter Wynn, som tillkallats af svenska kabinettet,[2] hade en längre konferens. Under tiden hade Bille audiens hos konungen, som medgaf, att svaret efter de senaste gynnsamma underrättelserna[3] ej gärna kunde blifva annat än det afgifna. Han var emellertid mer än någonsin ifrig att få slut på striden och ansåg, att stormakterna trots alla demonstrationer till Danmarks förmån icke skulle gå till handling. Hans mening var nu att låta utarbeta ett kontraprojekt grundadt i hufvudsak på Malmökonventionen, hvari art. 7 skulle redigeras efter Danmarks kraf, och dessutom ett förslag till en vapenhvila som en inledning till fredsunderhandlingar i London.

Således försökte man sig på bägge de i Billes instruktion af danska regeringen såsom antagliga angifna utvägarna.

Bille hade vidare erfarit, att Below förklarat sig villig att taga kontraprojektet *ad referendum*, ehuru det innehölle för stora afvikelser från hans instruktion för att han skulle kunna gå med på det

[1] Billes rapport af den 21 aug. »Mandag Morgen», hvilken senare påskrift väl tyder på, att han anländt dagen förut, eftersom en så pass vidtgående orientering medhunnits. Jfr T. K. 22/8 Mö.

[2] K. 130 b 19/8.

[3] Torde syfta på en i K. 130 b 19/8 omnämnd depech från Palmerston, däri han i fråga om punkterna 1 o. 2 lämnar åt Danmarks eget omdöme, om det kan godkänna dem, men förklarar, att art. 6 i preussiska projektet alls icke kunde tillstyrkas från brittiskt håll, emedan den upphäfvde basen för underhandlingarna, nämligen att hertigdömena borde utrymmas af de stridande. Den provisoriska regeringen borde upphäfvas helt och hållet samt den nya regeringen ha befälet öfver trupperna, hvadan förslaget om deras ställande under en tysk general vore oantagligt. Palmerston hade äfven genom lord Cowley i Frankfurt uppträdt mot Slesvigs införlifvande och låtit inflytelserikt folk veta, att det skulle på grund af 1720 års garanti leda till krig med England. Wynn skulle enligt Lagerheim medföra depechen till Malmö.

an att begära nya instruktioner, för hvilket ändamål han uppgafs
nna själf afresa till Berlin, hvilket man i Malmö sökte afböja, i det
t man tillrådde honom att afsända Wildenbruch. Till afslutandet
en enkel vapenhvila hade Below ingen fullmakt; han ansåg dock
t man i Berlin intet hade emot en dylik, om konventionen ej kom-
e till stånd, men att man ville hänvisa den som en ren militärisk
gärd till de befälhafvande generalerna. Detta vore emellertid ko-
ngen af Sverige, som ansåge, att intet borde öfverlämnas åt general
angel, absolut emot. Konungen ansåge dessutom, att ett passabelt
penstillestånd med en god administration vore bättre än blott vapen-
ila, i hvilket fall den provisoriska regeringen skulle fortfara och
entuellt den konstituerande församlingen på nytt sammanträda,
ven om den för närvarande skulle ha följt centralmyndighetens
pmaning att åtskiljas.

Konungen hade för afsikt att sända Manderström med ett bref
konungen af Danmark, och vapenstilleståndsförslaget väntades bli
rdigt samma eftermiddag eller dagen därpå.

Med anledning af den ställning, som från dansk sida intogs till
föregående förslagen i instruktionen till Bille af den 19 augusti,
reslog man en omarbetning, som resulterade i vissa medlingsförslag
den 21 augusti.[1] Alternativet att afsluta en ren vapenhvila utan

---

[1] De förekomma i en särskild bundt af handlingar rörande konventionen
Malmö under rubriken »Projets de médiation du 21 Août.»

På dessa förhandlingar, ehuru ej uteslutande på dem, torde syfta den
dogörelse utrikesministern ger i T. B. 27/8 Mö, där det heter: »Les articles
i ont donné lieu aux discussions les plus sérieuses et les plus difficiles sont
articles 1, 6, 7 et 9. — C'est du côté Danois qu'on a insisté sur la prolongation
la durée de l'armistice; non qu'on s'imaginât que les négociations pour la
ix pussent durer aussi longtemps, ni qu'on eut des appréhensions réelles
ur une campagne d'hiver; mais pour tranquilliser les esprits en Danemarc,
la population manifestait de vives inquiétudes à cet égard, le Général
Below a hésité longtemps avant d'y consentir, et a résisté longtemps aux
stances des Plénipotentiaires Danois; et ce n'est que sur les représentations
Roi qu'il a finalement consenti à éteindre la durée de l'armistice à sept mois.
suis persuadé que cette stipulation ne rencontrera aucune objection de la
rt de son Gouv:t.

Dans l'art. 6, c'est le nombre des troupes fédérales autorisées à rester
ns les Duchées qui a formé la difficulté. Les Plénipotentiaires Danois ne
ulaient admettre que 1200 hommes; le Général Below en demandait 3,000,
alement on est convenu de 2,000 hommes.

L'art. 7 a été discuté longtemps et avec beaucoup d'insistence. Plu-
urs rédactions ont été successivement proposées et rejetées. Celle qui a été
optée a rencontré une vive opposition de la part du Plénipotentiaire Prussien,
ce n'est que sur la déclaration expresse des plénipotentiaires Danois qu'ils

närmare bestämmelser förföll nämligen inför Belows förklaring om bristande fullmakt i detta afseende.[1] Detta rörde först och främst ingressen till konventionen, därvid som alternativ till general Belows andra förslag framkom den formulering, som till slut blef den segrande.

Den andra punkt, som underkastats omarbetning, är artikel 6. Detta har skett i flere stadier. Först och främst har man, oafsedt några redaktionsförändringar, nedsatt de respektive truppstyrkorna på Als och i Slesvig från 2,500 till 1,500 man. Vidare har man sökt aflägsna de danska betänkligheterna mot att de infödda slesvigarna omnämndes såsom tillhörande förbundshären, hvari ett förtäckt medgifvande af lagligheten i deras införlifvande i denna misstänktes ligga genom tillsatsen, att de *för närvarande* tillhörde den.

Därjämte bestämdes, att de officerare och soldater, som ej af interimsmyndigheten befunnits nödvändiga för tjänsten, d. v s. ordningens upprätthållande, skulle till landets lättnad hemsändas. Vidare tillkom i en andra version, i form af ändringar i marginalen till den förra, bestämmelsen, att slesvigska trupper skulle förläggas till Slesvig och holsteinska till Holstein, en eftergift således åt det danska krafvet på kontingenternas åtskillnad.

Den nästa af de öfverarbetade artiklarna, den sjunde, har kostat mycket mera arbete. Icke mindre än sju förslag till formuleringar, den ena dock endast omfattande en del af paragrafen, föreligga. Den, som förelades den danska regeringen vann dock icke dennas godkännande.

Den innebär först och främst en stilistisk omformulering af paragrafen, som kommer dess bestämmelser att framträda i något ändrad ordning.

På gränsen till de stilistiska förändringarna står väl, att det direkt utsäges, att interimsmyndigheten saknar lagstiftningsmakt,

---

ne consentiraient point aux modifications mises en avant par le Gen. de Below, que celui-ci a cru devoir consentir finalement à la rédaction que Vous trouverez insérée dans la Convention.

L'article 9 concernant le Duché de Lauenbourg a été proposé par Mr le Gen. de Below, et malgré que de l'autre côté on ait insisté longtemps et fortement sur le maintien de cet article tel qu'il se trouvait inséré dans la Convention arrêtée à Malmö on est par la suite tombé d'accord de la redaction actuelle.»

Siffran 1,200 har väl varit en prutmån, men förekommer verkligen i en af de olika redaktionerna(?).

[1] KNUTH s. 506.

...uru detta indirekt framgår af den föregående formuleringens ord, ...t den skall styra efter de faktiskt bestående lagarna.

Vidare har man så till vida tagit hänsyn till de danska anmärk...ngarna mot den föregående lydelsen, att man uttryckligen förklarat ...väl konungens af Danmark som provisoriska regeringens förord...ngar upphäfda. Till ersättning har interimsmyndigheten fått rätt ...t återupplifva dem af dessa förordningar och administrativa åtgär... som synas den oundgängliga eller nyttiga, dock med den inskränk...ngen, att de ej få strida mot artikel 11 (som bestämmer, att ...om stilleståndet intet prejudiceras för den definitiva freden).

Till slut ha i den nionde artikeln de danska krafven i fråga om ...uenburg tillmötesgåtts genom att löftet om Preussens *bona officia* ... förbundet utbytts mot en paragraf analog med den sjunde. I ...nna stipuleras en regeringskommission på tre medlemmar utnämnd ... samma sätt som de öfriga hertigdömenas och med samma befogen...r, hvarjämte bestämmes, att utom hertigdömets förbundskontigent ... afdelning af förbundstrupperna skulle stå till regeringskommissio...ns förfogande.

Öfver detta förslag uttalar danska regeringen sina anmärknin...r[1] till Bille och kammarherre Reedtz, som sändts till Billes hjälp.[2]

Till en början fasthåller man i fråga om artikel 1 krafvet på ett ...u månaders stillestånd.

I sjätte paragrafen vill man ha garanti för bibehållandet af bro...ufvudet vid Alssundet, hvilket kraf, framkastar man, kunde af under...andlarna motiveras såsom hörande till skyddet för militära depåer. ...nder andra artikeln, där man anser, att bestämmelsen egentligen ...ör hemma, vill man ej ha den införd, emedan motparten då kunde ...omma att fordra bibehållandet af sina fältbefästningar, hvilka ...å grund af sitt läge tvärs öfver vägar o. d. måste bortröjas.

Besättningsstrykan af 1,500 man vill man, om möjligt, ha redu...rad, hvarjämte prinsen af Noer och general Krahn (hans under...befälhafvare) borde uteslutas från kommandot i hertigdömena, t. o. m. ...n det skedde till förmån för en preussisk general.

I sjunde artikeln önskar man en redaktionsförändring, som ute...löte den uppfattningen, att interimsmyndigheten tillsattes för att ...ygga den ordning, som upprätthölles af den provisoriska regeringen. ...enna kunde nämligen ej från dansk sida erkännas som sådan.[3] Dess-

[1] *Brevskaber* s. 102 ff.

[2] Knuth s. 506.

[3] »— — — maatte assurer forandres til ramener; thi i assurer ligger der, at ...r nu existerer Orden i Hertugdømmerne, og det kan Kongen ikke indrømme, ...alænge den oprørske Regjering er ved Magten — — —» *Brevskaber* s. 103.

utom stötte man sig på, att konungen af Danmark nämnes såsom medbestämmande vid interimsmyndighetens tillsättning i sin egenskap af hertig af Slesvig och Holstein, hvilket man önskade få aflägsnadt.[1]

Efter benämningen interimsregeringen ville man ha ordet »Regierung» parentetiskt inskjutet för att ange, att det vore fråga om en efterföljare till lokalmyndigheten för Slesvig och Holstein.

Vidare ville man ha den formuleringen, att det sades, att konungen af Danmark komme att upphöfva sina lagar och att den provisoriska regeringen sattes ur kraft. Därjämte ville man ha inskjutet, att upphäfvandet gällde äfven administrativa bestämmelser och slutligen ville man antingen kringskära bestämmelsen om, att interimsmyndigheten kunde återinföra de bestämmelser den ansåge nyttiga, genom tillägget, att därmed menas för den regelbundna gången af ärendena nödvändiga, eller ock utesluta ordet.

Beträffande Lauenburg var man villig att acceptera en formulering, som uteslöte orden om frågans slutliga afgörande vid definitivfreden i det preussiska förslaget och således gå med på en formulering lika med general Belows andra förslag.

Men därjämte förklarar man sig beredd att lägga Lauenburg under myndigheten för Slesvig och Holstein mot att Als och Äröe uteslutas, en bestämmelse, som naturligtvis kunde ha sin betydelse för Danmarks viktiga strategiska position på den förra ön.

Dessa sista invändningar från dansk sida föranledde icke några större svårigheter, utan konventionen[2] undertecknades redan följande dag.

Härvid accepterade general von Below de sju månaderna,[3] medan å andra sidan önskemålen beträffande brohufvudet på Als lämnades obeaktade där och i stället infördes i en separatartikel[4] som stadgade alla fältbefästningars bibehållande under vapenhvilan. Danmark fick, i stället för att få styrkan af 1,500 man reducerad,

---

[1] »Senere hen i Artiklen maatte ogsaa Tillægget 'en sa qualité de Duc de Slesvig et de Holstein' udgaae. Medens dette Tillæg er mere berettiget ovenfor, da Fællesregjeringen for Holsteens vidkommende kan siges ikke at regjere i Kongen af Danmarks Navn uden ifølge hans Egenskab som Hertug af Holsteen, er Forholdet her et ganske andet. Kongen af Danmark vælger ingen medlemmer af Regjeringen som Hertug af Holsteen, han vælger to Medlemmer for Slesvig medens Kongen af Preussen, i hans Egenskab af Medlem af Forbundet vælger ligesaamange for Holsteen — — —» *Brevskaber* s. 103.

[2] *Brevskaber* s. 108 ff.

[3] Art. 1. *Brevskaber* s. 109.

[4] Separatartikel 1. *Brevskaber* s. 116.

finna sig i en höjning till 2,000. Genom en annan separatartikel[1] reglerades befälsfrågan på det sättet, att stridskrafterna i hertigdömena ställdes under en af Preussen tillsatt förbundsgeneral.

I afseende på redaktionsändringarna i sjunde artikeln[2] blef det också en kompromiss. Danmark fick bestämmelsen om ordningens bevarande såsom ändamålet med interimsmyndigheten utesluten, medan uttrycket om konungens af Danmark egenskap af hertig fick kvarstå på det förra stället, men aflägsnades på det senare. Därjämte erfor sjunde artikeln en omredigering i så måtto, att bestämmelsen om upphäfvandet af förordningarna efter den 17 mars icke specificerades. I en separatartikel[3] tillsattes i stället, att detta skulle gälla båda de danska och slesvig-holsteinska, hvarigenom det danska anständighetskrafvet hade funnit ett visst tillmötesgående.

I tvenne andra tilläggsklausuler[4] fastslogos interimsmyndighetens rätt att inställa politiska processer samt återställandet af postgången till Hamburg.

Öfriga separatartiklar[5] bestämde respektive om sättet för expedierandet af orderna om blockadens upphäfvande och om fångarnas utväxling.

Bestämmelsen om regeringskommissionens insättande i Lauenburg fick kvarstå,[6] men inryckandet af ett förbundsdetachement gjordes beroende af öfverenskommelse mellan förbundsgeneralen och interimsmyndigheten.

I additionella artiklar 1 och 2 bestämdes personvalet i interimsmyndigheterna för Slesvig och Holstein å ena sidan och Lauenburg å den andra.[7]

President blef i förra fallet grefve Karl Moltke med baron Adolph Blome som suppleant. Medlemmar blefvo kammarherre Heinze, etatsrådet Prehn, landsfogden Boysen och öfverappellationsrådet Preusser med kammarherre Warnstedt, grefve Reventlow-Jersbeck, kammarherre Adolf Moltke och borgmästaren i Flensburg justitierådet Callisen till suppleanter.

Afslutandet skedde i grefvens tid, ty när general Below afrest, anlände en ångare med instruktioner till honom, som sannolikt skulle

---

[1] N:o 4 *Brevskaber* s. 117.
[2] *Brevskaber* s. 112 ff.
[3] A. a. s. 117.
[4] N:o 6 o. 7 *Brevskaber* s. 117.
[5] N:o 2 o. 3 *Brevskaber* s. 116 och 117.
[6] *Brevskaber* s. 114 ff.
[7] A. a. s. 118 ff.

ha fördröjt det hela.[1] Förhindrat öfverenskommelsen skulle det väl näppeligen ha gjort under det starka stormaktstryck, Preussen var underkastadt.[2]

---

[1] B. 74 30/8. Ap. 2. Jfr SCHLEIDEN s. 125 ff., hvarur framgår, att det gällde ett förbud mot att bifalla upphäfvandet af alla provisoriska regeringens förordningar; han skulle i stället gå med på, att de, som angrepe konungen af Danmarks suveränitet, upphäfdes. Dock anser Schleiden, att detta försenande icke stridit mot preussiska regeringens önskningar.

[2] B. 73 26/8 Ap. Jfr. SCHLEIDEN s. 124.

XII. Konventionens utförande.

Det var icke ringa förändringar, som vid konventionens afslutande gjorts i Belows ursprungliga förslag. Den preussiska diplomatien, numera handlande i Fredrik Vilhelm IV:s legitimistiska anda, hade därigenom gått den tyska nationalismen och dess skyddsling slesvig-holsteinianismen väl hårdt in på lifvet. Svårigheterna dröjde ej heller att visa sig.

Man hade trott, att general von Belows eftergifter redan skulle vara hans egen regering för starka och föranleda desavouering. Svenske ministern i Berlin kunde emellertid, till sin egen förvåning efter föregående ogillande uttalanden af både ministrar och understatsssekreterare, med anledning af general Belows depech af den 25 meddela, att Auerswald med tillfredsställelse sagt honom, att intet hinder mötte för ratifikationen. Motivet syntes vara fruktan för Danmarks sjöstridskrafter, en fruktan, som delades af alla nordtyska makter. — Naturligtvis har det ökade stormaktstrycket, som verkade så mycket starkare på den preussiska utrikespolitiken nu, när den dominerades af konungens legitimistiska synpunkter, också medverkat. — De preussiska statsmännen förklarade, att konungen af Sverige gjort Tyskland en stor tjänst.[1]

Den 2 september utbyttes ratifikationerna i Lybeck af Reedtz och Below.[2]

Men nu först yppade sig de verkliga svårigheterna. Den tyska nationalitetsrörelsen reste sig både i sitt centrum i Frankfurt och i sin förgrening i hertigdömena till förbittradt motstånd.

Riksministeriet i Frankfurt hade redan genom sin representant i hertigdömena, understatssekreteraren för utrikes ärendena, von Gagern, som ditrest för att förbereda personvalet i den nya interims-

---

[1] B. 74 30/8 Ap.

[2] *Stenographische Berichte F.* s. 1882.

[3] Jfr t. ex. Palmerstons depech till lord Cowley i Frankfurt den 12 september, bilagd K. 149 17/9.

myndigheten under vapenstilleståndet, och som i synnerhet för detta ändamål stod i kontakt med general Below vid underhandlingarna i Malmö,[1] blifvit förberedd på, att den åt Preussen gifna fullmakten kunde komma att öfverskridas. De underrättelser hvarmed Auerswald[2] höll Gagern au jour med förhandlingarnas gång pekade i samma riktning.

Efter en påstötning från Heckscher till Auerswald,[3] som dock förklarade, att dröjsmålet ej varit afsiktligt,[4] erhöll den förre den 2 september genom Camphausen[5] del af konventionen.

I den beledsagande skrifvelsen motiverar den preussiske representanten hos centralmyndigheten, hvarför resultatet blifvit sådant det blef. Först och främst framhåller han den svåra diplomatiska ställning, som förorsakade strandandet af de förra underhandlingarna och uppställandet af de nya fordringarna. Frankrikes inblandning hade haft en tydlig inverkan, och det visade sig, att England icke längre väntades bibehålla den neutrala ställning, det förut intagit. Danmark hade vid fientligheternas eventuella återinträde bestämd utsikt på Rysslands aktiva hjälp och Sverige var genom formliga fördrag förbundet till dylik. För ett europeiskt krig, den yttersta konsekvensen af underhandlingarnas misslyckande, vore Tyskland ej beredt, hvartill komme Nordtysklands klagomål.

Därefter öfvergår Camphausen till att beröra de vunna villkoren, som man visserligen i några punkter sökt genom en — för sent framkommen — med särskild ångare afsänd instruktion om möjligt få förbättrade, men hvilka dock medförde en del afsevärda fördelar. Såsom öfverraskande gynnsamma påpekas härvid de militära betingelserna, speciellt det tyska öfverbefälet, till gengäld för hvilket också danskarna starkt hållit på motsvarande preussiska eftergifter. Sju-månadersgiltigheten för vapenstilleståndet vore en sent framkommen fordran, men den understöddes särskildt af Sverige så starkt som en *conditio sine qua non*, att underhandlingen utan den skulle ha strandat. Tvifvelaktigt torde vara om underhandlingarna kunde fullbordas på tre månader. På ett vinterfälttåg i så nordlig och kuperad terräng vore enligt militära auktoriteter ej att tänka. Dessutom vore den längre tiden såtillvida gynnsammare, att det tyska inflytandet i hertigdömena, som under vapenhvilan lämnades fritt lopp, medan

---

[1] *A. S.-H. F.* s. 70 ff.
[2] A. a. s. 76 ff.
[3] A. a. s. 80.
[4] A. a. s. 81.
[5] A. a. s. 82 ff.

danske konungen utestängdes, finge längre tid på sig att göra sig gällande, hvarjämte man lättare torde kunna rekrytera interimsmyndigheten för en tid af sju månader än en gifvetvis fullständigt ofruktbar period af tre.

De 2,000 man tyska förbundstrupperna i Slesvig innebure ett stort framsteg för den tyska saken och ett hinder för all dansk agitation. De torde väcka stora betänkligheter i Danmark och hade väckt motstånd från Frankrikes sida under gången af underhandlingarna, troligtvis emedan man häri såg en förberedelse till Slesvigs införlifvande med Tyskland. En annan fördel utöfver den förra konventionen vore att den holsteinska styrkan bibehållits utöfver förbundskontingenten och fortfarande utbildades af tyska officerare till en duglig beståndsdel i den tyska hären. De 1,500 à 2,000 infödda slesvigarnas utskiljande gjorde enligt militärers uppgift ingenting, och de bildade förenade med de tyska förbundstrupperna i Slesvig icke allenast ett medel till ordningens upprätthållande, utan en förstärkning af det tyska elementet.

Den svåraste punkten vore art. 8, om lagar och förordningar, hvilken komplicerats genom den för Danmark oantagliga fordran om erkännandet af provisoriska regeringens förordningar, en begäran, hvilken tvärtom såsom motfordran framkallade krafvet på giltigheten af landsherrens senare än mars utgifna förordningar. Ehuru detta vore i praktiken ogenomförbart väckte denna fordran likväl stark anklang hos de främmande makterna ur legitimitetens synpunkt. En medelväg vunnes genom att upphäfva båda sidornas lagstiftningsåtgärder och genom att gå tillbaka ända till den 17 mars, hvarigenom bl. a. proklamationen af den 24 mars blef skjuten åt sidan.

Personfrågan undandroges offentligheten i särskilda tilläggsartiklar, hvarigenom slutsatser om interimsmyndighetens karaktär, som kunde framkomma af den ene eller andres afsägelse, undginges.

Man kan icke neka till, att denna framställning af betingelsernas reella fördelar för Tyskland är i det hela sann, såsom ju redan framgått af det föregående, fastän de å andra sidan ju icke kunde väcka någon entusiasm hos den tyska nationalismen, som genom Arnims skenbart så lofvande början haft full rätt att vänta sig en triumf.

Att riksministeriet icke utan vidare var böjdt att gå in på det dess fullmakt öfverskridande fördraget, var ju helt naturligt och framgår af att Camphausen redan följande dag ansåg sig böra i en ny skrifvelse[1] bemöta de betänkligheter, som Heckscher muntligen till honom uttalat.

[1] *A. S.-H. F.* s. 86.

Detta gällde för det första bruket af benämningen Tyska Förbundet i konventionen, hvilket riksutrikesministern ville ha ersatt med provisoriska centralmyndigheten eller ärkehertigen-riksföreståndaren. Detta förklaras omöjligt, emedan notifikation härom icke utgått och Preussen ej vore befullmäktigadt att utföra någon dylik, hvarförutom endast Förbundsdagen, men icke Förbundet, upplösts af Nationalförsamlingen. Att konungen handlade icke uteslutande i Förbundets, utan i sitt eget namn, hade sin orsak däri, att fullmakten just afsåge att aflägsna den svårighet, som uppstått genom ratifikationsklausulen i Bellevue.

Camphausen uttalar förhoppningen, att en närmare pröfning skulle låta det missnöje, Heckschers yttranden gett honom intryck af, försvinna, hvarvid man måste utgå ifrån, att Preussen icke hade att afsluta efter ett visst utkast utan i andan af detta.

Förändringen i art. 7:s ordalydelse i Bellevueutkastet betingades af, att danska regeringen icke fattade den förra konventionens bestämmelser såsom rörande provisoriska regeringens lagstiftningsarbete, hvaraf följde, att här andan endast kunde bevaras genom att ändra bokstafven. Eventuella misstankar, att Preussen för litet respekterat centralmyndigheten afvisas med hänvisning till, att man förra gången underkastat sig stora olägenheter för att vinna riksföreståndarens ratifikation, och misstanken, att Preussen skulle ha handlat i sitt partikularistiska intresse, vore det höjdt öfver.

Till sist hänvisas till den ändring, makternas ställning till danska frågan undergått, sedan fullmakten utfärdades, hvarjämte manas till enighet i det nu äfven i främlingars ögon hoppgifvande enhetsverkets intresse.

Ställningen var icke sådan, att centralmyndigheten kunde motsätta sig preussiska regeringens afgörande, ehuru det naturligtvis föll sig ganska vanskligt att häfda denna ståndpunkt inför nationalförsamlingen.

Den 4 september[1] meddelade emellertid riksutrikesministern Heckscher ordalydelsen af fördraget jämte Camphausens skrifvelse af föregående dag, som omedelbart före sessionen kommit honom till handa och föreslog, att Nationalförsamlingen, sedan de till trycket befordrade handlingarna hunnit utdelas bland medlemmarna, skulle bestämma en särskild dag till frågans behandling. Han motiverade denna vädjan till Nationalförsamlingen med att konventionens bestämmelser ej fullt motsvarade fullmakten, hvilket berättigade centralmyndigheten att hafva det afgörande ordet. Samma

[1] *Stenographische Berichte F.* 1857 ff.

skäl jämte det faktum, att vapenstilleståndet ej var rent militäriskt och omfattade en längre tid, gaf hemul åt det analogiska användandet af den bestämmelse i lagen om centralmyndighetens upprättande, som binder dess beslut om krig och fred vid nationalförsamlingens samtycke.

Mottagandet i nationalförsamlingen blef det sämsta möjliga. Meddelandet möttes allra först af en interpellation af Dahlmann, som denne redan på förhand bebådat, men som nu såsom presidenten von Gagern vid dess inaugurerande anmärkte i stort sedt besvarats genom Heckschers meddelanden.

Den Dahlmannska interpellationen innehöll följande punkter:

1. Om den såsom laglig genom representation i nationalförsamling och hos centralmyndigheten erkända provisoriska regeringen skall upplösas och dess lagstiftningsåtgärder annulleras?

2. Om Karl Moltke, den man slesvig-holsteinarna mest klaga på, skall sättas i spetsen för interimsmyndigheten.

3. Om de slesvigska trupperna skola skiljas från de holsteinska och därigenom såväl den militära organisationen störas som hertigdömena skiljas?

4. Om genom afslutandet på sju månader den bästa årstiden för framtvingandet af en fördelaktig fred försummats?

Dahlmann tillspetsade ytterligare det förstuckna klander, som låg i interpellationen genom att helt enkelt hänvisa till de på förhand gifna upplysningarna och till beslutet af den 9 juni,[1] att bevara Tysklands ära i den slesvig-holsteinska saken.

En stormig och ganska oredig debatt utvecklade sig nu, hvari vänstern i partisyfte slog starkt på de nationella strängarna. Efter en massa invecklade omröstningar segrade regeringen icke minst med hjälp af inlägg af slesvig-holsteinska deputerade, som genom sin intimare beröring med den slesvig-holsteinska frågan kommit den och den preussiska diplomatien närmare. Gentemot yrkandet att Nationalförsamlingen på stående fot skulle besluta det omedelbara inställandet af alla åtgärder till vapenhvilans utförande segrade den i Holstein födde Göttingerprofessorn Waitz' förslag, att saken skulle

[1] Beslutet af den 9 juni, fattadt i anledning af motioner af Dahlmann m. fl., föranledda af Wrangels återtåg, lyder *Stenographische Berichte F.* s. 295:

»Die deutsche Nationalversammlung erklärt, dass die schleswig'sche Sache, als eine Angelegenheit der deutschen Nation, zu dem Bereich ihrer Wirksamkeit gehört, und verlangt, dass energische Massregeln getroffen werden, um den Krieg zu Ende zu führen; dass aber bei dem Abschluss des Friedens mit der Krone Dänemark das Recht der Herzogthümer Schleswig und Holstein und die Ehre Deutschlands gewahrt werde.»

hänvisas till ett utskott, sammansatt af de båda utskotten för folkrättsliga frågor och för centralmaktens bildande, som skulle afge utlåtande inom 24 timmar.

Den 6 september föredrog Dahlmann muntligen frågan å utskottets vägnar. Tiden hade, anmärkte han, icke medgifvit ett formligt utskottsutlåtande. Dessutom klagade han öfver, att utskottet icke som utlofvats haft tillgång till de tryckta handlingarna utan till några tryckta och några i afskrift. Några handlingar hade t. o. m. saknats t. ex. en skrifvelse af Camphausen, som denne uppgafs hafva återtagit. Däremot hade utskottet haft tillgång till en muntlig redogörelse af utrikesministern. Dahlmann lämnar därpå en resumé i sin egen stil. Han utgår från det förra stilleståndet, betonar, att auktorisationen af det förra stilleståndet nekades von Below i Wien samt refererar tidningen »Fædrelandets» resumé af stilleståndsvillkorens fördelaktighet för Danmark, hvilka innebure:

1. Uppgifvandet af hertigdömena, som höllos besatta af en obesegrad armé mer än dubbelt så stark som den danska.

2. Slesvigs högtidligt beslutna införlifvande i Förbundet äger ej rum.

3. Afskaffandet af provisoriska regeringen, hvilken erkänts som legitim (af Förbundet).

4. Öfvergifvandet af det slesvig-holsteinska partiet.

5. Uppoffrandet af Augustenborgarna, som icke ens få en asyl.

6. Afståendet från krigskostnadsersättningen.

Därefter följde Schmerlings förklaring, att regeringen skulle sörja för att ett stillestånd afslöts, som motsvarade alla fordringar, och för de till krigets kraftiga slutförande nödiga förstärkningarna. Den 5 augusti begärde Camphausen en obegränsad fullmakt för Preussen. Han erhöll en villkorlig sådan (hvilken Dahlmann ordagrant citerade). Därpå vidrördes frågan om man klargjort för preussiska regeringen, att ratifikation behöfdes, och referenten framhöll därpå, att det ur en skriftväxling mellan Wrangel och krigsministern Peucker framgick, det riksregeringen ända in i det sista trott det blott vara frågan om ett 3 månaders vapenstillestånd. Därefter kom en kritik af enskilda bestämmelser i konventionen, hvilken bl. a. tillspetsades till, att enligt konventionen skulle han, Dahlmann — såsom representant för Slesvig — olagligt uppträda som referent. Han omnämnde vidare, att Heckscher i utskottet förklarat, att fullmakten öfverskridits, men icke på ett vanärande sätt, att han sagt sig befara ett allmänt europeiskt krig, om fullmakten förkastades, och afrådt utskottet från att afge utlåtande i fråga om uppskju-

tandet af konventionens utförande, emedan detta vore detsamma som konventionens brytande och ej kunde sakligt skiljas från hufvudfrågan.

Efter detta föreslog Dahlmann å utskottets vägnar uppskjutandet af åtgärderna till konventionens genomförande och afslutade sitt anförande med, att, om konventionen genomfördes, *anarkien* stode för dörren i hertigdömena, hvarjämte genom offrandet af slesvig-holsteinarna Tysklands *enhet* offrades.

Sedan därpå en representant för utskottsminoriteten (voteringssiffrorna i utskottet voro 8 mot 11) föreslagit, att frågan om uppskjutandet af verkställighetsåtgärderna skulle behandlas i sammanhang med frågan om konventionens antagande, gick ministären i elden.

Krigsministern påvisade, att utrymmandet komme att taga å lång tid (10 à 12 dagar), att man kunde hinna taga sakfrågan i öfvervägande, och att det utrymda med lätthet kunde återbesättas, om fördraget förkastades. Därefter uppträdde Schmerling, ministärens chef och förklarade, att ministären ställde sig solidarisk med utskottsminoriteten. Han besvor församlingen att icke fatta beslut, förrän de fått se alla handlingarna i saken. Dock förklarade han sig redan nu vilja meddela regeringens ställning till saken.

Ministären hade efter noggrann pröfning enhälligt insett nödvändigheten af att icke föreslå fördragets förhastande.

Därjämte hade den, med anledning af hvad som framgått ur stilleståndsfrågans behandling, funnit nödvändigt att få de enskilda staternas ställning till centralmyndigheten klargjord och beslutit till dem rikta en uppmaning att uttryckligen erkänna lagen om centralmyndigheten af den 28 juni 1848 i hela dess omfång.

Det hela var ju en åtgärd, hvars hjälplösa halfhet endast kunde förklaras ur centralmyndighetens vanskliga läge. I samma ögonblick, som centralmyndigheten faktiskt böjde sig för Preussen i ett enskildt fall, fordrade den af Preussen och andra särstater en generell och formell underkastelse.

Resultatet blef, att omröstningen gick regeringen emot. Med 238 röster mot 221 antogs utskottsmajoritetens förslag. Det var ju icke någon stor majoritet, hvilket tyder på, att känslan för Preussens reella öfvervikt, hvilken i debatten framhållits t. ex. af Radowitz, var mycket stark. Kanske hade också det förhållandet, att vänstern i tydligt partisyfte kastade sig öfver på den ultranationella sidan, gjort många konservativa nationalister betänksamma.

Emellertid öfverlämnade hela ministären omedelbart efter sammanträdets slut sin afskedsansökan till riksföreståndaren, som mot-

tog den med uppdrag åt de afgående att provisoriskt förvalta sina ämbeten utan politisk ansvarighet. Detta hade emellertid till följd, att då ministärbildandet, som anförtrotts åt Dahlmann, dröjde, intet gjordes för beslutets utförande, emedan den afgångna ministären såsom Schmerling förklarade i sammanträdet den 7 september visserligen *in abstracto* icke hade något emot att utföra Nationalförsamlingens beslut, men att valet af de lämpligaste medlen icke kunde undgå att medföra politiskt ansvar.

Trots den förbittring, som detta uppväckte, kunde man icke enas om någon utväg till afhjälpande däraf. Dahlmann kunde på upprepade förfrågningar icke meddela, att ministärbildningen lyckats, och vid sammanträdet den 11 september uppläste presidenten von Gagern en skrifvelse från honom, hvari meddelades, att han måst definitivt uppgifva försöket.

Den 13 september föredrogs de förenade utskottens för bildandet af centralmyndigheten samt för folkrättsliga ärenden utlåtande i själfva realfrågan. Det gick ut på fördragets förkastande.

Minoriteten åter föreslog med motivering, att det kommit till dess kännedom, att danska regeringen icke fasthöll vid Karl Moltkes presidentskap och icke skulle motsätta sig modifikationer i konventionen — till bevis hvarpå en skrifvelse från Reedtz bifogades, —

1. att Nationalförsamlingen icke vidare skulle motsätta sig stilleståndet, och

2. att fredsunderhandlingar med Danmark skulle öppnas *direkt* och ofördröjligen genom centralmyndigheten.

Heckscher försvarade i ett längre anförande, hvilket genom sitt arroganta framförande väckte mycken ond blod och sedermera föranledde slutet på hans ministerbana, ministärens hållning, som han utförligt motiverade med den diplomatiska ställningen, speciellt på grund af makternas påtryckningar. Han anslöt sig obetingadt till utskottsminoritetens förslag, hvars ursprungliga upphofsman han erkände sig vara.

Efter en 3 dagars våldsam debatt blef utskottsmajoritetens förslag med en obetydlig majoritet 258 röster mot 237 förkastadt.

Därefter antogs (257 röster mot 236) ett under debatten af slesvig-holsteinarna Droysen, Francke, Neergaard och Michelsen i anslutning till utskottsminoriteten framställdt förslag, som uttalade:

1. att Nationalförsamlingen beslutar att icke längre hindra genomförandet af konventionen i Malmö, försåvidt den är utförbar i närvarande läge;

2. att man skulle uppfordra centralmyndigheten att vidtaga

.tgärder för att få genomförda de af danska regeringen officiellt utlofvade modifikationerna;

3. att man skulle uppfordra centralmyndigheten att vidtaga förberedande åtgärder till fredsunderhandlingar. Sedan afslogs med 205 röster mot 165 ett förslag, att låta utskottet för centralmyndighetens upprättande på grundval af de tryckta handlingarna underöka preussiska regeringens hållning till centralmyndigheten.

Motståndet i Nationalförsamlingen var således fullständigt brackt, och denna utgång beseglades genom undertryckandet af en resning, som de radikala elementen i och utom nationalförsamlingen i republikanskt syfte anstiftade, och som tog sin början redan samma natt, som beslutet fattades.

Den gamla ministären anmodades efter det sista beslutet af riksförestandaren, som förgäfves sökt bilda en annan, att återinträda och detta skedde, med undantag af att fursten af Leiningen[1] och Heckscher afgingo, den senare på grund af det missnöje, hans oryska uppträdande i debatten framkallat.[2]

Samtidigt hade händelserna gått sin gång i hertigdömena, och de voro i själfva verket en viktigare faktor att räkna med än tyska nationalförsamlingen, så länge man icke var i den ställningen, att man kunde betvinga dem med våld såsom skedde 1852, då reaktionen mot den tyska enhetsrörelsen segrat öfver hela linjen.

Från kontrahenternas håll hade man, såsom betingades af konventionens innehåll, utan ytterligare hänvändelse till Frankfurt satt till genomförandet. Preussen hade redan satt sig i officiell förbindelse med provisoriska regeringen i och för konventionens genomförande. Den 31 augusti erhöll Schleiden af Auerswald konventionen sig tillställd jämte separatartiklarna dock utan tilläggsartiklarna, hvaremot namnen på de designerade medlemmarna i den nya regeringen på hans egen begäran meddelades honom under rand sent på kvällen af grefve Bülow.[3] (Auerswald hade förklarat sig ej komma ihåg dem, hvilket Schleiden ansåg för ett utslag af dåligt samvete, isynnerhet som ministerpresidenten samtidigt förklarade sig skola försöka få Karl Moltkes namn ombytt vid ratifikationen). Med konventionen följde en skrifvelse till provisoriska regeringen,[4] hvilken Schleiden själf den 1 september öfverlämnade i Rendsburg.

[1] Leiningens motiv var strandandet af hans program att förbereda ett preussiskt kejsardöme genom centralmyndighetens diktatur just genom att Preussen desavouerade centralmyndigheten. VEIT VALENTIN: Leiningen s. 136.

[2] ARNETH: Schmerling s. 193.

[3] SCHLEIDEN s. 127 ff.

[4] *A. S.-H. G.* s. 469 ff.

Auerswalds skrifvelse[1] börjar med, att han på grund af sakens vikt icke droge sig för att förtroligt meddela konventionen och separatartiklarna, fastän ratifikationen just i dagarna ägde rum. Allt önskvärdt hade icke kunnat uppnås på den enda möjliga basen af ömsesidiga intet prejudicerande eftergifter, men på denna basis hade dock nåtts ett tillfredsställande tillstånd, som förberedde en definitiv fred.

Fördelarna utläggas vidare i ungefär samma stil som i Camphausens skrifvelse till centralmyndigheten. Förbundstruppernas kvarblifvande och slesvig-holsteinska arméns oförminskade bestånd skyddade och gynnade tyskheten på bästa sätt, heter det. Genom upphäfvandet af de för hertigdömena så kännbara förordningarna af danske konungen efter 17 mars vunnes en stor fördel, hvarefter den nya regeringen kunde genast vid tillträdet sätta alla de förordningar i kraft, hvilka icke strede mot stilleståndets principer eller vore af temporär natur. Villkoret om provisoriska regeringens tillbakaträdande beklagas. Man vädjar till dess lojalitet härvidlag och till lättandet af öfvergången under motivering af hertigdömenas behof af snar fred.

Det är, som man ser, icke just någon öfverdrifvet värdig ställning preussiska regeringen intager gentemot den provisoriska regeringen, som den nu måst desavouera. Vinken om den användning, som kunde göras af interimsmyndighetens rätt att sätta vissa förordningar i kraft, är just icke lojal mot den andra parten i konventionen. Den blef sedermera icke heller utan verkan.

Schleiden fann, hvad han på förhand anat, hos provisoriska regeringen ett motstycke till den försiktiga hållning, som besjälade honom själf, och som kommit honom att afstå från att genom meddelanden till sin kollega i Frankfurt väcka en storm därstädes, emedan han, som det sedan visade sig, riktigt ansåg, att icke Frankfurterförsamlingen var stark nog att ändra konventionen, utan hertigdömena måste lita sig till själfva.

Provisoriska regeringen nöjde sig med att i en skrifvelse[2] till Wrangel förklara, att den icke ansåg konventionen för sig bindande, emedan den öfverskridit centralmyndighetens instruktion i följande punkter:

Efter centralmyndighetens instruktion skulle medlemmarna i hertigdömenas nya regering utses före vapenstilleståndets afslutande och på ett sådant sätt, att en framgångsrik verksamhet garanterades.

[1] *A. S.-H. G.* s. 469 ff.
[2] *A. S.-H. G.* s. 471 ff.

Tvärtemot hade artikel 7 fått en formulering, som möjliggör, att t. o. m. sådana personer inträdde, som enligt den förra konventionen i Malmö vore uteslutna och hvilkas inträde gjorde en framgångsrik verksamhet omöjlig. Personerna syntes icke vara valda före stilleståndet; personer vore valda, af hvilka endast en verksamhet i rent danskt intresse kunde väntas, och hvilka med sina föregåenden aldrig kunde räkna på lydnad i hertigdömena. I stället för instruktionens bestämmelse, att alla till vapenstilleståndets afslutande utfärdade lagstiftningsåtgärder skulle bestå, upphäfvdes alla efter den 17 mars. Enligt instruktionen skulle trupperna stå under tyske öfverbefälhafvaren; konventionen ställde dem till interimsmyndighetens förfogande och skiljde holsteinare och slesvigare åt, hvilket delvis innebär truppförbandens upplösning.

Den af den provisoirska regeringen inkallade folkrepresentationen »Landsförsamlingen», som sammanträdde den 1 september, ställde sig på en radikalare ståndpunkt och beslöt anhålla hos Nationalförsamlingen, att den på anförda skäl icke måtte godkänna konventionen och uppställde vidare enhälligt följande satser,[1] som föga stämde öfverens med konventionens genomförande:

1. Landsförsamlingen kan hvarken upplösas eller ajourneras mot sin vilja.

2. Hvarje förändring i den bestående regeringen kräfver dess samtycke.

3. Alla sedan den 24 mars af provisoriska regeringen utfärdade lagar kunna blott ändras eller upphäfvas med Landsförsamlingens samtycke.

4. Utan dess samtycke kan ingen lag ändras och ingen skatt påläggas.

5. Alla bestående pålagor och statsinkomster upptagas tills den 31 december 1848 af den af landsförsamlingen erkända regeringen.

Mot stilleståndet inlöpte till provisoriska regeringen en mängd adresser, men alla oroligheter, hvaribland ett myteri i Kiel, undertrycktes med stränghet af provisoriska regeringen.

I vissa delar utfördes vapenstilleståndet. Blockaderna upphäfdes. Den 5 september beslöt danska generaltullkammaren skeppens frigifvande. Den 6 och 7 utväxlades fångarna i Eckernförde.

Inga större krigsoperationer hade förekommit sedan fientligheternas återupptagande den 24 juli. Redan den 22 augusti hade Wrangel under väntan på vapenhvilan låtit förstärkningarna stanna söder om Eider. Sedan han den 29 augusti genom en kurir från general von Below erhållit underrättelse om konventionens afslutande, öfverens-

[1] *A. S.-H. G.* s. 476.

kom han med den danske öfverbefälhafvaren general Krogh om en vapenhvila med 48 timmars uppsägelsetid.

På provisoriska regeringens skrifvelse svarade Wrangel den 2 september med ett beklagande, att provisoriska regeringen icke ansåg sig kunna utföra konventionen, innan centralmyndigheten samtyckt, jämte ett tämligen genomskinligt uttalande af sin förhoppning att vederbörande nu som alltid förut skulle ha sinne för landets sanna välfärd. Han tillade, att han från preussiska regeringen erhållit underrättelse om det definitiva afslutandet, hvartill Preussen hade fullmakt, jämte en afskrift af konventionen och nu gått till utförandet i hvad till området för hans myndighet hörer. Till den ändan hade han bestämt, att förbundstrupperna med undantag af dem, som enligt konventionen skulle kvarstanna, den 5 september skulle anträda återmarschen.

Preussiska regeringen häfdade således stick i stäf mot centralmyndigheten och provisoriska regeringen en annan rättsståndpunkt än dessa och Nationalförsamlingen med stöd af den förstnämndas reservationer velat häfda.

Men detta var ingalunda tillräckligt för konventionens utförande, så länge icke en interimsregering kunnat bildas. Grefve Karl Moltke, som närvarit vid ratifikationernas utbytande i Lybeck, hade därifrån jämte Reedtz begifvit sig till godset Heiligenstätten vid Itzehoe, som ägdes af förre danske ministern i Petersburg, grefve Blome. Här möttes de emellertid af sa starka demonstrationer från befolkningens sida, att provisoriska regeringen måste vidtaga särskilda åtgärder till deras skyddande. Därjämte fick Moltke afböjande svar från samtliga medlemmarna i den tilltänkta interimsregeringen och samma var förhållandet, när grefven från Hamburg uppmanade de utsedde ställföreträdarna att träda i funktion. Grefven reste då öfver Lybeck till Als.[1]

Nu gällde det att finna en *modus vivendi* utom stilleståndskonventionens ram, om brytning skulle undgås, och den, som var mest intresserad häraf, var Preussen. Below vände sig den 6 september till presidenten i provisoriska regeringen, Beseler, med begäran om hans understöd för bildandet af en ny regering. Då denne förklarade konventionens genomförande omöjligt utan väsentliga modifikationer, uppfordrade generalen följande dag skriftligen grefve Reventlow-Jersbeck att jämte öfriga utsedda regeringsledamöter bilda regering under en af dem själfva vald ordförande, men erhöll svaret, att de ej blott afböjt för den tilltänkte presidentens skull, utan eme-

[1] Bilaga XIII.

an de ej kunde förstå, huru en regering, hvars förhållande till Lands-
örsamlingen vore oklart, skulle kunna träda i verksamhet och
estå.

Så långt hade man kommit, när på morgonen den 8 september
n kurir medförde underrättelsen, att Nationalförsamlingen be-
utit uppskjuta konventionens genomförande. Beseler begaf sig
nast till Wrangels högkvarter för att förfråga sig om dennes ställ-
ing till frågan. Wrangel förklarade sig skola handla som preussisk
neral — hvilket han ju i själfva verket redan förra gången gjort
ots skenet af motsatsen — men uttryckte sin förhoppning, att det
ke skulle gå till ytterligheter. Samma dag hade Landsförsam-
ngen afslutat sina förhandlingar öfver hertigdömenas nya grundlag
h enhälligt antagit den. Den 9 september sanktionerades den
provisoriska regeringen, sedan denna, som ansåg sig ha att före-
äda äfven konungen-hertigens intressen, genomdrifvit några modi-
kationer i monarkisk riktning. Vid sistnämnda tidpunkt erhölls
eddelande från Berlin om att ministären Auerswald fallit på den
einska motionen, att krigsministern borde genom ett cirkulär
ägga de officerare, hvars politiska öfvertygelse förhindrade dem
t hängifvet medarbeta på förverkligandet af ett konstitutionellt
ättstillstånd, som hedersplikt att utträda ur armén.

Detta hade dock icke någon afgörande inflytelse i fråga om
apenhvilan, gentemot hvilken den preussiska politiken en gång för
lla fattat position. Grefve Bülow bad d'Ohsson meddela danska
geringen, att hvarje ny preussisk regering komme att genom-
öra vapenhvilan.[1] Sverige senterade för sin del lifligt Preussens
eredvillighet och lät till Köpenhamn afgå sina vanliga råd till
oderation.[2]

Danska regeringen gjorde emellertid ännu ett försök att upp-
ätthålla Karl Moltkes presidentskap genom att till kolleger i en
immediatkommission» ge honom amtmannen Johannsen och bis-
open öfver Als och Ärö, Hansen. Den 12 september uppfordrade
eedtz ifrån Sønderborg general Bonin att upplösa Landsförsam-
ngen och provisoriska regeringen. Först sedan detta skett, kunde
et vara tal om modifikationer i stilleståndskonventionen. Denna
åndpunkt fastställdes under konung Fredrik VII:s besök på Als,
ar han sammanträffade med grefve Moltke, hvaraf man sedan
egagnade sig för att söka framställa denna åtgärd som ett konun-
ens personliga ingripande.

[1] B. 77 9/9.
[2] T. K. 10/9 Karlskrona.

Denna ansats till stramhet från dansk sida mötte nämligen genast från början det mest kompakta motstånd ifrån de »allierade» makterna, Sverige, England, Ryssland och Frankrike.[1]

Dessas ministrar hade redan från början, när de tillfrågades med anledning af svårigheterna med stilleståndets genomförande, rådt till moderation och samförstånd med Preussen. Så i en konferens hos Wynn,[2] samlad på Knuths initiativ. Utrikesministerns förfrågan, om Danmark icke efter stilleståndets förkastande i Frankfurt vore berättigadt att kvarhålla fartygen, besvarades med ett enstämmigt afrådande af en sådan åtgärd, medan man i stället betonade vikten af ett samvetsgrant uppfyllande af villkoren från dansk sida för att vinna moraliskt anspråk på de allierades stöd. Då från sändebudens sida Moltkes impopularitet fördes på tal och man framhöll det önskvärda i att han frivilligt lämnade plats för sin suppleant baron Blome, svarade Knuth, att hvarje president vore omöjlig, om ej slesvig-holsteinarna tvunges till underkastelse. Då han vidare framkastade, att Danmark vore berättigadt att låta sina trupper rycka in i hertigdömena, om preussiska armén ej kunde eller ville återställa ordningen, fick han till slut det dräpande svaret, att om Danmark vore i stånd att utföra detta, så vore ju makternas intervention onödig.

Samtliga diplomater yrkade på samverkan med Preussen, för hvilket ändamål en dansk representant borde sändas till Berlin. Knuth sade sig ämna sända major André med ett bref till ministerpresidenten v. Auerswald. Men då man yrkade på en person med högre rang och med fullmakt att öfverenskomma om tillsättningen af en ny president, visade det sig, att detta stred mot marsministärens tendens att ej lämna vidsträckta fullmakter.

När sedan immediatkommissionen i en proklamation af den 18 september tillkännagaf sitt inträde såsom hertigdömenas högsta myndighet under vapenstilleståndet, möttes detta af en protest från general Bonin, som sände kommissionens skrifvelse tillbaka, och den 22 september af ett slags aktförklaring från provisoriska regeringen.

Den diplomatiska ställningen var i det stora hela försämrad för Danmark. England vägrade att garantera vapenstilleståndet, hvilken konventionsenliga begäran förresten endast från dansk sida framställts, samt förklarade sig dessutom ovilligt att gå med på en af Danmark begärd garanti för Slesvigs besittning, hvilken medverkan Sverige och Ryssland, som voro villiga, gjort till villkor.

[1] Jfr Billes rapporter. 3/10 ff.
[2] K. 114 10/9.

Under dessa omständigheter måste danska regeringen ge vika :h afsände den 18 september Reedtz till Berlin, dit han anlände en 20[1] i samma månad. Danska regeringens sympatier gingo en tid :iktningen af att bekläda Bonin med diktatorisk myndighet i och r konventionens genomförande, men detta kom ej att bli lösningen.

När Reedtz hos den provisoriske utrikesministern grefve Dön- ıff yrkade på, att Preussen skulle sända dit medlemmar i interims- ‹ndigheten, om inga stode att få inom hertigdömena, och dessutom ıtydde, att, om konventionen ej utfördes, Danmark kunde se sig ·anledt att blockera hertigdömenas hamnar samt besätta Slesvig, g grefve Dönhoff, som ville ha saken klar, innan centralmyndighen ınn inblanda sig däri, sin tillflykt till Schleidens råd. Han för- ·krade som sin »privatåsikt» (alldenstund han ingen instruktion ·de), att det icke torde möta någon svårighet att bilda en regering ·ınd de redan designerade männen, om de finge utlägga de obestämdt ·llna artiklarna i landets intresse. — Således ett fortsättande af den ·litik *mala fide*, hvartill Preussen redan förut bjudit handen genom ı antydan om möjligheten af statsgrundlagens ikraftsättande.

Sedan den gamla ministären i Frankfurt den 18 september på ytt återinträdt, tog den ånyo danska frågan om hand. Den utsände enne män; förre preussiske kultusministern grefve Schwerin ·ulle sondera frågan om Preussens ställning till centralmyndigheten; ationalförsamlingens ledamot Stedmann, som varit den till slut ·grande minoritetens föredragande i utskottet, skulle såsom riks- ommissarie efterträda Below i hertigdömena, och syndicus Banks gå till Köpenhamn som minister. Närmast begåfvo sig alla tre ll Berlin.

De hade den 26 september sitt första företräde hos Dönhoff, ım redan förut låtit Schleiden framlägga förslag till en uppgörelse. essa inneburo, att alla fem regeringsmedlemmarna skulle utses af andsförsamlingen bland de i tillsatsartikeln nämnde, eller, om ·tta ej gick för sig, fyra, som skulle välja den femte. Detta förslag llades af Dönhoff, som trodde sig kunna vinna Reedtz för saken, ·vensom af de tre utsände från Frankfurt. Frågan om grundlagens ıttande i kraft, som Dönhoff berörde vid en följande konferens, ısåg han böra förbigås, tills en ny regering med Danmarks samtycke ldats. En ändring af stilleståndsvillkoren kunde blott kräfvas billighetsskäl.

Den 27 september undertecknade Reedtz och Dönhoff ett proto- oll af den innebörd, att Preussen genom sina *bona officia* skulle

[1] 21 enligt B. 81 23/9.

medverka till, att en regering bildades af fem bland de i tilläggsartikeln uppräknade personerna.[1]

På Dönhoffs begäran afreste därefter Schleiden till Rendsburg, dit han anlände den 29. Han åtföljdes af Stedmann, hvars närvaro i Berlin jämte de andra Frankfurtmännens var Dönhoff obekväm.

Den 4 oktober hade med Landsförsamlingens samtycke en lista på regeringsmedlemmar uppsatts, innefattande namnen Preusser, grefve Reventlow-Jersbeck, Boysen, friherre Heintze, och Adolf Moltke. Den 6 oktober återkom Schleiden i sällskap med Stedmann till Berlin medförande de fem herrarnas förklaring,[2] att de voro villiga öfvertaga regeringen under förbehåll af Landsförsamlingens samtycke och med villkor, att det vore dem obetaget att upprätthålla statsgrundlagen i begränsad mån, eftersom en okonstitutionell regering under dåvarande tidsförhållanden vore omöjlig. Schleiden hade förgäfves försökt få denna förklaring mildrad.

Vid sin återkomst fick han sin uppfattning om behöfligheten häraf bekräftad. Den diplomatiska ställningen i Europa var så till vida förändrad, att Rysslands och Frankrikes anslutning till Danmarks garantikraf äfven utan England kunde väntas.

Detta hade gett Danmark mod att tillsända Reedtz en ny instruktion af den 30 september,[3] hvilken trots komplimenterande former gentemot Preussen i sak desavouerade öfverenskommelsen af den 27.

Man såg, hette det, i den gjorda öfverenskommelsen ett bevis på preussiska regeringens uppriktighet. Visserligen vore den tilltänkta interimsmyndigheten icke i full öfverensstämmelse med konventionens ordalydelse, men Danmark, hvars främsta intresse vore att få bort den provisoriska regeringen och församlingen i Kiel, vore villigt acceptera denna åtgärd som ett *faktum*, om Preussen ville på egen hand installera interimsmyndigheten och påverka den i moderat anda. Detta för tids vinnande, emedan insättandet af en regering genom öfverenskommelse mellan bägge makterna skulle taga längre tid.

Danmark, som väntade ett franskt sändebud, kunde icke f. n. taga ställning till frågan om installerandet nu, och det kunde icke erkänna en sådan regering som den tilltänkta, emedan där icke funnes en enda person, som ägde de dansktalande slesvigarnas förtroende. Det förbehåller sig därför att kräfva en annan, om ej

[1] Bilaga XIV.
[2] *A. S.-H. G.* s. 544 ff.
[3] *A. S.-H. G.* s. 546 ff.

edsslutet gjorde det öfverflödigt. Skulle den insatta regeringen för-
ålla sig fientlig mot Danmark, förbehåller sig detta att gripa till
ndra medel, dock icke utan att hafva gifvit Preussen underrättelse
árom.

Under sådana omständigheter ansåg Schleiden alls icke lämpligt
tt komma fram med de fem regeringskandidaternas förklaring,
ersom han trodde, att denna endast skulle ha gifvit Danmark
n önskad förevändning att komma ifrån öfverenskommelsen af
en 27 september. Frågan komplicerades ytterligare genom att
önhoff icke ansåg sig böra förhålla, hvad Schleiden meddelat ho-
m om de fems afsikt att sätta statsgrundlagen i kraft. Han vände
; i stället till sin regering med begäran, att den skulle utverka en
rklaring i svagare ordalag.

Som en ljuspunkt kom för Schleiden underrättelsen, att danska
geringen erkänt Stedmann som rikskommissarie, och att Reedtz
en 9 oktober besökt honom och därvid förtroligt meddelat sin
struktion.[1] Därjämte meddelade Banks från Köpenhamn, att
edrik VII vid en audiens den 8 oktober sagt honom, att han vore
llig att erkänna den nya interimsregeringen, om den komme till
ånd före den 23 oktober d. v. s. dagen för den grundlagsstiftande
anska riksdagens sammanträde, emedan annars dess samtycke
rdrades.

Den 11 oktober kom ändtligen den begärda nya förklaringen,
vari de fem herrarna i stället för att ställa villkor för sitt tillträde,
ttalade den förutsättningen, att de skulle få nödigt erkännande
ch stöd såväl af befolkningen som makterna. Schleiden gjorde
nligt sin egen uppgift Dönhoff uppmärksam på, att detta innehölle
sak samma ståndpunkt, och erinrade om deras uttalade föresats
tt sätta statsgrundlagen i kraft. Detta väckte hos Dönhoff stor
otvilja, men han lofvade dock att ej lägga något hinder i vägen.

Den 12 oktober undertecknade Reedtz och Dönhoff ett proto-
oll om bildandet och erkännandet af den nya regeringen med Re-
entlow-Jersbeck som president. Den 13 oktober öfverlämnades
ter upprepade påstötningar i en skrifvelse, till hvilket protokollet
ch regeringsmedlemmarnas fullmakter voro bifogade, sakens vidare
ötsel åt rikskommissarien. Reedtz meddelade honom, att han
kunde infinna sig, förrän provisoriska regeringen och Landsför-
mlingen voro aflägsnade, hvarför han begifvit sig till Sønderborg
r att, så snart detta skett, begifva sig till hertigdömena och del-
ga i installerandet af den nya regeringen.

[1] *A. S.-H. G.* s. 556 ff.

Den 16 oktober anlände Stedmann till Slesvig. Landsförsamlingen upplöstes under formen af dess eget samtycke till provisoriska regeringens proposition härom. Den 22 oktober på morgonen nedlade provisoriska regeringen sina funktioner och på middagen installerades de båda kommissarierna, den nya för Slesvig-Holstein gemensamma regeringen. Omedelbart efter sitt insättande satte regeringen, åberopande artikel 7 af konventionen, 94 af provisoriska regeringens lagar och förordningar i kraft, hvaribland statsgrundlagen af den 15 september. Den senare dock utan prejudice för den kommande freden och för så vidt den under stilleståndet kunde komma till användning.

Härigenom var således stilleståndet, så godt sig göra lät, genomfördt. Stilleståndsförhandlingarna hade gått genom den ena eftergiften för Danmark till den andra. Redan den första Malmökonventionen hade genomfört en gemensam förvaltning för hertigdömena under vapenhvilan, som visserligen intet skulle prejudicera för den definitiva freden, men som dock stod stick i stäf mot Eiderprogrammet; den andra Malmökonventionen hade genomfört ännu flere eftergifter från dansk sida, och det hade ej ens fått stanna härvid. Vid sitt genomförande i praktiken hade konventionen blifvit något helt annat, än man väl från dansk sida hade tänkt sig. Genom provisoriska regeringens undanskjutande hade ingalunda slesvigholsteinarna förlorat sitt grepp på hertigdömena. Den nya regeringen var tillsatt under provisoriska regeringens medverkan och i dess anda.

* * *

Ur de nationella känslornas synpunkt visade således Malmökonventionens konto ett betydande underskott. Icke så ur reell internationalpolitisk synpunkt. Den danska monarkien hade stått öfver stormen från den öfvermäktiga tyska nationaliteten på en tid, då den under det europeiska statssystemets revolutionära skakning var i eminent mening lifsfarlig. Om denna betydande diplomatiska insats icke skänkt den nationella känslan någon djupare tillfredsställelse, så var detta lätt förklarligt. De medel, hvarmed den nationalistiska marsregimen löst uppgiften, voro inga andra än den gamla regimens traditionella diplomati, som principiellt tog sikte på goda stormaktsförbindelser, icke på nationella insatser i lif och blod.[1] Det enda verksamma militära maktmedel, den nya æran förfogade öfver, var den från den gamla regimen ärfda flottan, och denna verkade icke genom några vapenbragder utan

[1] Knuth s. 460 ff.

genom sin blotta existens, emedan det annars öfvermäktiga Tyskland saknade dess motsvarighet.

I denna till sina mål nationalistiska politik med diplomatiska medel, hämtade ur den gamla tidens rustkammare, låg en inre motsägelse, som under den danska frågans senare utveckling blef ödesdiger.

I sig själf torde den goda diplomatiska ställning, Danmark vunnit vid tiden för det första tyska anloppets hejdande ha lämnat de bästa utsikter för en för monarkiens integritet gynnsam afveckling af danska frågan under den reaktion, som inbröt fr. o. m. senare delen af året 1848. Men denna grund var icke lika lämpad som underlag för en med den historiska rättshäfden brytande nationalistisk politik, i hvilken de utomstående stormakternas legitimistiska jämnviktssträfvan icke obetingadt stod till buds för att ersätta den svagare partens bristande maktresurser.

BILAGOR

I.

1837 års Cirkulär.

Circulaire
Env. B:n Lagerheim
B:n D'Ohsson
Gr. C. G. Löwenhielm
Gr. G. Löwenhielm
Gr. Björnstierna
Hochschild
Chargé d'Aff. Gr. Wrangel

Stockholm 14 April 1837

Nous venons d'apprendre qu'une association de jeunes litterateurs Danois a annoncé, et peut être déjà commencé la publication d'une feuille hebdomadaire intitulé *Nordiske Ugeskrift*, auquel on attribue la tendence de travailler et rapprocher les opinions en Suède, en Danemarc et en Norvège sous le préteste communauté d'origine et d'intérêts, afin de diriger ainsi les idées vers un renouvellement de l'ancien Union dite de Calmar.

Une Gazette de province Suédoise ayant reproduit cette annonce d'une manière qui pourrait faire croire qu'elle cherchât à procurer, chez nous, des partisans à une pareille entreprise, il m'a semblé utile, dans le cas qu'elle eut quelque retentissement à l'étranger, de Vous informer, M:r, du point de vue sous lequel le Roi l'a envisagée.

Les principes qui règlent la politique de S. M. ne datent pas d'hier. Telle qu'elle fut en 1814, elle l'était en 1830; elle l'est encore aujourd'hui, des antecédens forment aussi son avenir et la garantie de sa fixité: car elle l'appuie avant tout, sur le respect mutuel de ses droits et de ceux d'autrui. C'est là le secret de ses maximes, sa bâse et sa condition prémière. Nous n'ignorons[1]

[1] Öfverstruket *Elle n'ignore*.

point les sourdes menées qui s'agitent en Europe, de près ou de loin, cherchant partout à réchauffer — dans un but subversif — des animosités éteintes qu'un esprit de vertige peut seul évoquer du néant. Nous en déplorons[1] ses tentatives chez les autres, mais dans la sphère de sa propre action, le Roi[2] sauvre les réprimer, de quelque côté qu'elles se présentent et quels que fussent les souvenirs qu'on veut remuer, soit empruntés à un tems reculé, soit tirés d'un époque peu récente que cette union de Calmar, de mémoire si douloureuse pour la Suède. La Providence en a déjà reconstruit les éléments dans les seules dimensions que redonnaient impérieusement la position géographique et les intérêts politiques de la scandinavie. D'accord avec eux, la sainteté des Traités et un pacte bilatéral ont tracé aux deux Royaumes unis les limites qui doivent leur assurer de bonheur et la tranquillité audedans, la paix et l'indépendence au dehors. Une autre combinaison quelconque n'est plus ni dans leurs voeux ni dans leurs intérêts. Conserver intacte ce qui existe, repousser, avec autant d'énergie que de mépris, toute insinuation d'un bouleversement des idées et des choses, maintenir l'ordre et le repos public; augmenter, par de sages institutions, la prospérité intérieure de ses Etats, cultiver l'amitié de ses voisins et alliés, et Leur offrir, au besoin des bons offices, dans l'intérêt de la paix générale — voilà la sollicitude constante du Roi, son ambition, et le but de Ses efforts. — Guidée par ces principes, heureuse de les avouer, plus d'une fois mis en pratique, non sans succès, S. M. ne peut donc que désapprouver hautement les velleités irreflechies qui tendraient a alterer l'ordre de choses actuel dans les trois Royaumes du Nord.

[1] Öfverstruket *Elle en déplore.*

[2] Öfverstruket *elle.*

Elle desire que Ses sentimens la dessus soient aussi clairement compris qu'ils sont sincèrement énoncés et c'est dans ce but que je Vous engage, M:r, à saisir une occasion opportune de communiquer a M:r (insérer le nom du Ministre des Aff:es etrang:s) en la lui lisant le contenu de la présente dépêche.

(Finnes bland cirkulär för året 1837.)

II.

Nordins berättelse om marsoroligheternas intryck i Petersburg.

»Son Excellence me reçut en me demandant si j'avais des nouvelles de Stockholm et si elles étaint bonnes, en ajoutant qu'Elle n'avait pas encore une ligne. — »Dieu merci elles sont plutôt bonnes que mauvaises,» lui repondis-je, en lui donnant la Dépêche de Votre Excellence. — Après l'avoir lue Mons:r le Chancelier m'exprima combien il était heureux de voir, dans cette époque de concessions générales, qu'au moins chez Nous l'esprit révolutionnaire avait rencontré un Gouvernement assez fort pour lui résister et qu'à Stockholm l'émeute n'avait pas été suivie, comme partout ailleurs, d'empiètemens du radicalisme sur le pouvoir du Souverain. Il parla ensuite avec une grande admiration de la fermeté du Roi et des sentimens de loyauté qui à cette occasion avaient éclaté parmi les membres de la Diète et dans toutes classes respectables de la population. »Ces nouvelles», ajouta Son Excellence, »feront tant de plaisir a l'Empereur, que je Vous prie de me permettre d'envoyer tout de suite à Sa Majesté la Dépêche de Mons:r le Baron d'Ihre.» J'ai, comme de raison, accédé avec empressement à cette proposition.

Une heure après, un feldjæger vint chez moi de la part de M:r le Comte de Nesselrode, pour me dire que l'Empereur m'appelait chez Lui à 3 heures et demie.

Aussitôt que j'avais passé le seuil de la porte du Cabinet de Sa Majesté, Elle daigna me dire: »Venez, Nordin, que je Vous embrasse et que je Vous félicite, du fond de mon coeur, des bonnes nouvelles que Vous avez de chez Vous. Je savais d'avance ce que je devois attendre du Roi et de la belle troupe que j'ai vue à Stockholm, il y a dix ans; mais on est a présent si peu accoutumé a recevoir des nouvelles comme celles de chez Vous, que je n'ai pas pu resister au désirer de Vous donner la main et de Vous témoigner tout de plaisir qu'elles m'ont causé. Dites au Roi combien je me rejouis qu'au moins un Souverain, dans cette époque de délire et de désordres, se soit mis à cheval au moment du danger, entouré de Ses fils et donnant ainsi à ceux-ci commes à tous les amis de l'ordre, l'exemple de la fermeté, qui seule peut le maintenir et reprimer les efforts des séditieux, qui visent à dicter dans les rues des lois et à renverser les pouvoirs légaux.» Sur ma

remarque, pendant cette époque de bouleversement, l'émeute à Stockholm était effectivement la seule qui n'avait pas été accompagnée de concessions aux exigences populaires, l'Empereur répondit que c'était justement cette circonstance qui donnait tant de prix à la fermeté du Roi, et que Sa Majesté Royale en avait eu la plus douce récompense en voyant toutes les classes respectables se rallier autour du trône et demander que le Gouvernement sévit contre les perturbateurs de l'ordre. L'Empereur continua me disant: »Restons au moins, Nous deux, la Suède et la Russie, tranquilles et unies pour resister aux envahissements de l'esprit de révolte et d'anarchie. J'ai toujours espéré que, grace à la sagesse du Roi, on le ferait chez Vous, et je Vous prie de dire à Sa Majesté que, dans le moment de crise actuel, je n'ai pas eu un seul instant la pensée d'envoyer un bataillon de plus en Finlande et que je ne le ferai pas.» Parlante ensuite des derniers évènements en Allemagne et particulièrement en Prusse, Sa Majesté ajouta: »Ma politique — et je l'ai déclaré devant l'Europe — n'est certes pas agressive, mais je saurais défendre le territoire de mon Empire et toute la Russie se leverait à mon appel sous les drapeaux. Mais ce délire général en Allemagne ne peut pas durer; c'est impossible et je ne croisais pas en Dieu, si je doutais du retour des peuples à des sentimens d'ordre et de loyauté envers leurs Souverains. En Prusse au moins, l'esprit dans l'armée est excellent, mais, en même temps, les militairs ne peuvent qu'avoir la mort dans l'âme après tout ce qui vient de se passer à Berlin, et malheureusement le Roi ne peut plus inspirer le moindre confiance.»

Avant de me congédier, l'Empereur me demanda si je n'avais aucune objection à ce que Sa Majesté Impériale fit insérer dans les journaux de cette capitale un article tiré du contenue de la Dépêche de Votre Excellence, et je me suis empressé de repondre que j'étais persuadé que le Roi serait même très réconnaissant si Sa Majesté Impériale voulait bien le faire. »Il n'y a rien en à Upsal?» demanda encore l'Empereur. Je fus heureux de pouvoir assurer Sa Majesté du bon esprit qui y regne parmi les étudians, lesquels avaient même protesté contre un article de Journal, qu'ils regardaient comme une insulte, puisque'on y avait taché de faire accroire que les nouvelles des événements à Paris avaient été reçues par le Corps des Étudians avec un vif enthousiasme.

Je viens d'apprendre qu'hier dans la soirée, M:r le Chancelier a reçu une dépêche de M:r le Baron de Krudener, mais j'ignore quelle voie.

(Utdrag ur Pbg 26 1/4.)

III.

Januarireskriptet.

Allerhøieste Rescript om Indførelsen af en Forfatning.

Hans Majestæt har under 25:de d. M. allernaadigst rescriberet saavel det Danske som det Slesvig-Holsteen-Lauenborgske Cancelli saaledes:

For at bringe den af Vor høitelskede Fader, Hans Majestæt høistsalig Kong Christian den Attende, paatænkte, af Os allerede tidligere tilraadede og ved Vort aabne Brev af 20:de d. M. bebudede Ordning af Fædrelandets offentlige Forhold istand paa en Maade, der svarer till Opretholdelsen af de forskiellige Landsdeles Selvstændighed, saavelsom af deres Forbindelse til et velordnet Hele, have Vi besluttet at tage Indførelsen af en saadan Forfatning under Overveielse, der lige meget egner sig till at betrygge Vor Krones uantastelige Rettigheder og til att sikre saavel samtlige Vore kjære og troe Undersaatters Rettigheder i Almindelighed, som de for de forskjellige Landsdeles Indvaanere særegne Rettigheder og Interesser.

Til dette Øiemed, tilsigte Vi at indføre fælles Stænder for Vort Kongerige Danmark og Vore Hertugdommer Slesvig og Holsteen, hvilke regelmæssigen til visse Tider med bestemte Mellemrum skulle, i lige Antal fra Vort Kongerige og fra bemeldte Vore Hertugdommer forsamle sig afvexlende i Vort Kongerige og Vore Hertugdommer paa de Stæder, som nærmere dertil bestemmes. De Rettigheder, som Vi under de nærmere Bestemmelser, der ville blive at fastsætte i Forfatningsloven, ville tillægge disse Stænder, skulde bestaae i en besluttende Medvirkning ved Forandringer i Skatterne og ved Finantsbestyrelsen, saavelsom ved Udgivelsen of Love, der angaae Kongerigets og Hertugdommernes fælles Anliggenheder. Derhos ville Vi tilstede bemeldte Stænder, til Os allerunderdaanigst at indgive Andragender angaaende saadanne Gjenstande for deres Virksomhed, som umiddelbart berore Kongerigets og Hertugdommernes fælles Interesser.

Ved denne stændiske Fortfatning, hvilken Vi ville indføre af fri Kongelig Magtfuldkommenhed, skal intet forandes enten i de almindelige Anordninger af 28 Maj 1831 eller i Forordningerne af 15 Mai 1834 angaaende Provindsialstændernes Indrætning i Vort Kongerige

og i Vore Hertugdømmer Slesvig og Holsteen eller i disse Hertugdømmers nuværende Forbindelse, i Vore Hertugdømmers Holsteen og Lauenborgs Fordhold til det Tydske Forbund, eller i det sidstnævnte Hertugdommes Forfatning, og ei heller i den ved Forordningen af 8:de Marts 1845 indførte Indretning af Althinget for Vort Land Island. Endelig skal Forfatningsloven indeholde passende Bestemmelser for at beskytte saavel det danske som det tydske Sprog i de vidkommende Districter of Hertugdømmet Slesvig.

Forinden Vi give de Bestemmelser, der blive at optage i Forfatningsloven, Loveskraft, skulle de blive forelagte indsigtsfulde og erfarne Mænd, som nyde deres Medborgeres Agtelse og Tillid, til fælles omhyggelig Overveielse. Valget af det overveiende fleertal af disse Mænd ville vi, for at give Vore kjære og troe Undersaatter et Bevis paa Vor Allerhoieste Tillid, overlade til de forskjellige Klasser af de valgte Medlemmer af Provindsialstænderforsamlingerne, saavæl som til Geistligheden, Prælaterne og det possessionerede Ridderskab i Vore Hertugdømmer Slesvig og Holsteen, og til Consistorium ved Universiteterne i Kjøbenhavn og Kiel.

Til den Ende, skulle, hvad for det første Vort Kongerige Danmark angaar, de for Vor Kongelige Residentsstad Kiøbenhavn og de øvrige Kjøbsteder til Medlemmer af Vor troe Provindsialstænderforsamling for Sjællands, Fyens og Lollands-Falsters Stifter valgte Deputerede udnævne af deres Midte tre, de Deputerede for Sædegaardseierklassen i de nævnte Stifter af deres Midte to, de Deputerede for de mindre Landeiendomsbesiddere i samme Stifter af deres Midte to, de til Medlemmer af Vor troe Provindsialstænderforsamling for Nørre-Jylland for Kjøbstaddistricterna udnævnte Deputerede af deres Midte to, de Deputerede for Sædegaardseierklassen i denne Provinds af deres Midte to og de Deputerede for de mindre Landeiendomsbesiddere i samme Provinds af deres Midte ligeledes to, Biskopperne og Provsterne i de førstnævnte Stifter og i det i kirkelig Henseende til Kongeriget hørende Bispedomme over Als og Ærøe af den hele Geistlighed i hine Stifter og dette Bispedomme to. Biskopperne og Provsterne i Nørre-Jylland af den hele Geistlighed i denne Provinds og de i kirkelig Henseende dertill hørende Sogne i Hertugdømmet Slesvig to, og Consistoriet ved Kiøbenhavns Universitet af sin Midte Een.

Hvad dernæst Vore Hertugdommer Slesvig og Holsteen angaar, da skulle de af de større Godsbesidderes Klasse valgte Medlemmer af Vor troe Provindsialstænderforsamling for Hertugdommet Slesvig udnævne af deres Midte Een, de Deputerede for Kiøbstæderne og de øvrige valgberettigede Stæder i dette Hertugdomme af deres Midte to, de Deputerede for de mindre Landeiendomsbesiddere og de blandede Valgdistricter i samme Hertugdømme af deres Midte ligeledes to, de af de større Godsbesidderes Classe valgte Medlemmer af Vor troe Provindsialstænderforsamling for Hertugdømmet Holsteen af deres Midte to, de Deputerede for Kjøbstæderne og de øvrige Valgberettigede Stæder i dette Hertugdømme af deres Midte to og de Deputerede for de mindre Landeiendomsbesiddere af deres Midte lige-

ledes to, Generalsuperintendenten og Provsterne i Hertugdømmet Slesvig af den hele i kirkelig Henseende hørende Geistlighed Een, Generalsuperintendenten og Provsterne i Hertugdømmet Holsteen af den hele till dette Hertugdømme hørende Geistlighed ligeledes Een, Prælaterne og det Possessionerede Ridderskab i Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen af deres Midte fire, og Consistoriet ved Universitetet i Kiel af sin Midte Een.

For enhver Classe af de valgte bliver tillige at vælge en Suppleant.

De Valg, der blive at foretage af de forskjellige Classer af Provindsialstænderforsamlingernes Medlemmer og af Geistligheden, skulle, saasnart dertil er blevet tillagt enhver Enkelt af de vedkommende Medlemmer af disse Forsamlinger og enhver Biskop og Provst Befaling ved et af Os udfærdiget allerhøieste Rescript, for Sjællands, Fyens og Lolland-Falsters Stifter og Bispedømmet for Als og Æroe finde sted i Vor Kjøbstad Roeskilde, for Nørre-Jylland og de i kirkelig Henseende dertil hørende Sogne af Hertugdømmet Slesvig i vor Kiøbstad Viborg, for Hertugdømmet Slesvig paa Vort Slot Gottorp, og for Hertugdømmet Holsteen i Vor Stad Itzehoe, alt under ledning af Commisairer, hvilke Vi til dette Øiemed allernaadigst ville udnævne, og skulle Valgene foregaae i løbet af næstkommende Marts Maaned paa Dage, som af bemeldte Commisairer nærmere bestemmes.

Valgene for Prælaterne og Ridderskabet og for begge Universitetenes Consistorier skulle paa den ellers brugelige Maade ligeledes foretages i Løbet af Marts Maaned.

Naar samtlige Valg ere fuldførte og Resultatet af samme allerunderdaanigst er indberettet til Os, ville Vi til det omhandlede Øiemed udnævne fra Vort Hertugdømme Slesvig fire og fra Vort Hertugdømme Holsteen ligeledes fire Mænd.

Antallet af de Mænd, der saaledes deels ville allernaadigst være at udnævne af Os, dels efter det forestaaende at vælge og hvis Navne derefter blive at bringe til offentlig Kundskab, udgjør for Vort Kongerige Danmark 26, for Vore Hertugdømmer Slesvig og Holsteen ligeledes 26, i det hele altsaa 52.

Senest to Maaneder efterat Valgene ere tilendebragte skulle disse Mænd paa en af Os nærmere bestemt Dag sammentræde i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn, og, under Forsæde og Ledning af nogre af Vore høieste Statsembedsmænd, begynde deres Arbeider, hvilke de have at fortsætte saalænge indtil Vi finde for godt, allernaadigst at befale deres Tilendebringelse. Derhos forbeholde Vi Os, udenfor det oven angivne nærmeste Øiemed med deres Sammentrædelse, til fælles Overveielse at forelægge dem nogre Lovgivnings- og Forvaltningsanliggenheder, som senere ville være at bringe til Forhandling i de dette aar sammentrædende Provindsialstænder, navnelig Indførelse af almindelig Værnepligt, Reguleringen af Myntvæsenet og nærmere bestemmelser angaaende Behandlingen af de Kgl. og de private Propositioner i Provindsialstændernes Forsamlinger. Ved disse Mænds Forhandlinger kan Enhver af dem efter Godtbefindende, betjene sig af begge Landes Sprog og Protocollerne skulle derhos af

lertil særlig af Os allernaadigst udnævnte Embedsmænd føres i begge Sprog. Resultaterne af Forhandlingerne blive dernæst af de til samnes ledning udnævnte Embedsmænd allerunderdaanigst at foredrage Os til allerhøieste Beslutning.

Ligesom det ær Os en Glæde at fuldende det af Vor høistsalige Fader begyndte Værk, saaledes er det Os dobbelt kjært at kunne udføle dette paa hoisalig Kong Frederik den Sjettes Fødelsedag, og derved at knytte Mindet om Stænderinstitutionens Stifter til det foreliggende, som han ved denne Institution har forberedet.

Hvilket herved efter allerhoiest Befaling bringes til offentlig Kundskab.

Det Kongelige Danske Cancellie, den 28:de Januari 1848.

Stemann

Ørsted

Bentzen Holm. Algreen-Ussing.

(L. S.)

(Finnes infördt i Berlingske Tidende lördagen d. 29 jan.)

IV.

Svaret till den slesvig-holsteinska deputationen.

»Auf Ihre Anträge haben wir Ihnen zu eröffnen, dass Wir gesonnen sind Unserm Herzogthume Holstein, als einem selbständigen deutschen Bundesstaate, eine auf der Grundlage eines ausgedehnten Wahlrechts gebaute, in Wahrheit freie Verfassung zu gewähren, worin namentlich auch Volksbewaffnung, Pressfreiheit und Vereinsrecht ihre Geltung finden werden, dass, als Folge dessen, Unser Herzogthum neben einer Regierung und Militairverfassung auch getrennte Finanzen erhalten wird, sobald die gegenseitige Auseinandersetzung neben den andern Bedingungen einer Union mit Dänemark und Schleswig festgestellt sind;

dass Wir Uns daneben den Bestrebungen für Errichtung eines kräftigen und volksthümlichen deutschen Parlaments offen anschliessen werden;

dass Wir Unser Herzogthum Schleswig dem Deutschen Bunde einzuverleiben, weder das Recht, noch die Macht, noch den Willen haben, dagegen die unzertrennliche Verbindung Schleswigs mit Dänemark durch eine gemeinsame freie Verfassung kräftigen wollen;

daneben aber Schleswig's Selbständigkeit durch ausgedehnte, provinzielle Institutionen, namentlich einen eignen Landtag und besondere Verwaltung kräftig zu schirmen entschlossen sind;

daneben wollen Wir Ihnen bedeuten, dass es Unser ernster Wunsch ist, in aufrichtigem Einverständnisse mit Unsern lieben und getreuen Unterthanen Frieden und Freiheit in Unserm Lande zu gründen;

dass Wir daneben es als die heiligste Pflicht des legitimen Fürsten erkennen, die Herrschaft des Gesetzes und die Aufrechthaltung des Landesfriedens mit aller Macht zu schützen.»

Gegeben auf Unserm Schlosse Christiansburg 1848 den 24. März.

Frederik, R.

A. W. Moltke.
Conseilpräsident.

(*A. S.-H. G.* s. 11 ff.)

V.

Fredrik Vilhelm IV:s öppna bref till hertigen af Augustenborg.

»Durchlauchtigster Herzog.

Auf Ew. Durchlaucht Schreiben vom heutigen Tage in Betreff :s bedrohlichen Zustandes in den Herzogthümern Schleswig-Ho- tein eröffne ich Ihnen hiermit Folgendes: Ich habe mich der Wah- ing der Deutschen Sache für die Tage der Gefahr unterzogen, nicht m die Rechte Anderer zu usurpieren, sondern um das Bestehende ach Aussen und im Innern nach Kräften zu erhalten. Zu diesem estehenden Rechte rechne ich dasjenige der Herzogthümer Schles- ig-Holstein, welches in den die Rechte des Königreichs Dänemark n keiner Weise verletzenden Sätzen ausgesprochen ist:

1) dass die Herzogthümer selbständige Staaten sind;

2) dass sie fest mit einander verbundene Staaten sind;

3) dass der Mannstamm in den Herzogthümern herrscht. In iesem Sinne habe ich mich bereits beim Bundestage erklärt, und ei diesem bestehenden Rechtsverhältnisse bin ich bereit, in Betracht es Bundesbeschlusses vom 17. September 1846, die Herzogthümer chleswig-Holstein gegen etwaige Uebergriffe und Angriffe mit den eeignetsten Mitteln zu schützen. Ich hoffe übrigens, dass der Nati- nalität der Herzogthümer keine ernstliche Gefahr droht, und bin ntgegengesetzten Falls der festen Zuversicht, dass meine Deutschen undesgenossen, gleich wir, zum Schutze derselben herbeieilen werden.

Mit aufrichtiger Freundschaft verbleibe ich Ew. Durchlaucht reundwilliger Vetter.

Berlin, 24 März 1848.

Friedrich Wilhelm.»

(*A. S.-H. G.* h. I, s. 17 ff. not 1.)

VI.

Preussens vädjan till Förbundet.

Auszug aus dem Protokoll den 27. Sitzung der deutschen Bundesversammluug vom 2. April 1848.

Preussen. Die Angelegenheit der Herzogthümer Schleswig-Holstein ist in ein Stadium getreten, in welchem sie von Neuem der Aufmerksamkeit und Thätigkeit des Deutschen Bundes in Anspruch nimmt.

Die Bundesversammlung hat sich durch ihren Beschluss vom 17. September 1846 ihre Competenz hinsichtlich der fernern Erledigung der zwischen Dänemark und Holstein obschwebenden Streitfragen vorbehalten. Die damaligen Verhandlungen lassen keinen Zweifel darüber, dass diese Competenz sich auch auf die Frage der ewigen Vereinigung und Unzertrenntlichkeit erstreckt, deren Bestehen Schleswig und Holstein als ein auf die Landesconstitutionen begründetes Recht in Anspruch nehmen.

Diese Recht der immerwährenden Verbindung und Unzertrennlichkeit der beiden Herzogthümer war auch bisher immer Königlich-Dänischer Seits anerkannt worden.

Die von Dänemark am 7. September 1846 (s. § 253., pag. 674 der Protokolle de 1846) abgegebene Erklärung sagt darüber unter andern:

»Von einer andern Seite haben Seine Majestät eben so wenig daran gedacht, irgend eine Veränderung in den Verhältnissen herbeizuführen, welche das Herzogthum Holstein mit dem Herzogthum Schleswig verbinden. Vielmehr findet die Fortdauer dieser Verbindung im Offenen Briefe mit den nämlichen Worten ihre Anerkennung, welche desshalb im Allgemeinen Gesetze vom 28. Mai 1831 gebraucht sind. Sie besteht ihrem Wesen nach darin, dass beide Herzogthümer, bis auf Holsteins Eigenschaft als Bundesstaat, und eine abgesonderte Stände-Versammlung, neben dem Socialnexus der Schleswig-Holsteinischen Ritterschaft, bei gemeinsamer oder gleichartiger Gesetzgebung und Verwaltung, so weit Verfassungseigenthümlichkeiten eines jeden der beiden Herzogthümer hiervon keine Ausnahme begründen (wie solche auch durch den § 4 des Allgemeinen Gesetzes vorgesehen sind), alle öffentlichen Rechtsverhältnisse mit einander gemein haben.»

Eben so anerkennt auch noch das Verfassungs-Rescript Seiner Majestät des Königs von Dänemark, d. d. Copenhagen den 28. Januar 1848, ausdrücklich dies Recht Holsteins auf die immerwährende Verbindung mit Schleswig.

Gerade in diesem Rechte sehen sich die Herzogthümer aber jetzt bedroht.

Der Deputation von Schleswig-Holsteinischen Ständemitgliedern, welche am 22. März c. nach Copenhagen gekommen war, um eine gemeinschaftliche freie Verfassung der Herzogthümer und den Anschluss Schleswigs an den Deutschen Bund zu erbitten, hat Seine Majestät der König von Dänemark am 24. den Bescheid ertheilt:

dass Sie Ihr Herzogthum Schleswig dem Deutschen Bunde einzuverleiben weder das Recht, noch die Macht, noch den Willen hätten, dagegen die unzertrennliche Verbindung Schleswigs mit Dänemark durch eine gemeinsame freie Verfassung kräftigen wollten.

Hiermit ist also die Auflösung des Bandes, welches die Herzogthümer verknüpft und die Einverleibung Schleswigs, als einer Provinz, in den Dänischen Staat entschieden ausgesprochen.

Es scheint ausser Zweifel, dass man in Dänemark mit bedeutenden Zurüstungen zu einer militärischen Occupation Schleswigs eifrig beschäftigt sei. Die Bevölkerung der Herzogthümer hat bereits zu den Waffen gegriffen, um sich einem Angriffe auf Schleswig zu widersetzen. Die provisorische Regierung, welche zu Kiel sich gebildet hat, erklärt, dass die Herzogthümer nicht gegen ihren angestammten Herzog, sondern nur gegen die Angriffe der Dänischen Partei auf ihre Landesrechte die Waffen ergreifen.

Ein Krieg zwischen Dänemark und den Herzogthümern scheint, falls man in Copenhagen bei den gefassten Entschlüssen beharren sollte, unvermeidlich zu sein.

Seine Majestät der König haben es für nöthig erachtet, diesen Ereignissen gegenüber eine Stellung einzunehmen, welche Allerhöchstdieselben in den Stand setzt, sowohl zur Aufrechthaltung des Friedens, als auch zur Abwehr der Gefahr von einem deutschen Gebiete, je nachdem die Umstände sich gestalten, in Gemeinschaft mit Allerhöchstihren deutschen Bundesgenossen handelnd auftreten zu können. Allerhöchstdieselben haben zu dem Ende befohlen, dass unverzüglich ein Observationscorps zusammengezogen und an einem geeigneten Punkte an der Grenze, zunächst dem Schauplatze, aufgestellt werden solle. Zugleich haben Seine Majestät der Königlich-Hannöverischen Regierung anheimgestellt, im Vereine mit den Regierungen, deren Contingente das 10. Bundes-Armeecorps bilden, ähnliche Massregeln anordnen zu wollen. Seine Majestät der König von Hannover sind hierauf bereitwillig eingegangen.

Nachdem Seine Majestät der König solchergestalt diejenigen Einleitungen sogleich getroffen haben, welche die Abwendung einer möglichen Gefahr für das Gebiet und die Interessen des Deutschen Bundes seiner Überzeugung nach erforderten, machen Allerhöchst-

dieselben nunmehr ein weiteres Handeln in dieser Angelegenheit von den Beschlüssen abhängig, welche der Deutsche Bund darüber fassen wird.

Präsidium schlägt vor, einen Ausschuss von sieben Mitgliedern zur Begutachtung dieser Angelegenheit niederzusetzen.

Die Bundesversammlung erklärte sich mit diesem Vorschlage einverstanden.

(*A. S.-H. F.* s. 1 f.)

VII.

Förbundsbeslutet om intervention.

Auszug aus dem Protokoll der 28. Sitzung der deutschen Bundesversammlung vom 4. April 1848.

Der für die Schleswig-Holsteinische Angelegenheit gewählte Ausschuss trägt vor:

Die in der Sitzung vom 2. d. M. von Preussen, Hannover, Mecklenburg und Hamburg übergegebenen Erklärungen wegen der Schleswig-Holsteinischen Angelegenheit, so wie die Eingaben de dato Rendsburg vom 26. und 28. v. M., werden der Bundesversammlung noch so gegenwärtig sein, dass es keiner Wiederholung ihres vollständigen Inhalts bedarf, und eine kurze Zusammenfassung der Sachlage, so wie dessen, was zu thun wäre, genügen wird.

Das Recht Holsteins auf die immerwährende und unauflösliche Verbindung mit Schleswig ist bisher stets unbestritten anerkannt worden. Die Königlich-Dänische Regierung hat dasselbe mehrfach und ausdrücklich in ihren amtlichen Erklärungen im Bundestages-Protokolle ausgesprochen, auch neuerlichst noch in dem Verfassungspatent vom 28. Januar d. J. bestätigt. Wenn daher jetzt durch ein Königsrescript vom 24. v. M. dieses Recht durch die Incorporation Schleswigs in Dänemark vernichtet werden soll, so erscheint das deutsche Bundesland Holstein wesentlich beeinträchtigt, und die Bevölkerung in beiden Herzogthümern hat sich mit den Waffen in der Hand hiergegen erhoben.

Von Dänemark aus dagegen soll der Beschluss vom 24. v. M. erzwungen werden, und zu Lande und zur See werden Truppen nach den Herzogthümern hin dirigirt. Die Bevölkerung der Herzogthümer ist zur entschiedensten Gegenwehr gerüstet, und sonach droht der unmittelbare Ausbruch eines blutigen Kampfes in der Nähe der deutschen Bundesgrenze, vielleicht auf deutschen Bundesgebiet. Da Gefahr im Verzuge war, so hat eine zu Rendsburg zusammengetretene provisorische Regierung sich an die zunächst gelegenen Bundesregierungen, Preussen und die Staaten des 10. Bundes-Armeecorps, gewendet, um schleunige Hülfe zu erlangen.

Preussen hat sofort Truppen zu diesem Zwecke an die Grenze rücken lassen, und mehrere Staaten, die das zehnte Armeecorps bil-

den, haben sich bereit zur Hülfe erklärt, und der deutsche Bund wird diese in föderalem und nationalem Sinne getroffenen Einleitungen nur anerkennend billigen können. Allein es wird nicht genügen, diese Billigung auszusprechen, sondern es wird auch, um die Unverletzlichkeit des Bundesgebietes zu sichern, um Blutvergiessen zu verhindern und um eine gütliche Vereinigung anzubahnen, nöthig sein, die weitere von Preussen und den Staaten des 10. Bundes-Armeecorps zu leistende Bundeshülfe für Holstein dahin zu regeln, dass Preussen sich mit Hannover in's Einvernehmen setze, dass die Modalitäten der Bundeshülfe, sowohl was die Anzahl der Truppen, als auch was die Dislocation und die Concentration derselben betrifft, nicht von hier aus bestimmt werden können, sondern je nach den Umständen und Ereignissen anzuordnen sind.

Um jedoch ausser diesen provisorischen Massregeln zur Verhütung eines blutigen Kampfes und zum Schutze der Bundesgrenze, auch zur definitiven Lösung des Conflicts die Wege zu bahnen, ist der Bund bereit, seine Vermittlung anzubieten.

Am zweckmässigsten dürfte diese Vermittlung Namens des Bundes von Preussen zu führen sein, das sich wohl die praktische Gelegenheit bieten wird, an Ort und Stelle das Vermittlungsgeschäft wirkzam zu beenden.

Der Ausschluss stellt hiernach folgende:

Anträge:

1. Die Bundesversammlung erklärt in Gemässheit des Artikels 38. der Schlussacte, dass Gefahr eines Angriffs für das deutsche Bundesland Holstein vorhanden ist, und spricht ihre volle Anerkennung für die in föderalem und nationalem Sinne von Preussen und den Staaten des 10. Bundes-Armeecorps zum Schutze der Bundesgrenze in Holstein getroffenen Einleitungen aus;

2. Die Bundesversammlung, um eine einheitliche Leitung in die zu jenem Zwecke etwa noch ferner nothwendigen militärischen Massregeln zu bringen, ersucht Preussen, sich mit den Staaten des 10. Armeecorps hierüber in's Einvernehmen zu setzen;

3. Die Bundesversammlung ist bereit, behufs Verhütung von Blutvergiessen und zum Zwecke der Herbeiführung einer gütlichen Einigung die Vermittlung zu übernehmen, und ersucht Preussen, das Vermittlungsgeschäft Namens des Deutschen Bundes auf der Basis der unverkürzten Rechte Holsteins, namentlich auch auf die staatsrechtliche Verbindung mit Schleswig, zu führen.

Als selbstverstanden wird dabei vom Bunde vorausgesetzt, dass die Feindseligkeiten sofort eingestellt werden und der status quo ante wieder hergestellt werde.

Dänemark wegen Holstein und Lauenburg. Der Gesandte behält eventuell seiner allerhöchsten Regierung ihre Erklärung vor.

Nach stattgefundener reiflicher Erörterung wurde dem Ausschussantrage gemäss

beschlossen:

1. Die Bundesversammlung erklärt in Gemässheit des Artikels 38. der Schlussacte, dass Gefahr eines Angriffs für das deutsche Bundesland Holstein vorhanden ist, und spricht ihre volle Anerkennung für die in föderalem und nationalem Sinne von Preussen und den Staaten des 10. Bundes-Armeecorps zum Schutze der Bundesgrenze in Holstein getroffenen Einleitungen aus;

2. Die Bundesversammlung, um eine einheitliche Leitung in die zu jenem Zwecke etwa noch ferner nothwendigen Massregeln zu bringen, ersucht Preussen, sich mit den Staaten des 10. Armeecorps hierüber in's Einvernehmen zu setzen;

3. Die Bundesversammlung ist bereit, behufs Verhütung von Blutvergiessen und zum Zwecke der Herbeiführung einer gütlichen Einigung die Vermittlung zu übernehmen, und ersucht Preussen, das Vermittlungsgeschäft Namens des Deutschen Bundes auf der Basis der inverkürzten Rechte Holsteins, namentlich auch auf die staatsrechtliche Verbindung mit Schleswig, zu führen.

Als selbstverstanden wird dabei vom Bunde vorausgesetzt, dass die Feindseligkeiten sofort eingestellt werden und der Status quo ante wieder hergestellt werde.

(*A. S.-H. F.* s. 2 f.)

VIII.

Wienerslutaktens bestämmelse om förfaringssättet vid angrepp mot förbundet eller en dess medlem.

Art. XXXVIII. Wenn aus der Anzeige eines Bundsstaats, oder aus andern zuverlässigen Angaben, Grund zu der Besorgniss geschöpft wird, dass ein einzelner Bundes-Staat, oder die Gesammtheit des Bundes von einem feindlichen Angriffe bedroht sei, so muss die Bundes-Versammlung sofort die Frage, ob die Gefahr eines solchen Angriffes wirklich vorhanden ist, in Berathung nehmen, und darüber in der kürzestmöglichen Zeit einen Ausspruch thun. Wird die Gefahr anerkannt, so muss, gleichzeitig mit diesem Ausspruche, wegen der in solchem Falle unverzüglich in Wirksamkeit zu setzenden Vertheidigungs-Massregeln ein Beschluss gefasst werden. Beides, jener Ausspruch und dieser Beschluss, ergeht von der engern Versammlung, die dabei nach der in ihr geltenden absoluten Stimmen-Mehrheit verfährt.

IX.

Den ryska depechen till Meyendorff af den 27 april.

Copie d'une dépêche au Baron de Meyendorff, en date de St. Petersburg, le 15 Avril 1848 (v. st.).

V. Exc. aura reconnu par ma dépêche du 1 Avril et ses annexes, avec quelle sollicitude notre A. M. envisage les complications survenues dans les Etats de S. M. le Roi de Danemarc. Les mêmes pièces Nous faisaient connaître, Mr le B:on, les résolutions qui S. M. I avait prises pour concourir à un arrangement à l'amiable, s'il se peut, entre les partis intéressées. Nous attendons les réponses du Cabinet Britannique aux ouvertures que nous lui avons fait prévenir a ce sujet. Cependant l'état des choses se complique de plus en plus, et de plus en plus s'évanouillent les chances d'un dévouement pacifique, déjà le sang a coulé, et dans ce moment peut-être l'humanité a de plus grands malheurs encore à déplorer. Vous vous êtes efforcés, Mr le Baron, de faire prévaloir aupres du Cabinet de Berlin, les conseils de la justice et de la modération. L'Empereur Vous sait gré de Vos efforts, quelque infructeux qu'ils aient été jusqu'à présent.

Le Gouv:t Prussien a fait marcher les troupes. Elles sont entrées dans le Duché de Holstein, elles ont même envahi le territoire de Slesvic. Le Hanovre, Brunsvic, le Mecklenbourg suivent l'exemple de la Prusse. Quel est le but de ce déploiment extraordinaire de forces? Quel en est le motif légal? Le but S. M. le Roi de Prusse l'a fait connaître au Roi du Danemarc par l'organe du Major de Wildenbruch. S. M. Prussienne a l'intention »de conserver les Duchés de Slesvic et de Holstein à leur Roi-Duc». L'entrée des troupes Prussiennes aurait été déterminée uniquement par le désir, d'une part de garantir le territoire de la confédération Germanique, de l'autre d'empêcher le triomphe des éléments Germaniques de radicalisme et républicains, auxquels les Duchés auraient pu en appeler en dernière analyse. En un mot c'est l'intérêt du Danemarc que la Prusse aurait en vue; elle en veut que la grandeur et l'indépendance de cette Monarchie, menacée de se voir enlever les deux Duchés. Mais, selon l'opinion de la Prusse, le seul moyen de prévenir ce démembrement, serait la réunion complète du Slesvic et du Holstein en un état indépendant et inséparable, sous la domination de son Duc et non du Roi de Danemarc comme tel.

Voilà le but que se propose le Gouvernement Prussien, tel que l'annonce la note que Mr de Wildenbruch a remise a Sonderbourg.

Quant à un motif légalement fondé, pour justifier l'attitude aggressive que la Prusse a cru devoir prendre, nous la chercherons en vain.

Dans la Note responsive à la protestation du Comte de Plessen Mr le B:on d'Arnim alligne le sentiment des devoirs qu'imposent à S. M. l'esprit et la lettre du pacte fédéral, l'appui de la volonté nationale; enfin la conviction que la Confédération Germanique ne tardera pas a donner par l'organe de la Diète, la sanction formelle à l'attitude de la Prusse, et qu'elle s'empressera même de s'en déclarer solidaire.

Selon l'esprit et la lettre du pacte fédéral, le Roi de Danemarc, comme Duc de Holstein, eut été en droit d'invoquer l'assistance de la Confédération contre ses sujets Holstenois, dans le cas où, il n'aurait pas pu réprimer leur révolte par ses propres forces; et aux termes de l'article 26 de l'acte fédéral, la Diète eut été tenue de lui faire porter les secours les plus prompts pour le rétablissement de l'ordre légal. Le Roi de Danemarc n'a pas fait usage de son droit. Mais au lieu de lui offrir son assistance pour le rétablissement de l'ordre légal, plusieurs Etats de la Confédération, et la Prusse a leur tête, accordent le secours de leurs armes aux sujets en revolte, ce que ne justifient, ni le pacte fédéral, ni une politique fondée sur des principes de justice. Quant à la volonté nationale, il est à regretter, que le Gouv:t Prussien tout en se fondant sur la résolution de la Diète Germanique du 17 Septembre 1846, dans laquelle cette assemblée, à l'occasion des lettres patentes du Roi de Danemarc, avait éventuellement réservé sa compétence dans l'affaire du Holstein, ait perdu de vue un avertissement salutaire que renferme cette résolution: »La Diète, y est il dit, se plait à rendre justice aux sentiments patriotiques qui se sont manifestés à cette occasion dans les Etats composant la Confédération Germanique, mais elle regrette les accusations haineuses et les provocations qui ont eu lieu à ce sujet, et elle attend avec confiance que les Gouvernements Fédéraux sauront mettre un terme à ces manifestations passionées». Aujourd'hui ces manifestations passionées, auxquelles les Gouv:ts fédéraux furent invités à mettre un terme, ont pris la forme d'une attaque à main armée, — secondée et dirigée par les Gouvernements eux mêmes.

Ainsi que le Cabinet de Berlin s'en était flatté, la Diète Germanique sanctionne les mesures adoptées par la Prusse, et en accepté la solidarité, Elle va même plus loin. Au nom de la volonté nationale, elle demande dès à présent l'incorporation du Duché de Slesvic à la Confédération Germanique, sur la base de l'union fondé sur le droit public (Staatsrechtliche Einheit) de ce Duché avec le Holstein.

En réservant éventuellement sa compétence pour les affaires du Duché de Holstein, la Diète n'a pu comprendre cette compétence que dans les limites que lui ont tracées les actes fédéraux. Sous ce rapport l'Art. 61 de l'acte final de Vienne est très explicite, il porte ce qui suit:

»*Hors le cas de la garantie spéciale*, et le maintien des principes ci dessus énoncés relativement à l'art. 13 de l'acte fédéral, *la Diète n'est point autorisé* à intervenir dans des affaires relatives aux assemblées d'Etats, ni dans des discussions qui pourraient avoir lieu entre ces assemblées et leurs Souverains.»

Outre que le Duché de Slesvic ne fait point partie de la Confédéra-

tion Germanique il est notoire que celle-ci n'a pas garanti son union avec le Duché de Holstein pas plus qu'elle n'a garanti la constitution que feu le Roi Frédéric VI a octroyé à les sujets Holsteinois. L'union des deux Duchés, ou plutôt la communauté de certains droits politiques entre eux, a éprouvé plus d'une modification dans le cours des siecles, sans que ne l'Empire d'Allemagne ni la Confédération n'aient eu un motif d'en prendre notice.

C'est ainsi qu'en 1713 le Roi Frédéric IV ayant pris possession du patrimoine de la branche de Holstein Gottorp, dans les deux Duchés, fut invité par l'Empéreur d'Allemagne à rétablir le *status quo* dans le Holstein, sans que cette disposition s'étendit au pays de Slesvic qui fut incorporé à la Monarchie Danoise sans opposition de la part de l'Empire d'Allemagne. Les traités de 1764 et 1773 avaient essentiellement modifié les rapports des deux Duchés entr'eux. Néanmoins la Diete de Ratisbonne ne refusa pas la sanction aux stipulations concernant le Holstein et ne se crut pas autorisé à se prononcer sur ce qui concernait le Slesvic. En 1815 le Duché de Holstein fut admis dans la Confédération Germanique à l'exclusion de celui de Slesvic. En 1846 enfin, lorsque déjà le sentiment national en Allemagne se soulevait si fortement contre les lettres patentes du Roi de Danemarc, la Diete Germanique, appelé à se prononcer, ne fit dans son arrêté du 17 Sept. aucune mention même du Duché de Slesvic, ni de ses rapports avec le Holstein. De quel droit donc voudrait-on aujourd'hui faire de cette *Statsrechtliche Einheit* un motif d'intervention et en quelque sorte un cri de guerre contre le Danemarc pour lui arracher une province qui, depuis près d'une siècle lui appartient sans contestation aucune?

Je suis entré dans ce développement, M:r le B:on, non pour Vous fournir de nouveaux arguments, car Vous en avez déjà fait usage avec un zele que l'Empereur apprécie hautement, mais pour Vous mettre à même de ne pas laisser ignorer au Cabinet de Berlin, le point de vue sous lequel S. M. Imp. envisage les complications actuelles. Notre A. M. ne saurait les considérer d'un œil indifférent. Il aime à croire encore qu'informé de l'appel que S. M. le Roi de Danemarc a fait à la médiation, de la Russie et de l'Angleterre, le Gouv:t Prussien, par de justes égards pour ces deux puissances, arrêtera le mouvement de ses troupes et engagera ses confédérés à en faire autant, au moins jusqu'à ce que le résultat de la démarche du Cabinet de Copenhague soit connu. Si toutefois il en était autrement, si, malgré le désir du Roi de Danemarc de voir ses droits garantis par un arrangement à l'amiable, il était résolu dans les Conseils des Etats de la Confédération, de passer outre et d'abandonner la solution des questions au sort des armes, qu'elle serait alors la position où N. A. M. se trouverait placé? Sa Majesté Impériale pourrait-il dans ce cas se dispenser d'émettre ses réserves et même de protester formellement contre les résultats d'une si injuste — aggression? S. M. puise la conviction du droit qui Lui appartient, de se parler à une telle démarche, non seulement dans les transactions générales de 1815, dont la Russie est partie contractante, et qui ont reconnu la Monarchie Danoise telle qu'elle existe actuellement, mais encore dans les traités particu-

lières de 1767 et 1773 par lesquels la Russie a formellement garanti la possession du Duché de Slesvic au Roi de Danemarc.

Veuillez, Mon:r le B:on, ne pas laisser ignorer au Cabinet de Berlin la manière de voir de notre Auguste Maitre dans cette affaire et engager surtout les Ministres du Roi à appeler la sérieuse attention de leur souverain sur la pénible éventualité que je viens de Vous signaler.

Recevez etc.

(Signé)

Nesselrode.

(F. M. H.)

X.

Billes redogörelse för sitt samtal med konung Oscar.

De vigtigste Momenter af min Samtale den 29:de f. M. med Kongen Ad n.o 42
f Sverrig.

Efter at H:s Majestæt med megen Værme havde udtrykt sit ven-
kab for vor allernaadigste Konge, Sine Sympathier for Hans Ma-
estæts og Hans Folks retfærdige Sag samt sit Ønske at kunne kom-
ne Danmark til Hjælp med kraftig Bistand, udveklede han Grunder-
e, hvarfor det hidintil havde været Ham umuligt at yde en saadan.
isse drejet sig fornemligen om den formeentlige Umulighed for Sver-
ig daa Faren blot truede Slesvig at træde kraftigere op end de store
aranterende Magter samt om Umuligheden saaledes som Sagerne
idintil stod at erholde Penge af Stænderne til Krigsførelsen. Nu
derimod tilstod H. M. at Tingenes Tilstand saavidt var forandret at
efter Tyskernes Indtrængen i Slesvig Faren kunde siges at true heele
Danmark, samt at derved og saa Stemningen i Sverrig var bleven
saa gunstig for Naboriget at et Offer for at komme det til hjælp mulig-
viis kunde erholdes af Stænderne.

Jeg mærkede snart at det ej var muligt[1] at bringe H. M. fra at
gjöre den Forskjel Han gjorde imellem Faren for det af de store Magter
Danmark garanterede Slesvig og den som truer det övrige Danmark,
med Hensyn paa hvilket H. M. ansaa sig uden Fornærmelse for hine
Magter at kunne folge en selvstændig Politik. Tillige ansaa jeg det
for Øieblikket for det vigtigste at decidere H. M. til om end med dette
eller hiint Forbehold hurtigst muligt at sende os Hjælptropper. Jeg
fremførde derfor alt hvad Ære og Klogskab i dette kritiske Øieblik
forekom mig at byde H. M. og søgte punkt for punkt gendrive hver
af H. M. yttret Betænkelighed og nævnligen den betræffende Krigs-
omkostningerne, i hvilke jeg forsikkrede at Danmark vilde være villig
til at deltage, forsaavidt de skulde falde Sverrig alt for tunge. Da
H. M. imidlertid skiönt aabenbarligen tilböielig til at give mig Löv-
et om den af vor allernaadigste Konge forlangte Hjælp endnu ved-
lev at ydre sig tvivlende dess angaaende, spurgte jeg, da Talen atter
og atter kom deels paa de skandinaviske Sympathiers nuværende
Kraft og betydning deels paa Engelands og Ruslands formeentlige
nærmere Forpligtelser end Sverrigs til at hjælpe Danmark, om jeg
kunde tale til H. M. med den Aabenhed *til* hvilken jeg fra ældre tider
var vandt. H. M. opfaldrede mig instændigen hertil.

---

[1] Stod urspr.: Jeg ansaa det for mindre vigtigt (som mindre muligt).

Jeg yttred derpaa: »Er Kejseren af Ruslands og Dronningen of Engelands Forpligtelser til at bistaae Danmark större end Kongen af Sverrigs, saa er Deres Majestæts interesse ved spörgsmaalet herom større end nogen anden Europeisk Magts. Kejseren af Rusland kan om han vil see rolig paa Danmarks Undergang uden at have noget at befrygte af Opinionen i Hans Stater. Danmark kan tilintetgjöres og han sidder derfor lige fast paa sin Throne. Gjør Dronningen af Engeland det samme, kan Folke-Opinionen maaske styrte Ministeriet, men Dronningen selv har intet at befrygte. Forbliver Kongen af Sverrig derimod Tilskuer af Danmarks Ruin, lader han Skylden for at Sverrig i Nödens Stund ej række Danmark Brodershaanden, falde paa Sig, en Skyld Nordens Folk aldrig vil tilgive, — godt stride med de skandinaviske Sympathier i det Øieblik, hvar det skal vise sig om de ere mere end ord og Klang — da er det intet mindre end Hans Throne som vakler, hans Dynasties Existence som sættes paa Spil.

Efter en kort Paus tog H. M. min Haand og sagde der er Sundhed i hvad de siger min gode Bille. I morgen saa snart Posten er kommen skal jeg tage min beslutning, de kjender mig og naar er den en gang tagen er den urokkelig, med Guds Hjælp skal de blive tilfreds med den.»

(Aftryckt efter *koncept* anträffadt i danska utrikesministeriets arkiv, självfva utskriften kunde ej anträffas; har måhända gått till konungen personligen.)

XI.

Deklarationen af den 4 maj.

»Les événements qui viennent de se passer en Danemarc, et l'entrée à ain armée des troupes de Sa Majesté le Roi de Prusse et de plusieurs tats de la Confédération Germanique dans le Duché de Sleswic, n'ont u qu'éveiller à un haut dégré la sollicitude de Sa Majesté le Roi de uède et de Norwège. En se fondant sur les droits imprescriptibles des oyaumes Unis de participer aux décisions adoptées à l'égard du Nord, sur les dangers qui pourraient résulter, pour le maintien de l'équilibre olitique, assuré par les traités existants, de l'aggression dont le Danearc et devenu l'objet, le Roi croit devoir porter à la connaissance de la our de Berlin Sa manière d'envisager la situation actuelle, et lui déclarer vec franchise et loyauté la ligne de conduite que Sa Majesté, Se rendant u désir exprimé par Sa Majesté le Roi de Danemarc, S'est décidée à uivre, et qu'elle considère comme étant pleinement justifiée par les omplications politiques du moment.»

»Il n'appartient point au Roi de décider la question litigieuse relatiement au Duché de Sleswic: la possession de ce pays a été garantie au anemarc par d'autres Puissances, qui ont déjà offert leurs bons offices our aplanir le différend qui s'est malheureusement élevé, et ce n'est ue de concert avec Elles que Sa Majesté croira Se prononcer sur cette uestion.»

»Mais pour le cas que la lutte ne se bornât point au Duché de Slesvic: s'il devenait à craindre que les troupes de la Confédération Geranique se portassent dans d'autres provinces Danoises, le Roi ne sauait voir d'un oeil indifférent une attaque pareille contre l'indépendance 'un Puissance voisine et alliée, et trouverait, dans les périls qui pouraient en résulter pour la sûreté et l'inviolabilité de Ses propres Etats, ne raison suffisante pour porter un corps d'armée en Fionie, ou dans oute autre des îles de la Monarchie Danoise, avec ordre de se réunir ux forces militaires de Sa Majesté Danoise et d'agir de concert avec lles dans le but purement défensif de s'opposer à toute invasion ou escente des forces Allemandes.»

»Le Roi fait, en conséquence, sortir une escadre de Carlscrona et ssembler des troupes sur ses frontières. Les circonstances décideront es ordres qui leur seront donnés, et si elles devront s'embarquer pour s Etats de Sa Majesté Danoise.»

»Ces mesures dictées par un sentiment de conservation, dont il serait npossible de contester le caractère de justice et de moderation, n'offrent

aucun aspect aggressif, et la Cour de Berlin Se convaincra qu'elles n'ont été prises que lorsque les choses en étaient venues à un point qui ne permettait plus aux Royaumes Unis de rester spectateurs tranquilles d'une lutte déplorable, qui s'approchait de plus en plus de leurs limites, et touchait à leurs intérêts les plus chers.»

»Le Roi nourrit un désir bien sincère de voir terminer, par un arrangement amical, la regrettable dissension qui a surgi entre le Danemarc et l'Allemagne, et Sa Majesté n'a point perdu l'espoir de voir renaître entre ces pays la bonne intelligence si indispensable à leurs intérêts réciproques. Le Roi s'empressera toujours de concourir à une solution pacifique et basée sur des conditions justes et équitables. Afin de pouvoir y arriver il serait nécessaire que les hostilités fussent suspendues de part et d'autre, et que des négociations fussent ouvertes sous la médiation des puissances qui, par leur position ou leurs rapports poliliques, ont le droit et le désir de s'interposer pour le rétablissement de la paix et de la bonne harmonie.»

»En faisant parvenir la présente déclaration au Gouvernement de Sa Majesté le Roi de Prusse, le Roi croit pouvoir exprimer le désir que, par Son bienveillant intermédiare, elle soit communiquée aux Puissances, membres de la Confédération Germanique.»

(*A. S.-H. F.* s. 15 ff.)

XII.

Konvention om den svenska militärdemonstrationen på Fyen.

Vid ett sammanträde, som på Hans Maj:t Konungens af Sverige och Norrige samt Hans Maj:t Konungens af Danmark befallning och uti Deras Majestäters nådiga uppdrag uti Stockholm den 11 Maj 1848 ägt rum emellan följande därtill utsedde personer, nämligen:

å Hans Maj:t Konungens af Sverige och Norrige vägnar: Cabinetts Secreteraren, Kammarherren, Riddaren af Kongl. Nordstjerneorden, Commendeuren af Kongl. Dannebrogsorden, Frih. Ludvig Manderström;

samt å Hans Maj:t Konungens af Danmark vägnar: General Majoren, Kammarherren, Commendeuren af Kongl. Dannebrogsorden, Waldemar von Oxholm:

hafva såsom grund för en blifvande afhandling, följande punkter öfverenskommits, med afseende å öfverförandet till Danska Öarna och till Danska Staternas försvar af den Svenska och Norrska Armée Corps af 15 till 18,000 man, hvilken Hans Maj:t Konungen af Sverige och Norrige, till följd af Hans Danska Majestäts i detta afseende yttrade önskan, samtyckt att till detta ändamål lämna.

1:o.

Hans Maj:t Konungen af Danmark förbinder Sig att för den Svenska och Norska styrka som till Danmarks undsättning afsändes och 14 dagar efter erhållen underrättelse om denna styrkas ankomst, hafva magasiner, såväl af proviant som fourage, äfvensom sjukhus kostnadsfritt ordnade för denna Armée Corps behof.

2:o.

Hans Majestät Konungen af Danmark förbinder Sig likaledes att kostnadsfritt underhålla Kongl. Svenska och Norrska Armée Corpsen med såväl proviant och fourage som fasta sjukhus under den tid denna Corps fortfarande vistas inom Hans Danska Majestäts Stater.

3:o.

Hans Maj:t Konungen af Danmark utfäster Sig vidare att till Dansk hamn med tjenliga transportfartyg, försedde med den proviant som dertill blifver nödig utöfver 2:ne dagars rationer, som Hans Svenska och Norska Majestäts trupper medföra ombord, öfverföra

de uti följande punkt omnämde trupper i afdelningar af omkring 4,000 man för hvarje särskild transport.

4:o.

De uti Göteborg samlade trupper skola sålunda öfverföras till Fyen, och enligt all anledning landsättas i Nyborg; men för de trupper, som samlas i Skåne, skola icke allenast tjenliga transportfartyg hållas i beredskap för att i händelse direkt sjötransport till Fyen skulle anses tjenlig, dertill blifva använda, utan äfven *etaper* för dessa truppers durchmarch genom Seland beredas, liksom transportmedel för truppernas öfverförande såväl till Seland som derifrån till Fyen. I afseende å Cavalleriet är öfverenskommet att detsamma i hvarje fall skall marschera genom Seland.

5:o.

Hans Maj:t Konungen af Danmark förbinder sig ytterligare att 14 dagar efter derom till Dess Regering aflåtit meddelande tillhandahålla Svenska och Norrska Armée Corpsen transportfartyg för 7,000 man för hvarje gång för deras återförande till den hamn emellan Göteborg och Skåne, som Hans Maj:t Konungen af Sverige och Norrige uppgifver.

6:o.

I afseende å den från Hans Maj:t Konungens af Sverige och Norrige sida framstälda önskan om anskaffande af 800 hästar för Artilleriparken och trossen, hvilka hästar borde till Svenska och Norrska Armée Corpsens ständiga begagnande under dess vistande i Danska Staterne öfverlämnas; men efter fredens återställande och då denna Armée Corps åter lämnade Danmarks område, uti det skick de då befinna sig, återställas, yttrade General Majoren von Oxholm, det han lika litet betviflade Danska Statens förmåga, som Hans Danska Majestäts beredvillighet att gå denna billiga begäran till möte och densamma uppfylla, men ansåg sig likväl om denna punkt böra inhämta Hans Danska Majestäts närmare Nådiga beslut och befallning.

Uppå derom af General Majoren v. Oxholm framställd begäran, blef å Hans Maj:t Konungens af Sverige och Norrige höga vägnar samtyckt.

1:o.

Att utaf den första afdelningen af Svenska Armée Corpsen, upgående till omkring 4,000 man, skola 3,000 man uti Göteborg vara färdiga att den 4 nästkommande Junii och de öfrige 1,000 så snart som möjligt derefter på de från Danmark uti sådant ändamål afsända transportfartyg inskeppas, för att till Fyen öfverföras.

2:o.

Att de öfrige Svenska trupper, som till ett antal af omkring 11,000 man sammandragas å Skåne, omkring den 7 eller 8 nästkommande

unii skola vara färdiga att uti afdelningar af 3 till 4,000 man, med jenligt mellanrum af tid, till Danmark afgå; hvarvid Cavalleriet sist orde öfverföras.

3:o.

Att den Norrska Corpsen skulle bilda en reserve, som först i fall ändelserne dertill skulle föranleda, borde till Danmark öfverföras, ill den punkt af detta Rike, som då anses lämpligast;

4:o.

Att låta Artilleriet medföra 2:ne 12 ℔-diga och 2:ne 6 ℔-diga Batrier, hvilka senare med ytterligare ett 6 ℔-digt batterie kunna förärkas, då General Majoren von Oxholm uplyst, att den Tyska Areen hufvudsakligen vore försedd med 12 ℔-diga och 9 ℔-diga piecer, mt yttrat den önskan att hälldre erhålla ett 12 ℔-digt än 2:ne 6 ℔-ga batterier.

5:o.

Att låta Örlogsfartyg från Carlskrona och Fredriksvern utlöpa r att visa sig framför Köpenhamn och derefter kryssa uti de Danska rvattnen samt Östersjön, dock utan att tills vidare, och intill dess nständigheterna dertill kunna föranleda deltaga uti fiendtliga åtärder emot någon tredje Magts handel eller sjöfart; och förklarade abinetts Secreteraren Friherre Manderström det Hans Maj:t Konunens af Sverige och Norrige höga afsikt vore, att redan omkring den 2:dra dennes för sådant ändamål från Carlskrona afsända en Fregatt, n Corvett, en Brigg och ett Ångfartyg samt från Fredriksvaern en orvett, hvilken styrka i början af Juni månad komme att förökas ned ytterligare 3 Fregatter och en Corvett från Carlskrona, en Brigg rån Fredriksvaern och 6 BombCanonslupar från Göteborg, hvarförtom 6 landstignings Canonslupar i slutet af Maj blifva färdiga att rån Stockholm afgå.

Hvad sålunda öfverenskommet blifvit, borde Deras Majestäters, Konungens af Sverige och Norrige samt Konungens af Danmark hö-a gillande underställas.

Till yttermera visso hafva undertecknade detta med egen hand nderskrifvit och med deras vapen beseglat, som skedde i Stockholm en 11:te Maj 1848.

(undert.)

L. Manderström. (L. S.)   W. v. Oxholm. (L. S.)

(H. U. H.)

XIII.

Reedtz' berättelse om det misslyckade försöket att installera grefve Karl Moltke.

Copie d'un rapport confidentielle addressé par M:r de Reedtz à S. E. M:r le C:te de Knuth, en date de Sonderburg le 18 Septembre 1848.

Dans la situation actuelle des choses je crois de mon devoir de soumettre a V. E. un resumé succinct des différentes phases qu'ont subies pendant la dernière quinzaine les tentatives d'exécution de la Convention d'armistice du 26 Août.

Déjà à Malmö, encore avant la signature de la Convention, M:r de Bille et moi fîmes observer à M:r le Général de Below quelles seraient les difficultés de l'exécution, si la Prusse ne prenait pas incessamment des mesures énergiques à cet effet, et qu'il était de toute nécessité que le G:ral de Wrangel s'investit à cette fin, et sans aucun delai, d'un pouvoir dictatorial.

S. E. M:r le B:on de Stierneld et M:r le B:on de Manderström sont témoins de la promesse solennelle que fit à cet égard de G:ral Below. Il s'engagea d'écrire incessamment dans ce sens au G:ral Wrangel, dont il crut pouvoir garantir les dispositions satisfaisantes. Cette promesse, le G:ral Below me l'a réitérée à Lubec, au moment de l'échange des ratifications, lorsqu'il était sur le point de se rendre au quartier général du G:ral Wrangel. Les difficultés que M:r de Below fit, par ordre de son Gouv:t, contre l'entrée de M:r le C:te de Moltke dans la commission administrative des deux duchés, à la présidence de laquelle il avait été appelé par la convention, et plusieurs autres circonstances prouvaient déjà, que, de la part du Cabinet de Berlin ou de ses agens, on avait livré la liste des personnes destinés à former la nouvelle administration, si non au public, du moins aux chefs du parti revolutionnaire, avec lesquels on songeait à transiger, afin d'obtenir, s'il était possible, leur assentiment à l'execution de l'armistice. Dans une conférence qui eut lieu à bord du bâtiment à vapeur de Waldemar, près de Trawemünde, les objections faites par M:rs de Below et de Wildenbruch, au nom de leur Gouv:t, contre l'entrée en fonctions de M:r le C:te de Moltke, s'évanouirent devant les explications nobles, calmes et franches qu'il leur donna sur la manière dont il envisageait sa position, ses obligations et ses instructions, et M:r de Wilden-

ruch remit au Comte une lettre signée par M:r d'Auerswald, qui lui onfirma sa nomination à la présidence de la nouvelle administration. e supprime ici quelques réflexions sur la forme singulière de cette ommunication, et que le C:te de Moltke et moi, nous jugeâmes pas propos de relever alors, la participation de la Prusse à la formation e la nouvelle administration étant stipulé par l'armistice, et la coopération à l'installation pouvant devenir précieuse et même indispensable, pourvu toutefois qu'on fût disposé à déployer de la vigueur. Exc. n'ignore pas les circonstances indépendantes de moi qui m'empêchèrent de rejoindre le quartier-général prussien établi à Slesvic vant la soirée du 6. Septembre. — L'intervalle avait été habilement is à profit par les meneurs du parti insurrectionel. L'assemblée oi-disant constituante se réunit à Kiel, pour ainsi dire sous les yeux u G:ral Wrangel, qui à cette heure occupait les deux duchés avec ne armée d'au moins 60,000 hommes. On employa avec succès tous s moyens pour exalter jusqu'à la frénésie l'esprit de partie. La personne du C:te de Moltke et l'Art. VII. de la Convention servirent e prétexte pour attaquer comme dèshonorant un armistice que sûr e l'appui de l'Assemblée de Francfort, on ne voulait accepter qu'après en avoir rayé toutes les stipulations favorables au Danemarc, t destinées à ramener l'ordre et le calme dans les Duchés. Dans de elles circonstances, il ne faut pas trop s'étonner que les quatre membres et les quatre remplaçans, nommés par l'Art. additionnel I pour ormer l'administration des Duchés sous la présidence de M:r le C:te e Moltke, lui refusèrent leur concours. Après mon arrivé à Slesvic e ne crois avoir rien négligé pour obtenir du G:ral Wrangel la manifestation d'une volonté ferme à faire exécuter les stipulations de l'armistice. Ma correspondance avec ce G:ral en fait foi. Durant plus e deux jours j'avais lieu de penser que mes efforts ne seraient pas ains. Lorsqu'on m'a parlé de concessions à faire de la part du Danemarc pour en venir à une bonne fin, je n'ai pas hésité à déclarer, que désir de mon Gouv:t était sans doute de parvenir à une réconciliation sincère, mais qu'il ne saurait être question de concessions ou de odifications de Sa part, qu'après que la Prusse eût donné des preuves on équivoques de son intention de procéder sérieusement à l'exécuon de l'armistice. Je n'ai d'ailleurs négligé aucune occasion pour émontrer combien était fausse la voie, qui ne menait point à l'accomlissement de la convention, mais qui engageait dans de nouvelles égociations sur d'autres bâses, et où la Prusse jouerait le rôle de médiatrice entre le Danemarc d'un côté et le Gouv:t provisoire insurrecionel, l'Assemblée de Kiel et Messieurs de Francfort de l'autre. Lorsque réponse du G:ral Wrangel du 10, en réponse à la lettre que je lui vais adressée la veille, me démontra à l'évidence que ce G:ral n'avait as voulu profiter de l'occasion qu'il avait eu entre les mains de pacier les Duchés et de rendre en même temps une service signalée au anemarc, à la Prusse, à l'Allemagne et à l'Europe entière, je crus evoir, avant de prendre un parti decisif, me rendre chez le G:ral de onin, auquel le G:ral Wrangel avait remis ce jour même le commanement des troupes dans le Duché. Son caractère loyal et ses qualités

connues inspirent une juste confiance et je crois pouvoir garantir la sincérité de son désir d'en arriver à un applanissement honorable des nombreuses difficultés; mais je doutais de la possibilité de concilier, au point où en étaient venues les choses, à la fois les engagemens qu'on avait pris vis à vis du Danemarc, les désirs manifestés de la Prusse de tirer son épingle hors du jeu, les exigences du parti Slesvic-Holstenois et les tendances subversives de Francfort. M:r de Bonin m'ayant en attendant assuré avec une noble confiance que malgré le peu de forces militaires qui restaient à sa disposition, il ne désespérait pas d'en arriver à un résultat satisfaisant, pourvu que le Danemarc ne se refusât pas à accorder quelques modifications, lesquelles seraient sollicitées de la part des Duchés comme une faveur qu'ils espéraient obtenir du Roi leur souverain; je lui répondis, qu'avant de prendre un parti décisif à cet égard, il fallait que je me rendisse à Sonderburg pour demander les ordres du Roi, que mes désirs d'applanir toutes les difficultés étaient aussi sincères que ceux de M:r de Bonin, que je travaillerais de tout mon coeur dans ce sens, mais que toute concession de la part du Danemarc devait nécessairement être précédée par des témoignages éclatans de la volonté et de la possibilité d'exécuter franchement l'armistice selon son esprit. Je croyais en attendant devoir rappeler combien était scabreuse cette voie de transaction et les tristes suites auxquelles elle pouvait mener.

J'arrivais à Sonderburg le matin du 11, quelques heures avant le Roi. V. E. sait, qu'après de mûres délibérations, il fut décidé de continuer de la part du Danemarc la fidèle exécution des engagemens que la convention imposait à ce pays, mais d'exiger autant de la Prusse, et de poser, comme conditions préliminaires, la dissolution de l'assemblée de Kiel et la remise du pouvoir, de la part du Gouv:t provisoire, entre les mains du G:ral Bonin, avant qu'on pût prêter l'oreille à des accommodemens. Avant même qu'il m'eut été possible d'écrire dans ce sens au G:ral Bonin, le Capitaine Francecky de l'Etat-Major m'apporta la lettre du G:ral Wrangel datée de Remmels du 11. V. E. possède la copie de cette lettre et de ma réponse du 12. Sur ces entrefaits, M:r le C:te de Moltke avait pour la troisième fois offert sa démission au Roi qui, loin de l'accepter, l'engagea non seulement à rester dans la place à laquelle il était appelé d'un commun accord par S. M. et par le Roi de Prusse, mais à procéder à l'exécution de ces fonctions dans la circonscription des termes de l'armistice. Il est impossible à tous ceux qui ont été témoins de la conduite digne, calme et courageuse du Comte dans une situation aussi pénible, de lui refuser leur admiration. La question est d'ailleurs infiniment plus grave que si elle ne se rapportait qu'à sa personne. Dans l'exaltation actuelle des esprits dans les Duchés, je le regarde comme absolument impossible d'organiser sans lui une administration impartielle, qui pourrait satisfaire aux justes exigences du Danemarc et de l'Allemagne. Les quatres membres et les quatres remplaçans nommés par l'Art. additionel, l'ont prouvé par leur refus qu'ils ne se croient pas à même de dompter l'esprit de parti, et toute autre composition de l'administra-

tion que les fanatiques Slesvic-Holstenois voudraient accepter, serait contrainte par la force des circonstances de suivre la même ligne de conduite tenue jusqu'ici par le s. d. Gouv:t provisoire, et la poursuivrait revêtue d'un simulacre de légimité, en exerçant ses fonctions au nom du Roi. Le C:te de Moltke adressa par conséquent, en date du 12, une lettre au G:ral Bonin pour le prier de lui fournir les moyens de procéder à l'exercise de ses fonctions. En même tems que je transmis à M:r de Bonin cette lettre, je l'informai des conditions préliminaires qui devraient être mises à exécution avant qu'il pût être question de concessions de la part du Danemarc.

En attendant, deux nouvelles importantes nous parvinrent qui durent nécessairement exercer une grande influence sur la marche à suivre, savoir 1:o, que l'Assemblée de Kiel avait profité du tems pour achever la loi constituante, en expresse violation des termes et de l'esprit de l'armistice, et 2:o, que le G:ral Wrangel qui avait quitté Slesvic dans l'après-midi du 10., et qui dans la matinée du 11. se trouvait à Remmels, trois milles de l'autre côté de Rendsbourg, avait dit durant son passage par cette ville, qu'il était à peu près sûr d'obtenir les modifications qu'il ne m'avait pas encore demandées, mais dont quelques heures plus tard il m'adressa la demande. Ces propositions, qui de fond en comble renversaient les stipulations de la convention, certes je ne les ai jamais écoutées, et ma réponse sous ce rapport a été nette et claire. Lorsque le Major Wildenbruch arriva ici dans la soirée du 16., il ne restait par conséquent d'autre parti à prendre que de lui répondre, que tout pourparler ultérieure était inadmissible, jusqu'à ce que la convention eût reçu de la part de la Prusse son exécution entière. Quant à la position de M:r le C:te de Moltke, Vous savez que le Major a vu à cet égard S. Ex., et je lui fis observer que dès à présent il fallait vider cette discussion dans une correspondance officielle. Les pièces qui s'y rapportent, j'ai eu l'hr de les envoyer déjà à V. E.

Autant que je puis en juger, la Prusse par Ses tergiversations, ou plutôt Ses hésitations, a perdu le moment opportun pour exécuter l'armistice avec rigueur. En admettant même qu'Elle en a la ferme volonté, les moyens d'actions ne sont plus les mêmes; le moment opportun a été perdu. Un remaniement de l'armistice me parait le plus triste de tous les remèdes, et je ne l'envisage que comme un palliatif dangéreux. S'il faut renoncer à l'exécution complète des stipulations de l'armistice solennellement ratifié, que ce ne soit que pour obtenir dès à présent une bonne et sincère paix. L'expérience tentée pour rétablir par un armistice dans les Duchés le calme, et de préparer par là une solution équitable et définitive des complications, me paraît avorté, tant que les grandes puissances amies au Danemarc ne Se seront pas prononcées sans détour sur le sort futur du Slesvic. Aussi longtems qu'il y a de l'incertitude à cet égard, et qu'on puisse douter de l'intention sérieuse de ces Puissances de faire respecter Leur décision, la tranquillité de l'Europe demeure compromise, et une fermentation plus ou moins violente dans les Duchés comme dans l'Allemagne est inévitable; mais lorsque le sort du Duché de Slesvic est

décidé, rien ne s'oppose à la conclusion d'une paix sincère. La signature d'un troisième armistice, dont l'exécution ne serait pas mieux garantie que celle des deux premiers, deviendrait d'ailleurs pas trop ridicule.

J'ai l'hr d'être etc.

(Signé)

Reedtz.

(Bilagd K 151 21/9.)

XIV.

Protokollet af den 27 september.

Copie.

L'impossibilité d'exécuter l'Article I des Articles additionnels de l'armistice conclu à Malmö ayant été reconnue, la Prusse a proposé ce qui suit:

La Prusse emploiera ses bons offices pour obtenir l'adhésion de cinq des personnes désignées dans l'article précité à se charger de l'administration intérieure des Duchés, après quoi de la part du Danemarc et de la Prusse elles seront installées en qualité d'administration supérieure ad interim des deux Duchés, et excerceront leurs pouvoir pendant la durée de l'armistice au nom de Sa Majesté le Roi de Danemarc comme Duc de Slesvic et Holstein.

De la part du Roi de Danemarc on déclare adhérer à la proposition ci-dessus.

Ainsi fait à Berlin le vingt sept Septembre mil huit cent quarante huit.

(Signé) Reedtz (signé) C:te Dönhoff

Pour copie conforme
Reedtz.

(Bilagd B 83 30/9.)

UPPSALA 1912
ALMQVIST & WIKSELLS
BOKTRYCKERI-A.-B.